

รายงานฉบับสมบูรณ์

การกวดวิชาในบริบทของระบบการศึกษาไทย ณ ศตวรรษที่ 21

TUTORING IN THE CONTEXT OF THAI EDUCATION SYSTEM IN 21ST CENTURY

ชุดโครงการ

“การศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนเพื่อก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21”

โดย

ดร.ณัฐ ฤทธิพัฒนศิริ

กัณฑ์ เลอธนกุล

โครงการพัฒนาและปฏิบัติการ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สารบัญ

สารบัญ	III
สารบัญตาราง	V
สารบัญภาพ	VI
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและสำคัญ	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	8
1.3 นิยามศัพท์.....	8
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
1.5 กระบวนการผลิตต้นผลงานออกสู่การใช้ประโยชน์	9
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	11
2.1 ความหมายของการกวดวิชา.....	11
2.2 ประเภทของการกวดวิชา.....	12
2.3 ปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีการกวดวิชา.....	13
2.4 ผลกระทบจากการกวดวิชา	14
2.5 สรุปการทบทวนวรรณกรรม	17
บทที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา.....	19
3.1 ขอบเขตการศึกษา.....	19
3.2 การออกแบบกรอบการศึกษา.....	20
3.3 วิธีดำเนินการศึกษา	25
3.4 แผนการดำเนินงาน	30
บทที่ 4 การกวดวิชา : การศึกษาเชิงปริมาณ.....	33
4.1 การเข้าสู่ระบบกวดวิชาของนักเรียน.....	34

4.2 ผลกระทบจากการกวดวิชาที่มีต่อการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะ	57
4.3 ครู และการจัดกระบวนการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน.....	64
บทที่ 5 ระบบการศึกษาไทยกับการกวดวิชา.....	71
5.1 ระบบการศึกษาไทยในอดีตถึงปัจจุบัน.....	71
5.2 กวดวิชาในระบบการศึกษาไทย	77
5.3 ห้องเรียนและการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน.....	93
5.4 การประเมินและระบบการส่งต่อนักเรียน	96
บทที่ 6 นักเรียน ครอบครัว และการกวดวิชา	102
6.1 คุณลักษณะของครอบครัว.....	103
6.2 ความคาดหวังของครอบครัว.....	109
6.3 การใช้เวลาของนักเรียน.....	113
6.4 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียนในระบบปกติ และโรงเรียนกวดวิชา	123
บทที่ 7 สรุปผลการศึกษา	127
7.1 โครงสร้างการศึกษา	127
7.2 ผลการศึกษา	128
7.3 ข้อเสนอแนะ	134
บรรณานุกรม	139
ภาคผนวก	144
ภาคผนวก ก. แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก	145
ภาคผนวก ข. ระบบการศึกษาไทย.....	158
ภาคผนวก ค. บทความเผยแพร่	167

สารบัญตาราง

ตารางที่ 3.1	แผนการดำเนินงาน.....	30
ตารางที่ 3.2	ผลที่คาดว่าจะได้รับในแต่ละช่วงเวลา.....	32
ตารางที่ 4.1	ร้อยละของนักเรียนที่กวดวิชาจำแนกตามระดับชั้น	35
ตารางที่ 4.2	ตัวแปรและความหมายสำหรับการวิเคราะห์ถดถอยโพรบิต (Probit).....	45
ตารางที่ 4.3	การวิเคราะห์ถดถอยโพรบิต (Probit) ของตัวแปรอิสระกับการเลือกกวดวิชา	50
ตารางที่ 4.4	การทดสอบค่าเฉลี่ยของคะแนนวิเคราะห์ระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กวดวิชาและไม่กวดวิชา.....	60
ตารางที่ 4.5	การทดสอบค่าเฉลี่ยของคะแนนวิเคราะห์ระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กวดวิชาและไม่กวดวิชา.....	60
ตารางที่ 4.6	คะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.....	61
ตารางที่ 4.7	คะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.....	62
ตารางที่ 4.8	ร้อยละของกลุ่มนักเรียนที่มีจิตสาธารณะในระดับต่าง ๆ จำแนกตามการกวดวิชา.....	63
ตารางที่ 5.1	ประเภทของการกวดวิชา	81
ตารางที่ 5.2	รูปแบบของการกวดวิชา	83

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1.1	ทักษะจำเป็นต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.....	2
ภาพที่ 1.2	จำนวนโรงเรียนนอกระบบ ประเภททววิชา ปี 2556-2559	5
ภาพที่ 1.3	จำนวนนักเรียนที่ใช้บริการโรงเรียนนอกระบบ ประเภททววิชา ปี 2556-2559	6
ภาพที่ 3.1	ทักษะชีวิต “4H”	20
ภาพที่ 3.2	ระบบนิเวศวิทยาของบรอนเฟนเบรนเนอร์.....	22
ภาพที่ 3.3	กรอบแนวคิดของการศึกษา.....	24
ภาพที่ 3.4	วิธีดำเนินการศึกษา.....	25
ภาพที่ 3.5	พื้นที่ที่ถูกสุ่มเลือกเป็นตัวอย่างของการศึกษา.....	28
ภาพที่ 4.1	ร้อยละของระดับคะแนนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	59
ภาพที่ 4.2	ร้อยละของระดับคะแนนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.....	59
ภาพที่ 4.3	คะแนนการคิดวิเคราะห์ของครูจำแนกตามรายวิชา.....	66
ภาพที่ 4.4	ผลการทดสอบความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของครูและนักเรียน.....	67
ภาพที่ 4.5	ร้อยละของผู้ที่มีความเป็นครูรวมทุกองค์ประกอบในระดับมาก.....	68
ภาพที่ 5.1	โรงเรียนสตรีที่ดสิงห์เสนี	79
ภาพที่ 5.2	เอกสารประชาสัมพันธ์การทววิชาโดยสมาคมครูและผู้บริหารของโรงเรียน.....	85
ภาพที่ 5.3	รูปแบบและวิธีการสอนที่ครูเลือกใช้.....	94
ภาพที่ 5.4	ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหากับการวัดผลและการสอบแข่งขัน	97
ภาพที่ 6.1	ร้อยละของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ทววิชาจำแนกตามรูปแบบการเลี้ยงดู.....	103
ภาพที่ 6.2	ร้อยละของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ทววิชาจำแนกตามรูปแบบการเลี้ยงดู.....	104
ภาพที่ 6.3	ร้อยละของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ทววิชาจำแนกตามรายได้ครอบครัว.....	106
ภาพที่ 6.4	ร้อยละของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ทววิชาจำแนกตามรายได้ครอบครัว.....	106
ภาพที่ 6.5	ร้อยละของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ทววิชา จำแนกตามการร่วมกิจกรรมด้านวิชาการใน โรงเรียน	113
ภาพที่ 6.6	ร้อยละของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ทววิชา จำแนกตามการร่วมกิจกรรมด้านวิชาการใน โรงเรียน	114
ภาพที่ 6.7	ร้อยละของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ทววิชา จำแนกตามการร่วมกิจกรรมด้านศิลปะใน โรงเรียน	115

ภาพที่ 6.8 ร้อยละของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กวตริชา จำแนกตามการร่วมกิจกรรมด้านศิลปะใน โรงเรียน	116
ภาพที่ 6.9 ร้อยละของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กวตริชา จำแนกตามการร่วมกิจกรรมด้านกีฬาใน โรงเรียน	117
ภาพที่ 6.10 ร้อยละของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กวตริชา จำแนกตามการร่วมกิจกรรมด้านกีฬาใน โรงเรียน	117
ภาพที่ 6.10 ร้อยละของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กวตริชาจำแนก ตามระยะเวลาที่ใช้ทำการบ้าน- อ่านหนังสือ	119
ภาพที่ 6.12 ร้อยละของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กวตริชา จำแนกตามระยะเวลาที่ใช้ทำการบ้าน- อ่านหนังสือ	119
ภาพที่ 6.13 ร้อยละของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กวตริชาจำแนกตามระยะเวลาที่ใช้ดูโทรทัศน์.....	120
ภาพที่ 6.14 ร้อยละของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กวตริชาจำแนกตามระยะเวลาที่ใช้ดูโทรทัศน์.....	121
ภาพที่ 6.15 ร้อยละของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กวตริชา จำแนกตามระยะเวลาที่ใช้คอมพิวเตอร์/ เล่นเกม	122
ภาพที่ 6.16 ร้อยละของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กวตริชา จำแนกตามระยะเวลาที่ใช้คอมพิวเตอร์/เล่น เกม.....	122
ภาพที่ 6.17 ความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน – กวตริชา – โรงเรียน	124
ภาพที่ 6.18 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง – โรงเรียนเฉพาะทาง – สถาบันกวตริชาเฉพาะทาง.....	125

บทที่ 1

บทนำ

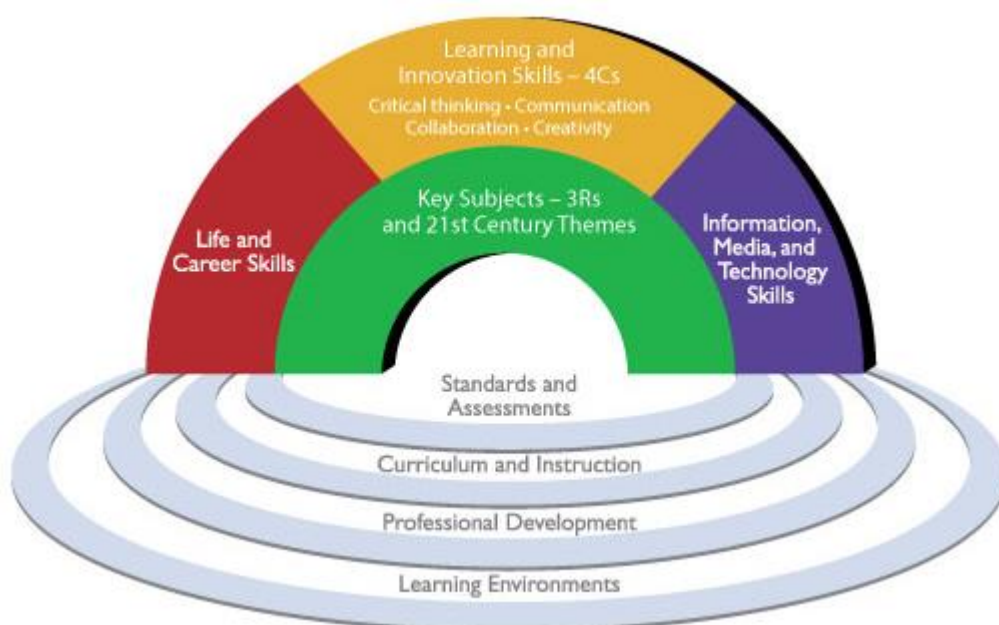
1.1 ความเป็นมาและสำคัญ

ในสภาพแวดล้อมของโลกศตวรรษที่ 21 การเตรียมความพร้อมของทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถคิดค้นนวัตกรรมเพื่อนำประเทศหลุดจากกับดักรายได้ปานกลางสู่ประเทศไทย 4.0 มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต ประกอบกับข้อมูลการกวดวิชาของประเทศไทยและผลกระทบของการกวดวิชาที่มีต่อเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การถือว่าค่าใช้จ่ายในการกวดวิชาเป็นสิ่งที่เกินความจำเป็นและเป็นการเสียเวลา ซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ทำให้เกิดคำถามว่าภายในบริบทของระบบการศึกษาไทยนั้น การกวดวิชาในรูปแบบอย่างไร มีความสำคัญต่อนักเรียนและครอบครัวของนักเรียนอย่างไร มีผลกระทบจากการกวดวิชาที่มีต่อตัวนักเรียน โดยเฉพาะทางด้านสุขภาพของนักเรียน ตลอดจนครอบครัว สังคมและเศรษฐกิจอย่างไร ปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยลดทอนของการกวดวิชาคืออะไร ตลอดจนศึกษาความสอดคล้องกับนโยบายด้านการศึกษาเพื่อนำไปสู่การตอบคำถามสำคัญว่า “ภายใต้บริบทของระบบการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 นั้น ควรมีการกวดวิชาหรือไม่”

การก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคสมัยโลกที่แวดล้อมด้วยความเปลี่ยนแปลงทางด้านความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทกับวิถีชีวิตของผู้คนเป็นอย่างมาก นอกจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีแล้วยังมีการเปลี่ยนแปลงทางการเงินการลงทุนภายใต้ความกดดันด้านการแข่งขันของเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมและพลังงาน รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งด้านความเป็นชุมชนเมือง สังคมสูงวัยตลอดจนรูปแบบความสัมพันธ์ของคนในสังคมที่มีแนวโน้มเปลี่ยนไป ทั้งนี้ เด็กในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นผู้ที่ควรมีทักษะจำเป็นต่อการเรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิตฐานะพลเมืองโลก โดยที่การเรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้มุ่งเน้นทักษะด้านการใช้ชีวิตและการทำงาน ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และทักษะสุดท้าย คือ ทักษะด้านการใช้สารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทักษะดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยทักษะความสามารถ

พื้นฐานอัน ได้แก่ 3R (ความสามารถด้านการอ่าน ความสามารถด้านการเขียน และสามารถด้านการคำนวณ) และ 8C (ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์และคิดเชิงนวัตกรรม ทักษะการเข้าใจในความแตกต่างของวัฒนธรรมและกระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม ทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะความเป็นผู้นำ ทักษะการสื่อสารและการรู้เท่าทันสื่อ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และรู้เท่าทันเทคโนโลยี ทักษะด้านอาชีพและการเรียนรู้ และทักษะชีวิตในด้านความเมตตา กรุณา มีคุณธรรม และมีระเบียบวินัย)

ภาพที่ 1.1 ทักษะจำเป็นต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ที่มา : P21 (2007)

นอกจากแนวคิดการก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 แล้ว ประเทศไทยยังได้มีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ คือ วิสัยทัศน์เชิงนโยบายประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) โดยมีเป้าหมายในการก้าวผ่านยุคประเทศไทย 3.0 ซึ่งเป็นยุคอุตสาหกรรมหนักโดยใช้เทคโนโลยีจากต่างประเทศไปสู่ยุคที่เศรษฐกิจขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เพื่อที่จะสามารถทำให้ประเทศหลุดจากกับดักประเทศรายได้ระดับปานกลาง ไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง โดยกำหนดรูปแบบโมเดลเศรษฐกิจ "มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน" ที่เน้นการพัฒนาขีดจำกัดของคนไทยเพื่อให้สามารถคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ โดยอาศัยแรงสนับสนุนของภาครัฐบาล และภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งด้านฝึกอบรมและเงินทุน

ด้วยวิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ที่มีเป้าหมายให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 แสดงให้เห็นว่าเจตนารมณ์ของฝ่ายการศึกษา คือ ต้องการให้คนไทยสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ในทุกช่วงวัย อย่างเท่าเทียมและมีคุณภาพ และมีความสอดคล้องกับเป้าประสงค์ที่สำคัญของ SDGs ในการสร้างหลักประกันทางการศึกษาที่มีคุณภาพ เสมอภาคและเท่าเทียม สำหรับเด็กทุกคนในทุกระดับ พร้อมทั้งมีเป้าหมายในการเพิ่มจำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานและการเป็นผู้ประกอบการ และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

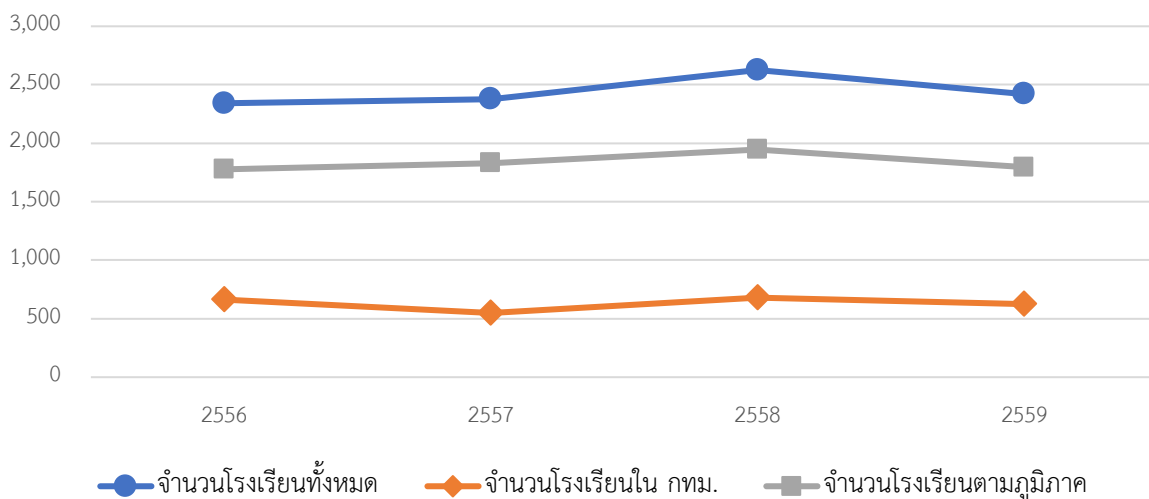
นอกจากนี้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ยังได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา โดยต้องการพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ และพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทวิถีของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ พร้อมทั้งพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนการนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง

โรงเรียน ซึ่งเป็นสถาบันที่มีหน้าที่ให้ความรู้ อบรมขัดเกลาให้เด็กซึ่งมีฐานะเป็นผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้านวิชาการ สามารถคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา มีคุณธรรมจริยธรรม ด้วยกระบวนการที่ใช้ในการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ ที่มีเป้าให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และได้รับการประเมินผลตามตัวชี้วัดที่หลักสูตรแกนกลาง โดยในปัจจุบันได้มีการดำเนินนโยบาย “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” ซึ่งเป็นกรอบวิสัยทัศน์ด้านการศึกษา สำหรับเตรียมนักเรียนให้พร้อมเข้าสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับแนวคิดของหลายประเทศที่เป็นผู้นำด้านการศึกษาของโลกที่เห็นพ้องกันกับแนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 ด้วยความต้องการลดการใช้เวลาในห้องเรียนของนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้นอกห้องเรียนมากขึ้น ซึ่งเห็นพ้องต้องกันว่ากระบวนการเรียนรู้นอกห้องเรียนสามารถทำให้นักเรียนเพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) นอกจากนี้ กิจกรรมนอกห้องเรียนในรูปแบบการบูรณาการและกิจกรรมกลุ่ม จะช่วยลดความเครียดและเสริมสร้างทักษะทุกด้าน คือด้านร่างกาย

สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ให้นักเรียน ซึ่งรวมไปถึงสะเต็มศึกษาที่เป็นแนวทางการจัดการบูรณาการการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมและคณิตศาสตร์ ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง และเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนสามารถนำมาใช้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการจัดกิจกรรมตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ได้ ด้วยหลักคิดดังกล่าวนี้เองระบบการศึกษาจึงได้มีความพยายามให้นักเรียนใช้เวลาในห้องเรียนปกติให้น้อยลง อย่างไรก็ตาม นักเรียนจำนวนมากยังคงใช้เวลาในห้องเรียนเพิ่มขึ้น ด้วยความต้องการในการกวดวิชา เพื่อเตรียมความพร้อมในการสอบแข่งขัน และเพิ่มความมั่นใจของตัวเองในการสอบแข่งขันหรือเรียนล่วงหน้าสำหรับเตรียมพร้อมในการเรียนในชั้นเรียนปกติ ในขณะที่โรงเรียนกวดวิชาบางแห่งนำเนื้อหาที่เป็นเนื้อหาล่วงหน้าจากหลักสูตรมาใช้สอนกวดวิชา รวมไปถึงการสอนเทคนิคการทำข้อสอบคัดเลือกต่าง ๆ ให้นักเรียน ซึ่งเนื้อหาและเทคนิคดังกล่าวไม่มีสอนในโรงเรียนปกติ เนื่องจากการเรียนการสอนในห้องเรียนนั้นมุ่งเน้นจัดการเรียนการสอนให้ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งทำกิจกรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการกวดวิชาเป็นกิจกรรมที่ไม่สอดคล้องกับนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

จากข้อมูลของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้รายงานเกี่ยวกับสถิติการศึกษาประจำปี 2556-2559 เกี่ยวกับข้อมูลจำนวนโรงเรียนนอกระบบ ประเภทกวดวิชา พบว่านับตั้งแต่ปี 2556 จนกระทั่งปี 2558 จำนวนโรงเรียนกวดวิชาที่จดทะเบียนจัดตั้งโรงเรียนทั่วประเทศมีจำนวนประมาณ 2,450 แห่ง และเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 2,510 แห่ง อย่างไรก็ตาม จำนวนโรงเรียนกวดวิชาลดลงเล็กน้อยในปี 2559 เมื่อพิจารณาจำนวนโรงเรียนกวดวิชาในกรุงเทพมหานครโดยเฉพาะ พบว่า โรงเรียนกวดวิชาที่จดทะเบียนมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 20 ของโรงเรียนกวดวิชาทั่วประเทศ ในขณะที่แนวโน้มของโรงเรียนกวดวิชาของภูมิภาคมีลักษณะใกล้เคียงกับจำนวนโรงเรียนกวดวิชาทั่วประเทศ คือ นับจากปี 2556 จนถึงปี 2558 จำนวนกวดวิชามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย แต่กลับลดลงเล็กน้อยเช่นกันในปี 2559 ดังภาพที่ 1.2

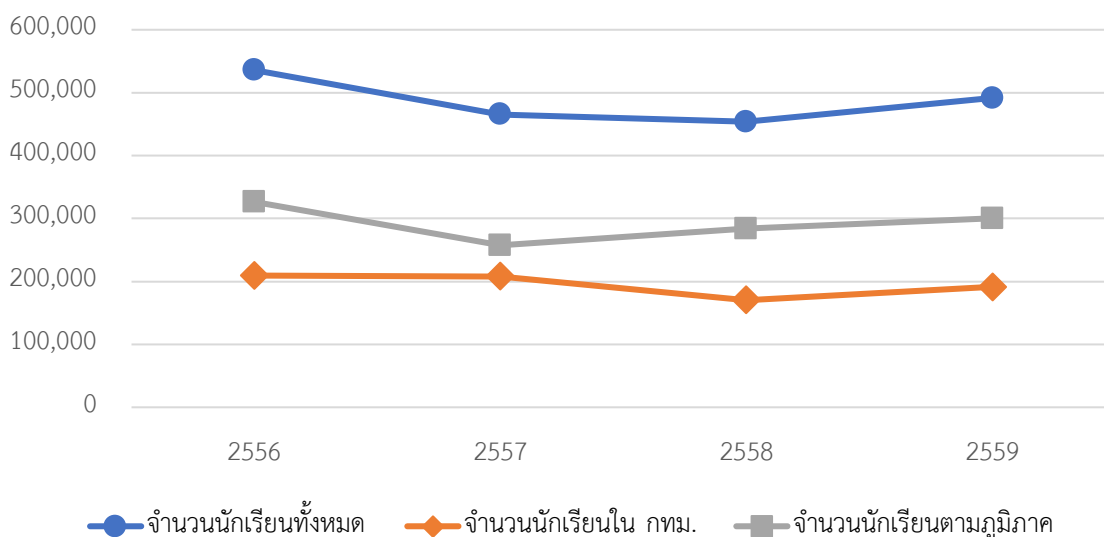
ภาพที่ 1.2 จำนวนโรงเรียนนอกระบบ ประเภททวิศึกษา ปี 2556-2559

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ (2556-2560)

สำหรับข้อมูลทางสถิติเกี่ยวกับจำนวนนักเรียนที่ใช้บริการโรงเรียนทวิศึกษาทุกระดับชั้น ในช่วงปี 2556-2559 กระทรวงศึกษาธิการได้รายงานจำนวนนักเรียนที่ใช้บริการโรงเรียนทวิศึกษาทั่วประเทศปี 2556 มีประมาณ 530,000 คน และมีแนวโน้มลดลงจนถึงปี 2558 จนเหลือประมาณ 450,000 คน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในปี 2559 ซึ่งแนวโน้มดังกล่าวขัดแย้งกับจำนวนโรงเรียนทวิศึกษา ในขณะที่จำนวนนักเรียนที่ใช้บริการโรงเรียนทวิศึกษามีสัดส่วนประมาณร้อยละ 18-20 ของจำนวนนักเรียนที่ใช้บริการโรงเรียนทวิศึกษาทั่วประเทศ ในด้านโรงเรียนทวิศึกษาของภูมิภาคมีลักษณะใกล้เคียงกับจำนวนโรงเรียนทวิศึกษาทั่วประเทศ คือ จำนวนนักเรียนลดลงในปี 2557 และค่อย ๆ เพิ่มขึ้นในปี 2559 ดังปรากฏในภาพที่ 1.3 อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่แสดงเฉพาะโรงเรียนทวิศึกษาที่จดทะเบียนจัดตั้งโรงเรียนไว้กับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยยังไม่ได้นับรวมการทวิศึกษาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนในระบบทั้งของรัฐบาลและของเอกชน รวมทั้งการทวิศึกษาแบบส่วนตัว หรือแบบติวเตอร์ ซึ่งยังไม่มีการศึกษารวบรวมข้อมูลดังกล่าว

ภาพที่ 1.3 จำนวนนักเรียนที่ใช้บริการโรงเรียนนอกระบบ ประเภททกววิชา ปี 2556-2559

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ (2557-2560)

นอกจากนี้ โครงการวิจัยการศึกษาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะ เพื่อพัฒนาศักยภาพการเป็นคนดีคนเก่งของนักเรียนไทย (ปังปอนด์ รักอำนวยกิจ, ยศวีร์ สายฟ้า, และ ดวงจันทร์ วรคามิน, 2559) ซึ่งตัวอย่างของการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2,901 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2,305 คน และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ปีที่ 1 จำนวน 1,029 คน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนพิเศษด้านวิชาการร้อยละ 67.02 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรียนพิเศษด้านวิชาการร้อยละ 52.70 ในขณะที่นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ปีที่ 1 เรียนพิเศษด้านวิชาการเพียงร้อยละ 8.24 โดยผลการศึกษาดังกล่าวยืนยันว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนพิเศษด้านวิชาการมีแนวโน้มที่จะมีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ได้ดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้ทกววิชาอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ กำจร ตติยกรี¹ ได้เปิดเผยผลการศึกษาสาเหตุการทกววิชาของเด็ก²

¹ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาให้ศึกษาสาเหตุของการเรียนพิเศษ

² รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์โดยสอนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยดุสิต เรื่องความคิดเห็นของเด็กและผู้ปกครองที่เรียนทกววิชาในกรุงเทพฯ ด้วยแบบสอบถามปลายเปิดและตัวอย่างเขียนตอบด้วยตนเอง จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 1,035 คน ประกอบด้วย เด็กและผู้ปกครองระดับประถมศึกษา 429 คน และ เด็กและผู้ปกครองระดับมัธยมศึกษา 606 คน

ได้แก่ การเรียนเพราะอยากรู้ (ร้อยละ 83.28) การเรียนเพื่อการสอบแข่งขัน (ร้อยละ 80.58) การเรียนเพราะครูที่โรงเรียนสอนไม่เข้าใจ (76.62) และผู้ปกครองบังคับหรือเพื่อนชวน (65.80)

อย่างไรก็ตาม การกวดวิชาได้มีผลของในเชิงเศรษฐกิจ กล่าวคือ การกวดวิชาของนักเรียนแต่ละคนมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยคนละ 1,000-3,000 บาทต่อปี รวมแล้วปีละประมาณ 6,000-7,000 ล้านบาท แม้ว่าโรงเรียนกวดวิชาที่จดทะเบียนอย่างถูกต้องแล้วก็ตาม แต่มีการจัดเก็บภาษีโรงเรียนกวดวิชาแบบลดหย่อนภาษี และเนื่องจากกฎหมายไม่บังคับให้ต้องจดทะเบียนนิติบุคคล ดังนั้น ผู้ประกอบการที่ขอจดทะเบียนจัดตั้งโรงเรียนกวดวิชาจึงไม่จดทะเบียนนิติบุคคลและได้รับการยกเว้นการเสียภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากร อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลปัจจุบันพบว่าค่าธรรมเนียมการกวดวิชามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีโดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 28 และเสียภาษีอากรร้อยละ 20 ในขณะที่โรงเรียนกวดวิชามีกำไรเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 30 (ธนาคารไทยพาณิชย์, 2558)

จากสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ตลอดจนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความไม่สอดคล้องกันในการดำเนินงานระหว่างนโยบาย และการปฏิบัติตามนโยบายด้านการศึกษาภายใต้สิ่งแวดล้อมทางสังคม และเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การศึกษานี้จึงมีความจำเป็นเพื่อศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของการกวดวิชาในปัจจุบัน รวมถึงทราบปัจจัยที่ผลักดันให้เด็กเข้าสู่งการกวดวิชา ตลอดจนศึกษาความสอดคล้องกันระหว่างนโยบายด้านการศึกษาและการดำเนินการเรียนการสอนในโรงเรียนปกติและโรงเรียนกวดวิชา เพื่อนำมาสู่การตอบคำถามที่ว่า ภายใต้บริบทของระบบการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 นั้น ควรมีการกวดวิชาหรือไม่ นอกจากนี้ รวมไปถึงได้ทราบเกี่ยวกับสุขภาวะที่อาจเกิดขึ้นจากการกวดวิชา ในมิติ 4H (Head Heart Hand Health) นำไปสู่ข้อเสนอสำหรับเด็กและเยาวชน ครอบครัว และสังคมในการส่งเสริมสุขภาวะให้ได้อยู่เสมอ ตลอดจนข้อเสนอเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกวดวิชาที่สอดคล้องกับการมีสุขภาวะที่ดี

1.2 วัตถุประสงค์

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษารูปแบบและความสำคัญ ปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยลดทอนของการกวดวิชาในบริบทของระบบการศึกษาไทย
- 2) เพื่อศึกษาผลกระทบของการกวดวิชาที่มีต่อนักเรียน ผู้ปกครอง และสังคมที่แวดล้อมของนักเรียน
- 3) เพื่อเสนอแนะข้อเสนอเชิงนโยบายที่เกี่ยวกับการกวดวิชาเพื่อให้นักเรียนดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและมีสุขภาพในบริบทของระบบการศึกษาไทยศตวรรษที่ 21

นอกจากวัตถุประสงค์ข้างต้นแล้ว งานวิจัยนี้ได้คาดหวังผลลัพธ์ ได้แก่ (1) องค์ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาเรื่องการกวดวิชา (2) วิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนในมิติการกวดวิชา และ (3) การมีสุขภาพในมิติการกวดวิชา

1.3 นิยามศัพท์

นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา

กวดวิชา หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนทางวิชาการซึ่งเป็นรายวิชาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานบางวิชา นอกเหนือจากเวลาเรียนปกติที่ครูเป็นผู้สอนหรือใช้สื่อกับนักเรียน โดยนักเรียนคาดหวังว่าการเรียนการสอนนั้นจะช่วยให้เข้าใจเนื้อหาหรือปรับปรุงทักษะตามรายวิชานั้น ๆ ได้ดีขึ้น ทั้งนี้กิจกรรมการเรียนการสอนนั้นมักเป็นกิจกรรมในเชิงพาณิชย์

โรงเรียนในระบบ หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาโดยกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษาการวัดและการประเมิน³

โรงเรียนนอกระบบ หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาโดยมีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา

โรงเรียนกวดวิชา หมายถึง โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อกวดวิชา

³ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) เพื่อศึกษารูปแบบและความสำคัญของการกวดวิชา ผลกระทบของการกวดวิชาที่มีต่อนักเรียน (โดยเฉพาะด้านสุขภาพ) ผู้ปกครอง และสังคมที่แวดล้อมของนักเรียนและผลกระทบในเชิงเศรษฐศาสตร์ รวมถึงได้ทราบปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยลดทอนของการกวดวิชาในบริบทของระบบการศึกษาไทย

2) ได้พัฒนาองค์ความรู้ในการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อให้ได้ทราบข้อเท็จจริงในเรื่องการกวดวิชาในบริบทของระบบการศึกษาไทย

3) ได้ทราบวิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนในมิติการกวดวิชา รวมไปถึงผลกระทบในด้านสุขภาพของนักเรียนในมิติการกวดวิชา

4) สร้างความตระหนักในประเด็นเรื่องการเมืองมืออยู่ และความจำเป็นของการกวดวิชาในระบบการศึกษาไทย รวมถึงได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อให้ผู้มีบทบาทในการออกนโยบายสามารถนำไปใช้ร่วมพิจารณาเพื่อกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ (ในที่นี้คือเด็กและเยาวชน) ที่เหมาะสมกับการก้าวสู่โลกศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับประเทศไทย 4.0

1.5 กระบวนการผลักดันผลงานออกสู่การใช้ประโยชน์

นักวิจัยคาดหวังว่าผลการศึกษานี้สามารถมีผลกระทบต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เกิดการผลักดันในระดับนโยบาย เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถเรียนรู้ในกรอบนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถใช้เวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งการเพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้ ทักษะจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579

2) ภาคประชาคมเกิดความตระหนักเกี่ยวกับประเด็นการกวดวิชาของเด็กและเยาวชน อันเป็นสถานการณ์ที่หยั่งรากลึกในสังคมไทยภายใต้บริบทระบบการศึกษาและค่านิยมของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในในด้านสุขภาพของนักเรียนที่กวดวิชา รวมไปถึงความสมดุลของ (1) บทบาท

ของการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน (2) รูปแบบการประเมินและวัดผลของโรงเรียน (3) ความต้องการของนักเรียน (4) ค่านิยมของผู้ปกครองและสังคม (5) ระบบการคัดเลือกนักเรียนเพื่อเข้าศึกษาต่อในโรงเรียน ผ่านการนำเสนอโดยใช้สื่อ เว็บไซต์ Infographic วิดีทัศน์ (ดำเนินการโดย ชุดโครงการฯ) นำไปสู่การประเมินคุณค่าที่แท้จริงของกวดวิชาว่าเป็นอย่างไร

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

2.1 ความหมายของการกวดวิชา

การกวดวิชา หมายถึง การศึกษาเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่างที่กระทำในเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยการกระทำนั้นเป็นไปในเชิงพาณิชย์หรือไม่ก็ได้ (อภิชัย พันธเสน, 2530) นอกจากนี้ การกวดวิชา เป็นการศึกษาในเรื่องที่คิดว่าผู้เรียนยังขาด หรือยังไม่พร้อม หรือเพื่อให้เขาเรียนได้ทันผู้อื่นหรือมากกว่าผู้อื่น ซึ่งผู้เรียนอาจเรียนอ่อน หรือปานกลาง หรือเรียนดีก็ได้ (สุพัฒน์ สุขมลสันต์, 2530) โดยการกวดวิชานั้น ถือเป็นกิจกรรมนอกเวลาเรียนตามปกติ (นิคม ตั้งคะพิภพ, ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานันท์, และ แม้นมาศ ลีลสัตยกุล, 2532) มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ครูเป็นผู้สอน หรือเป็นลักษณะผสม โดยมีทั้งครูผู้สอนและสื่อ หรือจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

สำหรับคำจำกัดความของ “การกวดวิชา” ในต่างประเทศ Ashwin (2005) ได้สัมภาษณ์ นักศึกษามหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด จำนวน 28 คน สรุปได้ว่าการกวดวิชาเป็นกระบวนการที่ครูเป็นผู้ แนะนำ(สอน)นักเรียนคนหนึ่งหรือกลุ่มเล็ก ๆ โดยที่นักเรียนต่างคาดหวังว่าการเรียนบทเรียนดังกล่าว นั้นจะสามารถช่วยให้ทำความเข้าใจได้มากขึ้น หรือสามารถช่วยผลักดันให้มีทักษะทางวิชาการที่สำคัญได้ดียิ่งขึ้น ในขณะที่ Dang and Rogers (2008) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์การกวดวิชา (private tutoring) ของเด็กชั้นประถมศึกษาด้วยวิธีวิจัยเอกสารที่รวบรวมจากทั่วโลก ได้อธิบายว่า การกวดวิชา หมายถึง การเรียนการสอนแบบมีค่าธรรมเนียม โดยเป็นการเรียนการสอนเสริมทาง วิชาการที่ในรายวิชาที่มีสอนอยู่ในระบบการศึกษาหลัก

ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการ⁴ ได้ให้ความหมายของ "โรงเรียนกวดวิชา" เอาไว้ว่าเป็นโรงเรียนที่ จัดตั้งขึ้นเพื่อกวดวิชาในบางวิชาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการสำหรับระดับประถมศึกษาปีที่

---

⁴ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนเอกชน ประเภทกวดวิชา พ.ศ. 2544 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2545

5 ถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับมัธยมศึกษา โดยในปี 2558 ได้ระบุเพียงว่า โรงเรียนกวดวิชา เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเสริมความรู้บางรายวิชาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน⁵

ปัจจุบัน โรงเรียนกวดวิชาอยู่ในกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา เอกชน โดยจัดโรงเรียนกวดวิชาเป็นโรงเรียนนอกระบบ⁶ โดยกำหนดประเภทและลักษณะของ โรงเรียนนอกระบบไว้ 7 ประเภท คือ ประเภทสอนศาสนา ประเภทศิลปะและกีฬา ประเภทวิชาชีพ ประเภทกวดวิชา ประเภทสร้างเสริมทักษะชีวิต ประเภทศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ประเภทสถาบันศึกษาปอเนาะ

ดังนั้น จากการทบทวนวรรณกรรม จึงสรุปได้ว่า การกวดวิชาคือกิจกรรมการเรียนการสอน ทางวิชาการซึ่งเป็นรายวิชาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานบางวิชา นอกเหนือจากเวลาเรียนปกติที่ ครูเป็นผู้สอนหรือใช้สื่อกับนักเรียน โดยนักเรียนคาดหวังว่าการเรียนการสอนนั้นจะช่วยให้เข้าใจ เนื้อหาหรือปรับปรุงทักษะตามรายวิชานั้น ๆ ได้ดีขึ้น ทั้งนี้กิจกรรมการเรียนการสอนนั้นมักเป็น กิจกรรมในเชิงพาณิชย์

2.2 ประเภทของการกวดวิชา

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการจัดประเภทของการกวดวิชาพบว่า การวิจัยต่าง ๆ ได้ จำแนกประเภทของการกวดวิชาที่หลากหลาย อย่างไรก็ตาม การศึกษาต่าง ๆ ได้มีเนื้อหาที่มีความ สอดคล้องใกล้เคียงกัน โดยสามารถสรุปประเภทการกวดวิชาที่มี 4 ประเภท ดังนี้ (1) การกวดวิชาซ่อม เสริม เป็นการสอนเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียน ซึ่งเป็นการปรับพื้นฐานทางวิชาการและความ พร้อมที่จะสามารถเข้าเรียนร่วมกับผู้อื่นได้ในชั้นเรียนปกติ (2) การกวดวิชาสร้างเสริมเป็นการสอนที่ เพิ่มเติมความรู้จากชั้นเรียนปกติ ซึ่งเป็นการพัฒนาความสามารถของนักเรียนให้เพิ่มมากขึ้นโดยอาจ เป็นการสอนล่วงหน้า หรือสอนเนื้อหาที่วิชาที่นักเรียนต้องการหรือถนัดและมีความสนใจเป็นพิเศษ (3) การสอนเพื่อการสอบคัดเลือก หรือการ “ติว” เป็นการสอนเพื่อการเสริมทักษะที่ไม่สามารถทำได้ ในชั้นเรียนปกติ เนื่องจากเนื้อหาหนักและเวลาในการเรียนมีน้อย (ก้านทิพย์ ชาติวงศ์, 2539; ไพฑูรย์

⁵ ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เรื่อง การกำหนดประเภทและลักษณะของโรงเรียน การจัดการ เรียนการสอน และหลักสูตรของโรงเรียนนอกระบบ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558

⁶ โรงเรียนที่จัดการศึกษาโดยมีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของ การศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา

สินลาร์ตัน, 2545) และ (4) การเรียนเพิ่มเติม ซึ่งเป็นการเรียนเนื้อหาที่ไม่ได้เรียนในชั้นเรียนปกติ (ก้านทิพย์ ชาตวงศ์, 2539)

2.3 ปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีการกวดวิชา

ในประเทศไทยมีผู้ระบุสาเหตุที่ทำให้ต้องกวดวิชาเอาไว้อย่างหลากหลาย อาทิ การศึกษาของนิคม ตั้งคะพิภพ, ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานันท์ และแมนมาศ ลีสัตยกุล (2532) เกี่ยวกับปัญหาการกวดวิชา การสละสิทธิ์และการออกกลางคันของนักเรียน พบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้ต้องกวดวิชา มี 6 ประการ ได้แก่ (1) นักเรียนมีความต้องการที่จะเข้าใจเนื้อหาวิชาที่ต้องใช้สอบมากขึ้น (2) นักเรียนต้องการทบทวนเนื้อหาที่ได้เรียนมาจากห้องเรียนหลัก (3) ครูผู้สอนกวดวิชามีเทคนิคการสอนที่ทำให้เข้าใจเนื้อหาง่าย (4) ครูผู้สอนกวดวิชาสามารถแนะนำการทำแบบทดสอบได้ดี (5) นักเรียนต้องการกวดวิชาที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่ใช้สอบคัดเลือก และ (6) การกวดวิชาทำให้นักเรียนมีความพร้อมและความมั่นใจในการสอบคัดเลือกมากขึ้น

นอกจากนี้ จุฬาลักษณ์ ธนะวัฒน์ (2542) ได้ศึกษาเรื่องการกวดวิชาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ในโรงเรียนจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า สาเหตุของการเรียนกวดวิชาของนักเรียนมี 3 ประเด็นหลัก ๆ คือ (1) ด้านความต้องการส่วนตัวของนักเรียน โดยที่นักเรียนต้องการกวดวิชาเพราะต้องการพัฒนาความรู้เดิมและต้องการให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น (2) ด้านเทคนิคและวิธีสอน โดยที่นักเรียนจะเลือกเรียนกับครูผู้สอนกวดวิชาที่สามารถถ่ายทอดความรู้และใช้วิธีการสอนให้เข้าใจง่าย สนุกและน่าสนใจ และ (3) ด้านเนื้อหาวิชา โดยที่นักเรียนจะเลือกกวดวิชาเฉพาะวิชาที่นักเรียนสนใจ

ในขณะที่ กาญจนา ภูมมา (2545) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกโรงเรียนกวดวิชาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่าสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็กมีผลต่อการเลือกโรงเรียนกวดวิชา กล่าวคือ (1) ผู้ปกครองมีความเชื่อว่า การศึกษาของบุตรหลานเป็นบันไดไปสู่ความสำเร็จและศักดิ์ศรี เป็นที่ยกย่องของสังคม พร้อมกับค่านิยมการให้บุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง โดยเชื่อว่าที่เด็กจะได้มีการพัฒนาความรู้ความสามารถได้ดีกว่า ส่งผลให้การแข่งขันเพื่อสิทธิ์การเข้าศึกษามีความเข้มข้นมากขึ้น ดังนั้น การสอบคัดเลือกจึงเข้ามามีผลต่อตัวบุตรหลาน ผู้ปกครองจึงนิยมให้บุตรหลานกวดวิชาด้วยความเชื่อว่าการกวดวิชาสามารถทำให้บุตรหลานเข้าใจเนื้อหาและสามารถสอบแข่งขันได้ (2) ผู้เรียน ในข้อนี้สืบเนื่องมาจากความเชื่อว่าการศึกษาเป็นบันไดไปสู่

ความสำเร็จและศักดิ์ศรี เป็นที่ยกย่องของสังคม และคุณค่าของการเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง ดังนั้น นักเรียนเองจึงกวดวิชาด้วยความเชื่อว่าการกวดวิชาสามารถทำให้เข้าใจเนื้อหาและสามารถสอบแข่งขันได้ด้วยเช่นกัน และ (3) สภาพแวดล้อม จากการศึกษาดังกล่าวพบว่าจุดประสงค์ของการเรียนในห้องเรียนหลักไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างของบุคคลเท่าที่ควร ทั้งความแตกต่างทางด้านความสามารถในการเรียน ระดับเศรษฐกิจ รวมทั้งความต้องการส่วนบุคคล ดังนั้น นักเรียนจึงเลือกกวดวิชาเพื่อเติมเต็มในสิ่งที่ตนเองต้องการและไม่ได้รับจากการศึกษาในห้องเรียนหลัก เช่น การเรียนกวดวิชาด้านภาษา เป็นต้น นอกจากนี้ การวิจัยดังกล่าวได้กล่าวถึงค่านิยมของสังคมที่มีความสอดคล้องกับความเชื่อของผู้ปกครองเกี่ยวกับความสำเร็จและศักดิ์ศรี เป็นที่ยกย่องของสังคม และการยกย่องการศึกษาในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง ที่เป็นแรงผลักดันให้นักเรียนต้องกวดวิชาเช่นกัน

ดังนั้น จากการทบทวนวรรณกรรมจึงสรุปได้เบื้องต้นว่าการกวดวิชามีสาเหตุหลัก 3 ด้านใหญ่ ๆ ได้แก่ (1) ด้านความต้องการของนักเรียน ที่ต้องการพัฒนาความรู้เพิ่มเติมและต้องการให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น (2) ด้านปัญหาจากการเรียนในระบบ โดยการเรียนรู้ในห้องเรียนหลักอาจไม่สามารถครอบคลุมความต้องการหรือความแตกต่างของนักเรียนและละคนได้ รวมทั้งความสามารถในการถ่ายทอดของครูในห้องเรียนหลักที่ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ (3) ค่านิยมทางสังคม ที่ทั้งผู้ปกครองและสังคมที่แวดล้อมต่างคาดหวังให้นักเรียนมีการศึกษาที่ดี โดยเฉพาะการได้เข้าศึกษาในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง

2.4 ผลกระทบจากการกวดวิชา

2.4.1 ผลกระทบจากการกวดวิชาในเชิงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

การกวดวิชาเป็นกิจกรรมนอกเวลาเรียนที่พบว่าเกิดขึ้นได้ทั่วโลก โดยในอดีตได้มีการศึกษาผลลัพธ์ของการกวดวิชาไว้อย่างกว้างขวาง จากการศึกษาของ Buchmann (1999) ศึกษาการกวดวิชาของนักเรียนอายุ 13 - 18 ปี ในประเทศเคนยาเมื่อปี 1995 พบว่าการกวดวิชาสามารถลดการเรียนรู้ซ้ำ (หรือซ้ำชั้น) ได้และเพิ่มประสิทธิภาพด้านวิชาการของนักเรียน สำหรับการศึกษารองของ Mischo and Haag (2002) ได้ทำการศึกษากวดวิชาของนักเรียนเกรด 5-11 ของประเทศเยอรมัน ในปี 1998-1999 พบว่านักเรียนที่กวดวิชาได้พัฒนาทักษะด้านการเรียนและเกิดแรงจูงใจในการเรียนได้ดีมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การศึกษาของ Suryadarma, Suryahadi, Sumarto and Rogers (2006)

ที่ศึกษาเกี่ยวกับผลของการทบทวนวิชาของนักเรียนเกรด 4 ในประเทศอินโดนีเซีย ปี 2002-2003 กลับไม่พบผลกระทบของการทบทวนวิชาที่มีต่อการเรียนคณิตศาสตร์ ในขณะที่ Banerjee, Shawn, Esther, and Leigh (2007) ศึกษาการทบทวนวิชาของนักเรียนเกรด 3-4 ของประเทศอินเดียในปี 2001-2004 พบว่าการใช้โปรแกรมช่วยสอนสามารถทำให้นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น และจะยิ่งสูงขึ้นหากใช้โปรแกรมช่วยสอนด้วยระบบคอมพิวเตอร์ร่วมด้วย

Guill and Bos (2014) ได้ร่วมกันศึกษาผลจากการทบทวนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชาวเยอรมัน ด้วยเทคนิค panel study จากข้อมูล KESS⁷ โดยติดตามนักเรียนตามรุ่นปี (cohort) ซึ่งเป็นชาวเมืองแฮมเบิร์ก ประเทศเยอรมัน จำนวน 618 คน ใน 3 ช่วงเวลา ช่วงเวลาแรกในปี 2003 ขณะที่นักเรียนกำลังเรียนอยู่เกรด 4 ช่วงเวลาถัดมาปี 2005 นักเรียนเพิ่งเริ่มเข้าสู่เกรด 7 และช่วงเวลาสุดท้าย 2007 นักเรียนกำลังเรียนอยู่ในเกรด 8 โดยพบว่า แม้ว่าการทบทวนวิชาจะมีผลช่วยให้นักเรียนมีผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ได้ดีขึ้น แต่เมื่อเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทดสอบวิชาคณิตศาสตร์ในชั้นเรียนกับนักเรียนที่ไม่ได้ทบทวนวิชาแล้วกลับไม่พบความแตกต่าง ใดๆก็ตาม Guill and Bos (2014) ได้อธิบายว่าแม้ว่าจะพิสูจน์ได้ว่าการเรียนคณิตศาสตร์สามารถทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาและประสบความสำเร็จได้มากขึ้น แต่เมื่ออยู่ในชั้นเรียนปกตินักเรียนกลับไม่สามารถนำสิ่งที่ได้จากการทบทวนวิชามาใช้ในชั้นเรียนได้ โดยที่นักเรียนอาจจะสามารถปฏิบัติตามคำอธิบายของครูผู้สอนพิเศษได้ แต่ไม่สามารถถ่ายทอดความเข้าใจนั้น ใดๆ ไปยังห้องเรียนหลักซึ่งตัวนักเรียนเองไม่สามารถพึ่งพาความช่วยเหลือจากครูผู้สอนได้

จากรายงานของ Bray (2003) ที่เกี่ยวกับผลกระทบของการทบทวนวิชาที่มีต่อมิติการเรียนหลัก สังคมและเศรษฐกิจ กล่าวถึงผลกระทบของการทบทวนวิชาที่มีต่อกระบวนการสอนของครูและการเรียนรู้ของนักเรียนในห้องเรียนหลักว่า ครูที่สอนในห้องเรียนหลักแทบไม่จำเป็นต้องทำงานหนักหากนักเรียนได้เรียนทบทวนวิชากันมาก่อน แต่หากนักเรียนไม่ได้ทบทวนวิชามาก่อน ครูผู้สอนหลักจำเป็นต้องรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในห้องเรียนมากขึ้น เช่น นักเรียนไม่เข้าใจ หรือนักเรียนที่เรียนรู้ช้า เป็นต้น อย่างไรก็ตาม หากสร้างวัฒนธรรมการทบทวนวิชาขึ้นอาจทำให้เกิดช่องว่างระหว่างนักเรียนที่ทบทวนกับนักเรียนที่ไม่ได้ทบทวนวิชา ซึ่งอาจทำให้เกิดแรงกดดันให้กับผู้ปกครองที่ไม่ได้ให้บุตรทบทวนวิชาต้องตัดสินใจสร้างเสริมด้วย

⁷ the German panel study KESS (“Competencies and Attitudes of Students”)

สำหรับในประเทศไทยได้มีการศึกษาผลลัพธ์ที่ได้จากการกวดวิชาไว้เช่นกัน กล่าวคือ กระทรวงศึกษาธิการ (2547) ได้ศึกษาแบบไม่ควบคุมตัวแปรพบว่าผู้ที่กวดวิชามีโอกาสสอบเข้าคณะ หรือมหาวิทยาลัยที่คาดหวังได้ 1.57 เท่า แต่เมื่อควบคุมตัวแปรแล้วกลับพบว่าผลการกวดวิชาไม่ส่งผล โดยตรงต่อการสอบได้ อย่างไรก็ตาม สุวิมล จีระทรงศรี (2552) ได้ศึกษาพบว่าผู้ที่เรียนกวดวิชา มีโอกาสสอบเข้าคณะหรือมหาวิทยาลัยตามที่มุ่งหวังได้มากกว่าผู้ที่ไม่ได้เรียนถึง 10.8 เท่า

จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยในเบื้องต้นนั้น สรุปได้ว่าการเรียนกวดวิชาสามารถทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อและแก้ปัญหาเกี่ยวกับรายวิชานั้น ๆ ได้ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อกลับสู่ชั้นเรียนปกตินักเรียนไม่สามารถอธิบายความเข้าใจของตนเองได้ ซึ่งเป็นผลทำให้เมื่อมีการวัดผลในชั้นเรียนนักเรียนจึงยังคงมีผลคะแนนไม่แตกต่างจากนักเรียนที่ไม่ได้กวดวิชา ดังนั้น จึงยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนว่ากวดวิชามีผลดีต่อนักเรียนในเชิงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางหรือไม่ นอกจากนี้ ยังไม่พบบางงานวิจัยภายในประเทศที่ศึกษาผลกระทบของการกวดวิชาที่มีต่อสุขภาวะโดยรวมของเด็ก ที่ครอบคลุมกรอบแนวคิด 4H: Head Heart Hand Health

4.4.2 ผลกระทบจากการกวดวิชาในเชิงเศรษฐศาสตร์

นอกจากผลจากการกวดวิชาในเชิงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาแล้ว ยังมีการศึกษาที่กล่าวถึงผลของการกวดวิชาที่มีในเชิงเศรษฐศาสตร์ด้วย

จากรายงานของ Bray (2003) กล่าวถึงการกวดวิชากับทฤษฎีทุนมนุษย์ โดยมีเนื้อหาว่าการศึกษาที่สูงขึ้น แม้จะให้ระยะเวลาที่นานขึ้นแต่ให้ผลตอบแทนมากกว่าการศึกษาที่ต่ำกว่า และการกวดวิชาเป็นที่ยอมรับว่าเป็นการเสริมสร้างทุนมนุษย์เช่นเดียวกับการเรียนในระบบโรงเรียนปกติ (ในที่นี้ใช้คำว่ากระแสหลัก) เนื่องจากผู้ปกครองและนักเรียนเลือกที่จะลงทุนกับการกวดวิชาด้วย โดยมีข้อสรุปว่าการที่นักเรียนได้เรียนรู้จากการสอนหลากหลายวิธีมากขึ้นก็จะมีโอกาสที่จะได้รับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจมากขึ้นตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม Bray (2003) ได้กล่าวเพิ่มเติมถึงข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการกวดวิชาว่าเป็น “ธุรกิจปรสิต” ที่ทำให้เสียทรัพยากรทางการเงินเกินจำเป็น โดยให้ความเห็นว่าควรยุติระบบ “การสอบ” แบบดั้งเดิมรวมทั้งการกวดวิชา ซึ่งล้วนแต่เป็นกระบวนการที่เป็นอุปสรรคของการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน รวมทั้งเป็นการทำลายฐานการผลิตทางเศรษฐกิจ

ทั้งนี้ มนชยา อรุณยศ และ ศิวพงศ์ ธีรอำพน (2548) ได้ศึกษาบทบาทของการกวดวิชาที่มีต่อความเจริญเติบโตโดยอาศัยแบบจำลองดุลยภาพทั่วไปเชิงพลวัตประเภทรุ่นอายุเหลื่อมกัน

(overlapping generations) โดยอธิบายว่าการกวดวิชาสามารถกระตุ้นกระบวนการสะสมทุนมนุษย์ และเพิ่มความเจริญเติบโตผ่านช่องการยกระดับเกณฑ์ความสามารถขั้นต่ำสำหรับการศึกษาต่อ (Minimum requirement rate: MRR) เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองดังกล่าวเพื่อเปรียบเทียบเชิงสถิติ (comparative static) พบว่า ค่า MRR ที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตมากที่สุด เท่ากับร้อยละ 82 แต่ MRR ของประเทศไทยเท่ากับร้อยละ 73 ดังนั้น การศึกษาดังกล่าวจึงสรุปได้ว่าการกวดวิชาเป็นทางเลือกหนึ่งในการเพิ่ม MRR นอกเหนือจากบทบาทของการศึกษาภาคบังคับ

นอกจากนี้ จากรายงานข่าว *หัวอกพ่อแม่ "เฝ้าลูกเรียนกวดวิชา" ...ออกจากงาน เสียเวลา เสียรายได้ เท่าไหร่ก็ยอม (2562)* ได้ระบุว่าระบบการศึกษาไทยทำให้นักเรียนและผู้ปกครองจำเป็นต้องพึ่งการกวดวิชา เพื่อการเตรียมตัวให้นักเรียนเข้าสู่สนามแข่งขันทางวิชาการด้วยความมั่นใจ ภาพสะท้อนที่เกินขึ้นคือการที่เด็กต้องตื่นขึ้นมาในวันหยุดเพื่อเข้าห้องเรียนแต่เช้าตรู่ และกวดวิชาอย่างต่อเนื่อง มีเวลาพักผ่อนเฉพาะช่วงเวลาพักระหว่างคอร์ส และช่วงพักกลางวัน และเรียนต่อเนื่องจนเย็นถึงค่ำ ผู้ปกครองมีหน้าที่มาส่ง จัดเตรียมอาหารว่าง อาหารกลางวันไว้ให้กับเด็ก และรอรับกลับบ้าน โดยผู้ปกครองบางคนถึงกับต้องลาออกจากงานเพื่อมาดูแลบุตรหลานหรือเด็กในปกครอง ในบางรายที่บ้านอยู่ไกล หรือต้องเดินทางมาจากต่างจังหวัดจำเป็นต้องเช่าห้องพักเพื่อการเดินทางที่สะดวกขึ้น รายงานดังกล่าวได้กล่าวถึงค่าใช้จ่ายของการกวดวิชาที่ค่อนข้างสูง มีรายจ่ายต่อคอร์สมาก โดยอ้างว่ามีผู้ปกครองบางคนถึงกับต้องขายบ้านเพื่อนำมาให้ลูกกวดวิชา

ดังนั้น จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถสรุปได้เบื้องต้นว่า การกวดวิชามีผลต่อเศรษฐกิจในเชิงการพัฒนาทุนมนุษย์โดยนับว่าเป็นการลงทุนอย่างหนึ่งเพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่สามารถมีค่าตอบแทนได้มากขึ้นในอนาคต อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนว่าการกวดวิชาเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าในเชิงเศรษฐศาสตร์จริงหรือไม่

2.5 สรุปการทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมเบื้องต้นทำให้ได้ทราบข้อมูลและได้ข้อสรุปเบื้องต้นเกี่ยวกับการกวดวิชา โดยการกวดวิชาในประเทศไทยมีสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เป็นหน่วยงานกำกับดูแล ซึ่งการกวดวิชาเป็นกิจกรรมที่มีกฎหมายรองรับและมีหลักการดำเนินงานอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร อาทิ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนเอกชน ประเภทกวดวิชา พ.ศ. 2544 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2545 และประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา

เอกชน เรื่อง การกำหนดประเภทและลักษณะของโรงเรียน การจัดการเรียนการสอน และหลักสูตรของโรงเรียนนอกระบบ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 ซึ่งโรงเรียนกวดวิชาจัดว่าเป็นโรงเรียนนอกระบบ โดยมีสาเหตุที่ต้องกวดวิชาหลัก ๆ คือ (1) นักเรียนต้องการพัฒนาความรู้เดิมและต้องการให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น (2) การเรียนในห้องเรียนหลักอาจไม่สามารถครอบคลุมความต้องการหรือความแตกต่างของนักเรียนและละคนได้ รวมทั้งสามารถในการถ่ายทอดของครูในห้องเรียนหลักที่ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ (3) ผู้ปกครองและสังคมที่แวดล้อมต่างคาดหวังให้นักเรียนมีการศึกษาที่ดี โดยเฉพาะการได้เข้าศึกษาในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง สำหรับประเภทกวดวิชาโดยหลักคือ (1) กวดวิชาแบบซ่อมเสริม (2) กวดวิชาแบบสร้างเสริม และ (3) กวดวิชาแบบเร่งรัด (ติว) และ (4) การเรียนเพิ่มเติมซึ่งเป็นการเรียนเนื้อหาที่ไม่ได้เรียนในชั้นเรียนปกติ ทั้งนี้ การกวดวิชาสามารถทำให้นักเรียนมีความสามารถด้านการเรียนเพิ่มขึ้น แต่ยังไม่สามารถสรุปแน่ชัดว่าการกวดวิชาที่มีผลดีต่อนักเรียนในเชิงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางหรือไม่ นอกจากนี้ การกวดวิชาที่มีผลต่อเศรษฐกิจในเชิงการพัฒนาทุนมนุษย์ แต่ยังไม่สามารถสรุปแน่ชัดว่าการกวดวิชาเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าในเชิงเศรษฐศาสตร์จริงหรือไม่

บทที่ 3

ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษารูปแบบและความสำคัญ ปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยลดทอนของการกวดวิชาในบริบทของระบบการศึกษาไทย (2) เพื่อศึกษา ผลกระทบของการกวดวิชาที่มีต่อนักเรียน (โดยเฉพาะด้านสุขภาวะของนักเรียน) ผู้ปกครอง และ สังคมที่แวดล้อมของนักเรียน และ (3) เพื่อเสนอแนะข้อเสนอเชิงนโยบายที่เกี่ยวกับการกวดวิชา เพื่อให้ให้นักเรียนดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและมีสุขภาวะในบริบทของระบบการศึกษาไทยศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ การดำเนินการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ จึงได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

3.1 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับการกวดวิชาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1-6 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ที่กวดวิชาในโรงเรียนนอกระบบ ประเภทกวดวิชา และ นักเรียนที่กวดวิชากับบุคคล/หรือโรงเรียนที่ไม่ได้จดทะเบียนจัดตั้งโรงเรียนกวดวิชากับสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อาทิ โรงเรียนในระบบทั้งรัฐบาลและเอกชนที่จัดสอนกวดวิชา ครูในระบบรับสอนกวดวิชา เรียนกวดวิชากับติวเตอร์ เป็นต้น

สำหรับการศึกษาจากเอกสาร เป็นการศึกษาจากเอกสาร กฎหมาย นโยบาย แผนงาน รวมทั้ง งานวิจัยในอดีตทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยกำหนดขอบเขตการเฉพาะระยะเวลาของงานวิจัย ย้อนหลัง 20 ปี (ปี 2541 ถึงปัจจุบัน) ในขณะที่ การศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เป็นการมอง ภาพอดีต ปัจจุบัน และอนาคตในระยะ 10 ปีข้างหน้า (คำนวณจากตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับ ประถมศึกษาตอนต้นที่จะสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในอีกประมาณ 10 ปีข้างหน้า)

3.2 การออกแบบกรอบการศึกษา

การออกแบบกรอบการศึกษาที่สอดคล้องการวัดอุปประสงค์ของการศึกษา ประกอบด้วยแนวคิดที่เกี่ยวข้อง 2 แนวคิด คือ “แนวคิดทักษะชีวิต 4H” และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน สำหรับการศึกษาคั้งนี้ได้ใช้ “ทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาของบรอนเฟนเบรนเนอร์ (Bronfenbrenner’s ecological system theory)” เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในภาพกว้าง โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

3.2.1 แนวคิดทักษะชีวิต 4H (Hendricks, 1998; Norman & Jordan, 2016) เป็นกลุ่มทักษะที่ใช้อธิบายความสามารถในการเรียนรู้ที่ช่วยให้คนทำงานได้ดีในสภาพแวดล้อมรอบตัว โดยเน้นการพัฒนาทักษะที่มีสุขภาพดีและมีประสิทธิผลสำหรับทั้งเด็กและชุมชน และช่วยให้เด็กมีความสามารถในทักษะชีวิตที่เป็นการเตรียมพร้อมสำหรับการเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ด้วยกรอบทักษะไว้ 4 ด้าน คือ Head Heart Hand Health มีรายละเอียด (Norman & Jordan, 2016) ดังนี้

ภาพที่ 3.1 ทักษะชีวิต “4H”

ที่มา : Hendricks (1998)

ทักษะทางจิตวิทยาและปัญญา (Head) เป็นทักษะนำไปสู่การเข้าใจความรู้พื้นฐานและก่อให้เกิดความเป็นเหตุเป็นผลทางความคิด คือ (1) ความคิด ที่มีความหมายรวมถึง การเรียนรู้ที่จะเรียน การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์รวมถึงการบริการชุมชน และ (2) การจัดการ ที่มีความหมายครอบคลุมถึงการรู้จักที่จะกำหนดเป้าหมาย การรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดการเก็บบันทึกและการรู้จักความยืดหยุ่น

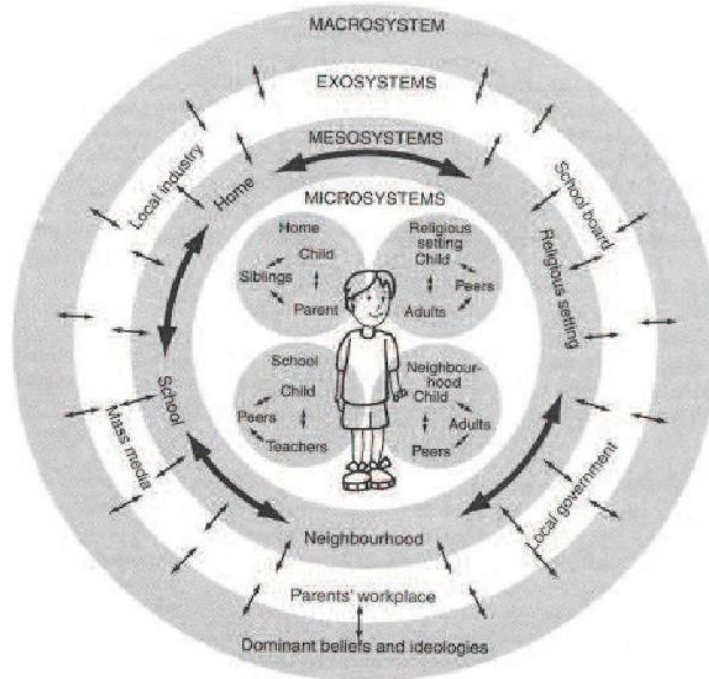
ทักษะด้านบุคลิกและสังคมในเชิงความสัมพันธ์และความใส่ใจผู้อื่น (Heart) ซึ่งในเชิงความสัมพันธ์มีความหมายครอบคลุมความสามารถด้านการสื่อสาร การประสานความร่วมมือทักษะทางสังคมความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง รวมไปถึงการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือระหว่างสังคม ในขณะที่ความใส่ใจผู้อื่นนั้นมีขอบเขตรวมถึงความห่วงใย การเอาใจใส่ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การบำรุงรักษาความสัมพันธ์และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ทักษะด้านการลงมือปฏิบัติ (Hand) แบ่งออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ “การให้” และ “การทำงาน” ในส่วนของการให้มีความหมายครอบคลุมถึงการอาสาบริการชุมชนรวมถึงการมีความเป็นผู้นำ รู้จักรับผิดชอบและมีความเสียสละเพื่อส่วนรวม ในขณะที่ การทำงาน มีความครอบคลุมการมีทักษะที่มีประโยชน์การรู้จักการทำงานเป็นทีมและความต้องการการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งใหม่ๆ

ทักษะด้านสุขภาพ/สมรรถภาพร่างกาย (Health) แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ การใช้ชีวิตและการมีชีวิต โดยการใช้ชีวิตมีความหมายถึงการแสดงออกหรือการประพฤตินำมาดำเนินชีวิตประจำวัน ในขณะที่การมีชีวิต หมายถึง การมีชีวิตในฐานะคนหนึ่งที่มีความต้องการขั้นพื้นฐาน รวมไปถึงความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองส่วนบุคคล

3.2.2 ทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาของบรอนเฟนเบรนเนอร์ (Bronfenbrenner's ecological system theory) ถูกพัฒนาขึ้นโดย Bronfenbrenner (1994) ที่มีความเชื่อว่าการเกิดพฤติกรรมไม่สามารถอธิบายได้ด้วยปัจจัยเพียงปัจจัยเดียว ด้วยสาเหตุที่ว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมนั้นเป็นความสัมพันธ์ที่ซับซ้อน อันเกิดจากระหว่างปัจจัยภายในตัวบุคคลและปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม โดยบุคคลจะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวบุคคลมากที่สุด และขยายออกไปรอบ ๆ ตัวบุคคล ตั้งแต่ บ้าน โรงเรียน ชุมชน จนถึงโครงสร้างทางสังคมที่ใหญ่ขึ้น ความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างระบบบุคคลกับสิ่งแวดล้อม ดังกล่าวออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ภาพที่ 3.2 ระบบนิเวศวิทยาของบรอนเฟนเบรนเนอร์

ที่มา: Bronfenbrenner (1994)

(1) ระดับจุลภาคหรือระดับเล็ก (Microsystem) เป็นระบบความสัมพันธ์ในระดับแรก ประกอบด้วยตัวของบุคคล ได้แก่ ปัจจัยทางด้านชีวภาพ การเรียนรู้อารมณ์ ความเชื่อและทัศนคติของบุคคล (Bronfenbrenner, 1994; Härkönen, 2007) และบุคคลจะมีปฏิสัมพันธ์หรือมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมใกล้ ๆ ตัว ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน เพื่อนบ้าน เช่น ความเชื่อหรือพฤติกรรมของบิดามารดา ย่อมส่งผลต่อทัศนคติและการแสดงออกต่อพฤติกรรมหนึ่ง ๆ ของเด็ก เป็นต้น ความสัมพันธ์ในระดับนี้จะมีอิทธิพลมากที่สุดต่อพฤติกรรมของเด็ก

(2) ระดับกลาง (Mesosystem) เป็นความสัมพันธ์ที่อยู่ถัดออกมาจากตัวบุคคล เป็นความสัมพันธ์ของหน่วยหรือโครงสร้างของระดับ Microsystem (Berk, 2000) ตั้งแต่ 2 โครงสร้างขึ้นไป (Härkönen, 2007) โดยระดับเหล่านี้จะมีความเกี่ยวข้องและมีปฏิสัมพันธ์ต่อพัฒนาการของการเกิดพฤติกรรมของเด็ก เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน โรงเรียนกับที่ทำงาน เป็นต้น

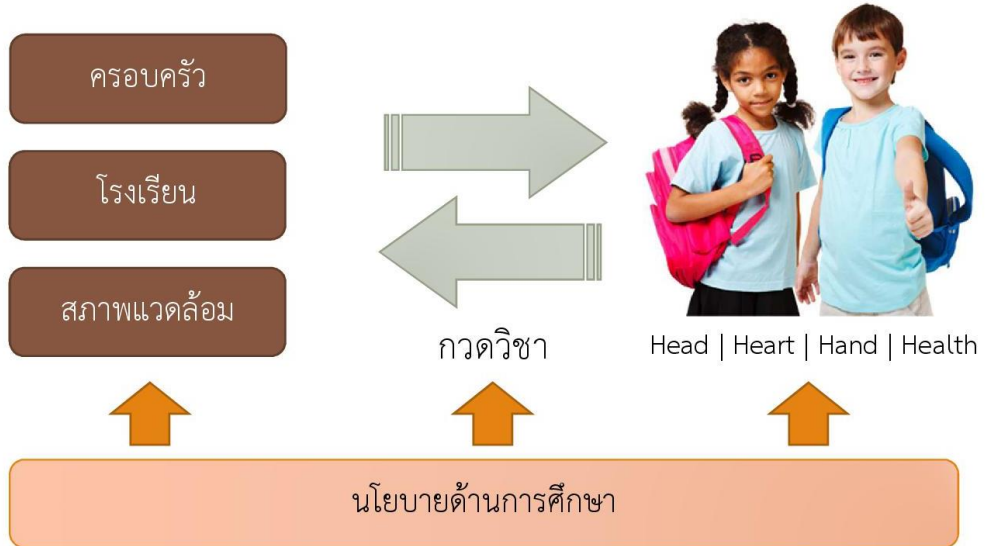
(3) ระดับภายนอก (Exosystem) เป็นระดับของความสัมพันธ์ที่อยู่ถัดออกมาอีกชั้นหนึ่ง เป็นระบบของสังคมที่ใหญ่ขึ้นที่บุคคลไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องโดยตรงหรือสิ่งนั้นไม่ได้ส่งผลกระทบต่อ

บุคคล เช่น ชุมชน สถานที่ทำงาน แหล่งประโยชน์ต่าง ๆ (Paquette & Ryan, 2001) หรืออิทธิพลที่ได้รับทางอ้อม แล้วส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเหล่านั้นขึ้นมา (Bronfenbrenner, 1994)

(4) ระดับมหภาคหรือระดับใหญ่ (Macrosystem) เป็นความสัมพันธ์ที่อยู่นอกสุดของระบบนิเวศวิทยา โดยอยู่ห่างไกลออกจากตัวบุคคลมากที่สุด (Berk, 2000; Härkönen, 2007) ได้แก่ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม กฎหมาย การเมือง การปกครอง เป็นต้น (Paquette & Ryan, 2001) เป็นระบบที่อยู่ไกลจากตัวบุคคล (Berk, 2000; Härkönen, 2007) แต่ก็มีผลต่อการเกิดพฤติกรรมในแต่ละบุคคลเช่นเดียวกัน โดยจะเกิดเป็นมาตรการทางสังคมที่คนในสังคมให้การยอมรับ ซึ่งระบบนี้จะมีความเชื่อมโยงและมีความสัมพันธ์กับทั้ง 3 ระบบที่กล่าวมาข้างต้น บุคคลที่อาศัยอยู่ในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน จึงมีการแสดงออกของพฤติกรรมหนึ่ง ๆ ที่แตกต่างกัน (Härkönen, 2007) ทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาได้อธิบายการเกิดพฤติกรรมจากบุคคล ทั้งปัจจัยภายในตัวบุคคลเองและจากสิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อนเป็นระดับชั้น อย่างไรก็ตามปัจจัยภายในตัวบุคคลและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวบุคคล ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลมากที่สุด

(5) ระบบลำดับเวลา (Chrono-system) เป็นระบบที่ประกอบด้วยอิทธิพลสภาพแวดล้อมของลำดับเวลา และวิถีทางที่กระทบต่อพัฒนาการและพฤติกรรมของเด็ก อาทิ ความยากจน พ่อแม่หย่าร้าง และเทคโนโลยี ทุกวันนี้เด็กมีความชำนาญ (Adept) กับการใช้จากเทคโนโลยีในการเรียนรู้ และความบันเทิง (Edutainment) และคงดำรงอยู่คู่ไปกับการเจริญเติบโตของเด็ก

ภาพที่ 3.3 กรอบแนวคิดของการศึกษา

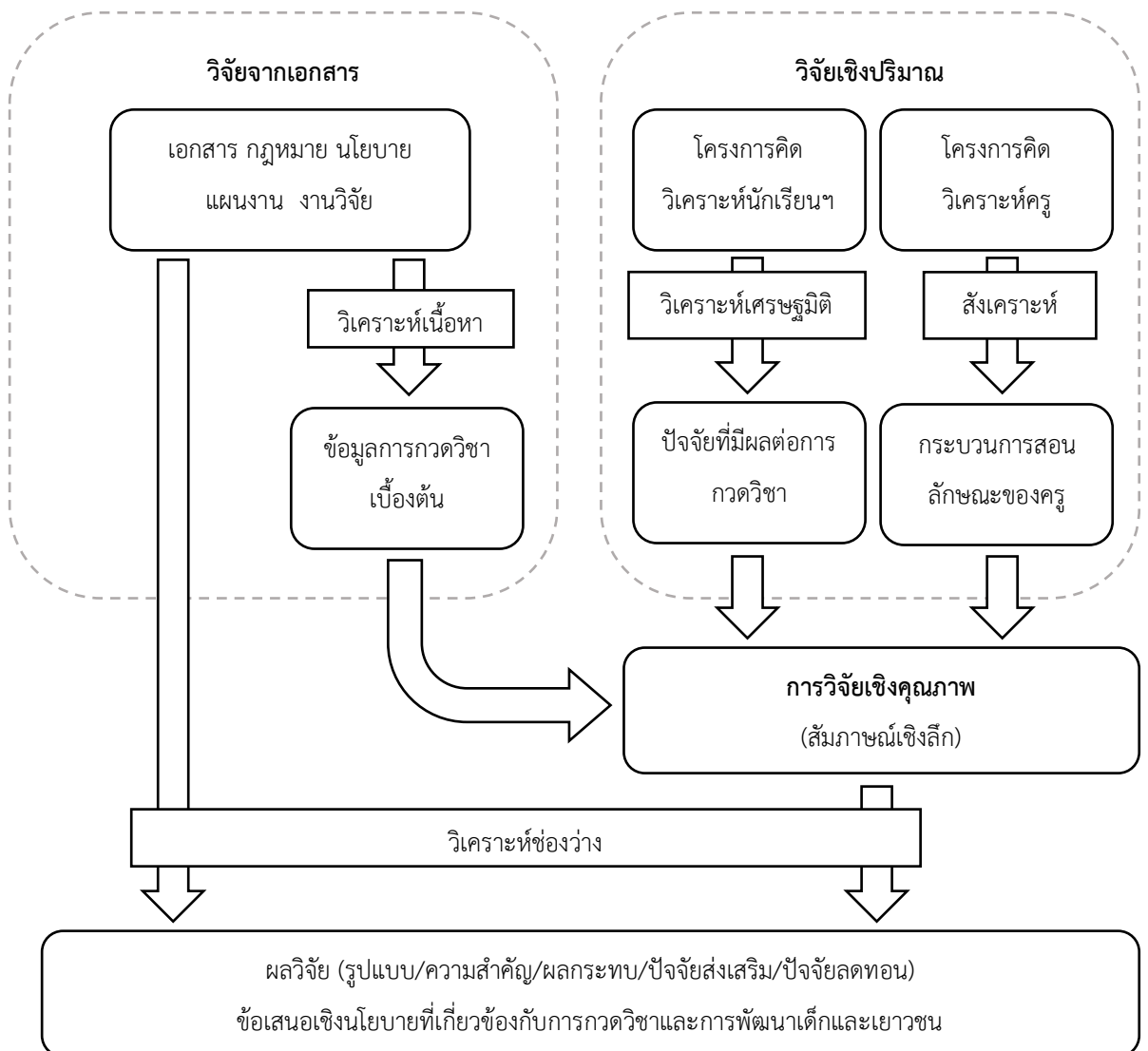
ที่มา : Hendricks (1998), Bronfenbrenner (1994), และนักวิจัย

3.3 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การกวดวิชาในบริบทของระบบการศึกษาไทย ณ ศตวรรษที่ 21” เป็นการศึกษาแบบผสมผสานด้วยวิธีการศึกษาหลัก 3 ขั้นตอน ดังนี้

ภาพที่ 3.4 วิธีดำเนินการศึกษา

ที่มา : นักวิจัย

3.3.1 การศึกษาจากเอกสาร (documentary research) ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาจากเอกสาร กฎหมาย นโยบาย แผนงาน รวมทั้งงานวิจัยในอดีตทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยกำหนดขอบเขตการเฉพาะระยะเวลาของงานวิจัยย้อนหลัง 20 ปี ขั้นตอนนี้ได้ออกแบบการศึกษาเป็น 2 ชั้น

(1) ชั้นศึกษาโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการกวดวิชาในอดีตเบื้องต้นในด้านรูปแบบของการกวดวิชา ความสำคัญของการกวดวิชา ผลกระทบของการกวดวิชา และปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยลดทอนของการกวดวิชา เพื่อนำไปเป็นฐานในการศึกษาชั้นการศึกษาเชิงคุณภาพ

(2) ชั้นศึกษาโดยใช้วิธีวิเคราะห์ช่องว่าง (gap analysis) เพื่อให้ได้ข้อสรุประหว่างช่องว่างที่เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์กฎหมาย นโยบาย แผนงานที่มีอยู่กับข้อค้นพบที่ปรากฏที่ได้จากการศึกษา นำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกวดวิชาและการพัฒนาเด็กและเยาวชน

3.3.2 การศึกษาเชิงปริมาณ ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิจากโครงการ “การศึกษาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะเพื่อพัฒนาศักยภาพการเป็นคนดีคนเก่งของนักเรียนไทย” ของศูนย์ประสานงานการศึกษา “การสร้างความคุ้มครองทางสังคมในกลุ่มเด็กและเยาวชน” ใช้เทคนิควิเคราะห์ทางเศรษฐมิติเพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการกวดวิชา โดยผลการวิเคราะห์ดังกล่าวจะนำไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการศึกษาในชั้นการศึกษาเชิงคุณภาพ

นอกจากนี้ การศึกษายังได้มีการสังเคราะห์เนื่องจากโครงการ “การศึกษาสถานการณ์ด้านการคิดวิเคราะห์และความเป็นครู เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาครู” ของศูนย์ประสานงานการศึกษา “การสร้างความคุ้มครองทางสังคมในกลุ่มเด็กและเยาวชน” การศึกษาชั้นนี้มีเป้าหมายเพื่อให้ได้ทราบถึงการจัดกระบวนการสอนของครู รวมทั้งลักษณะต่าง ๆ ของครู เพื่อข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการศึกษาในชั้นการศึกษาเชิงคุณภาพ

3.3.3 การศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยอาศัยข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาจากเอกสาร และการวิจัยเชิงปริมาณ ทั้งในประเด็นของความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการกวดวิชาของนักเรียนรวมถึงความต้องการตอบสนองในการเสริมทักษะความสามารถของ

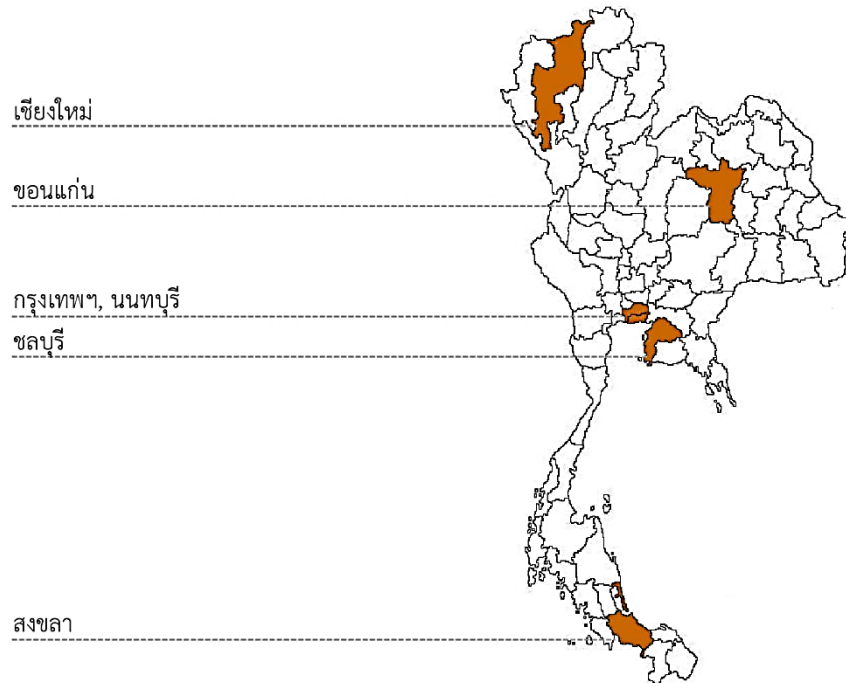
นักเรียน เช่น STEM เป็นต้น ผลกระทบที่มีต่อสุขภาวะของเด็กที่เรียนกวดวิชา ตลอดจนการจัดกระบวนการสอนของครู รวมทั้งลักษณะต่าง ๆ ของครู ซึ่งนักวิจัยมีสมมติฐานเบื้องต้นว่าการจัดกระบวนการสอนของครู รวมทั้งลักษณะต่าง ๆ ของครู นั้นเองมีผลต่อการตัดสินใจกวดวิชาของผู้ปกครองและนักเรียน

ทั้งนี้ นักวิจัยกำหนดพื้นที่สำรวจข้อมูลเชิงคุณภาพในพื้นที่จังหวัดที่มีการกระจุกตัวของโรงเรียนกวดวิชา ซึ่งจากข้อมูลที่พบในปัจจุบัน 10 อันดับแรก คือ กรุงเทพฯ ชลบุรี สงขลา นนทบุรี ขอนแก่น เชียงใหม่ ลพบุรี นครราชสีมา พระนครศรีอยุธยา และนครปฐม โดย 10 จังหวัดนี้มีโรงเรียนกวดวิชารวมกัน 1,031 แห่ง หรือร้อยละ 69 ของโรงเรียนทั้งหมดที่ยื่นขออนุญาตจัดตั้งโรงเรียนนอกระบบกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ⁸ อย่างไรก็ตาม ด้วยงบประมาณและเวลาที่จำกัด นักวิจัยจึงเลือกศึกษาในบางจังหวัดในแต่ละภูมิภาค ได้แก่ กรุงเทพฯ นนทบุรี ชลบุรี (ภาคกลาง และ EEC) เชียงใหม่ (ภาคเหนือ) ขอนแก่น (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) และสงขลา (ภาคใต้) รวม 6 จังหวัด

---

⁸ ข้อมูลจาก ไทยพับลิก้า โดยอ้างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ปี 2556 อย่างไรก็ตาม ยังไม่พบรายงานข้อมูลจำนวนโรงเรียนกวดวิชารายจังหวัดที่ใหม่กว่าปี 2556

ภาพที่ 3.5 พื้นที่ที่ถูกสุ่มเลือกเป็นตัวอย่างของการศึกษา

ที่มา: นักวิจัย

ตัวอย่างของการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้เลือกตัวอย่างในด้านครูผู้สอนกวดวิชาแบบสุม โดย สุ่มโรงเรียนกวดวิชาในจังหวัดเป้าหมายจังหวัดละ 4 แห่ง⁹ และสุ่มเลือกครูในลำดับถัดไป สำหรับ ด้านนักเรียนและผู้ปกครอง นักวิจัยเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ โดยเลือกจากโรงเรียนกวดวิชาที่สุ่มได้ในจังหวัดนั้น ๆ แบ่งเป็น 4 ระดับชั้น ประกอบด้วย

(1) ระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 - 3

นักวิจัยสัมภาษณ์

- ผู้ปกครองของนักเรียน จำนวนขั้นต่ำ จังหวัดละ 2 คน
- ครูผู้สอนกวดวิชา จำนวนขั้นต่ำ จังหวัดละ 2 คน

(2) ระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 - 6

นักวิจัยสัมภาษณ์

- ผู้ปกครองของนักเรียน จำนวนขั้นต่ำ จังหวัดละ 2 คน

⁹ นับรวมโรงเรียนกวดวิชาที่ไม่ได้จดทะเบียนจัดตั้งโรงเรียนกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนด้วย

- ครูผู้สอนกวดวิชา จำนวนขั้นต่ำ จังหวัดละ 2 คน

ในการสัมภาษณ์ระดับชั้นประถมศึกษา นักวิจัยไม่สัมภาษณ์นักเรียนเนื่องจากในช่วงวัยนี้ ผู้ปกครองเป็นผู้ตัดสินใจเป็นหลัก นักเรียนอาจยังไม่มีวุฒิภาวะมากพอที่จะตัดสินใจกวดวิชาหรือไม่กวดวิชา และอาจตอบคำถามไม่ครบถ้วน

(3) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

นักวิจัยสัมภาษณ์

- นักเรียน จำนวนขั้นต่ำ จังหวัดละ 2 คน
- ผู้ปกครองของนักเรียน จำนวนขั้นต่ำ จังหวัดละ 2 คน
- ครูผู้สอนกวดวิชา จำนวนขั้นต่ำ จังหวัดละ 2 คน

(4) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

นักวิจัยสัมภาษณ์

- นักเรียน จำนวนขั้นต่ำ จังหวัดละ 2 คน
- ผู้ปกครองของนักเรียน จำนวนขั้นต่ำ จังหวัดละ 2 คน
- ครูผู้สอนกวดวิชา จำนวนขั้นต่ำ จังหวัดละ 2 คน

ดังนั้น การศึกษาเชิงคุณภาพนี้มี “จำนวนขั้นต่ำ” ที่เป็นนักเรียนทั้งสิ้น 24 คน ผู้ปกครองของนักเรียน 48 คน และครูผู้สอนกวดวิชา 48 คน

แนวคำถามของนักเรียนเน้นเกี่ยวกับการใช้เวลา วิธีชีวิตด้านการเรียนและความคาดหวังเกี่ยวกับการเรียน การทำงานและการดำเนินชีวิตในอนาคต ในขณะที่คำถามของผู้ปกครองเน้นเกี่ยวกับการใช้เวลาของนักเรียน สาเหตุของการตัดสินใจกวดวิชา ผลที่ได้รับจากการกวดวิชา ความคาดหวังที่มีต่อตัวนักเรียน สำหรับคำถามที่ใช้สัมภาษณ์ครูผู้สอนกวดวิชาจะมีทิศทางที่ต่างออกไปจากคำถามของนักเรียนและผู้ปกครอง โดยเป็นคำถามที่เน้นการส่งเสริมสุขภาวะของนักเรียนและทักษะชีวิต (4H) รวมไปถึงรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ และความคิดเห็นที่มีต่อระบบการศึกษาในมุมมองของครูผู้สอนกวดวิชา

3.4 แผนการดำเนินงาน

แผนกิจกรรมหลักที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ รวมทั้งผลลัพธ์ (Output) ที่คาดว่าจะได้รับ

ตารางที่ 3.1 แผนการดำเนินงาน

วัตถุประสงค์	กิจกรรมหลัก	กิจกรรมรอง	ช่วงระยะเวลา ดำเนินการ	จำนวน วันที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
1. เพื่อศึกษา รูปแบบและ ความสำคัญ ปัจจัยส่งเสริมและ ปัจจัยลดทอนของ การกวดวิชาใน บริบทของระบบ การศึกษาไทย	1.1 รวบรวมเอกสาร กฎหมาย นโยบาย แผนงาน รวมทั้ง งานวิจัยในอดีตทั้งใน ประเทศและ ต่างประเทศ	1.1.1 รวบรวม เอกสาร	เดือนที่ 1 – 3	90 วัน	ดร. ณิชฐ์/ กัณตภณ
	1.2 วิเคราะห์ รูปแบบและ ความสำคัญของการ กวดวิชาจากเอกสาร	1.2.1 วิเคราะห์ด้วย วิธีวิเคราะห์เนื้อหา	เดือนที่ 4 - 5	60 วัน	ดร. ณิชฐ์/ กัณตภณ
	1.3 วิเคราะห์ รูปแบบและ ความสำคัญของการ กวดวิชาจากเอกสาร ที่ได้จากข้อ 1.1	1.3.1 วิเคราะห์ด้วย วิธีวิเคราะห์เนื้อหา	เดือนที่ 4 - 5	60 วัน	ดร. ณิชฐ์/ กัณตภณ
	1.4 วิเคราะห์ข้อมูล ทฤษฎีภูมิเพื่อปัจจัย เบื้องต้นที่เกี่ยวข้อง กับการกวดวิชา	1.4.1 วิเคราะห์ ข้อมูลด้วยวิธี วิเคราะห์ทางเศรษฐ มิติ	เดือนที่ 4-5	60 วัน	ดร. ณิชฐ์/ กัณตภณ
2. เพื่อศึกษา ผลกระทบของ การกวดวิชาที่มี ต่อนักเรียน (โดยเฉพาะด้าน สุขภาพของ นักเรียน) ผู้ปกครอง และ	2.1 วางแผน การศึกษาเชิง คุณภาพในพื้นที่ จังหวัดเป้าหมาย	2.1.1 สุ่มและนัด หมายโรงเรียนกวด วิชา / ครูผู้สอนกวด วิชาในพื้นที่ นำไปสู่ การสุ่มเลือก นักเรียน/ผู้ปกครอง	เดือนที่ 4 - 6	60 วัน	ดร. ณิชฐ์/ กัณตภณ
			เดือนที่ 7-8	60 วัน	ดร. ณิชฐ์/ กัณตภณ

วัตถุประสงค์	กิจกรรมหลัก	กิจกรรมรอง	ช่วงระยะเวลา ดำเนินการ	จำนวน วันที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
สังคมที่แวดล้อม ของนักเรียน	2.2 ดำเนิน การศึกษาเชิง คุณภาพในพื้นที่ เป้าหมาย 2.3 วิเคราะห์ปัจจัย ส่งเสริมและปัจจัย ลดทอนของการกว วิชาในบริบทของ ระบบการศึกษาไทย	2.2.1 ลงพื้นที่วิจัย เชิงคุณภาพด้วยการ สัมภาษณ์เชิงลึก 2.3.1 วิเคราะห์ด้วย วิธีวิเคราะห์ช่องว่าง เทียบกับผลการ วิเคราะห์เนื้อหา และผลจาก การศึกษาเชิง คุณภาพ	เดือนที่ 9-10	60 วัน	ดร. ณิชฐ์/ กัณฑ์
3. เพื่อเสนอแนะ ข้อเสนอเชิง นโยบายที่เกี่ยวกับ การกววิชา เพื่อให้นักเรียน ดำรงชีวิตอย่างมี ความสุขและมีสุข ภาวะในบริบท ของระบบ การศึกษาไทย ศตวรรษที่ 21	3.1 สรุปผล การศึกษา และ สะท้อนเป็นภาพวิถี ชีวิตของเด็กในด้าน การกววิชา	3.1.1 สรุปผล การศึกษาโดยการ สังเคราะห์ผล การศึกษาทั้งเชิง ปริมาณและเชิง คุณภาพ	เดือนที่ 9-10	60 วัน	ดร. ณิชฐ์/ กัณฑ์
	3.2 ทำข้อเสนอเชิง นโยบายที่เกี่ยวกับ การกววิชาเพื่อให้ นักเรียนดำรงชีวิต อย่างมีความสุขและ มีสุขภาวะในบริบท ของระบบการศึกษา ไทยศตวรรษที่ 21	3.2.1 ทำข้อเสนอ เชิงนโยบายที่ เกี่ยวกับการกววิชา ที่มีผลต่อการ ส่งเสริมสุขภาวะของ เด็กและเยาวชน 3.2.2 ออกแบบ เนื้อหาสำหรับสื่อ เผยแพร่ผล การศึกษา	เดือนที่ 10- 12	60 วัน	ดร. ณิชฐ์/ กัณฑ์
			เดือนที่ 10- 12	90 วัน	ดร. ณิชฐ์/ กัณฑ์

ตารางที่ 3.2 ผลที่คาดว่าจะได้รับในแต่ละช่วงเวลา

ระยะเวลา	กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
เดือน 1-3	<ol style="list-style-type: none"> รวบรวมเอกสาร กฎหมาย นโยบาย แผนงาน รวมทั้งงานวิจัยในอดีตทั้งในประเทศและต่างประเทศ ออกแบบกรอบการศึกษาที่ชัดเจนโดยอาศัยการสังเคราะห์วรรณกรรม 	<ol style="list-style-type: none"> ได้ประมวลรวบรวมเอกสาร กฎหมาย นโยบาย แผนงาน รวมทั้งงานวิจัยในอดีตทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับการกวดวิชา ได้กรอบการศึกษาที่ชัดเจนสำหรับงานวิจัยในระยะต่อไป
เดือน 3-6	<ol style="list-style-type: none"> วิเคราะห์รูปแบบและความสำคัญของการกวดวิชาจากเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลทฤษฎีเพื่อปัจจัยเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับการกวดวิชา วางแผนการศึกษาเชิงคุณภาพในพื้นที่จังหวัดเป้าหมาย 	<ol style="list-style-type: none"> ได้ทราบรูปแบบและความสำคัญของการกวดวิชาในเบื้องต้นจากการศึกษาเอกสาร ได้ทราบปัจจัยเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับการกวดวิชา ได้แผนการศึกษาเชิงคุณภาพในพื้นที่จังหวัดเป้าหมาย
เดือน 7-12	<ol style="list-style-type: none"> ดำเนินการศึกษาเชิงคุณภาพในพื้นที่เป้าหมาย วิเคราะห์ปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยลดทอนของการกวดวิชาในบริบทของระบบการศึกษาไทย สรุปความผลการศึกษาและสะท้อนเป็นภาพ นำเสนอผลการศึกษาของโครงการในรูปแบบสื่อ 	<ol style="list-style-type: none"> ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในพื้นที่จังหวัดเป้าหมาย ได้ทราบปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยลดทอนของการกวดวิชาในบริบทของระบบการศึกษาไทย ได้ข้อสรุปของการวิจัย และได้ภาพวิถีชีวิตของเด็กในด้านการกวดวิชา ได้นำเสนอเกี่ยวกับภาพวิถีชีวิตของเด็กในด้านการกวดวิชา สำหรับการกระตุ้นให้เกิดความตระหนักเกี่ยวกับประเด็นการกวดวิชาของเด็กและเยาวชน อันเป็นสถานการณ์ที่ยังรากลึกในสังคมไทยภายใต้บริบทระบบการศึกษาและค่านิยมของไทย

บทที่ 4

การกวตวิชา : การศึกษาเชิงปริมาณ

บทที่ 4 ของการศึกษา เรื่อง “การกวตวิชาในบริบทของระบบการศึกษาไทย ณ ศตวรรษที่ 21” ซึ่งเป็นการศึกษาแบบผสมผสานระหว่างการศึกษาด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณและการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยในส่วนนี้เป็นการศึกษาด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิจากโครงการ “การศึกษาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะเพื่อพัฒนาศักยภาพการเป็นคนดีคนเก่งของนักเรียนไทย” ของศูนย์ประสานงานการศึกษา “การสร้างความคุ้มครองทางสังคมในกลุ่มเด็กและเยาวชน” ใช้เทคนิควิเคราะห์ทางเศรษฐมิติเพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการกวตวิชา และมีการสังเคราะห์เนื่อจากโครงการ “การศึกษาสถานการณ์ด้านการคิดวิเคราะห์และความเป็นครู เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาครู” ของศูนย์ประสานงานการศึกษา “การสร้างความคุ้มครองทางสังคมในกลุ่มเด็กและเยาวชน” การวิจัยทั้ง 2 โครงการ ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) หรือ สำนักงานสนับสนุนกองทุนวิจัย (เดิม)

ทั้งนี้ การศึกษาชั้นนี้มีเป้าหมายเพื่อให้ได้ทราบถึงการจัตกระบวนการสอนของครู รวมทั้งลักษณะต่าง ๆ ของครู เพื่อข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการศึกษาในชั้นการศึกษาเชิงคุณภาพ

โดยนำเสนอผลการศึกษาเชิงปริมาณใน 3 ประเด็น ได้แก่

- (1) การเข้าสู่ระบบกวตวิชาของนักเรียน
- (2) ผลกระทบจากการกวตวิชาที่มีต่อการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะ
- (3) ครู และการจัตกระบวนการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน

ผลการศึกษาทั้ง 3 ประเด็นดังกล่าว มีรายละเอียดดังนี้

4.1 การเข้าสู่ระบบกวดวิชาของนักเรียน

การศึกษาการเลือกกวดวิชาด้วยวิธีวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ การศึกษาเชิงปริมาณ ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิจากโครงการ “ การศึกษาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะเพื่อพัฒนาศักยภาพการเป็นคนดีคนเก่งของนักเรียนไทย ” ของศูนย์ประสานงานการศึกษา “ การสร้างความคุ้มครองทางสังคมในกลุ่มเด็กและเยาวชน ” หรือ ศูนย์ CSPA ได้รับทุนสนับสนุนโครงการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) โครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์หลักในการสร้างเครื่องมือสำหรับวัดความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และสร้างเครื่องมือสำหรับวัดการมีจิตสาธารณะของนักเรียนไทย รวมทั้งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ด้านความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะของนักเรียนในประเทศไทย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 31 มกราคม ถึงวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2559 ในพื้นที่ศึกษาทั่วประเทศ

ประชากรสำหรับการวิเคราะห์ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาและระดับชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าที่กำลังศึกษาอยู่ในระบบโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ข้อมูลสำคัญที่นำมาใช้วิเคราะห์ ประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคลที่รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว และข้อมูลสภาพแวดล้อมทางสังคมบางส่วน ตลอดจนการวัดจิตสาธารณะและการวัดความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ มีรายละเอียดของตัวอย่างดังนี้

(1) นักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2,859 คน

(2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2,275 คน

ในขั้นการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ ใช้เทคนิควิเคราะห์โพรบิต Probit เพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการกวดวิชา โดยผลการวิเคราะห์ดังกล่าวจะนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการศึกษาในขั้นการศึกษาเชิงคุณภาพ

4.1.1 ลักษณะทั่วไปของตัวอย่าง

ตัวอย่างของการวิเคราะห์ทั้งหมด 5,134 คน ครั้งนี้ มีลักษณะทั่วไป ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ร้อยละของนักเรียนที่กวดวิชาจำแนกตามระดับชั้น

ตัวแปร	นักเรียน ป.6		นักเรียน ม.4	
	ไม่เรียนพิเศษ	เรียนพิเศษ	ไม่เรียนพิเศษ	เรียนพิเศษ
เพศ				
ชาย	35.34	64.66	49.45	50.55
หญิง	30.81	69.19	45.84	54.16
ศาสนา				
ศาสนาพุทธ	32.27	67.73	45.77	54.23
ศาสนาคริสต์	35.14	64.86	66.92	33.08
ศาสนาอิสลาม	55.29	44.71	71.88	28.13
ลำดับที่ของการเป็นบุตร				
การเป็นบุตรลำดับที่ 1	28.18	71.82	44.62	55.38
การเป็นบุตรลำดับที่ 2	34.96	65.04	47.05	52.95
การเป็นบุตรลำดับที่ 3	39.46	60.54	52.74	47.26
การเป็นบุตรลำดับที่ 4 เป็นต้นไป	52.21	47.79	66.67	33.33
ความสัมพันธ์ของบิดามารดา				
บิดามารดาอยู่ด้วยกัน	30.06	69.94	46.15	53.85
บิดามารดาไม่ได้อยู่ด้วยกัน แต่ยังไม่เลิกกัน	31.70	68.30	47.58	52.42
บิดามารดาเลิกกันแล้ว	45.89	54.11	49.25	50.75
บิดาหรือมารดาเสียชีวิต	38.38	61.62	53.38	46.62
การศึกษาของบิดา				
บิดาสำเร็จการศึกษาต่ำกว่าชั้น ม.3	28.76	71.24	39.69	60.31
บิดาสำเร็จการศึกษาชั้น ม.3	46.64	53.36	60.25	39.75
บิดาสำเร็จการศึกษาชั้น ม.6	35.55	64.45	45.52	54.48
บิดาสำเร็จการศึกษาสูงกว่าชั้น ม.6	42.18	57.82	56.36	43.64

ตัวแปร	นักเรียน ป.6		นักเรียน ม.4	
	ไม่เรียนพิเศษ	เรียนพิเศษ	ไม่เรียนพิเศษ	เรียนพิเศษ
การศึกษาของมารดา				
มารดาสำเร็จการศึกษาต่ำกว่าชั้น ม.3	28.84	71.16	40.32	59.68
มารดาสำเร็จการศึกษาชั้น ม.3	43.45	56.55	57.92	42.08
มารดาสำเร็จการศึกษาชั้น ม.6	34.88	65.12	46.75	53.25
มารดาสำเร็จการศึกษาสูงกว่าชั้น ม.6	41.49	58.51	55.58	44.42
รายได้ครอบครัว				
ต่ำกว่า 10,000 บาท ต่อเดือน	52.60	47.40	65.65	34.35
รายได้ 10000 - 19999 บาท	36.28	63.72	57.17	42.83
รายได้ 20000 - 39999 บาท	27.26	72.74	41.59	58.41
รายได้ 40000 บาทขึ้นไป	18.24	81.76	29.85	70.15
ความเพียงพอของรายได้				
รายได้เพียงพอ มีเหลือเก็บ	31.99	68.01	44.30	55.70
รายได้เพียงพอ ไม่มีเหลือเก็บ	40.00	60.00	55.67	44.33
รายไม่เพียงพอ	42.50	57.50	53.33	46.67
ลักษณะที่พักอาศัย				
บ้านหรือคอนโดของตนเอง	32.50	67.50	44.35	55.65
เช่า บ้าน/คอนโด/อพาร์ทเมนท์/แฟลต	33.75	66.25	51.42	48.58
หอพักเช่า คนเดียวหรือกับเพื่อน	47.62	52.38	56.67	43.33
หอพักของโรงเรียน/โรงเรียนประจำ	38.46	61.54	78.29	21.71
ผู้ดูแลหลัก				
ผู้ดูแล คือทั้งบิดาและมารดา	30.68	69.32	45.69	54.31
ผู้ดูแล คือ บิดา (คนเดียว)	39.56	60.44	48.74	51.26
ผู้ดูแล คือ มารดา (คนเดียว)	36.45	63.55	46.81	53.19
ผู้ดูแล คือ ยาย/ย่า/ตา/ปู่	36.89	63.11	55.70	44.30
ผู้ดูแล คือ ญาติคนอื่น ๆ	44.23	55.77	51.56	48.44
ผู้ดูแล คือ พี่เลี้ยง หรือคนที่ไม่ใช่ญาติ	30.00	70.00	71.05	28.95

ตัวแปร	นักเรียน ป.6		นักเรียน ม.4	
	ไม่เรียนพิเศษ	เรียนพิเศษ	ไม่เรียนพิเศษ	เรียนพิเศษ
รูปแบบการเลี้ยงดู				
เลี้ยงดูแบบอบอุ่น ใช้เหตุผล	32.76	67.24	44.61	55.39
เลี้ยงดูแบบเข้มงวด	30.50	69.50	55.46	44.54
เลี้ยงดูแบบตามใจ	38.53	61.47	48.21	51.79
เลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย	39.22	60.78	61.11	38.89
การร่วมกิจกรรมด้านวิชาการในโรงเรียน				
ไม่ร่วมกิจกรรมด้านวิชาการในโรงเรียน	42.11	57.89	59.91	40.09
ร่วมกิจกรรมด้านวิชาการในโรงเรียน	29.18	70.82	42.35	57.65
การร่วมกิจกรรมด้านศิลปะในโรงเรียน				
ไม่ร่วมกิจกรรมด้านศิลปะในโรงเรียน	37.31	62.69	46.62	53.38
ร่วมกิจกรรมด้านศิลปะในโรงเรียน	30.68	69.32	49.26	50.74
การร่วมกิจกรรมด้านกีฬาในโรงเรียน				
ไม่ร่วมกิจกรรมด้านกีฬาในโรงเรียน	32.50	67.50	45.81	54.19
ร่วมกิจกรรมด้านกีฬาในโรงเรียน	33.54	66.46	49.45	50.55
ภูมิภาค				
กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	27.71	72.29	44.76	55.24
ภาคกลาง	28.61	71.39	47.36	52.64
ภาคเหนือ	41.42	58.58	42.47	57.53
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	39.50	60.50	40.75	59.25
ภาคใต้	28.51	71.49	64.15	35.85
สังกัดโรงเรียน				
โรงเรียนรัฐบาล	36.72	63.28	49.93	50.07
โรงเรียนเอกชน	28.99	71.01	43.01	56.99

ตัวแปร	นักเรียน ป.6		นักเรียน ม.4	
	ไม่เรียนพิเศษ	เรียนพิเศษ	ไม่เรียนพิเศษ	เรียนพิเศษ
ผลการประเมิน สมศ. (ครั้งที่ 3)				
ระดับดีมาก	24.52	75.48	35.35	64.65
ระดับดี	70.97	29.03	50.22	49.78
ระดับพอใช้/ควรปรับปรุง	38.92	61.08	95.00	5.00
การใช้เวลา				
ระยะเวลาที่ใช้ทำการบ้าน-อ่านหนังสือ (ชั่วโมง/วัน)				
- น้อยกว่าวันละ 1 ชั่วโมง	41.70	58.30	57.25	42.75
- วันละ 1 – 2 ชั่วโมง	36.45	63.55	50.98	49.02
- วันละ 2 – 3 ชั่วโมง	26.92	73.08	48.46	51.54
- วันละ 3 – 4 ชั่วโมง	30.87	69.13	44.09	55.91
- วันละ 4 – 5 ชั่วโมง	18.29	81.71	38.80	61.20
- มากกว่าวันละ 5 ชั่วโมง	30.91	69.09	36.53	63.47
ระยะเวลาที่ใช้ทำดูโทรทัศน์ (ชั่วโมง/วัน)				
- น้อยกว่าวันละ 1 ชั่วโมง	26.44	73.56	43.15	56.85
- วันละ 1 – 2 ชั่วโมง	29.91	70.09	42.21	57.79
- วันละ 2 – 3 ชั่วโมง	32.92	67.08	49.58	50.42
- วันละ 3 – 4 ชั่วโมง	37.14	62.86	56.77	43.23
- วันละ 4 – 5 ชั่วโมง	41.82	58.18	55.65	44.35
- มากกว่าวันละ 5 ชั่วโมง	38.72	61.28	54.87	45.13
ระยะเวลาที่ใช้คอมพิวเตอร์/เล่นเกม (ชั่วโมง/วัน)				
- น้อยกว่าวันละ 1 ชั่วโมง	33.73	66.27	62.30	37.70
- วันละ 1 – 2 ชั่วโมง	32.38	67.62	53.68	46.32
- วันละ 2 – 3 ชั่วโมง	31.10	68.90	41.63	58.37
- วันละ 3 – 4 ชั่วโมง	32.96	67.04	46.75	53.25
- วันละ 4 – 5 ชั่วโมง	37.50	62.50	40.32	59.68
- มากกว่าวันละ 5 ชั่วโมง	33.75	66.25	48.17	51.83

ตัวแปร	นักเรียน ป.6		นักเรียน ม.4	
	ไม่เรียนพิเศษ	เรียนพิเศษ	ไม่เรียนพิเศษ	เรียนพิเศษ
ขนาดของโรงเรียน				
โรงเรียนขนาดเล็ก	12.50	87.50	67.8	32.2
โรงเรียนขนาดกลาง	41.30	58.70	69.54	30.46
โรงเรียนขนาดใหญ่	33.11	66.89	34.25	65.75
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	26.52	73.48	35.25	64.75
ทรัพยากรในโรงเรียน				
อัตราส่วน จำนวนหนังสือต่อจำนวนนักเรียน				
- Quartile 1	34.36	65.64	40.00	60.00
- Quartile 2	32.69	67.31	31.59	68.41
- Quartile 3	32.02	67.98	63.85	36.15
- Quartile 4	28.27	71.73	60.12	39.88
เขตที่ตั้งโรงเรียน				
ในเขตเทศบาล	29.81	70.19	39.96	60.04
นอกเขตเทศบาล	43.71	56.29	68.92	31.08
จำนวนตัวอย่าง (คน)	943	1,916	1,076	1,199

1) ลักษณะทั่วไปของตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จากการสำรวจนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งหมด 2,859 คน จากทั่วประเทศ พบว่านักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นเพศหญิงจะมีสัดส่วนของการเรียนพิเศษมากกว่าเพศชาย เมื่อมาจำแนกตามศาสนาจะพบว่านักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่นับถือพุทธศาสนามีสัดส่วนของนักเรียนที่เรียนพิเศษมากกว่านักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่นับถือศาสนาพุทธ

เมื่อพิจารณาในแง่ของลักษณะของครอบครัว จะพบว่า บุตรคนแรกจะมีสัดส่วนของการเรียนพิเศษสูงสุด และจะลดหลั่นตามกันลงมาในบุตรคนถัดไป ในด้านของความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันจะมีสัดส่วนของนักเรียนที่เรียนพิเศษมากที่สุด ในด้านของการศึกษาของบิดามารดา นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มที่มีบิดา หรือมารดามี

วุฒิการศึกษาต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะมีสัดส่วนของการเรียนพิเศษสูงที่สุด ในด้านของรายได้ครอบครัว เมื่อมองถึงระดับรายได้ต่อเดือน หากครอบครัวของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 มีรายได้สูง ผู้ปกครองจะมีแนวโน้มที่จะส่งเสริมให้บุตรหลานของตนได้มีโอกาสเรียนพิเศษจะมากขึ้นตามเช่นกัน ซึ่งนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มที่ครอบครัวมีรายได้มากกว่า 40,000 บาทต่อเดือนขึ้นไปจะเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนของการเรียนพิเศษของนักเรียนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับด้านของความเพียงพอของรายได้ในครอบครัว หากครอบครัวของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 มีรายได้เพียงพอ และมีเงินเหลือเก็บ โอกาสที่ผู้ปกครองจะส่งเสริมบุตรหลานของตนให้เรียนพิเศษที่มีมากขึ้นตาม ในด้านของลักษณะที่พักอาศัย กลุ่มนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่อยู่อาศัยในบ้าน หรือคอนโดที่ครอบครัวของตนเป็นเจ้าของมีสัดส่วนของนักเรียนเรียนพิเศษมากที่สุด

จากการพิจารณาด้านของการเลี้ยงดูนักเรียน กลุ่มนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการดูแลจากพี่เลี้ยง หรือบุคคลที่ไม่มีความเกี่ยวข้องทางสายเลือดจะมีสัดส่วนของนักเรียนที่เรียนพิเศษมากที่สุด และนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดจะมีสัดส่วนของนักเรียนเรียนพิเศษมากที่สุด

สำหรับการทำกิจกรรมภายในโรงเรียนของนักเรียน นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ร่วมกิจกรรมด้านวิชาการในโรงเรียนจะมีสัดส่วนของนักเรียนที่เรียนพิเศษสูงกว่านักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ร่วมกิจกรรมด้านวิชาการในโรงเรียน ส่วนนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ร่วมกิจกรรมด้านศิลปะในโรงเรียนจะมีสัดส่วนของนักเรียนที่เรียนพิเศษน้อยกว่ากลุ่มที่ร่วมกิจกรรมด้านศิลปะในโรงเรียน และนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ร่วมกิจกรรมทางด้านกีฬาในโรงเรียนจะมีสัดส่วนนักเรียนที่เรียนพิเศษมากกว่ากลุ่มนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ร่วมกิจกรรมด้านกีฬาในโรงเรียน

ด้านของภูมิภาค กลุ่มนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และปริมณฑลมีสัดส่วนของนักเรียนที่เรียนพิเศษมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มนักเรียนที่เรียนในพื้นที่ภาคใต้ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ตามลำดับ

ในแง่ของประเภทการบริหารงานของโรงเรียนที่นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ศึกษาอยู่ กลุ่มนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนเอกชนมีสัดส่วนของนักเรียนที่เรียนพิเศษมากกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนรัฐบาล ส่วนในด้านการประเมินผลจาก สมศ. กลุ่มนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนในโรงเรียนที่ได้รับการประเมินในระดับดีมากมีสัดส่วนของนักเรียนที่เรียนพิเศษสูงกว่าระดับอื่น ๆ

ด้านการใช้เวลาของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ในด้านการใช้เวลาในการทำการบ้านของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มนักเรียนที่ใช้เวลาในการทำการบ้านวันละ 4 – 5 ชั่วโมงมีสัดส่วนของนักเรียนที่เรียนพิเศษมากที่สุด ในด้านการใช้เวลาในการดูโทรทัศน์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มนักเรียนที่ใช้เวลาดูโทรทัศน์น้อยกว่าวันละ 1 ชั่วโมงต่อวันเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนนักเรียนที่เรียนพิเศษมากที่สุด ในด้านการใช้เวลาในการใช้คอมพิวเตอร์ หรือเล่นเกมของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มนักเรียนที่ใช้เวลาในการใช้คอมพิวเตอร์ หรือเล่นเกมวันละ 2 – 3 ชั่วโมงต่อวันเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนนักเรียนที่เรียนพิเศษมากที่สุด

ขนาดของโรงเรียน นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีสัดส่วนของนักเรียนที่เรียนพิเศษมากที่สุด และในด้านของเขตที่ตั้งโรงเรียน กลุ่มนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลมีสัดส่วนของนักเรียนที่เรียนพิเศษมากกว่ากลุ่มนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล นอกจากนี้ในด้านของทรัพยากรในโรงเรียน พบว่า อัตราส่วนของจำนวนหนังสือต่อจำนวนนักเรียนในกลุ่มนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนที่มีอัตราส่วนของจำนวนหนังสือต่อจำนวนนักเรียนที่สูงสุดเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนนักเรียนที่เรียนพิเศษมากที่สุด และจะมีสัดส่วนนักเรียนที่เรียนพิเศษลดหลั่นลงมาตามอัตราส่วนของจำนวนหนังสือต่อจำนวนนักเรียนที่ลดลงตามเช่นกัน

2) ลักษณะทั่วไปของตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

สำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากนักเรียนทั้งหมด 2,275 คนทั่วประเทศ หากแบ่งตามเพศจะพบว่านักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เป็นเพศหญิงจะมีสัดส่วนของการเรียนพิเศษมากกว่าเพศชาย เมื่อมาจำแนกตามศาสนาจะพบว่านักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่นับถือพุทธศาสนามีสัดส่วนของนักเรียนที่เรียนพิเศษมากกว่านักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ได้นับถือศาสนาพุทธ

ด้านลักษณะของครอบครัว พบว่า นักเรียนที่เป็นบุตรคนแรกจะมีสัดส่วนของการเรียนพิเศษสูงที่สุด และจะลดหลั่นตามกันลงมาในบุตรคนถัดไป ในด้านของความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันจะมีสัดส่วนของนักเรียนที่เรียนพิเศษมากที่สุด ในด้านของการศึกษาของบิดามารดา นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกลุ่มที่มีบิดา หรือมารดามีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะมีสัดส่วนของการเรียนพิเศษสูงที่สุด ในด้านของรายได้ครอบครัว เมื่อมองถึงระดับรายได้ต่อเดือน หากครอบครัวของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีรายได้สูง

ผู้ปกครองจะมีแนวโน้มที่จะส่งเสริมให้บุตรหลานของตนได้มีโอกาสเรียนพิเศษจะมากขึ้นตามเช่นกัน ซึ่งนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกลุ่มที่ครอบครัวมีรายได้มากกว่า 40,000 บาทต่อเดือนขึ้นไปจะเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนของการเรียนพิเศษของนักเรียนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับด้านของความเพียงพอของรายได้ในครอบครัว หากครอบครัวของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีรายได้เพียงพอ และมีเงินเหลือเก็บ โอกาสที่ผู้ปกครองจะส่งเสริมบุตรหลานของตนให้เรียนพิเศษที่มีมากขึ้นตาม ในด้านของลักษณะที่พักอาศัย กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่อยู่อาศัยในบ้าน หรือคอนโดที่ครอบครัวของตนเป็นเจ้าของมีสัดส่วนของนักเรียนเรียนพิเศษมากที่สุด

สำหรับด้านการเลี้ยงดูนักเรียน กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการดูแลจากทั้งบิดา และมารดาจะมีสัดส่วนของนักเรียนที่เรียนพิเศษมากที่สุด และนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกลุ่มที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบอบอุ่น ใ้เหตุผลจะมีสัดส่วนของนักเรียนเรียนพิเศษมากที่สุด

ด้านการทำกิจกรรมภายในโรงเรียนของนักเรียน นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ร่วมกิจกรรมด้านวิชาการในโรงเรียนจะมีสัดส่วนของนักเรียนที่เรียนพิเศษสูงกว่านักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ได้ร่วมกิจกรรมด้านวิชาการในโรงเรียน ส่วนนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ร่วมกิจกรรมด้านศิลปะในโรงเรียนจะมีสัดส่วนของนักเรียนที่เรียนพิเศษมากกว่ากลุ่มที่ร่วมกิจกรรมด้านศิลปะในโรงเรียน และนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ร่วมกิจกรรมทางด้านกีฬาในโรงเรียนจะมีสัดส่วนนักเรียนที่เรียนพิเศษมากกว่ากลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ร่วมกิจกรรมด้านกีฬาในโรงเรียน

ด้านของภูมิภาค กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนของนักเรียนที่เรียนพิเศษมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มนักเรียนที่เรียนในพื้นที่ภาคเหนือ กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ภาคกลาง และภาคใต้ ตามลำดับ

ในแง่ของประเภทการบริหารงานของโรงเรียนที่นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้ศึกษาอยู่ กลุ่มนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนเอกชนมีสัดส่วนของนักเรียนที่เรียนพิเศษมากกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนรัฐบาล ส่วนในด้านการประเมินผลจาก สมศ. กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนในโรงเรียนที่ได้รับการประเมินในระดับดีมากมีสัดส่วนของนักเรียนที่เรียนพิเศษสูงกว่าระดับอื่น ๆ

ด้านการใช้เวลาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในด้านของการใช้เวลาในการทำการบ้านของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มนักเรียนที่ใช้เวลาในการทำการบ้านมากกว่าวันละ 5 ชั่วโมงมีสัดส่วนของนักเรียนที่เรียนพิเศษมากที่สุด ในด้านของการใช้เวลาในการดูโทรทัศน์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มนักเรียนที่ใช้เวลาดูโทรทัศน์วันละ 1 - 2 ชั่วโมงต่อวันเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนนักเรียนที่เรียน

พิเศษมากที่สุด ในด้านของการใช้เวลาในการใช้คอมพิวเตอร์ หรือเล่นเกมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มนักเรียนที่ใช้เวลาในการใช้คอมพิวเตอร์ หรือเล่นเกมวันละ 4 – 5 ชั่วโมงต่อวันเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนนักเรียนที่เรียนพิเศษมากที่สุด

ขนาดของโรงเรียน นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่มีสัดส่วนของนักเรียนที่เรียนพิเศษมากที่สุด และในด้านของเขตที่ตั้งโรงเรียน กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลมีสัดส่วนของนักเรียนที่เรียนพิเศษมากกว่ากลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล นอกจากนี้ในด้านของทรัพยากรในโรงเรียน พบว่า อัตราส่วนของจำนวนหนังสือต่อจำนวนนักเรียนในกลุ่มนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนที่มีอัตราส่วนของจำนวนหนังสือต่อจำนวนนักเรียนอยู่ที่ Quartile ที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนนักเรียนที่เรียนพิเศษมากที่สุด

4.3.2 การศึกษาการเลือกกวดวิชาด้วยวิธีวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ

การศึกษาการเลือกกวดวิชาด้วยวิธีวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติได้กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (ระดับนัยสำคัญที่ 0.05) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเลือกที่เข้าสู่การกวดวิชาด้วยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ การวิเคราะห์ถดถอยโพรบิต (Probit) ใช้แบบจำลองสมการถดถอย ดังนี้

$$Y_i = \alpha + D_i\beta + T_i\gamma + F_i\delta + S_i\mu + \varepsilon_i$$

โดยที่

- Y_i คือ ตัวแปรตาม ได้แก่ การกวดวิชา
- D คือ กลุ่มตัวแปรในปัจจัยด้านประชากร ประกอบด้วย เพศ และศาสนา
- T คือ กลุ่มตัวแปรในปัจจัยด้านการใช้เวลา ประกอบด้วย การทำการบ้านและอ่านหนังสือ การดูทีวี การเล่นเกม คอมพิวเตอร์ การเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ (1) ด้านวิชาการ (2) ด้านศิลปะ และ (3) ด้านกีฬา
- F คือ กลุ่มตัวแปรในปัจจัยด้านครอบครัว ประกอบด้วย ผู้ดูแลอบรมเลี้ยงดูหลัก รูปแบบการเลี้ยงดู การอยู่ร่วมกันของบิดามารดา ลำดับที่ของการเป็นบุตร การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา รายได้ของครอบครัว และความเพียงพอของรายได้
- S คือ กลุ่มตัวแปรในปัจจัยด้านคุณลักษณะของโรงเรียน ประกอบด้วย ผลการประเมิน สมศ. สังกัดโรงเรียน ขนาดของโรงเรียน เขตที่ตั้งโรงเรียน ภูมิภาค และอัตราส่วนหนังสือในห้องสมุดต่อจำนวนนักเรียน
- ε_i คือ ค่าความคลาดเคลื่อน (error term)

ตารางที่ 4.2 ตัวแปรและความหมายสำหรับการวิเคราะห์ถดถอยโพรบิต (Probit)

ตัวแปร	ความหมายและวิธีวัด
ตัวแปรตาม	
เรียนพิเศษด้านวิชาการ	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่เรียนพิเศษด้านวิชาการ มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
ตัวแปรตาม	
(1) ปัจจัยด้านประชากร	
เพศ	
เพศชาย	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนชาย มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
ศาสนา	
ศาสนาพุทธ	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
(2) ปัจจัยด้านการใช้เวลา	
เวลาทำการบ้าน/อ่านหนังสือ	จำนวนชั่วโมงที่นักเรียนใช้ในการทำการบ้าน/อ่านหนังสือ ต่อวัน เป็นตัวแปรระดับอัตราส่วน มีค่าตั้งแต่ 0 เป็นต้นไป
เวลาดูโทรทัศน์	จำนวนชั่วโมงที่นักเรียนใช้ในการทำการบ้าน/อ่านหนังสือ ต่อวัน เป็นตัวแปรระดับอัตราส่วน มีค่าตั้งแต่ 0 เป็นต้นไป
เวลาเล่นอินเทอร์เน็ต	จำนวนชั่วโมงที่นักเรียนใช้ในการทำการบ้าน/อ่านหนังสือ ต่อวัน เป็นตัวแปรระดับอัตราส่วน มีค่าตั้งแต่ 0 เป็นต้นไป
กิจกรรมด้านวิชาการ	
ร่วมกิจกรรมด้านวิชาการ	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่ร่วมกิจกรรมด้านวิชาการของโรงเรียน มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
กิจกรรมด้านศิลปะ	
ร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่ร่วมกิจกรรมด้านศิลปะของโรงเรียน มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
กิจกรรมด้านกีฬา	
ร่วมกิจกรรมด้านกีฬา	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่ร่วมกิจกรรมด้านกีฬาของโรงเรียน มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
(3) ปัจจัยด้านครอบครัว	
ผู้ดูแลอบรมเลี้ยงดูหลัก	
ทั้งบิดาและมารดา	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่มีทั้งบิดาและมารดาเป็นผู้ดูแลอบรมเลี้ยงดูหลัก มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0 (ใช้เป็นกลุ่มอ้างอิง)
บิดาเพียงคนเดียว	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่มีบิดาเพียงคนเดียวเป็นผู้ดูแลอบรมเลี้ยงดูหลัก มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0

ตัวแปร	ความหมายและวิธีวัด
มารดาเพียงคนเดียว	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่มีมารดาเพียงคนเดียวเป็นผู้ดูแลอบรมเลี้ยงดูหลัก มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
ปู่/ย่า/ตา/ยาย	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่มีปู่/ย่า/ตา/ยายเป็นผู้ดูแลอบรมเลี้ยงดูหลัก มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
ญาติคนอื่น ๆ	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่มีญาติคนอื่น ๆ เป็นผู้ดูแลอบรมเลี้ยงดูหลัก มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
ผู้อื่นที่ไม่ใช่ญาติ	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่มีคนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ญาติเป็นผู้ดูแลอบรมเลี้ยงดูหลัก มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
รูปแบบการเลี้ยงดู	
เลี้ยงดูแบบเอาใจใส่	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0 (ใช้เป็นกลุ่มอ้างอิง)
เลี้ยงดูแบบเข้มงวด	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวด มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
เลี้ยงดูแบบตามใจ	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบตามใจ มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
เลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
การอยู่ร่วมกันของบิดามารดา	
บิดาและมารดาอาศัยอยู่ด้วยกัน	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่บิดาและมารดาอาศัยอยู่ด้วยกัน มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0 (ใช้เป็นกลุ่มอ้างอิง)
แยกกันอยู่	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่บิดาและมารดาแยกกันอยู่ มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
หย่า	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่บิดาและมารดาหย่ากันแล้ว มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
บิดาหรือ/และมารดา เสียชีวิต	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่บิดาหรือ/และมารดา เสียชีวิต มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0

ตัวแปร	ความหมายและวิธีวัด
ลำดับที่ของการเป็นบุตร	
ลำดับที่ 1	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่เป็นบุตรลำดับที่ 1 มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0 (ใช้เป็นกลุ่มอ้างอิง)
ลำดับที่ 2	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่เป็นบุตรลำดับที่ 2 มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
ลำดับที่ 3	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่เป็นบุตรลำดับที่ 3 มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
ลำดับที่ 4 เป็นต้นไป	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่เป็นบุตรลำดับที่ 4 เป็นต้นไป มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
การศึกษาของบิดา	
สำเร็จการศึกษาต่ำกว่า ม.3	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่มีบิดาสำเร็จการศึกษาต่ำกว่าชั้น ม.3 มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0 (ใช้เป็นกลุ่มอ้างอิง)
สำเร็จการศึกษาชั้น ม.3	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่มีบิดาสำเร็จการศึกษาชั้น ม.3 มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
สำเร็จการศึกษาชั้น ม.6	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่มีบิดาสำเร็จการศึกษาชั้น ม. 6 มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
สำเร็จการศึกษาสูงกว่าชั้น ม.6	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่มีบิดาสำเร็จการศึกษาสูงกว่าชั้น ม. 6 มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
การศึกษาของมารดา	
สำเร็จการศึกษาต่ำกว่า ม.3	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่มีบิดาสำเร็จการศึกษาต่ำกว่าชั้น ม.3 มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0 (ใช้เป็นกลุ่มอ้างอิง)
สำเร็จการศึกษาชั้น ม.3	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่มีบิดาสำเร็จการศึกษาชั้น ม.3 มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
สำเร็จการศึกษาชั้น ม.6	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่มีบิดาสำเร็จการศึกษาชั้น ม. 6 มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
สำเร็จการศึกษาสูงกว่าชั้น ม.6	ตัวแปรหุ่น ให้นักเรียนที่มีบิดาสำเร็จการศึกษาสูงกว่าชั้น ม. 6 มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0

ตัวแปร	ความหมายและวิธีวัด
รายได้ของครอบครัว	
น้อยกว่า 10,000 บาท	ตัวแปรหุ่น ให้ให้นักเรียนที่มีรายได้ของครอบครัวน้อยกว่า 10,000 บาทต่อเดือน มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0 (ใช้เป็นกลุ่มอ้างอิง)
10,000 - 19,999 บาท	ตัวแปรหุ่น ให้ให้นักเรียนที่มีรายได้ของครอบครัวระหว่าง 10,000 - 19,999 บาท ต่อเดือน มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
20,000 - 39,999 บาท	ตัวแปรหุ่น ให้ให้นักเรียนที่มีรายได้ของครอบครัวระหว่าง 20,000 - 39,999 บาท ต่อเดือน มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
ตั้งแต่ 40,000 บาท ขึ้นไป	ตัวแปรหุ่น ให้ให้นักเรียนที่มีรายได้ของครอบครัวตั้งแต่ 40,000 บาท ต่อเดือน เป็นต้นไป มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
ความเพียงพอของรายได้	
เพียงพอ มีเหลือเก็บ	ตัวแปรหุ่น ให้ให้นักเรียนที่มีฐานะที่เพียงพอ และมีเหลือเก็บ มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0 (ใช้เป็นกลุ่มอ้างอิง)
เพียงพอ ไม่มีเหลือเก็บ	ตัวแปรหุ่น ให้ให้นักเรียนที่มีฐานะที่เพียงพอ แต่ไม่มีเหลือเก็บ มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
ไม่เพียงพอ	ตัวแปรหุ่น ให้ให้นักเรียนที่มีฐานะที่ไม่เพียงพอ มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
(4) ปัจจัยด้านคุณลักษณะของโรงเรียน	
ผลการประเมิน สมศ.	
ระดับ ดีมาก	ตัวแปรหุ่น ให้ให้นักเรียนในโรงเรียนที่ได้รับการประเมินมาตรฐานการศึกษา รอบที่ 3 ในระดับ "ดีมาก" มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0 (ใช้เป็นกลุ่มอ้างอิง)
ระดับ ดี	ตัวแปรหุ่น ให้ให้นักเรียนในโรงเรียนที่ได้รับการประเมินมาตรฐานการศึกษา รอบที่ 3 ในระดับ "ดี" มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
ระดับ พอใช้/ปรับปรุง	ตัวแปรหุ่น ให้ให้นักเรียนในโรงเรียนที่ได้รับการประเมินมาตรฐานการศึกษา รอบที่ 3 ในระดับ "พอใช้" หรือ "ต้องปรับปรุง" มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
สังกัดโรงเรียน	
โรงเรียนรัฐบาล	ตัวแปรหุ่น ให้ให้นักเรียนในโรงเรียนของรัฐบาล มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0 (ใช้เป็นกลุ่มอ้างอิง)
โรงเรียนเอกชน	ตัวแปรหุ่น ให้ให้นักเรียนในโรงเรียนของเอกชน มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0

ตัวแปร	ความหมายและวิธีวัด
เขตที่ตั้งโรงเรียน	
นอกเขตเทศบาล	ตัวแปรหุ่น ให้ให้นักเรียนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
ภูมิภาค	
กรุงเทพและปริมณฑล	ตัวแปรหุ่น ให้ให้นักเรียนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพ และปริมณฑล มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0 (ใช้เป็นกลุ่มอ้างอิง)
ภาคกลาง	ตัวแปรหุ่น ให้ให้นักเรียนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตภาคกลาง มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
ภาคเหนือ	ตัวแปรหุ่น ให้ให้นักเรียนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเหนือ มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ตัวแปรหุ่น ให้ให้นักเรียนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
ภาคใต้	ตัวแปรหุ่น ให้ให้นักเรียนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตภาคใต้ มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
ขนาดของโรงเรียน	
ขนาดกลาง/เล็ก	ตัวแปรหุ่น ให้ให้นักเรียนในโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนน้อยกว่า 1,500 คน มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
ขนาดใหญ่	ตัวแปรหุ่น ให้ให้นักเรียนในโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนระหว่าง 1,500 - 2,500 คน มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
ขนาดใหญ่พิเศษ	ตัวแปรหุ่น ให้ให้นักเรียนในโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คนเป็นต้นไป มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0 (ใช้เป็นกลุ่มอ้างอิง)
ขนาดของจังหวัด	
ขนาดเล็ก	ตัวแปรหุ่น ให้ให้นักเรียนที่เรียนอยู่ในจังหวัดขนาดเล็กมีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ เท่ากับ 0
อัตราส่วนหนังสือในห้องสมุด- ต่อจำนวนนักเรียน	ค่าตัวเลขดัชนีที่คำนวณจากจำนวนจำนวนหนังสือในทะเบียนของห้องสมุดทั้งหมดในโรงเรียนหารด้วยจำนวนนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียน

ในขั้นการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ ใช้เทคนิควิเคราะห์โพรบิต Probit เพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการกวดวิชา มีรายละเอียดของตัวอย่างที่ตอบคำถามสำคัญครบถ้วน ดังนี้

- (1) นักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1,429 คน
- (2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1,498 คน

ตารางที่ 4.3 การวิเคราะห์ถดถอยโพรบิต (Probit) ของตัวแปรอิสระกับการเลือกกวตวิชา

ตัวแปร	(1) นักเรียน ป.6	(2) นักเรียน ม.4
เพศ (อ้างอิง หญิง)		
ชาย	-0.0424 (0.0274)	0.00723 (0.0320)
ศาสนา (อ้างอิง ศาสนาพุทธ)		
ไม่ได้นับถือศาสนาพุทธ	-0.154** (0.0723)	-0.204*** (0.0617)
ลำดับที่ของการเป็นบุตร (การเป็นบุตรลำดับที่ 1)		
การเป็นบุตรลำดับที่ 2	-0.0507* (0.0295)	-0.0140 (0.0324)
การเป็นบุตรลำดับที่ 3	-0.0482 (0.0483)	-0.0161 (0.0502)
การเป็นบุตรลำดับที่ 4 เป็นต้นไป	-0.166** (0.0709)	-0.0734 (0.0828)
ความสัมพันธ์ของบิดามารดา (อ้างอิง บิดามารดาอยู่ด้วยกัน)		
บิดามารดาไม่ได้อยู่ด้วยกัน แต่ยังไม่เลิกกัน	0.000985 (0.0578)	-0.141* (0.0744)
บิดามารดาเลิกกันแล้ว	-0.158*** (0.0495)	-0.0652 (0.0602)
บิดาหรือมารดาเสียชีวิต	-0.0905 (0.0954)	-0.0564 (0.0846)
การศึกษาของบิดา (อ้างอิง สำเร็จการศึกษาต่ำกว่าชั้น ม.3)		
บิดาสำเร็จการศึกษาชั้น ม.3	-0.0445 (0.0477)	-0.00228 (0.0512)
บิดาสำเร็จการศึกษาชั้น ม.6	0.0262 (0.0433)	0.0771* (0.0441)
บิดาสำเร็จการศึกษาสูงกว่าชั้น ม.6	-0.123*** (0.0450)	-0.196*** (0.0474)
การศึกษาของมารดา (อ้างอิง สำเร็จการศึกษาต่ำกว่าชั้น ม.3)		
มารดาสำเร็จการศึกษาชั้น ม.3	0.0401 (0.0455)	-0.0600 (0.0511)

ตัวแปร	(1) นักเรียน ป.6	(2) นักเรียน ม.4
มารดาสำเร็จการศึกษาชั้น ม.6	0.0328 (0.0440)	0.0272 (0.0453)
มารดาสำเร็จการศึกษาสูงกว่าชั้น ม.6	-0.0992** (0.0470)	-0.0359 (0.0501)
รายได้ครอบครัว (อ้างอิง ต่ำกว่า 10,000 บาท ต่อเดือน)		
รายได้ 10000 - 19999 บาท	0.0145 (0.0706)	0.148** (0.0731)
รายได้ 20000 - 39999 บาท	0.0285 (0.0759)	0.0366 (0.101)
รายได้ 40000 บาทขึ้นไป	0.0934*** (0.0331)	0.0864** (0.0399)
ความเพียงพอของรายได้ (อ้างอิง รายได้เพียงพอ มีเหลือเก็บ)		
รายได้เพียงพอ ไม่มีเหลือเก็บ	0.0375 (0.0408)	-0.0473 (0.0368)
รายได้ไม่เพียงพอ	-0.0789 (0.0850)	0.0313 (0.0648)
ลักษณะที่พักอาศัย (อ้างอิง บ้านหรือคอนโดของตนเอง)		
เช่า บ้าน/คอนโด/อพาร์ทเมนต์/แฟลต	-0.0502 (0.0447)	-0.0575 (0.0529)
หอพักเช่า คนเดียวหรือกับเพื่อน	-0.0645 (0.161)	-0.0356 (0.0887)
หอพักของโรงเรียน/โรงเรียนประจำ	-0.254 (0.205)	-0.273*** (0.0772)
ผู้ดูแลหลัก (อ้างอิง ผู้ดูแล คือทั้งบิดาและมารดา)		
ผู้ดูแล คือ บิดา (คนเดียว)	-0.0555 (0.0881)	0.0720 (0.0827)
ผู้ดูแล คือ มารดา (คนเดียว)	-0.00274 (0.0475)	0.00801 (0.0597)
ผู้ดูแล คือ ยาย/ย่า/ตา/ปู่	-0.00677 (0.0442)	-0.0864 (0.0736)
ผู้ดูแล คือ ญาติคนอื่นๆ	-0.0740 (0.0971)	-0.0926 (0.0979)

ตัวแปร	(1) นักเรียน ป.6	(2) นักเรียน ม.4
ผู้ดูแล คือ พี่เลี้ยง หรือคนที่ไม่ใช่ญาติ	0.0753 (0.200)	0.0716 (0.153)
รูปแบบการเลี้ยงดู (อ้างอิง เลี้ยงดูแบบอบอุ่น ใช้เหตุผล)		
เลี้ยงดูแบบเข้มงวด	0.0417 (0.0295)	-0.0536 (0.0410)
เลี้ยงดูแบบตามใจ	0.0347 (0.0403)	-0.0104 (0.0405)
เลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย	0.0724 (0.0990)	-0.211* (0.119)
การร่วมกิจกรรมด้านวิชาการในโรงเรียน (อ้างอิง ไม่เข้าร่วม)		
ร่วมกิจกรรมด้านวิชาการในโรงเรียน	0.137*** (0.0320)	0.149*** (0.0333)
การร่วมกิจกรรมด้านศิลปะในโรงเรียน (อ้างอิง ไม่เข้าร่วม)		
ร่วมกิจกรรมด้านศิลปะในโรงเรียน	-0.0279 (0.0300)	-0.00627 (0.0331)
การร่วมกิจกรรมด้านกีฬาในโรงเรียน (อ้างอิง ไม่เข้าร่วม)		
ร่วมกิจกรรมด้านกีฬาในโรงเรียน	0.00349 (0.0312)	-0.0146 (0.0334)
ภูมิภาค (อ้างอิง กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล)		
ภาคกลาง	0.0615 (0.0421)	-0.132** (0.0657)
ภาคเหนือ	-0.128** (0.0536)	0.0962 (0.0645)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	-0.0955* (0.0527)	-0.0987 (0.0795)
ภาคใต้	0.0317 (0.0451)	-0.236*** (0.0689)
สังกัดโรงเรียน (อ้างอิง โรงเรียนรัฐบาล)		
โรงเรียนเอกชน	-0.0295 (0.0358)	0.000531 (0.000)

ตัวแปร	(1) นักเรียน ป.6	(2) นักเรียน ม.4
ผลการประเมิน สมศ. (ครั้งที่ 3) (อ้างอิง ระดับดีมาก)		
ระดับดี	-0.159*** (0.0364)	-0.0276 (0.0601)
ระดับพอใช้/ควรปรับปรุง	0.0321 (0.144)	-0.553*** (0.0165)
การใช้เวลา		
ระยะเวลาที่ใช้ทำการบ้าน - อ่านหนังสือ (หน่วย ชั่วโมง/วัน)	0.0107 (0.0111)	0.0147 (0.0114)
ระยะเวลาที่ใช้ทำดูโทรทัศน์ (หน่วย ชั่วโมง/วัน)	-0.0170** (0.00860)	-0.0212** (0.00942)
ระยะเวลาที่ใช้เล่นเกม/คอมพิวเตอร์ (หน่วย ชั่วโมง/วัน)	0.000255 (0.00757)	0.000367 (0.00824)
ขนาดของโรงเรียน (อ้างอิง โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ)		
โรงเรียนขนาดเล็ก	0.246*** (0.0714)	0.0232 (0.0759)
โรงเรียนขนาดกลาง	-0.0159 (0.0494)	-0.276*** (0.0532)
โรงเรียนขนาดใหญ่	0.0756** (0.0373)	0.108** (0.0487)
ทรัพยากรในโรงเรียน		
อัตราส่วน จำนวนหนังสือต่อจำนวนนักเรียน	0.00211 (0.00155)	0.00261* (0.00148)
เขตที่ตั้งโรงเรียน (อ้างอิง ในเขตเทศบาล)		
นอกเขตเทศบาล	-0.0256 (0.0472)	0.0265 (0.0545)
จำนวนตัวอย่าง	1,429	1,498

1) ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่การกวตวิชาของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6

การทดสอบการถดถอยโพรบิต (Probit) ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่การกวตวิชาของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนที่ไม่ได้นับถือศาสนาพุทธมีโอกาสที่จะเรียนพิเศษน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ นั่นอาจเป็นเพราะว่ากิจกรรมในทางศาสนามีความแตกต่างกัน เช่น ผู้นับถือศาสนาคริสต์จะต้องเข้าโบสถ์ทุกวันอาทิตย์ ทำให้เวลาที่จะมาเรียนพิเศษลดลง หรือไม่มีเลย สำหรับนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ เป็นที่ทราบกันดีว่า ศาสนาพุทธค่อนข้างเปิดกว้าง หรืออิสระ ทำให้การไปทำกิจกรรมทางศาสนาไม่ได้จำกัดว่าต้องเป็นวันใดวันหนึ่ง

ทั้งนี้ นักเรียนที่เป็นบุตรคนที่ 2 ในครอบครัว มีโอกาสที่จะเรียนพิเศษน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับบุตรคนแรก ในขณะที่นักเรียนที่เป็นบุตรคนที่ 4 มีโอกาสเรียนพิเศษน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับบุตรคนแรกเช่นเดียวกัน อาจเป็นเพราะบุตรคนที่ 1 สามารถดึงให้บุตรคนลำดับถัดไปได้โดยไม่ต้องไปเรียนพิเศษ

นักเรียนที่เกิดในครอบครัวที่พ่อแม่ไม่แยกทางกัน หรืออยู่ด้วยกัน จะมีโอกาสเรียนพิเศษมากกว่านักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่หย่าร้างกัน อาจเพราะการที่พ่อแม่อยู่ด้วยกัน นักเรียนจะได้รับความเอาใจใส่จากพ่อแม่อย่างเต็มที่ และลูกคือความหวังของพ่อแม่ จึงมีการสนับสนุนให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาในทุกทาง เท่าที่ความสามารถของพ่อแม่จะทำได้

อย่างไรก็ตาม ทั้งระดับการศึกษาของบิดา และมารดาที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จะมีโอกาสได้เรียนพิเศษน้อยกว่าบิดา และมารดาที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สาเหตุอาจมาจากการที่บิดา มารดา มีวุฒิการศึกษาไม่สูงมากนัก จึงอยากให้ลูกได้รับโอกาสนั้น โดยการส่งเสริมทางการศึกษาให้กับลูกของตน เช่น การเรียนพิเศษ ก็ถือเป็นแนวทางหนึ่งสำหรับการส่งเสริมดังกล่าว นอกจากนี้ นักเรียนที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีรายได้มากกว่า 40,000 บาทเป็นต้นไป มีโอกาสได้เรียนพิเศษมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน นั่นแสดงให้เห็นว่าการที่ครอบครัวมีรายได้มากนั้น ทำให้มีทุนทรัพย์ในการส่งเสริมการศึกษา เช่น การเรียนพิเศษให้บุตรอย่างเต็มที่

ด้านการทำกิจกรรมของนักเรียน นักเรียนที่มีการทำกิจกรรมเชิงวิชาการมีโอกาสเรียนพิเศษมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่ไม่ทำกิจกรรมเชิงวิชาการ อาจเป็นเพราะนักเรียนที่ทำกิจกรรมเชิงวิชาการนั้นมีโอกาสคลุกคลีอยู่กับด้านวิชาการ ดังนั้น มุมมองเกี่ยวกับการศึกษา การเรียนพิเศษจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักเรียนกลุ่มดังกล่าว

ภูมิภาคของนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีโอกาสเรียนพิเศษน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล นั่นอาจเป็นเพราะว่าในภูมิภาคอื่น ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้นมีสถาบันสอนพิเศษไม่มากนัก ประกอบกับวัฒนธรรมของคนภูมิภาคดังกล่าวที่ลูกมักจะต้องช่วงเหลือกิจการทางบ้านในวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ หรือมีกิจกรรมอื่น ๆ ให้ทำนอกเหนือจากการเรียนพิเศษ และหรือการเรียนพิเศษในภูมิภาคดังกล่าวยังไม่เป็นที่แพร่หลายในวงกว้างมากนัก สำหรับผลการประเมิน สมศ. พบว่านักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่ได้รับการประเมิน สมศ. ในระดับดี มีโอกาสได้เรียนพิเศษน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนที่ได้รับการประเมินสมศ.ในระดับดีมาก นั่นอาจเป็นเพราะว่าการประเมินสมศ. นั้น ผลการเรียนของนักเรียนโดยเฉลี่ยถือเป็นหนึ่งในเกณฑ์การประเมิน นักเรียนที่เรียนพิเศษ อาจสามารถทำคะแนนสอบได้มากกว่า จึงเป็นเหตุให้คะแนนประเมินสมศ. สูงขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีโอกาสเรียนพิเศษมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กพิเศษ เนื่องจากโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีนักเรียนจำนวนมากการแข่งขันทางการเรียนจึงมีความเข้มข้นสูงกว่า

แต่เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับการใช้เวลาของนักเรียน พบว่า นักเรียนที่ดูทีวีในแต่ละวันมากจะมีโอกาสเรียนพิเศษน้อยลง เมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่มีดูทีวีในแต่ละวันน้อย เพราะนักเรียนในกลุ่มดังกล่าวจะใช้เวลาไปกับการดูทีวีมากกว่าที่จะไปทำกิจกรรมอย่างอื่น เช่น การเรียนพิเศษ เป็นต้น

2) ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่การกวัดวิชาของนักเรียนระดับ ม.4

การทดสอบการถดถอยโพรบิต (Probit) ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าสู่การกวัดวิชาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนที่ไม่ได้นับถือศาสนาพุทธมีโอกาสที่จะเรียนพิเศษน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งจากวัฒนธรรมของไทยนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธจะต้องเรียนเสริมเพิ่มเติมในด้านของพุทธศาสนาอยู่แล้ว นอกจากนี้ นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน แต่ยังไม่เลิกกันจะมีโอกาสที่จะเรียนพิเศษน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ยังคงอยู่ด้วยกัน ซึ่งเป็นไปได้ว่านักเรียนที่มีครอบครัวที่พ่อแม่ไม่ได้หย่าร้างกันจะได้รับการเอาใจใส่ในการเลี้ยงดูมากกว่า

ในด้านของระดับการศึกษาของบิดาของนักเรียน หากว่า บิดาของนักเรียนมีวุฒิการศึกษาที่มีวุฒิปริญญาตรีชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จะมีโอกาสเรียนพิเศษมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่มีบิดาที่มี

วุฒิการศึกษาต่ำกว่าระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในขณะที่เดียวกันหากบิดาของนักเรียนสำเร็จการศึกษาสูงกว่าระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จะมีโอกาสเรียนพิเศษน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่มีมารดาที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เนื่องจากมีความเป็นไปได้ว่าบิดาของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาสูงกว่าระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จะมีความเข้าใจในวิธีการเรียนอยู่แล้วจึงสามารถแนะนำบุตรหลานของตนเองได้

ครอบครัวของนักเรียนที่มีรายได้ระหว่าง 10,000 ถึง 20,000 บาทต่อเดือน จะมีโอกาสเรียนพิเศษมากกว่าครอบครัวที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน เช่นเดียวกันกับครอบครัวของนักเรียนที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 40,000 บาทเป็นต้นไปจะมีโอกาสเรียนพิเศษมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน เช่นกัน ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าครอบครัวที่มีรายได้สูงจะมีเงินเหลือจากค่าใช้จ่ายในครอบครัวจึงสามารถนำมาสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมทางการเรียนให้บุตรได้

นักเรียนที่อยู่หอพัก หรือโรงเรียนประจำ จะมีโอกาสได้เรียนพิเศษน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่อยู่บ้าน หรือคอนโดของครอบครัว เมื่อพิจารณาถึงโอกาสแล้ว นักเรียนที่อยู่บ้านหรือคอนโดของตนเองจะมีเวลา และมีทางเลือกในการเรียนพิเศษมากกว่า แต่สำหรับนักเรียนที่อยู่หอพัก หรืออยู่โรงเรียนประจำ อาจต้องใช้เวลาไปในการทำกิจกรรมอื่น ๆ หรือกิจกรรมบังคับต่าง ๆ เนื่องจากต้องดูแลตัวเอง อาทิ การซักผ้า การหุงหาอาหาร การเตรียมเสื้อผ้าให้พร้อมสำหรับวันรุ่งขึ้น หรือกิจกรรมก่อนนอนของนักเรียนประจำ เป็นต้น

ด้านการของนักเรียน นักเรียนที่มีการทำกิจกรรมเชิงวิชาการมีโอกาสที่จะเรียนพิเศษมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่ไม่ทำกิจกรรมเชิงวิชาการ ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่านักเรียนที่ได้เรียนพิเศษจะมีความเข้าใจในเนื้อหา และชื่นชอบการเรียนมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้เรียนพิเศษ นอกจากนี้ในด้านของการใช้เวลานอกเวลาเรียน นักเรียนที่ใช้เวลาในการดูทีวีในแต่ละวันมากขึ้นจะทำให้โอกาสที่นักเรียนคนนั้นจะเรียนพิเศษลดลงเช่นกัน

นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในพื้นที่ภาคกลางมีโอกาสที่จะเรียนพิเศษน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในพื้นที่กรุงเทพฯและปริมณฑล เช่นเดียวกัน นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในพื้นที่ภาคใต้มีโอกาสที่จะเรียนพิเศษน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในพื้นที่กรุงเทพฯและปริมณฑล นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่ได้รับการประเมิน สมศ. ในระดับพอใช้ หรือต้องปรับปรุงจะมีโอกาสที่จะเรียนพิเศษน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่ได้รับการประเมินจาก สมศ.

ในระดับดีมาก เนื่องจากมีความเป็นไปได้ว่านักเรียนที่เรียนพิเศษจะมีความเชี่ยวชาญทางวิชาการมากกว่าจึงมีโอกาสได้คะแนนประเมิน สมศ. มากกว่าเช่นกัน นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนขนาดกลางมีโอกาที่จะเรียนพิเศษน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ เนื่องจากมีความเป็นไปได้ว่าโรงเรียนเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีอัตราการแข่งขันที่สูงกว่าโรงเรียนขนาดกลาง รวมไปถึงนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่มีอัตราส่วนจำนวนหนังสือต่อจำนวนนักเรียนสูงจะมีโอกาสเรียนพิเศษมากขึ้นเช่นเดียวกัน

4.2 ผลกระทบจากการกวาดวิชาที่มีต่อการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะ

ข้อมูลที่ได้จากโครงการ “การศึกษาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะเพื่อพัฒนาศักยภาพการเป็นคนดีคนเก่งของนักเรียนไทย” ของศูนย์ประสานงานการศึกษา “การสร้างความคุ้มครองทางสังคมในกลุ่มเด็กและเยาวชน” หรือ ศูนย์ CSPA ได้รับทุนสนับสนุนโครงการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักในการสร้างเครื่องมือสำหรับวัดความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และสร้างเครื่องมือสำหรับวัดการมีจิตสาธารณะของนักเรียนไทย รวมทั้งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ด้านความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะของนักเรียนในประเทศไทย

ทั้งนี้ ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ เป็นองค์ประกอบหนึ่งใน 4 ทักษะชีวิต (4-H Skill) ในประเด็นทักษะทางจิตวิทยาและปัญญา (Head) เป็นทักษะนำไปสู่การเข้าใจความรู้พื้นฐานและก่อให้เกิดความเป็นเหตุเป็นผลทางความคิด คือ ความคิด ที่มีความหมายรวมถึง การเรียนรู้ที่จะเรียน การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์รวมถึงการบริการชุมชน และการจัดการ ที่มีความหมายครอบคลุมถึงการรู้จักที่จะกำหนดเป้าหมาย การรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดการเก็บบันทึกและการรู้จักความยืดหยุ่น รวมไปถึงทักษะสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 3R (ความสามารถด้านการอ่าน ความสามารถด้านการเขียน และสามารถด้านการคำนวณ) และ 8C ในประเด็นทักษะการคิดวิเคราะห์

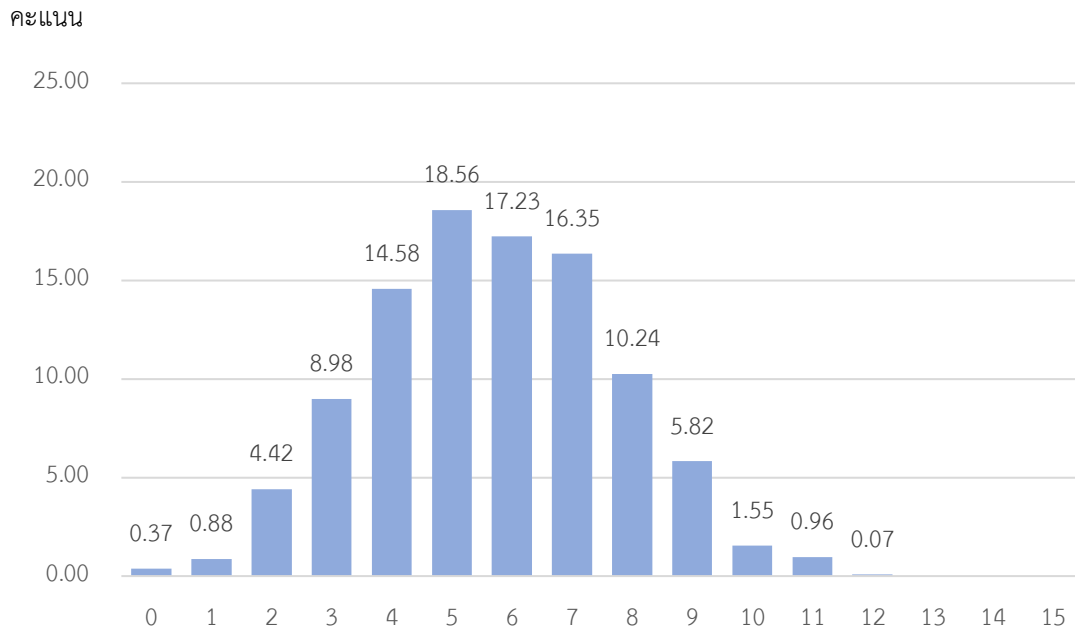
ซึ่งผลการสำรวจเบื้องต้นเปิดเผยว่า ตัวอย่างการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2,901 คน เรียนพิเศษด้านวิชาการร้อยละ 67.02 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2,305 คน เรียนพิเศษด้านวิชาการร้อยละ 52.70 โดยผลการศึกษาดังกล่าวยืนยันว่านักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนพิเศษด้านวิชาการมีแนวโน้มที่จะมีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ได้ดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้กวดวิชาอย่างมีนัยสำคัญ

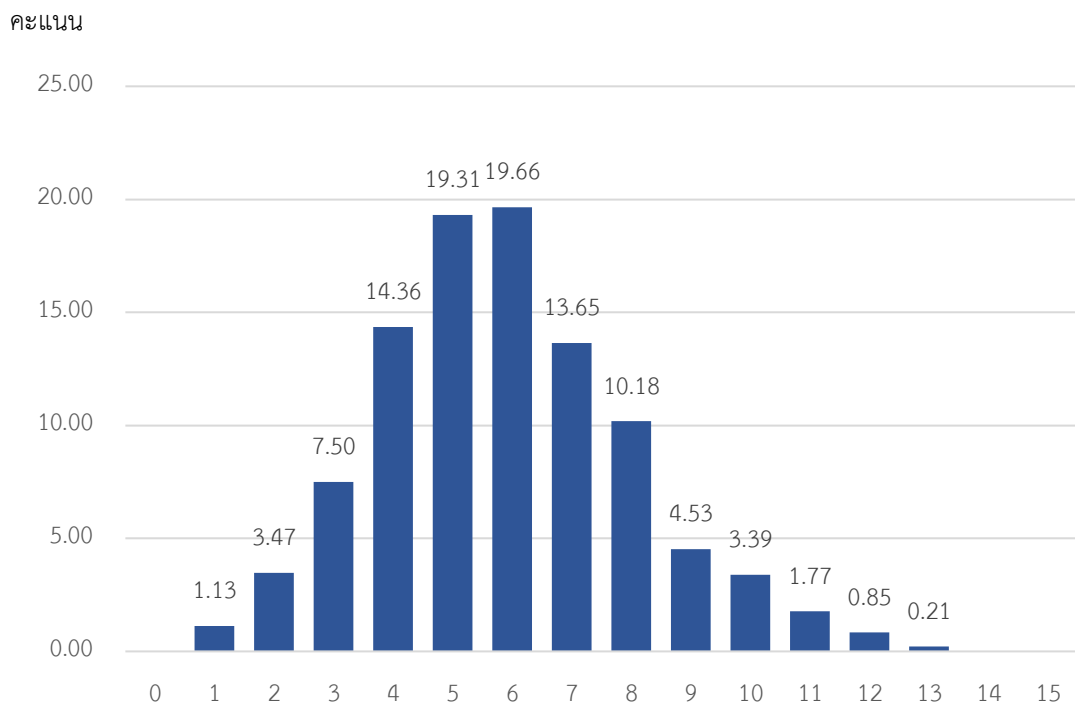
ในขณะที่การมีจิตสาธารณะ เป็นองค์ประกอบหนึ่งใน 4 ทักษะชีวิต (4 H Skill) ในประเด็นทักษะด้านบุคคลและสังคมในเชิงความสัมพันธ์และความใส่ใจผู้อื่น (Heart) ซึ่งในเชิงความสัมพันธ์มีความหมายครอบคลุมความสามารถด้านการสื่อสาร การประสานความร่วมมือทักษะทางสังคมความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง รวมไปถึงการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือระหว่างสังคม ในขณะที่ความใส่ใจผู้อื่นนั้นมีขอบเขตรวมถึงความห่วงใย การเอาใจใส่ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การบำรุงรักษาความสัมพันธ์และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และมีความสอดคล้องกับทักษะสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 ในประเด็นทักษะความร่วมมือการทำงานเป็นทีมและภาวะความเป็นผู้นำ และทักษะชีวิตในด้านความเมตตากรุณา มีคุณธรรม และมีระเบียบวินัย

ทั้งนี้ สำหรับโครงการศึกษา “การกวดวิชาในบริบทของระบบการศึกษาไทย ณ ศตวรรษที่ 21” จึงได้ทดสอบผลกระทบจากการกวดวิชาที่มีต่อการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะ โดยใช้คะแนนการคิดวิเคราะห์ และคะแนนจิตสาธารณะที่ได้จากการวัดในการเก็บข้อมูลมาเพื่อทดสอบค่าเฉลี่ย โดยจำแนกตามกลุ่มนักเรียนที่กวดวิชาและไม่กวดวิชาเพื่อทดสอบความแตกต่างของการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ในทั้ง 2 ระดับชั้น

ภาพที่ 4.1 ร้อยละของระดับคะแนนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ภาพที่ 4.2 ร้อยละของระดับคะแนนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

จากภาพที่ 4.1 และภาพที่ 4.2 แสดงให้เห็นว่าระดับคะแนนการคิดวิเคราะห์ของทั้งนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีการกระจายแบบปกติ และเมื่อพิจารณา

คะแนนการคิดวิเคราะห์ โดยเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนที่กวดวิชาและนักเรียนที่ไม่ได้กวดวิชา มีคะแนนวิเคราะห์เฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยนักเรียนที่กวดวิชาทั้งระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนคิดวิเคราะห์เฉลี่ยสูงกว่านักเรียนที่ไม่กวดวิชา ดังปรากฏในตารางที่ 4.4 และตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.4 การทดสอบค่าเฉลี่ยของคะแนนการคิดวิเคราะห์ระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กวดวิชาและไม่กวดวิชา

กลุ่ม	จำนวนตัวอย่าง	ค่าเฉลี่ย	Std. Err.	Std. Dev.	[95% Conf. Interval]
ไม่กวดวิชา	943	5.212089	0.063763	1.958048	5.086955 5.337223
กวดวิชา	1,916	5.748956	0.045435	1.988774	5.659849 5.838063
รวม	2,859	5.571878	0.0373	1.994392	5.498742 5.645015
ความต่าง		-0.53687	0.078711		-0.6912 -0.38253
diff = mean(0) - mean(1)			t = -6.8208		
Ho: diff = 0			degrees of freedom = 2857		
Ha: diff < 0	Ha: diff != 0	Ha: diff > 0			
Pr(T < t) = 0.0000	Pr(T > t) = 0.0000	Pr(T > t) = 1.0000			

ตารางที่ 4.5 การทดสอบค่าเฉลี่ยของคะแนนการคิดวิเคราะห์ระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กวดวิชาและไม่กวดวิชา

กลุ่ม	จำนวนตัวอย่าง	ค่าเฉลี่ย	Std. Err.	Std. Dev.	[95% Conf. Interval]
ไม่กวดวิชา	1,076	5.269517	0.057691	1.892418	5.156316 5.382717
กวดวิชา	1,199	6.135113	0.064502	2.233474	6.008564 6.261662
รวม	2,275	5.725714	0.044514	2.123169	5.638423 5.813006
ความต่าง		-0.8656	0.08731		-1.03681 -0.69438
diff = mean(0) - mean(1)			t = -9.9141		
Ho: diff = 0			degrees of freedom = 2273		
Ha: diff < 0	Ha: diff != 0	Ha: diff > 0			
Pr(T < t) = 0.0000	Pr(T > t) = 0.0000	Pr(T > t) = 1.0000			

ในขณะที่ ผลการทดสอบจิตสภาวะของนักเรียนทั้งระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยจิตสภาวะแบ่งเป็นประกอบทั้งหมด 4 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 การมีความรับผิดชอบต่อตนเองโดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น รวมถึงการหลีกเลี่ยงการใช้หรือทำให้ทรัพย์สินส่วนรวมชำรุดเสียหาย

องค์ประกอบที่ 2 การรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย รวมถึงการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน

องค์ประกอบที่ 3 การอาสาและมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม

องค์ประกอบที่ 4 การมีความรับผิดชอบต่อสังคม การเคารพสิทธิของผู้อื่น และมีความสุจริต

การทดสอบดังกล่าวได้วัดจิตสภาวะในองค์ประกอบต่าง ๆ โดยให้น้ำหนักองค์ประกอบละ 6 คะแนน โดยมีคะแนนรวมทั้งหมด 24 คะแนน โดยแต่ละระดับชั้นมีคะแนน พบว่านักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนจิตสภาวะเฉลี่ย 16.82 คะแนน และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนจิตสภาวะเฉลี่ย 17.22 คะแนน ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 คะแนนจิตสภาวะเฉลี่ยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ระดับชั้น	จำนวนตัวอย่าง	คะแนนเฉลี่ย	Std. Dev.	คะแนนต่ำสุด	คะแนนสูงสุด
ป.6	2,901	16.81903	3.869153	2	24
ม.4	2,305	17.22169	3.363517	2	24

เมื่อพิจารณาคะแนนจิตสภาวะเฉลี่ยของของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยเปรียบเทียบระหว่างระหว่างนักเรียนที่กวดวิชาและนักเรียนที่ไม่ได้กวดวิชา พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่กวดวิชา มีคะแนนจิตสภาวะเฉลี่ย 17.82 คะแนน แต่นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กวดวิชา มีคะแนนจิตสภาวะเฉลี่ย 17.82 คะแนน และไม่กวดวิชา มีคะแนนจิตสภาวะเฉลี่ย 17.82 คะแนน แต่นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กวดวิชา มีคะแนนจิตสภาวะเฉลี่ย 17.82 คะแนน ซึ่งพบว่าโดยทั่วไปแล้วนักเรียนที่กวดวิชา มีคะแนนจิตสภาวะเฉลี่ยมากกว่านักเรียนที่ไม่กวดวิชา ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 คะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

กลุ่ม	จำนวนตัวอย่าง	คะแนนเฉลี่ย	Std. Dev.	คะแนนต่ำสุด	คะแนนสูงสุด
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6					
ไม่กวดวิชา	943	15.98834	3.987091	2	24
กวดวิชา	1,916	17.25209	3.744953	2	24
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4					
ไม่กวดวิชา	1,076	17.19052	3.580560	4	24
กวดวิชา	1,199	17.25021	3.160553	2	24

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงระดับการมีจิตสาธารณะของนักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้น โดยแบ่งเป็นระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อย โดยใช้สถิติควอไทล์เป็นเกณฑ์ในการแบ่งระดับจิตสาธารณะ

- (1) ควอไทล์ที่ 1 คือ นักเรียนที่มีจิตสาธารณะระดับน้อย
- (2) ควอไทล์ที่ 2 และ 3 คือ นักเรียนที่มีจิตสาธารณะระดับปานกลาง
- (3) ควอไทล์ที่ 4 คือ นักเรียนที่มีจิตสาธารณะระดับมาก

เมื่อแบ่งตามเกณฑ์ข้างต้นนี้จะพบว่านักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นที่ถูกจัดอยู่ในควอไทล์ที่ 4 หรือนักเรียนที่มีจิตสาธารณะระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนระหว่างนักเรียนที่กวดวิชาและนักเรียนที่ไม่ได้กวดวิชา พบว่าการมีจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีทิศทางตรงกันข้ามกับทิศทางของนักเรียนโดยภาพรวม กล่าวคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่กวดวิชา มีจิตสาธารณะระดับมาก (ควอไทล์ที่ 4) มีสัดส่วนมากกว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กวดวิชา

ตารางที่ 4.8 ร้อยละของกลุ่มนักเรียนที่มีจิตสาธารณะในระดับต่าง ๆ จำแนกตามการกวดวิชา

ระดับจิตสาธารณะ	ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6		ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	
	ไม่กวดวิชา	กวดวิชา	ไม่กวดวิชา	กวดวิชา
ควอไทล์ที่ 1	41.22	58.78	49.76	50.24
ควอไทล์ที่ 2	32.18	67.82	43.53	56.47
ควอไทล์ที่ 3	29.44	70.56	45.49	54.51
ควอไทล์ที่ 4	23.17	76.83	52.14	47.86
รวม	32.98	67.02	47.30	52.70

ดังนั้น จึงสามารถสรุปเบื้องต้นได้ว่าการกวดวิชามีผลทำให้ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ดีขึ้น ในขณะที่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กวดวิชากลับมีระดับจิตสาธารณะที่ด้อยกว่านักเรียนที่ไม่กวดวิชา

4.3 ครู และการจัดกระบวนการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน

การศึกษาเกี่ยวกับการกวดวิชาของนักเรียนในทุกระดับชั้นโดยองค์รวม ด้วยการสำรวจข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกมีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนที่เรียนกวดวิชา รวมไปถึงครูผู้สอนกวดวิชาในพื้นที่ที่มีการกวดวิชาอย่างหนาแน่นใน 6 จังหวัดหลักทั่วประเทศ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ชลบุรี ขอนแก่น เชียงใหม่ และสงขลา มีข้อค้นพบที่เกี่ยวข้องกับครู และการจัดกระบวนการเรียนการสอนของในระบบโรงเรียนปกติ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญลำดับต้น ๆ ของการที่นักเรียนเข้าสู่ระบบการกวดวิชา ดังนั้น การนำเสนอในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนและครูส่วนนี้ จึงได้ศึกษาโดยการวิเคราะห์ข้อมูลทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับครู และการบวนการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อให้เข้าใจถึงรูปแบบและสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในระบบการศึกษาไทย ณ ปัจจุบัน

การศึกษากระบวนการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนเป็นการศึกษาโดยใช้ข้อมูลทฤษฎีจากโครงการ “การศึกษาสถานการณ์ด้านการคิดวิเคราะห์และความเป็นครู เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาครู” ของศูนย์ประสานงานการศึกษา “การสร้างควบคุมครองทางสังคมในกลุ่มเด็กและเยาวชน” การศึกษาขั้นนี้มีเป้าหมายเพื่อให้ได้ทราบถึงการจัดกระบวนการสอนของครู รวมทั้งลักษณะต่าง ๆ ของครู โดยโครงการดังกล่าวเป็นการศึกษาต่อเนื่องจากโครงการวิจัย “การศึกษาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะ เพื่อพัฒนาศักยภาพการเป็นคนดีคนเก่งของนักเรียนไทย” รับผิดชอบโครงการวิจัย โดย ศูนย์ประสานงาน “การสร้างควบคุมครองทางสังคมในกลุ่มเด็กและเยาวชน” หรือ ศูนย์ CSPS ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนโครงการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่ศึกษาสถานการณ์ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ และการมีจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 (ปวช.1)

ข้อค้นพบจากโครงการวิจัยข้างต้นสะท้อนถึงสถานการณ์ด้านการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะของเด็กไทยนั้นกำลังอยู่ในขั้นวิกฤติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นความสามารถพื้นฐานสำคัญสำหรับคนทุกคนในสังคมปัจจุบัน โรงเรียนซึ่งมีบทบาทหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียน ทำหน้าที่ต่อเนื่องจากครอบครัวในการขัดเกลาเด็กและเยาวชนในสังคม ตลอดจนบ่มเพาะสั่งสอนความรู้และถ่ายทอดวิทยาการ รวมถึงศีลธรรม

จรรยา กุลโกและกระบวนการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียนจึงเกิดขึ้นในบริบทโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทโดยตรงในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้ โดยที่โครงการดังกล่าวมุ่งศึกษาสถานการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของเด็กไทย ประกอบด้วย (1) สภาพการปฏิบัติการสอนของครู (2) รูปแบบและวิธีการสอนที่ครูเลือกใช้ (3) รูปแบบงานที่ครูมอบหมายนักเรียน (4) วิธีการวัดประเมินผลการเรียนรู้ที่ครูเลือกใช้ (5) ปัญหา อุปสรรค หรือข้อจำกัดในการจัดการเรียนการสอนของครู และ (6) การจัดการเรียนรู้ในชุมชน

ประชากรของการศึกษาคือ ครูที่ปฏิบัติการสอนในระบบโรงเรียน ทั้งสังกัดของรัฐบาลและเอกชน สายสามัญและอาชีวศึกษาทั่วประเทศ และเพื่อให้สามารถนำผลวิจัยไปเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับผลวิจัยจากโครงการวิจัย “การศึกษาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะเพื่อพัฒนาศักยภาพการเป็นคนดีคนเก่งของนักเรียนไทย” การวิจัยทั้ง 2 โครงการนี้จึงใช้หลักการเลือกตัวอย่างเดียวกัน แตกต่างกันเฉพาะจำนวนโรงเรียนในพื้นที่ และจำนวนตัวอย่างในแต่ละโรงเรียน

การสำรวจข้อมูลสำหรับโครงการวิจัยนี้ แบ่งเป็น 5 ภูมิภาค และจังหวัดที่กำหนดเป็นเป้าหมายที่ได้จากการสุ่มด้วยคอมพิวเตอร์ ประกอบด้วย (1) กรุงเทพมหานครและปริมณฑล (2) ภาคกลาง (3) ภาคเหนือ (4) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ (5) ภาคใต้ โดยสำรวจครูทั้งสิ้น 1,760 คน เป็นครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 304 คน ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 494 คน ครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 545 คน สำหรับสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา เป็นครูผู้สอนวิชาสามัญจำนวน 252 คน และครูผู้สอนวิชาชีพจำนวน 165 คน

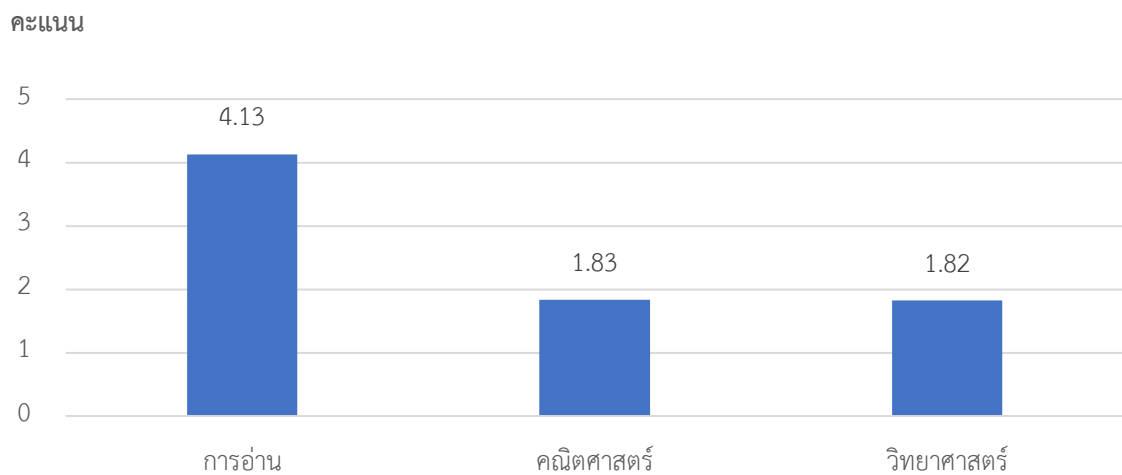
4.4.1 ข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการศึกษาระบบการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน

โครงการ “การศึกษาสถานการณ์ด้านการคิดวิเคราะห์และความเป็นครู เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาครู” พบว่า ครูตัวอย่างที่เป็นครูผู้ปฏิบัติการสอนในระบบปกติทั้ง 1,760 คน จากโรงเรียน 420 แห่ง ทั้งสายสามัญศึกษาและอาชีวศึกษาทั่วประเทศร้อยละ 13.84 ไม่มีวุฒิครู โดยที่ครูเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 94.62) มีภาระงานอื่นนอกจากการสอน โดยที่ร้อยละ 35.11 มีรายได้อื่นนอกเหนือจากการทำงานครู ครูร้อยละ 56.02 มีความเครียดจากการประกอบอาชีพครู

เมื่อพิจารณาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของครู ซึ่งจะเป็นตัวสามารถสะท้อนถึงความเข้าใจในด้านเนื้อหาวิชาพื้นฐานที่จะนำไปถ่ายทอดสู่ผู้เรียนในชั้นเรียน โดยใช้แบบวัดที่ประกอบด้วย

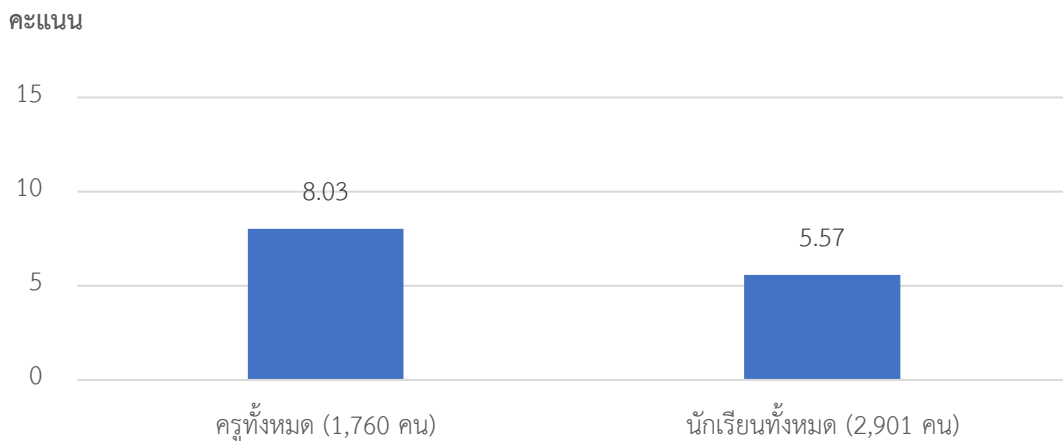
ข้อคำถามทั้งหมด 15 ข้อ แบ่งเป็นวิชาการอ่าน 5 ข้อ วิชาคณิตศาสตร์ 5 ข้อ และวิทยาศาสตร์ 5 ข้อ โดยให้ข้อมูลเบื้องต้นแก่ผู้ทำแบบวัดและผู้ทำแบบวัดสามารถนำข้อมูลนั้นไปประกอบการตัดสินใจตอบคำถาม โดยไม่จำเป็นต้องใช้สูตรคำนวณ หรือความรู้เดิมเพื่อตอบคำถาม และในการทดสอบดังกล่าว ครูที่เป็นผู้ให้ข้อมูลได้รับทราบว่าเป็นการทดสอบ ดังนั้น การตรวจคำตอบจึงตรวจคำตอบจากแบบสอบถามทุกชุดที่เก็บรวบรวมได้

ภาพที่ 4.3 คะแนนการคิดวิเคราะห์ของครูจำแนกตามรายวิชา

การทดสอบความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของ พบว่า ครูสามารถทำแบบวัดวิชาการอ่าน ซึ่งเป็นวิชาที่สามารถสะท้อนทักษะพื้นฐานของการสื่อสารของครู คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 4.13 คะแนน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน ครูทำแบบวัดวิชาคณิตศาสตร์ซึ่งเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับทักษะการคำนวณเบื้องต้นของครู คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 1.83 คะแนน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน สำหรับวิชาวิทยาศาสตร์ ครูที่ให้ข้อมูลทำแบบวัดวิชาวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับทักษะการคิดเชื่อมโยงและการให้เหตุผลเบื้องต้นของครู คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 2.07 คะแนน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน

ภาพที่ 4.4 ผลการทดสอบความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของครูและนักเรียน
(คะแนนเต็ม 15 คะแนน)

เมื่อพิจารณาในภาพรวมของคะแนนการทดสอบทุกรายวิชาเปรียบเทียบระหว่างครูและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโครงการคิดวิเคราะห์ปีที่ 1 พบว่า ครูทำแบบทดสอบได้คะแนนเฉลี่ย 8.03 คะแนน จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน ผลการทดสอบความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโครงการคิดวิเคราะห์ปีที่ 1 จำนวน 2,901 คน มีคะแนนเฉลี่ย 5.57 คะแนน โดยมีคะแนนต่ำสุด 0 คะแนน และมีคะแนนสูงสุด 12 คะแนน จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน เห็นได้ว่า ครูมีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์มากกว่านักเรียน ประมาณ 2.5 คะแนน

ผลการศึกษาด้านความเป็นครู ซึ่งสามารถสะท้อนถึงความตระหนักในวิชาชีพครู ว่าเป็นงานที่มีเกียรติ สร้างคนให้กับสังคม เพราะมีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ อบรมบ่มนิสัยให้แก่ศิษย์ ยกระดับจิตใจของศิษย์ให้รู้จักผิดชอบชั่วดี ทั้งนี้ งานวิจัยนี้จำแนกความเป็นครู 2 กลุ่ม คือ ความเป็นครูระดับมาก และ ความเป็นครูระดับไม่มาก โดยสรุปดังนี้

ครูมีความเป็นครูในด้าน (1) รัก เมตตา และปรารถนาดีต่อผู้เรียนร้อยละ 88.50

ครูมีความเป็นครูในด้าน (2) อุดหนุนและรับผิดชอบร้อยละ 78.49

ครูมีความเป็นครูในด้าน (3) เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และเป็นผู้นำทางวิชาการร้อยละ 98.63

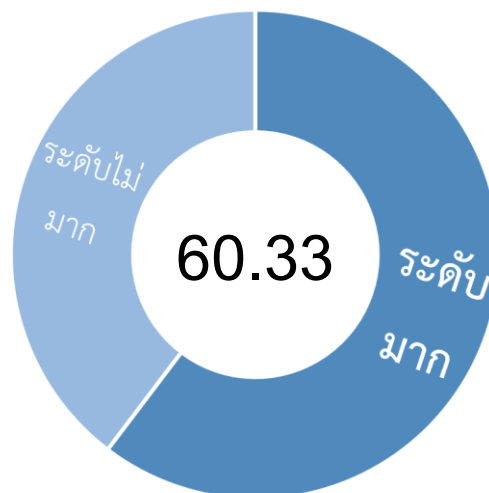
ครูมีความเป็นครูในด้าน (4) มีวิสัยทัศน์ร้อยละ 96.19

ครูมีความเป็นครูในด้าน (5) ศรัทธาในวิชาชีพครูร้อยละ 88.45

ครูมีความเป็นครูในด้าน (6) ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครูร้อยละ 97.15

จากการศึกษาความเป็นครูทุกองค์ประกอบ นำมาสู่การจำแนกระดับความเป็นครูในภาพรวม โดย พิจารณาจากครูที่มีความเป็นครูในแต่ละองค์ประกอบใน “ระดับมาก” ครบทั้ง 6 องค์ประกอบ จะได้รับการจำแนกว่าเป็น “ครูผู้ซึ่งมีความเป็นครูในระดับมาก” ในขณะที่ ครูที่มีความเป็นครูใน “ระดับมาก” ไม่ครบทั้ง 6 องค์ประกอบ จะได้รับการจำแนกว่าเป็น “ครูผู้ซึ่งมีความเป็นครูในระดับไม่มาก” โดยพบว่า ครูผู้ซึ่งมีความเป็นครูในระดับมากร้อยละ 60.33 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูที่กำลังปฏิบัติการสอนในโรงเรียนมากกว่าครึ่งหนึ่งมีความเป็นครูในระดับมากทุก ๆ องค์ประกอบของความเป็นครู ซึ่งหมายถึงเป็นบุคคลที่มีความรัก เมตตา และปรารถนาดีต่อผู้เรียน มีความอดทนและรับผิดชอบ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และเป็นผู้นำทางวิชาการ มีวิสัยทัศน์ มีศรัทธาในวิชาชีพครู และปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครูอย่างครบถ้วน

ภาพที่ 4.5 ร้อยละของผู้ที่มีความเป็นครูรวมทุกองค์ประกอบในระดับมาก

4.4.2 การจัดเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

การศึกษาการจัดเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน เป็นการศึกษาตัวแปรสำคัญความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครูเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โดยมีข้อค้นพบดังนี้

- (1) ครูร้อยละ 89 ใช้การสอนแบบบรรยายที่ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม และการสอนโดยใช้กระบวนการระดมสมองร่วมกันในชั้นเรียนบ่อย ๆ จนถึงทุกครั้ง

- (2) ครูร้อยละ 80 ใช้การสอนแบบบรรยายที่ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม และการสอนโดยใช้กระบวนการระดมสมองร่วมกันในชั้นเรียน
- (3) ครูร้อยละ 65 สอนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบอภิปรายโดยใช้กรณีศึกษา การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การสอนแบบบรรยายที่ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม และการสอนโดยใช้กระบวนการระดมสมองร่วมกันในชั้นเรียน
- (4) ครูร้อยละ 57 สอนด้วยการสอนแบบอภิปรายโดยใช้กรณีศึกษา การสอนโดยใช้สถานที่หรือบุคคลจริง การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน

เมื่อพิจารณาการจัดเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน พบว่า ครูส่วนใหญ่จัดกระบวนการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนทบทวนและท่องจำเนื้อหาบทเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมในการทำข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ รวมไปถึงการพูด บอกเล่า แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน นอกจากนี้ครูมักจะให้นักเรียนแสดงวิธีคิดหาคำตอบจากโจทย์ แต่พบว่ามีครูส่วนน้อยที่มุ่งเน้นความสนใจของนักเรียนแต่ละคนเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ การจัดเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถคิดคาดคะเนและตั้งสมมุติฐานที่เป็นฐานคิดในการหาคำตอบ ประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานหรือแหล่งข้อมูล สารสนเทศ คิดทบทวนและเชื่อมโยงความสำคัญของสิ่งที่เรียนรู้กับตนเองและชุมชน ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีความสอดคล้องกับการพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ รวมไปถึงการปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตอาสา ซึ่งเป็นองค์ประกอบในทักษะชีวิต (4H) ในประเด็นของ Head และ Heart รวมไปถึงรวมถึงทักษะสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาไปถึงการวัดและประเมินผลที่ได้จากการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูส่วนใหญ่เน้นความรู้ความจำมากกว่า การคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์และประเมินผล ซึ่งไม่สามารถสะท้อนถึงทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน และอาจไม่สามารถทำให้เกิดการพัฒนาด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นได้

ทั้งนี้จากข้อมูลในการวิจัยพบว่า ครูบางคนไม่เข้าใจความหมายและประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ ครูไม่มีทักษะด้านการสอนเพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ ทำให้ไม่เห็นความสำคัญของการสอนเพื่อพัฒนาให้เด็กได้พัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ นอกจากนี้ ครูยังมีภาระงานอื่นนอกจากงานสอนด้วย อาทิ กิจกรรมโรงเรียน อบรม สัมมนา เอกสารการประเมิน ตามที่ผู้บริหารได้มอบหมาย

มีผลทำให้ครูมีเวลาเตรียมสื่อและการสอนน้อยและมีเวลาสอนน้อยรวมไปถึงปัญหาครูไม่ครบรายวิชา ครูต้องสอนข้ามวิชาเอก สำหรับทางด้านโรงเรียนที่ให้ความสำคัญกับผลการประเมินโรงเรียนมากกว่า การดำเนินการพัฒนาเด็กให้เกิดการคิดวิเคราะห์อย่างยั่งยืน การวัดผลการเรียนยังคงเน้นการท่องจำ มากกว่าการคิดวิเคราะห์ ในขณะที่ รายวิชามุ่งประเมินผลเด็กตามตัวชี้วัด และยิ่งขาดการบูรณาการ รายวิชาที่จะทำให้เด็กได้เกิดการพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ อีกทั้งการเรียนการสอนยังขาด ความร่วมมือระหว่างครู นักเรียน ครอบครัว และผู้บริหาร รวมทั้งนักเรียนไม่มีความพร้อมและขาด แรงบันดาลใจในการเรียน ตลอดจนนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ/นโยบายโรงเรียนเป็นนโยบายที่ ไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง และอุปสรรคสำคัญที่ได้จากความเห็นของครูคือ “การที่เด็กมี ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์หรือไม่ นั่น ไม่มีผลต่อครู”

ดังนั้น ผลสรุปเบื้องต้นของการจัดกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนปกติ รวมไปถึงการ วัดและประเมินผลอาจไม่สามารถทำให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ และทักษะสำคัญ ของการเรียนรู้และการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้

บทที่ 5

ระบบการศึกษาไทยกับการกวดวิชา

การศึกษาเรื่อง “การกวดวิชาในบริบทของระบบการศึกษาไทย ณ ศตวรรษที่ 21” เป็นการศึกษาเพื่อศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของการกวดวิชาในปัจจุบัน รวมถึงทราบปัจจัยที่ผลักดันให้เด็กเข้าสู่การกวดวิชา ตลอดจนศึกษาความสอดคล้องกันระหว่างนโยบายด้านการศึกษาและการดำเนินการเรียนการสอนในโรงเรียนปกติและโรงเรียนกวดวิชา รวมไปถึงได้ทราบเกี่ยวกับสุขภาวะที่อาจเกิดขึ้นจากการกวดวิชา ในมิติ 4H (Head Heart Hand Health) นำไปสู่ข้อเสนอสำหรับเด็กและเยาวชน ครอบครัว และสังคมในการส่งเสริมสุขภาวะให้ดี ตลอดจนข้อเสนอเชิงนโยบายที่เกี่ยวกับการกวดวิชาที่สอดคล้องกับการมีสุขภาวะที่ดี

บทนี้ เป็นการนำเสนอผลการศึกษาเกี่ยวกับการกวดวิชาของนักเรียนในประเด็นของครูและกระบวนการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนปกติ รวมไปถึงการประเมิน และระบบการส่งต่อนักเรียน โดยใช้ผลการศึกษาจากการศึกษาเชิงปริมาณในบทที่ 4 และศึกษาเพิ่มเติมด้วยการศึกษาเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนที่เรียนกวดวิชา รวมไปถึงครูผู้สอนกวดวิชาในพื้นที่ที่มีการกวดวิชาอย่างหนาแน่นใน 6 จังหวัดหลักทั่วประเทศ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ชลบุรี ขอนแก่น เชียงใหม่ และสงขลา โดยในบทนี้นำเสนอใน 4 ประเด็นหลัก ได้แก่

- (1) ระบบการศึกษาไทยในอดีตถึงปัจจุบัน
- (2) กวดวิชาในระบบการศึกษาไทย
- (3) ห้องเรียนและการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน
- (4) การประเมินและระบบการส่งต่อนักเรียน

ผลการศึกษาทั้ง 4 ประเด็นดังกล่าว มีรายละเอียดดังนี้

5.1 ระบบการศึกษาไทยในอดีตถึงปัจจุบัน

นับจากอดีต “การศึกษา” เป็น กระบวนการ เรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบ สานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้

และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งเป็นรากฐานที่มีความสำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองตลอดช่วงชีวิตตั้งแต่แรกเกิด มีการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพ ได้อย่างมีความสุขรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง เป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ ระบบการศึกษาไทยได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมาตั้งแต่สมัยโบราณ จวบจนปัจจุบัน 3 ยุคสมัยด้วยกัน

ยุคสมัยที่ 1 การศึกษาของไทยสมัยโบราณ (พ.ศ. 1780 - พ.ศ. 2411)

ยุคสมัยที่ 2 การศึกษาของไทยสมัยปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2412 - พ.ศ. 2474)

ยุคสมัยที่ 3 การศึกษาของไทยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2475 - ปัจจุบัน)

การศึกษาในยุคสมัยที่ 1 การศึกษาของไทยสมัยโบราณ ช่วง พ.ศ. 1780 - พ.ศ. 2411 ซึ่งเป็นช่วงที่การศึกษาในลักษณะสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีที่ผู้ที่ต้องการเรียนรู้ต้องขวนขวายหาความรู้จากผู้รู้ในชุมชนต่าง ๆ อาทิ เรียนรู้จากที่บ้าน คือการเรียนรู้อจากพ่อแม่ การเรียนรู้จากในวัง คือการเรียนรู้อจากนักปราชญ์หรือขุนนาง หรือการเรียนรู้อที่วัด คือ จากประสงฆ์ ดังนั้น แหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของไทยสมัยโบราณ คือ บ้าน สำนักสงฆ์ สำนักราชบัณฑิต และพระราชสำนัก โดยมีศาสตร์สำคัญ ๆ ได้แก่ (1) ด้านภาษาศาสตร์ โดยเฉพาะภาษาบาลี สันสกฤตและภาษาไทย (2) ด้านวิชาชีพ เน้นไปทางช่างฝีมือต่าง ๆ (3) ด้านจริยธรรม รวมไปถึงขนบธรรมเนียมประเพณี (4) ด้านศิลปะป้องกันตัว รวมไปถึงการสอนให้รู้จักการใช้ อาวุธ การบังคับสัตว์ที่ใช้เป็นพาหนะในการออกศึก และดาราศาสตร์ เมื่อชาติตะวันตกเข้ามาเผยแพร่ศาสนาและวิทยาการ จึงได้เพิ่มเติมการเรียนรู้วิชาสามัญอื่น ๆ เช่น ดาราศาสตร์ การทำน้ำประปา การทำปืน การพาณิชย์ แพทยศาสตร์ ตำรายา การก่อสร้าง และตำราอาหาร เป็นต้น และในสมัยแผ่นดินพระนารายณ์มหาราชมีการเริ่มใช้หนังสือ “จินตามณี” เป็นหนังสือเรียนเล่มแรก ต่อมา มี “ประถม ก กา” และ “ประถมมาลา” โดยครูผู้สอน ได้แก่ พระภิกษุ นักปราชญ์ราชบัณฑิต พ่อแม่ และช่างวิชาชีพต่าง ๆ สำหรับเรื่องการวัดผล เป็นการวัดผลที่ไม่มีแบบแผนในการวัด แต่มักจะเน้นความจำ และความสามารถในการประกอบอาชีพจึงจะได้รับการยกย่องและได้รับราชการ

การศึกษาของไทยสมัยปฏิรูปการศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษายุคที่ 2 ช่วง พ.ศ. 2412 - พ.ศ. 2474 เกิดจากพระบรมราชโองบายในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มุ่งให้คนเข้ารับ

ราชการและมีความรู้ทัดเทียมกับชาติตะวันตก จึงได้มีการจัดการศึกษาอย่างมีระเบียบแบบแผน (Formal education) มีโครงการศึกษาชาติ มีโรงเรียนเกิดขึ้นในวังและในวัด จนกระทั่งมีการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนอย่างจริงจัง¹⁰ และได้ตั้งกระทรวงธรรมการเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบด้านการศึกษา และประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติในรูปแบบโครงการการศึกษาปี พ.ศ. 2441, 2445, และ 2456 กำหนดวิชาที่เรียน เพื่อมุ่งให้ประชาชนมีความรู้ทางด้านการอาชีพตามอัธยาศัยของตนเอง รวมถึงพยายามที่จะเปลี่ยนค่านิยมของประชาชนไม่ให้มุ่งที่จะเข้ารับราชการอย่างเดียว มีการเรียนการสอนไล่ และมีทุนเล่าเรียนหลวงให้ไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศ

ปี พ.ศ. 2464 ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา บังคับให้เด็กทุกคนที่มีอายุ 7 ปี บริบูรณ์หรืออย่างเข้าปีที่ 8 ให้เรียนอยู่ในโรงเรียนจนถึงอายุ 14 ปีบริบูรณ์หรือ อย่างเข้าปีที่ 15 โดยไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน และมีการเรียกเก็บเงินศึกษาพลีจากประชาชนคนละ 1- 3 บาทเพื่อนำไปใช้จ่ายในการจัดดำเนินการประถมศึกษา ซึ่งมีการยกเลิกการเรียกเก็บเงินศึกษาพลีในเวลาต่อมาโดยใช้เงินจากกระทรวงพระคลังมหาสมบัติอุดหนุนการศึกษาแทน

การศึกษาของไทยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง นับตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ดำริริเริ่มด้วยคณะราษฎรซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันเปลี่ยนแปลงการปกครอง ได้วางเป้าหมายสำคัญหรืออุดมการณ์ของคณะราษฎร มีปรากฏอยู่ในหลัก 6 ประการ¹¹ โดยในข้อที่ 6 ระบุว่า “จะต้องให้การศึกษอย่างเต็มที่แก่ราษฎร” เพราะคณะราษฎรมีความเห็นว่าการที่จะให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย จำเป็นต้องจัดการศึกษาให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง เมื่อประชาชนมีการศึกษาดี้อย่างดีจะทำให้ประเทศชาติเจริญขึ้นด้วย

¹⁰ พ.ศ. 2453 ประกาศตั้งโรงเรียนข้าราชการพลเรือน เพื่อฝึกคนเข้ารับราชการตามกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ และต่อมามี พ.ศ. 2459 ได้ประกาศยกฐานะโรงเรียนข้าราชการพลเรือนนี้ ขึ้นเป็น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นับเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของประเทศไทย

¹¹ หลัก 6 ประการ ประกอบด้วย "เอกราช ปลอดภัย เศรษฐกิจ เสมอภาค เสรีภาพ การศึกษา" หมายถึง (1) จะต้องรักษาความเป็นเอกราชทั้งหลาย เช่น เอกราชในบ้านเมือง ในทางศาล ในทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ของประเทศไว้ให้มั่นคง (2) จะรักษาความปลอดภัยในประเทศ ให้การประทุษร้ายต่อกันลดน้อยลงให้มาก (3) จะต้องบำรุงความสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลใหม่จะจัดหางานให้ราษฎรทำ จะวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ ไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยาก (4) จะต้องให้ราษฎรมีสิทธิเสมอภาคกัน ไม่ใช่ให้พวกเจ้ามีสิทธิยิ่งกว่าราษฎรเช่นที่เป็นอยู่ (5) จะต้องให้ราษฎรได้มีเสรีภาพ มีความเป็นอิสระ เมื่อเสรีภาพนี้ไม่ขัดต่อหลัก 4 ประการดังกล่าวข้างต้น และ (6) จะต้องให้การศึกษอย่างเต็มที่แก่ราษฎร

ในปี พ.ศ. 2575 มีการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ซึ่งเป็นแผนการศึกษาชาติ ฉบับแรก กำหนดระยะเวลาเรียนสายสามัญ 12 ปี เน้นให้การศึกษา 3 ส่วน คือ จริยศึกษา พุทธิศึกษา และพลศึกษา ซึ่งเป็นการมุ่งเน้นอบรมศีลธรรมอันดีงาม การพัฒนาปัญญาความรู้ และการฝึกหัดให้เป็นผู้มีร่างกายสมบูรณ์

แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2479 กำหนดระยะเวลาของการเรียนชั้น ประถมศึกษาเพียง 4 ปี เน้นให้การศึกษา 3 ส่วน คือ จริยศึกษา พุทธิศึกษา และพลศึกษา เช่นเดิม ต่อมาในปี พ.ศ. 2494 ได้ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ได้เพิ่มเติมการศึกษาหลักสูตร หรือการฝึกหัดอาชีพและการประกอบอาชีพ โดยได้อิทธิพลจากการศึกษาแบบอเมริกัน และได้มีการกล่าวถึงการศึกษาพิเศษและการศึกษาผู้ใหญ่เพิ่มเติมในแผนการศึกษาฉบับนี้

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2503 ซึ่งเป็นฉบับที่ 4 ได้ขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 7 ปี จัด เน้นให้การศึกษา 4 ส่วน และได้จัดระบบการศึกษา เป็น 7:3:2 (ประถม 7 ปี (ศึกษาภาคบังคับ) มัธยม ต้น 3 ปีมัธยมปลาย 2 ปี) จนกระทั่ง ปี พ.ศ. 2512 ได้ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 เปิดให้คณะบุคคลหรือเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้การศึกษาแก่กุลบุตรกุลธิดาในระดับชั้น อุดมศึกษาได้ด้วย ต่อมาในปี พ.ศ.2520 ได้ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ปรับปรุง แผนการศึกษาให้สนองความต้องการและการเปลี่ยนแปลงใน สังคม เพื่อสามารถอบรมพลเมืองให้ ตระหนักและเห็นคุณค่าของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข จัดระบบการศึกษาเป็น 6:3:3 โดยได้ลดชั้นประถมลง 1 ปี และเพิ่มขึ้นมัธยมปลาย 1 ปี เท่าระบบ ปัจจุบัน แต่เวลาเรียนยังเป็น 12 ปี นอกจากนี้ ยังได้ให้ความสำคัญกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นพิเศษ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2535 ซึ่งเป็นฉบับที่ 7 ปรับปรุงมาจากแผนการศึกษา พ.ศ.2520 เพื่อให้ระบบการศึกษาสนองตอบความต้องการและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยอย่างรวดเร็ว และสร้างความสมดุลในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จัดการศึกษาในระบบ 6:3:3 โดยมุ่งจัดการศึกษาที่เน้นการพัฒนาบุคคลใน 4 ด้านอย่างสมดุลและกลมกลืนกัน คือ ด้านปัญญา ด้านจิตใจ ด้านร่างกาย และด้าน สังคม ตลอดจนมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและสามารถพึ่งตนเองได้

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545-2559 ซึ่งเป็นฉบับที่ 8 เน้นการสอนให้ผู้เรียนทุกคน เป็นผู้ ที่ “เก่ง ดี มีสุข” โดยเน้นการพัฒนาคนอย่างรอบด้าน และสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา

นับตั้งแต่ตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต และให้ทุกคนมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ โดยมีแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ปลูกฝังและเสริมสร้าง คีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระบบวิถีชีวิตที่ดิงามแนว พัฒนากำลังคน ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพึ่งพาตนเอง และเพิ่มสมรรถนะการแข่งขันในระดับ นานาชาติ

แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552-2559 (ปรับปรุงจากฉบับที่ 8 ที่ยังคงเหลือ เวลาอีก 7 ปี) ยังคงปรัชญาหลัก เจตนารมณ์ และวัตถุประสงค์ของแผนฉบับเดิมไว้ แล้วปรับปรุงใน ส่วนของนโยบายเป้าหมาย และกรอบการดำเนินงานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยึดทาง สายกลางอยู่บนพื้นฐานของความสมดุลพอ ดี รู้จักพอประมาณ อย่างมีเหตุผล มีความรอบรู้เท่าทัน โลก เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย เกิดการบูรณาการแบบองค์รวมที่ ยึด “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมี “ดุลยภาพ” ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม เป็นแผนที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และกีฬากับการศึกษาทุกระดับ รวมทั้ง เชื่อมโยงการพัฒนาการศึกษากับการพัฒนาด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การ ปกครอง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เป็นต้น โดยคำนึงถึงการพัฒนาอย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิต

ระบบการศึกษาไทยปัจจุบันตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตลอดจน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กล่าวถึงการจัดระบบการศึกษาขั้นประถมศึกษา 6 ปี (6 ระดับชั้น) การศึกษาขั้น มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี (3 ระดับชั้น) และการศึกษาขั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี (3 ระดับชั้น) หรือระบบ 6-3-3 นอกจากนั้น ระบบการศึกษาไทยยังจัดการศึกษา ใน 3 รูปแบบ

- (1) ระบบการศึกษาในระบบโรงเรียน เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและการประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการ สำเร็จการศึกษาที่แน่นอน
- (2) การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัด การศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็น เงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหา และหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

(3) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

นอกจากนี้ รูปแบบการศึกษาในระบบมีสองระดับ คือ (1) การศึกษาขั้นพื้นฐาน และ(2) การศึกษาระดับอุดมศึกษา

(1) การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย การศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่า 12 ปี ก่อนเข้าสู่ การศึกษาระดับอุดมศึกษา ทั้งการแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1) การศึกษาก่อนระดับประถมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีอายุ 3- 6 ปี

2) การศึกษาระดับประถมศึกษา โดยปกติใช้เวลาเรียน 6 ปี

3) การศึกษาระดับมัธยมศึกษา แบ่งเป็นสองระดับ ดังนี้

- การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยปกติใช้เวลาเรียน 3 ปี

- การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโดยปกติใช้เวลาเรียน 3 ปี

แบ่งเป็นสองประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 สามัญศึกษา เป็นการจัดการศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษา

ต่อในระดับอุดมศึกษา

ประเภทที่ 2 อาชีวศึกษา เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะใน

การประกอบอาชีพหรือ ศึกษาต่อในระดับอาชีพขั้นสูงต่อไป

(2) การศึกษาระดับอุดมศึกษา แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญาและระดับปริญญา โดย การศึกษาระดับอุดมศึกษาได้ถูกโอนย้ายไปสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรม ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าการศึกษาไทยทุกยุคทุกสมัยมีการมุ่งเน้นให้เกิดผลลัพธ์ในเชิงการพัฒนาคน ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ตรงตามความต้องการ ทั้งใน **ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และทักษะคุณธรรมและจิตสำนึกที่พึงประสงค์** และอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ตามที่มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ระบุเป็นองค์ประกอบตัวบ่งชี้ 5 ด้าน ได้แก่

(1) กำลังกาย และกำลังใจที่สมบูรณ์ รวมถึงการมีสุขภาพกายและจิตที่ดี มีพัฒนา การด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เจริญเติบโต อย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์การพัฒนาในแต่ละช่วงวัย

(2) ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและพัฒนาสังคม มุ่งหวังให้คนไทยมีงานทำและนำความรู้ไปใช้ในการสร้างงานและสร้างประโยชน์ให้สังคม

(3) ทักษะการเรียนรู้และปรับตัว สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ทั้งโลก รวมทั้งมีความสามารถในการใช้แหล่งความรู้ และสื่อต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม นอกจากนี้ยังต้องการให้คนไทยสามารถปรับตัวได้ มีมนุษยสัมพันธ์ดีและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

(4) ทักษะทางสังคม มีความเข้าใจและเคารพในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสังคม รวมถึงมีทักษะและความสามารถ ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข นอกจากนี้มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ยังต้องการให้คนไทยมีความรับผิดชอบ เข้าใจ ยอมรับ และตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรม ที่แตกต่างกัน สามารถแก้ปัญหาในฐานะสมาชิกของสังคมโลกโดยสันติวิธี

(5) คุณธรรม จิตสาธารณะ และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก สามารถดำเนินชีวิตด้วยกายสุจริต วาจาสุจริต และมโนสุจริต รวมถึงต้องการให้คนไทยมีความรับผิดชอบทางศีลธรรมและสังคม มีจิตสำนึกในเกียรติภูมิของความเป็นคนไทย มีความภูมิใจในชนชาติไทย รักแผ่นดินไทย และปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย เป็นสมาชิกที่ดีเป็นอาสาสมัครเพื่อชุมชนและสังคมในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก

5.2 กวดวิชาในระบบการศึกษาไทย

การศึกษา เรื่อง “การกวดวิชาในบริบทของระบบการศึกษาไทย ณ ศตวรรษที่ 21” ซึ่งเป็นการศึกษาที่มีจุดประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและความสำคัญ ปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยลดทอนของการกวดวิชาในบริบทของระบบการศึกษาไทย รวมไปถึงผลกระทบของการกวดวิชาที่มีต่อนักเรียน ผู้ปกครอง และสังคมที่แวดล้อมของนักเรียน ตลอดจนการเสนอแนะข้อเสนอเชิงนโยบายที่เกี่ยวกับการกวดวิชาเพื่อให้นักเรียนดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและมีสุขภาพในบริบทของระบบการศึกษาไทย ศตวรรษที่ 21

โดยในประเด็นนี้ เป็นการนำเสนอรูปแบบและความสำคัญของการกวดวิชาในบริบทของระบบการศึกษาไทยโดยใช้ข้อมูลแบบผสมผสานจากการศึกษาจากเอกสาร ข้อคนพบจากการ

วิเคราะห์เชิงปริมาณ รวมไปถึงข้อค้นพบจากการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกวดวิชา เพื่อนำไปสู่ประเด็นอื่น ๆ ที่จะกล่าวต่อไปข้างหน้า

5.2.1 จุดเริ่มต้นการกวดวิชาในประเทศไทย

จากที่กล่าวมาแล้ว ใน “หัวข้อ 5.1 ระบบการศึกษาไทยในอดีตถึงปัจจุบัน” จะเห็นได้ว่าการศึกษาไทยมีรูปแบบที่เป็นขนบธรรมเนียม ประเพณีอยู่มาก ผู้ที่ต้องการจะเรียนจำเป็นต้องไปเรียนที่วัด สำนักสงฆ์ สำนักราชบัณฑิต และพระราชสำนัก ซึ่งหมายความว่าศาสตร์ที่เล่าเรียนยังคงไม่มีมาตรฐานที่วัดค่าได้ รวมไปถึงค่านิยมที่จะเรียนไปเพื่อประกอบสัมมาอาชีพ ซึ่งโดยปกติแล้วมักนิยมให้ลูกหลานรับราชการ ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยในอดีตที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักจึงไม่จำเป็นต้องมีวิชาความรู้มากมายในการประกอบอาชีพ ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดในชุมชนจึงอยู่ในรูปของภูมิปัญญาเป็นส่วนใหญ่

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากอาจารย์อาวุโสท่านหนึ่งเกี่ยวกับจุดเริ่มต้นของการกวดวิชาในประเทศไทย ซึ่งท่านเองนั้นยอมรับว่าไม่ได้มีส่วนร่วมสมัยในยุคก่อตั้งการกวดวิชา แต่ได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของการกวดวิชามาเป็นเวลากว่า 60 ปี ซึ่งแต่เดิมนั้นการเล่าเรียนในโรงเรียนเป็นความเหลื่อมล้ำอย่างมากในสังคมไทย นับตั้งแต่ก่อนการตั้งโรงเรียนประถมในยุคแรก ๆ การศึกษาในประเทศไทยต้องเรียนตามวัดหรือสำนักสงฆ์ ครูผู้สอนคือพระ สำหรับเด็กที่อยู่ในเมือง (ในที่นี้คือกรุงเทพฯชั้นใน) ก็จะเรียนที่วัดหลวงหรือหากเป็นลูกหลานขุนนาง (ลูกท่านหลานเธอ) ก็จะมีโอกาสเข้าไปเรียนในวัง หรือวังหลวง เมื่อเกิดโรงเรียนขึ้นอย่างจริงจังเด็กที่มีโอกาสได้เข้าไปเรียนในโรงเรียนคือเด็กในเมืองที่ครอบครัวมีฐานะดี เท่านั้น

โรงเรียนของรัฐบาล (โรงเรียนราษฎร์) ในยุคแรก ๆ นั้น เปิดรับนักเรียนได้จำนวนน้อย อันเป็นเพราะสาเหตุต่าง ๆ มากมาย เช่น การผันผวนทางการเมืองและเศรษฐกิจ ภาวะสงคราม และมีความจำกัดด้านอื่น ๆ ซึ่งกล่าวถึง โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะสามารถเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยอัตโนมัติ ซึ่งในยุคสมัยแรกนั้นจะมีเฉพาะเด็กนักเรียนที่มีโอกาสทางการศึกษาที่ดีเข้าศึกษา ดังที่กล่าวไว้แล้ว ด้วยวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนที่ต้องการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาระหว่างนักเรียนเตรียมอุดมศึกษากับนักเรียนที่เรียนอยู่โรงเรียนอื่น โดยการจัดให้เกิดการกวดวิชาขึ้นสำหรับนักเรียนที่เรียนอยู่ที่โรงเรียนอื่น ๆ สามารถเข้ามาเรียนรู้จากหลักสูตรของ

โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ฯ ที่จัดสอนโดยครูโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ฯ ที่ได้รับการคัดเลือกจากผู้บริหารโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ฯ โดยจัดสอนที่ “โรงเรียนสตรีทัดสิงหเสนี” รวมถึงสอนที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ฯ ซึ่งไม่อนุญาตให้นักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ฯ เข้าเรียนด้วย จุดประสงค์สำคัญคือความต้องการช่วยให้นักเรียนจากเรียนอื่น ๆ สามารถสอบไล่มัธยมศึกษาปีที่ 8 ผ่าน และเตรียมสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้^{12,13} เนื่องด้วยมาตรฐานของการศึกษาของแต่ละโรงเรียนมีความเหลื่อมล้ำกัน ทั้งนี้ การสอนในโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ฯ กับการสอนพิเศษให้กับนักเรียนโรงเรียนอื่นไม่มีความแตกต่างกัน

ภาพที่ 5.1 โรงเรียนสตรีทัดสิงหเสนี

ที่มา : พันทิป.คอม, <https://pantip.com/topic/35366604>

¹² ปี พ.ศ. 2503 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งเดียวที่มีการสอบคัดเลือกบุคคลเพื่อเข้าศึกษา สำหรับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ยังเป็นตลาดวิชา ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอบคัดเลือก

¹³ อาจารย์อาวุโส ให้ทัศนะว่า ในช่วงก่อน ปี พ.ศ. 2503 คนในสังคมที่มีฐานะดีสามารถเข้าเรียนที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ขณะนั้น) ได้โดยง่าย แต่สำหรับครอบครัวอื่น โดยเฉพาะลูกหลานชาวจีน ที่ไม่มีค่านิยมที่จะส่งบุตรสาวเข้าเรียน ซึ่งบุตรสาวจะเรียนที่โรงเรียนวัดบพิตรพิมุข (ปัจจุบัน คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตบพิตรพิมุข จักรวรรดิ) หรือที่โรงเรียนพณิชยการพระนคร เป็นระยะเวลา 3 ปี แล้วจึงเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อย่างไรก็ตาม เมื่อเวลาผ่านไปครูที่เคยไปสอนกวดวิชาในโรงเรียนสตรีทัดสิงห์เสนีและในโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ฯ ได้ออกมาตั้งโรงเรียนกวดวิชาเอง เพื่อผลประโยชน์ทางการเงินมากกว่าการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างเช่นในสมัยก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระบบการศึกษาปัจจุบันที่ทำให้นักเรียนเกิดการแข่งขันในการเรียน การสอบแข่งขัน จึงยิ่งเป็นปัจจัยเร่งให้เกิดการกวดวิชาและเด็กนักเรียนก็เข้าสู่ระบบการกวดวิชามากยิ่งขึ้น

5.2.2 ประเภทของการกวดวิชาในปัจจุบัน

ในการศึกษาของโครงการ “การกวดวิชาในบริบทของระบบการศึกษาไทย ณ ศตวรรษที่ 21” ได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการจัดประเภทของการกวดวิชา พบว่า การกวดวิชาในประเทศไทยแบ่งการกวดวิชาออกเป็นประเภทของการกวดวิชา 4 ประเภท ได้แก่ (1) การกวดวิชาซ่อมเสริม เป็นการสอนเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียน ซึ่งเป็นการปรับพื้นฐานทางวิชาการและความพร้อมที่จะสามารถเข้าเรียนร่วมกับผู้อื่นได้ในชั้นเรียนปกติ (2) การกวดวิชาสร้างเสริมเป็นการสอนที่เพิ่มเติมความรู้จากชั้นเรียนปกติ ซึ่งเป็นการพัฒนาความสามารถของนักเรียนให้เพิ่มมากขึ้นโดยอาจเป็นการสอนล่วงหน้า หรือสอนเนื้อหาที่วิชาที่นักเรียนต้องการหรือถนัดและมีความสนใจเป็นพิเศษ (3) การสอนเพื่อการสอบคัดเลือก หรือการ “ติว” เป็นการสอนเพื่อการเสริมทักษะที่ไม่สามารถทำได้ในชั้นเรียนปกติ เนื่องจากเนื้อหาและเวลาในการเรียนมีน้อย (ก้านทิพย์ ชาตวิวงศ์, 2539; ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2545) และ (4) การเรียนเพิ่มเติม ซึ่งเป็นการเรียนเนื้อหาที่ไม่ได้เรียนในชั้นเรียนปกติ (ก้านทิพย์ ชาตวิวงศ์, 2539)

สำหรับการศึกษาคั้งนี้ มีการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนที่เรียนกวดวิชา รวมไปถึงครูผู้สอนกวดวิชาในพื้นที่ที่มีการกวดวิชาอย่างหนาแน่นใน 6 จังหวัดหลักทั่วประเทศ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ชลบุรี ขอนแก่น เชียงใหม่ และสงขลา ได้มีคำถามเกี่ยวกับรูปแบบของการกวดวิชา วัตถุประสงค์ที่นักเรียนเข้ามากวดวิชา ที่สามารถสะท้อนถึงประเภทของการกวดวิชาในปัจจุบัน โดยสามารถแบ่งเป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ ตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 ประเภทของการกวดวิชา

ประเภท	กลุ่มนักเรียน	วัตถุประสงค์
1. การกวดวิชาแบบสร้างเสริม	นักเรียนทุกระดับชั้น	เข้าใจเนื้อหาในหลักสูตร เนื้อหาที่ต้องเรียนรู้ เพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา
2. การกวดวิชาแบบซ่อมเสริม	นักเรียนทุกระดับชั้น ที่เรียนด้อย	พัฒนาตนเองที่ส่วนที่ด้อย ปรับปรุงผลการเรียนให้ดีขึ้น
3. การกวดวิชาแบบเร่งรัด (ติว)	นักเรียนทุกระดับชั้น ที่มีเวลาน้อย	เรียนเนื้อหาแบบสรุปประเด็น และเทคนิค การทำแบบทดสอบ การสอบแข่งขัน
4. การกวดวิชาเฉพาะทาง	(1) นักเรียนทุกระดับ ที่มี จุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาต่อ ชั้นสูง	เรียนรู้และต่อยอดในวิชาที่ไม่เปิดสอนใน โรงเรียนเพื่อการศึกษาชั้นสูง (การแพทย์ สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ดนตรี)
	(2) นักเรียนทุกระดับ ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการ ประกอบอาชีพเฉพาะ	การฝึกอบรมเพื่อการประกอบอาชีพ (พนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน)

หมายเหตุ : สรุปจากการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก นักเรียน/ผู้ปกครอง/ครูผู้สอนกวดวิชา
เจ้าหน้าที่ในสถาบันกวดวิชา

(1) การกวดวิชาแบบสร้างเสริม

การกวดวิชาแบบสร้างเสริม เป็นรูปแบบการกวดวิชาที่พบเห็นได้โดยทั่วไป ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนการสอนให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพัฒนาความรู้เดิมและต้องการเทคนิควิธีการใหม่ ๆ เพิ่มเติม เพื่อให้สามารถเข้าใจเนื้อหาในหลักสูตร เนื้อหาที่ต้องเรียนรู้ มีจุดประสงค์เฉพาะเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา รวมไปถึงการกวดวิชาเพื่อการสอบชิงทุนเล่าเรียนหลวง โดยนักเรียนที่เข้าสู่การกวดวิชาประเภทสร้างเสริมเป็นนักเรียนทั่วไปที่มีจุดประสงค์ในการเสริมสร้างความสามารถของตนสำหรับทำโจทย์ แก้ปัญหาสำหรับการทดสอบ และการแข่งขัน

(2) การกวดวิชาแบบซ่อมเสริม

การกวดวิชาแบบซ่อมเสริม เป็นการเรียนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองที่ส่วนที่ด้อย เพื่อให้เกิดการปรับปรุงผลการเรียนให้ดีขึ้น นักเรียนที่เข้าสู่ระบบการกวดวิชาในประเภทนี้ส่วนใหญ่มักเป็นนักเรียนที่มีพัฒนาการด้านการเรียนด้อยกว่าเพื่อนในระดับชั้นเดียวกัน โดยจะพบในกลุ่มนักเรียนทุกระดับชั้น กล่าวคือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาต้นตอน หรือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หรือประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ยังอ่านหนังสือไม่ออกหรือยังเขียนหนังสือเป็นคำ ๆ ไม่

คล่อง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือ ประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ยังท่องสูตรคูณไม่คล่อง หรือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่ยังไม่เข้าใจเรื่องโครงสร้างของประโยคในภาษาอังกฤษ ซึ่งนักเรียนในกลุ่มนี้จะถูกเรียกโดยทั่วไปว่า “เรียนไม่ทันเพื่อน”

(3) การกวดวิชาแบบเร่งรัด (ติว)

การกวดวิชาแบบเร่งรัด หรือการ “ติว” เป็นรูปแบบการกวดวิชาที่เรียนเนื้อหาแบบสรุปประเด็น และเทคนิคการทำแบบทดสอบ รวมไปถึงการสอบแข่งขันต่าง ๆ ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนแบบรวบรัดใช้เวลาสั้น ๆ เพื่อได้รับทราบและเข้าใจในหลักการของเนื้อหาวิชา รวมไปถึงเทคนิค สูตรลัด หรือวิธีการ ข้อสังเกตต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา ตอบคำถามที่ถูกต้องและตรงประเด็น นักเรียนที่จะเข้าสู่อการกวดวิชาประเภทนี้ คือนักเรียนทุกกลุ่มที่ต้องการเทคนิคและวิธีการ หรือสรุปเนื้อหาในระยะเวลาสั้น ๆ

(4) การกวดวิชาเฉพาะทาง

การกวดวิชาแบบเรียนเพิ่มเติม เป็นการเรียนเนื้อหาที่ไม่ได้เรียนในชั้นเรียนปกติ หรือมีเปิดให้เรียนเฉพาะบางโรงเรียนที่มีความสามารถในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อยตามวัตถุประสงค์ของการกวดวิชา ได้แก่

- 1) การกวดวิชาเฉพาะทางเพื่อการศึกษาต่อ ซึ่งเป็นการเรียนเพื่อตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้และต่อยอดให้กับนักเรียนได้ในการศึกษาชั้นสูงของนักเรียนต่อไป อาทิ วิชาเฉพาะทางการแพทย์ สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ดนตรี เป็นต้น นักเรียนที่เข้าสู่อการกวดวิชาประเภทนี้คือนักเรียนที่มีจุดมุ่งหมาย หรือความชอบ ความถนัดที่ชัดเจน และเห็นว่าโรงเรียนในระบบปกติไม่สามารถตอบสนองความต้องการดังกล่าวได้
- 2) การกวดวิชาเฉพาะทางเพื่อการประกอบอาชีพ โดยมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการสอบคัดเลือกเข้าทำงานในองค์กรบางแห่งอย่างเฉพาะเจาะจง หรือ กวดวิชาสำหรับการสอบเพื่อบรรจุเข้าเป็นพนักงานของบริษัทเอกชนที่มีชื่อเสียง

5.2.3 รูปแบบการกวดวิชา

นอกจากการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนที่เรียนกวดวิชา รวมไปถึงครูผู้สอนกวดวิชาในพื้นที่มีการกวดวิชาอย่างหนาแน่นใน 6 จังหวัดหลักทั่วประเทศ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ชลบุรี

ขอนแก่น เชียงใหม่ และสงขลา สามารถสะท้อนถึงประเภทของการกวดวิชาทั้ง 5 ประเภท ข้างต้นแล้ว การสำรวจข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกยังพบว่า การกวดวิชายังมีรูปแบบที่แตกต่างกัน ตามความเหมาะสมของการจัดการเนื้อหาที่จะใช้สอนในชั้นเรียนกวดวิชา ความสอดคล้องกับเนื้อหาในโรงเรียน ธรรมชาติของนักเรียนรวมไปถึงข้อตกลงต่าง ๆ ระหว่างนักเรียน ครูผู้สอนกวดวิชา และผู้ปกครองด้วย โดยสามารถจำแนกเป็นรูปแบบการกวดวิชาได้ 10 รูปแบบดังนี้

ตารางที่ 5.2 รูปแบบของการกวดวิชา

ผู้สอน	สื่อหลัก	สถานที่	หมายเหตุ
1. ครูผู้สอนในโรงเรียน	สอนสด	โรงเรียนในระบบ	จัดสอนโดยสมาคมครูและผู้ปกครอง
2. ครูผู้สอนในโรงเรียน	สอนสด	โรงเรียนในระบบ/ สถานที่นัดหมาย	สอนรายเดี่ยว/กลุ่ม
3. ทิวเตอร์/นิสิต นักศึกษา	สอนสด	สถาบันกวดวิชา	คอร์ส/หลักสูตร
4. ทิวเตอร์/นิสิต นักศึกษา	สอนสด	สถาบันกวดวิชา	สอนรายเดี่ยว/กลุ่ม
5. ทิวเตอร์/นิสิต นักศึกษา	สอนสด	บ้าน/สถานที่นัดหมาย	สอนรายเดี่ยว/กลุ่ม
6. ทิวเตอร์*	VDO	สถาบันกวดวิชา	คอร์ส/บทเรียน
7. ทิวเตอร์*	VDO	บ้าน	คอร์ส/บทเรียน
8. ทิวเตอร์*	สอนสด	โรงเรียนในระบบ	ติว ONET
9. ครูฯ และทิวเตอร์	สอนสด	บ้านครู	สอนรายเดี่ยว/กลุ่ม
10. ทิวเตอร์/นิสิต นักศึกษา	สอนสด	สถาบันกวดวิชา (ค่ายติว)	คอร์ส/หลักสูตร

หมายเหตุ : สรุปรจากการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก นักเรียน/ผู้ปกครอง/ครูผู้สอนกวดวิชา
เจ้าหน้าที่ในสถาบันกวดวิชา

* ทิวเตอร์อาชีพ ที่มีชื่อเสียง/หรือเป็นที่น่าเชื่อถือ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนักเรียน ผู้ปกครอง ครูผู้สอนกวดวิชา รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ในสถาบันกวดวิชาในพื้นที่เป้าหมายทั้ง 6 จังหวัด พบว่า โรงเรียนในระบบปกติทั้งสังกัดรัฐบาลและเอกชน รวมไปถึงองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นได้มีการจัดการเรียนกวดวิชา (เรียนพิเศษ) ในโรงเรียนเป็นปกติอยู่แต่เดิมแล้ว ซึ่งโรงเรียนบางแห่งอาจจะบังคับให้นักเรียนทุกคนเรียนพิเศษของโรงเรียน (เช่น การเรียนพิเศษวันเสาร์ เป็นต้น) โดยได้รวมค่าเรียนพิเศษเข้าด้วยกันกับค่าเล่าเรียน ค่าธรรมเนียมการศึกษาภาคเรียนเรียบร้อยแล้ว ในขณะที่โรงเรียนบางแห่งมีนโยบายไม่สนับสนุนการกวดวิชา เช่น โรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยบางแห่ง โรงเรียนจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย เป็นต้น และยังมีโรงเรียนหลายแห่งที่มีการ

เรียนพิเศษที่จัดโดยสมาคมครูและผู้ปกครองแต่ไม่ได้เป็นการบังคับ ดังนั้น จากปรากฏการณ์ดังกล่าวสามารถอนุมานได้ว่านักเรียนส่วนใหญ่ในระบบการศึกษาอยู่ในระบบการกวดวิชา

รูปแบบการกวดวิชาที่พบจากการศึกษาเชิงคุณภาพมี 10 รูปแบบ ดังนี้

(1) กวดวิชากับครูผู้สอนในโรงเรียน ที่จัดโดยสมาคมครูและผู้ปกครอง

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น พบว่า โรงเรียนในระบบปกติทั้งสังกัดรัฐบาลและเอกชนส่วนใหญ่มีการจัดการเรียนกวดวิชาในโรงเรียนเป็นปกติอยู่แล้ว ซึ่งอาจจัดให้มีการกวดวิชาในช่วงเย็นหลังเวลาโรงเรียนเลิกในวันเรียนปกติ หรือจัดให้มีการเรียนการสอนในวันเสาร์โดยใช้โรงเรียนนั้น ๆ เป็นสถานที่เรียน ดำเนินการสอนโดยครูผู้สอนรายวิชานั้น ๆ ในโรงเรียนแห่งนั้น มีการบริหารจัดการโดยสมาคมครูและผู้ปกครองของโรงเรียน ซึ่งเป็นการกวดวิชาที่เปิดเผยและเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองนักเรียน โดย โรงเรียนบางแห่งอาจมีนโยบายให้นักเรียนกวดวิชาที่โรงเรียน

ภาพที่ 5.2 เอกสารประชาสัมพันธ์การกวดวิชาโดยสมาคมครูและผู้ปกครองของโรงเรียน

การเรียนพิเศษ ภาคเรียนที่ 2/2562

โดยสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนชลราษฎรอำรุง

เรียน ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนชลราษฎรอำรุง

ด้วยการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนชลราษฎรอำรุง ได้มีการปรับเปลี่ยนเนื้อหา หลักสูตร การเรียนการสอนของแต่ละระดับชั้น เพื่อสนองความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนที่จะให้บุตรหลานของท่าน ได้มีโอกาสเรียนพิเศษ ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เพื่อเป็นการทบทวน ทำความเข้าใจ และเสริมความรู้เพิ่มเติม จากเนื้อหาในห้องเรียน ในวันหยุดราชการประจำสัปดาห์ สมาคมผู้ปกครองฯ โดยความร่วมมือจากโรงเรียน ชลราษฎรอำรุง จึงได้เปิดสอนพิเศษในวันเสาร์ ซึ่งคำนึงถึงคุณภาพและคิดค่าใช้จ่ายอย่างประหยัด เพื่อมุ่งหวัง จะแบ่งเบาภาระของท่านผู้ปกครอง ทำการสอนโดยคุณครูของโรงเรียนชลราษฎรอำรุง ในขณะที่เดินทางสมาคมฯ ใคร่ขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการกำกับและกวดขัน นักเรียนในความปกครองของท่านให้เอาใจใส่และตั้งใจ เล่าเรียนด้วย ถ้าเป็นการบังคับ หรือนักเรียนไม่มีความตั้งใจที่จะเรียนแล้ว จะไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควร รายละเอียดวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอน มีดังนี้

ระดับชั้น ม.ต้น เปิดสอน 5 รายวิชา (รวมค่าเรียน 1,400 บาท)

วิชาที่สอนระดับชั้น ม.1	วิชาที่สอนระดับชั้น ม.2	วิชาที่สอนระดับชั้น ม.3
คณิตศาสตร์	คณิตศาสตร์	คณิตศาสตร์
วิทยาศาสตร์	วิทยาศาสตร์	วิทยาศาสตร์
ภาษาอังกฤษ	ภาษาอังกฤษ	ภาษาอังกฤษ
ภาษาไทย	ภาษาไทย	ภาษาไทย
สังคมศึกษา	สังคมศึกษา	สังคมศึกษา

ระดับชั้น ม.ปลาย เปิดสอน 3 รายวิชา (ค่าเรียนรายวิชาละ 1,000 บาท)

เวลา	วิชาที่สอนระดับชั้น ม.4	วิชาที่สอนระดับชั้น ม.5
09.00 - 11.00 น.	คณิตศาสตร์	คณิตศาสตร์
11.30 - 13.30 น.	ฟิสิกส์ หรือ อังกฤษ (เลือกได้เพียง 1 วิชาเท่านั้น)	ฟิสิกส์

วัน เวลา และสถานที่ จัดการเรียนการสอน

วันเรียน ทุกวันเสาร์ ตั้งแต่วันที่ 9 พฤศจิกายน 2562 - 15 พฤศจิกายน 2562

เวลาเรียน 08.30 น. ถึง 14.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวันเวลา 11.30 - 12.00 น.

สถานที่เรียน อาคาร 5 โรงเรียนชลราษฎรอำรุง

สมัครได้ที่ ห้องพักครู กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
ตั้งแต่วันที่ 28 ตุลาคม 2562 เป็นต้นไป

หมายเหตุ กรณีโรงเรียนเป็นสนามสอบของหน่วยงานต่าง ๆ จะหยุดการเรียนการสอน
***ติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่ คุณครูฉันทนา มนต์วิเศษ เบอร์โทร 093-009-4226

ที่มา : โรงเรียนชลราษฎรอำรุง จังหวัดชลบุรี

ข้อดีของการกวดวิชารูปแบบนี้ คือ เป็นการทบทวนความรู้ หรือเรียนเนื้อหาลงในรายวิชาที่เรียนอยู่ในภาคการเรียนนั้น โดยมีความสอดคล้องกับเนื้อหาตามรายวิชาในหลักสูตรของโรงเรียน เพราะเป็นการเรียนกับครูที่โรงเรียนนั้น ๆ เอง

(2) กวดวิชากับครูผู้สอนในโรงเรียน ที่จัดสอนส่วนตัว/กลุ่ม

การกวดวิชาที่สอนโดยครูผู้สอนในระบบโรงเรียนปกติ ที่รับสอนกวดวิชาสำหรับนักเรียนรายเดี่ยวหรือกลุ่ม โดยอาจใช้สถานที่ในโรงเรียนปกติ หรือสถานที่ตามนัดหมายตามแต่ละดวง ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนักเรียน ผู้ปกครอง ครูผู้สอนกวดวิชา รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ในสถาบันกวดวิชาในพื้นที่เป้าหมายทั้ง 6 จังหวัด ได้พบว่าในประเด็นการกวดวิชาวิชากับครูผู้สอนในโรงเรียน ที่จัดสอนส่วนตัวใน 2 ทิศทาง

ทิศทางที่ 1 ครูเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดในรายวิชาเป็นอย่างดี และเป็นที่น่าเชื่อถือในวงกว้าง ทำให้ผู้ปกครองและนักเรียนให้ความสนใจติดต่อให้ครูผู้สอนกวดวิชาตามแต่ละดวง ครูผู้สอนนั้นอาจเป็นครูคนเดียวกันกับที่สอนในชั้นเรียนปกติของนักเรียนคนนั้น ๆ หรือกลุ่มนั้น ๆ หรือไม่ก็ได้ สถานที่เรียนอาจเป็นบริเวณโรงเรียนปกติ หรือเช่าห้องเรียนในสถาบันกวดวิชา สถานที่สาธารณะ ร้านกาแฟ หรือ co-working space หรือบ้านครู บ้านนักเรียน ตามที่ตกลงกันแล้วแต่สะดวก โดยเนื้อหาที่ใช้สอนอาจจะสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับที่นักเรียนเรียนอยู่ในห้องเรียนปกติหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับความต้องการของนักเรียนและการตกลงกันระหว่างครูผู้สอน นักเรียน(และผู้ปกครอง) เช่นกัน

ทิศทางที่ 2 ครูผู้สอนรายวิชานั้น ๆ ในชั้นเรียนปกติรับสอนกวดวิชาสำหรับนักเรียนในชั้นเรียน จากการสัมภาษณ์เชิงลึกในทุกภูมิภาคได้รับข้อมูลตรงกันว่า ในทุก ๆ ภาคเรียนจะมีครูบางคนที่ยกสอนในบางวิชาที่เป็นวิชาที่สำคัญ ประชาสัมพันธ์ในชั้นเรียนว่าตนรับสอนพิเศษในวิชานั้น ๆ โดยมีค่าเรียนกวดวิชาแบบรายเดือน หรือเหมาทั้งภาคการศึกษา โดยจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองต่างให้ข้อมูลไปในทิศทางเดียวกันว่า นักเรียนบางคนเลือกที่จะจ่ายเงินกวดวิชากับครูคนนั้นเพื่อให้ได้ผลการเรียนดีขึ้น และพบว่าผลการเรียนดีขึ้นจริง ๆ แต่กลับไม่ได้เป็นผลจากการเรียนกวดวิชาทั้งประเภทสร้างเสริม หรือประเภทเรียนลัด แต่ครูให้นักเรียนดูข้อสอบที่จะนำมาใช้สอบวัดผลจริง ๆ ก่อน หรือเป็นที่เข้าใจดีของนักเรียนและผู้ปกครองว่า “ข้อสอบรั่ว” ซึ่งจากการสัมภาษณ์

เชิงลึกยังพบอีกว่า บางกรณี หลังจากที่นักเรียนชำระเงินค่าเรียนกวดวิชาแล้วไม่เคยได้เรียนกวดวิชา กับครูคนนั้นเลยแต่กลับได้ผลการเรียนวิชานั้นดีขึ้น

“ตอนเปิดเทอมใหม่ ๆ ครูจะบอกว่ารับสอนพิเศษนะ ใครอยากเรียนเพิ่มเติมก็มาเรียนได้ จนตอนนี้เปิดเทอมมาจะ 2 เดือนแล้ว ครูก็ยังชวนไปเรียนพิเศษด้วยทุกครั้งเอาจริง ๆ สอนในห้องก็ยังไม่รู้เรื่อง ไปเรียนพิเศษนี่จะไหวมั๊ย”

(นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดชลบุรี)

“เอาจริง ๆ พี่... ใคร ๆ ก็รู้ว่าข้อสอบรั่ว แต่ก็ทำอะไรเค้าไม่ได้ เด็กที่ไปเรียนกับเค้าก็ได้ประโยชน์”

(ครูในโรงเรียนปกติ จังหวัดชลบุรี)

“ถ้าจะถามว่าทำไมต้องมีการกวดวิชา ต้องไปถามครูหน้าโรงเรียนก่อน ในห้องเรียนมันไม่สอน มันเอามาสอนที่โรงเรียนกวดวิชา เด็กก็อยากไปเรียนกับเค้าไง เรียนแล้วได้เกรดไง”

(ครูในโรงเรียนปกติ จังหวัดขอนแก่น)

“สมัยนี้จิตวิญญาณครูมันเปลี่ยนไป... จากที่ครูอยากจะช่วยเด็ก กลายเป็นความอยากมีอยากได้ของตัวเอง เงินเดือนครูมันน้อยนิด เห็นว่าทำตรงนี้ได้เงินก็หวังจะกอบโกยเงินทอง...”

(ครูสอนกวดวิชา กรุงเทพมหานคร)

“อาจารย์เชื่อกัน ครู##### ที่สอนวิชา##### เค้ารับสอนพิเศษเด็ก เก็บเงินไปเทอมหนึ่งคนละ 3,700 บาท เค้าสอนก็ห้องละ ห้องหนึ่งมีเกือบ 50 คน มีเรียนกับเค้าห้องหนึ่งซัก 10 คน เค้าได้ไปเท่าไร ลูกบอกกว่าก็ไม่เห็นเค้าสอนอะไร เก็บเงินไปเฉย ๆ แล้วปลายเทอมก็ได้เกรด”

(ผู้ปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดชลบุรี)

“มันมีจริง ๆ ค่ะ แต่ไม่ใช่ข้อสอบรั่วนะ เค้าจะเอาข้อสอบของเค้าที่ออกคล้าย ๆ กันมาให้เด็กทำก่อนสอบจริง พอตอนสอบจริงก็เปลี่ยนตัวเลข”

(ผู้จัดการสถาบันกวดวิชา-ผู้ปกครองนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดขอนแก่น)

(3) กวดวิชากับติวเตอร์ หรือนิสิต นักศึกษา ที่สถาบันกวดวิชา แบบคอร์ส

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบของการกวดวิชาซึ่งเป็นประเด็นที่เน้นการสัมภาษณ์จากครูผู้สอนกวดวิชา รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ – ผู้จัดการสถาบันกวดวิชา พบว่า การเรียนกวดวิชาทั่วไปจะเริ่มต้นที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ไปจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6

จากการสัมภาษณ์พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ยังเลิกกันไปทีละคนๆ อยู่ในห้องเรียนกวดวิชา ซึ่งเด็กวัยนี้ส่วนใหญ่จะอยู่ในระบบการเรียนเสริมทักษะ เสริมพัฒนาการ ดนตรี มากกว่าการเริ่มความรู้

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ที่เรียนกวดวิชาที่สถาบันกวดวิชาโดยทั่วไป จะถูกจัดให้เรียน 5 วิชาหลัก ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ โดย 1 คอร์ส จะเหมารวมทั้ง 5 วิชา สำหรับสถาบันกวดวิชาบางแห่งมีเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3

สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 ที่เรียนกวดวิชาที่สถาบันกวดวิชาโดยทั่วไป จะถูกจัดให้เรียนเป็นรายวิชาแต่ทำระบบแบบเหมา ได้แก่ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี และชีววิทยา

นอกจากนี้ สถาบันกวดวิชาได้จัดคอร์สติวเพื่อการสอบเข้าในโรงเรียนชื่อดังในพื้นที่ รวมไปถึงติวเพื่อการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย โดยพบว่า นักเรียนในบางพื้นที่เริ่มเรียนคอร์สติวสอบเข้าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตั้งแต่ที่ยังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และเรียนแบบเร่งรัดเพื่อให้ได้ความลึกของเนื้อหาวิชาเทียบเท่ากับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในขณะที่นักเรียนที่กำลังจะสอบเข้ามหาวิทยาลัยจะเริ่มเรียนกวดวิชาในโรงเรียนกวดวิชาในคอร์สติวสอบตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และเรียนต่อเนื่องไปจนถึงการสอบจริง สำหรับวิชาที่เรียนคือ 7 วิชาหลัก ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี และชีววิทยา รวมไปถึง GAT – PAT

ประเด็นสำคัญที่พบระหว่างการศึกษานในพื้นที่ คือ ความแตกต่างระหว่างการเรียนการสอนโดยติวเตอร์ กับนิสิต นักศึกษา โดยจะเห็นว่าโรงเรียนกวดวิชาบางแห่งใช้ติวเตอร์ที่มีความอาวุโส และใช้นิสิต นักศึกษาสอนในวิชาเดียวกันแต่สอนนักเรียนต่างกลุ่มกัน ทั้งนี้มีสาเหตุมาจาก ติวเตอร์ที่มีความอาวุโสนั้นบางส่วนเป็นติวเตอร์อาชีพที่มีความชำนาญในการถ่ายทอดวิชานั้น ๆ บางส่วนเป็นครูจากโรงเรียนที่มีชื่อเสียงในพื้นที่ที่ทำงานเป็นติวเตอร์เพื่อเป็นรายได้เสริม ดังนั้น ติวเตอร์กลุ่มนี้จึงได้รับค่าตอบแทนจากการสอนกวดวิชาสูงเมื่อเทียบกับนิสิต นักศึกษา ที่มีความสามารถถ่ายทอด

ความรู้ให้นักเรียนที่มากวดวิชาให้เข้าใจได้ แต่บางคนยังคงมีประสบการณ์น้อยอาจจะยังไม่ได้รับความน่าเชื่อถือ แต่อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่านิสิต นักศึกษาส่วนใหญ่สามารถเข้าใจ เข้าถึงนักเรียนกวดวิชามากกว่าติวเตอร์ที่มีความอาวุโส ในสถาบันกวดวิชาบางแห่งนิยมให้นิสิต นักศึกษาเข้ามาสอนกวดวิชาเพื่อประโยชน์ในการประหยัดค่าใช้จ่ายของสถาบัน

(4) กวดวิชากับติวเตอร์/นิสิต นักศึกษา ที่สถาบันกวดวิชา แบบส่วนตัว/กลุ่ม

การกวดวิชากับติวเตอร์หรือนิสิต นักศึกษาที่สถาบันกวดวิชาแบบส่วนตัว/กลุ่ม เป็นวิธีการบริหารจัดการของสถาบันกวดวิชา เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สอดคล้องกันของหัวข้อการเรียนของแต่ละวิชา ทั้งนี้ ในการเรียนกวดวิชาในคอร์สหนึ่งอาจประกอบด้วยนักเรียนจากโรงเรียนที่หลากหลาย ซึ่งแต่ละโรงเรียนสามารถบริหารจัดการเรียงลำดับหัวข้อของแต่ละรายวิชาได้เอง¹⁴ ทำให้นักเรียนเรียนต่างหัวข้อกัน เกิดความยากลำบากในการจัดการเรียนการสอนกวดวิชา ทั้งนี้สถาบันกวดวิชาจึงมีการแก้ปัญหา 2 วิธีหลัก ดังนี้

- จัดคอร์สเล็ก ๆ สอนเฉพาะหัวข้อในรายนั้น ๆ สำหรับนักเรียนที่มีความสนใจ
- จัดการเรียนกวดวิชาแบบส่วนตัว หรือกลุ่มที่สอดคล้องกับหลักสูตรของโรงเรียนปกติในระบบที่นักเรียนเรียนอยู่

ในการสอนทั้ง 2 แบบนี้ สถาบันกวดวิชาอาจจัดให้นิสิต นักศึกษาเป็นผู้สอนกวดวิชาแทนผู้สอนที่เป็นติวเตอร์ที่สอนในคอร์สหลัก

(5) กวดวิชากับติวเตอร์/นิสิต นักศึกษา นอกสถาบันกวดวิชา แบบส่วนตัว/กลุ่ม

การศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกในพื้นที่ที่มีการกวดวิชาอย่างหนาแน่นใน 6 จังหวัดหลักทั่วประเทศ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ชลบุรี ขอนแก่น เชียงใหม่ และสงขลา นอกจากจะมุ่งกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนที่เรียนกวดวิชา รวมไปถึงครูผู้สอนกวดวิชา แล้วนักวิจัยยังได้สัมภาษณ์ติวเตอร์ที่ไม่ได้สังกัดสถาบันกวดวิชา และติวเตอร์สังกัดสถาบันกวดวิชาแต่สามารถรับสอนกวดวิชานอกสถาบันกวดวิชาได้ด้วย

สำหรับสถานที่เรียนกวดวิชา ส่วนใหญ่เป็นสถานที่สาธารณะ เช่น ร้านกาแฟ (Starbucks Coffee, Tom N Toms Coffee, Holly Coffee, Too Fast to Sleep) co-working space พื้นที่ใน

¹⁴ โรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยจะมีการจัดหลักสูตรที่แตกต่างจากโรงเรียนอื่นอย่างชัดเจน

มหาวิทยาลัย โรงอาหารในมหาวิทยาลัย หรือบ้านครู บ้านนักเรียน เป็นต้น สำหรับครูผู้สอนนั้นอาจเป็นบุคคลในวิชาชีพต่าง ๆ หลากหลาย อาทิ นักวิทยาศาสตร์ในบริษัทเอกชนที่มีวุฒิปริญญาเอก ครูพิเศษในโรงเรียนรัฐบาล ครูเกษียณอายุ นิสิต-นักศึกษามหาวิทยาลัยที่มีความถนัดในรายวิชา เป็นต้น โดยครูผู้สอนจะรู้จักกับนักเรียนผ่านการแนะนำ - บอกต่อของนักเรียนด้วยตัวเอง หรือครูผู้สอนคนหนึ่งแนะนำให้นักเรียนรู้จักกับครูผู้สอนอีกคนหนึ่ง ซึ่งการเรียนรูปแบบนี้ครูผู้สอนกวดวิชาสามารถเข้าใจธรรมชาติและความสามารถทางการเรียนรู้ของนักเรียนได้เป็นอย่างดีและสามารถปรับตัวเข้ากับนักเรียนได้ ซึ่งทำให้นักเรียนมีความรู้สึกสบายใจ มีความเป็นกันเองกับครูผู้สอนมากขึ้น รวมทั้งสามารถซักถามข้อสงสัยในประเด็นที่ไม่เข้าใจได้อย่างไม่ขัดเขิน

(6) กวดวิชาด้วยการดู VDO ในสถาบันกวดวิชา

ขั้นตอนการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกในพื้นที่ที่มีการกวดวิชาอย่างหนาแน่นใน 6 จังหวัดหลักทั่วประเทศ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ชลบุรี ขอนแก่น เชียงใหม่ และสงขลา เป้าหมายแรกที่นักวิจัยให้ความสนใจและประสานงานเพื่อการเข้าสัมภาษณ์เชิงลึกโดยประสานงานกับเจ้าหน้าที่-ผู้จัดการสถาบันกวดวิชา ทั้งนี้ สถาบันกวดวิชาหลายแห่งมีลักษณะเป็นเฟรนไชส์ (Franchise) หรือสถาบันกวดวิชาสาขา ซึ่งสถาบันที่มีเฟรนไชส์มักจะมีสถาบันกวดวิชาหลักตั้งอยู่ในศูนย์กลาง (ในที่นี้คือกรุงเทพมหานคร) ในสถาบันกวดวิชาหลักจะเป็นมีการเรียนการสอนโดยตัวต่อที่มีชื่อเสียงและเป็นที่น่าเชื่อถือและสอนด้วยวิธีสอนสด ในบางกรณี จะมีการถ่ายทอดสดผ่านโทรทัศน์วงจรปิดภายในสถาบัน และมีการบันทึก VDO สำหรับเผยแพร่ VDO นี้เองจะถูกส่งมายังสถาบันกวดวิชาสาขาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งการเรียนกวดวิชานี้มีรูปแบบย่อย 2 รูปแบบ ดังนี้

- 1) เรียนเป็นคอร์สปกติในชั้นเรียน แต่เป็นการนั่งเรียนกับ VDO ที่ถ่ายทอดผ่านจอภาพขนาดใหญ่เรียน มีลักษณะคล้ายการดูภาพยนตร์ในห้องเรียน
- 2) เรียนผ่านระบบออนไลน์ที่สถาบันกวดวิชา โดยนักเรียนจะซื้อคอร์สเรียน VDO เป็นเฉพาะหัวข้อ หรือเป็นแบบแพคเกจ (package) นักเรียนจะได้รับ Username และ Password สำหรับเข้าระบบโดยใช้คอมพิวเตอร์ของสถาบันกวดวิชาเพื่อดู VDO กวดวิชาของคอร์ส ที่ตนเองซื้อไว้ ในกรณีที่ไม่มีเข้าใจในบาง

ประเด็น นักเรียนสามารถย้อนกลับไปดูซ้ำได้ทันที และสามารถซักถามข้อสงสัยกับสถาบันกวดวิชาได้ผ่าน Line

(7) กวดวิชาด้วยการดู VDO ที่บ้าน

นอกจากนักเรียนจะสามารถเลือกกวดวิชาด้วยการดู VDO ในสถาบันกวดวิชาแล้ว สถาบันกวดวิชายังมีบริการกวดวิชาด้วยการดู VDO ที่บ้านอีกด้วย ทั้งนี้ การศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า นักเรียนบางส่วนนอกจากมาเรียนกวดวิชาที่สถาบันกวดวิชาแล้ว ยังกวดวิชาผ่าน VDO ที่บ้านด้วย โดยมีลักษณะคล้ายกับการเรียนผ่านระบบออนไลน์ที่สถาบันกวดวิชา เพียงการเรียน VDO ที่กล่าวถึงนี้ เป็นการกวดวิชาด้วยการดู VDO ที่บ้านได้ โดยนักเรียนสามารถซื้อคอร์สเรียน VDO เป็นเฉพาะหัวข้อ หรือเป็นแบบแพคเกจ (package) หลังจากนั้น นักเรียนจะได้รับ Username และ Password สำหรับเข้าระบบโดยใช้คอมพิวเตอร์ของนักเรียนเองซึ่งตั้งอยู่ที่บ้าน หรือที่ใดก็ได้ เพื่อดู VDO กวดวิชาของคอร์สที่ตนเองซื้อไว้ ในกรณีที่ไม่เข้าใจในบางประเด็น นักเรียนสามารถย้อนกลับไปดูซ้ำได้ทันที และสามารถซักถามข้อสงสัยกับสถาบันกวดวิชาได้ผ่าน Line เช่นกัน

การกวดวิชาในรูปแบบนี้ มีเงื่อนไขสำคัญคือ นักเรียนสามารถเข้าสู่ระบบกวดวิชาได้ด้วยคอมพิวเตอร์เพียงครั้งละ 1 เครื่องเท่านั้น ไม่สามารถลงชื่อเข้ากวดวิชาโดยใช้ Username และ Password เดียวกัน มากกว่า 1 เครื่องในเวลาเดียวกันได้

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่านักเรียนใช้วิธีการร่วมเงินกับเพื่อนสำหรับซื้อคอร์สกวดวิชาด้วย VDO และจัดเวลาเพื่อสลับกันเข้าระบบเพื่อกวดวิชา ซึ่งยังคงอยู่ในเงื่อนไขของการกวดวิชาในรูปแบบนี้

(8) กวดวิชาในโรงเรียนเพื่อสอบ ONET

ในการสัมภาษณ์เชิงลึกครูผู้สอนกวดวิชาในพื้นที่ที่มีการกวดวิชาหนาแน่นนั้น ครูผู้สอนกวดวิชาหลายคนกล่าวถึง การติว ONET ในโรงเรียนซึ่งมีความสำคัญต่อโรงเรียน เนื่องจากปัจจุบันผลการสอบ ONET ของโรงเรียนถูกนำมาใช้เป็นองค์ประกอบตัวชี้วัดสำหรับรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

การวิชาเพื่อสอบ ONET นั้น เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาสั้น ๆ 1 – 3 วัน แบบเต็มวัน หรือ เฉพาะช่วงเช้าก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ และช่วงเย็นหลังเวลาปกติ โดยติวเตอร์จากภายนอกเป็นผู้ทำการสอนกวดวิชา

(9) กวดวิชาที่บ้านครูและติวเตอร์ที่บ้านครู

การกวดวิชาอีกรูปแบบหนึ่งที่ได้พบได้ทั่วไปในพื้นที่ชุมชนคือ “บ้านครู” เป็นลักษณะการกวดวิชาที่มีการเกื้อกูลกันระหว่างครูและผู้ปกครอง โดยครูเปิดบ้านสำหรับกวดวิชาให้กับเด็กนักเรียนทั้งแบบสร้างเสริม ซ่อมเสริมหรือเร่งรัด (ติว) ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ปกครองและนักเรียน โดยที่ครูคนนั้นจะเป็นครูประจำชั้น หรือครูที่สอนในโรงเรียนเดียวกันกับนักเรียนหรือไม่ก็ได้ หรือเป็นครูที่อยู่บ้านใกล้เคียงที่ได้รับความเชื่อถือจากชุมชนนั่นเอง

ครูผู้เป็นเจ้าของบ้านจะทำหน้าที่เหมือนครูประจำชั้นของนักเรียนอีกคนหนึ่ง ซึ่งคอยติดตามการบ้าน ผลการเรียน รวมถึงติดตามพฤติกรรมของนักเรียน รวมไปถึงการจัดสอนกวดวิชาในบ้านด้วย ลักษณะการกวดวิชาของการกวดวิชาแบบนี้ จะสอนโดยครูเจ้าของบ้านหรือไม่ก็ได้ ครูเจ้าของบ้านอาจจ้างติวเตอร์จากภายนอกเข้ามาสอนเป็นบางครั้ง หรือสอนเป็นบางวิชา โดยติวเตอร์ที่จ้างนั้นอาจเป็นติวเตอร์อาชีพ หรือเป็นนิสิต นักศึกษาก็ได้

ครูเจ้าของบ้านจะได้รับค่าตอบแทนจากผู้ปกครองเป็นรายเดือน และมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมหากนักเรียนมีการกวดวิชาเพิ่มขึ้น

(10) กวดวิชาในค่ายติว ที่สถาบันกวดวิชาจัดขึ้น

การศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกในพื้นที่ที่มีการกวดวิชาอย่างหนาแน่นใน 6 จังหวัดหลักทั่วประเทศ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ชลบุรี ขอนแก่น เชียงใหม่ และสงขลา ซึ่ง 6 จังหวัดนี้ เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่และเป็นมหาวิทยาลัยในระดับภูมิภาค รวมถึงมีสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ภายในจังหวัดอีกด้วย

การกวดวิชาในค่ายติว เป็นรูปแบบที่นักวิจัยได้พบในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการกวดวิชาที่หนาแน่นที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การกวดวิชาในค่ายติวนี้เป็นการดำเนินงานของสถาบันกวดวิชาเอกชน จัดขึ้น 2 ช่วง ช่วงแรกเกิดขึ้นในเดือนมีนาคม - เมษายนของทุกปี มีระยะเวลาประมาณ 2 เดือน สำหรับทบทวนความรู้ทั้งหมดในช่วงชั้นให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังจะขึ้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และช่วงที่ 2 เกิดขึ้นในช่วงเดือนตุลาคมของทุกปีมีระยะเวลาประมาณ 2 เดือน เป็นการเตรียมตัวสู่สนามสอบสำหรับนักเรียนคนที่เคยเข้าเรียนมีช่วงแรกแล้วรวมไปถึงนักเรียนใหม่ที่เพิ่งให้ความสนใจในช่วงนี้ด้วย

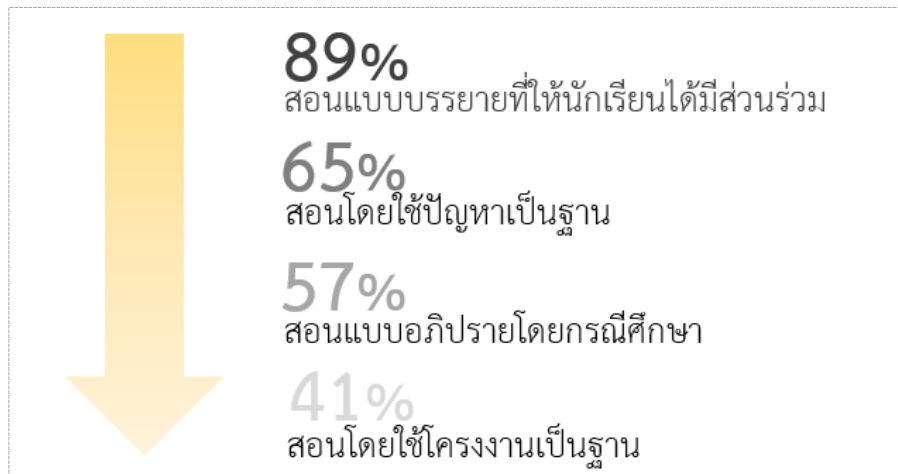
การกวดวิชาในค่ายตัวมีลักษณะเหมือนการเข้าค่ายนักเรียนจะต้องพักในหอพักหรือห้องพักที่สถาบันกวดวิชาจัดให้ (หอในของมหาวิทยาลัยขอนแก่น) นอกจากสถาบันกวดวิชาจะทำหน้าที่กวดวิชาและอำนวยความสะดวกในการกวดวิชาแล้ว สถาบันกวดวิชายังมีหน้าที่ให้คำปรึกษากับผู้ปกครองในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านการเรียน และแนวทางในการศึกษาต่อของนักเรียนด้วย

5.3 ห้องเรียนและการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน

การศึกษาเกี่ยวกับการกวดวิชาของนักเรียนในทุกระดับชั้น ด้วยการสำรวจข้อมูลภาคสนาม ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกมีกลุ่มเป้าหมายเป็น นักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนที่เรียนกวดวิชา รวมไปถึงครูผู้สอนกวดวิชาในพื้นที่ที่มีการกวดวิชาอย่างหนาแน่นใน 6 จังหวัดหลักทั่วประเทศ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ชลบุรี ขอนแก่น เชียงใหม่ และสงขลา มีข้อค้นพบที่เกี่ยวข้องกับครู และการจัดกระบวนการเรียนการสอนของในระบบโรงเรียนปกติ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญลำดับต้น ๆ ของการที่นักเรียนเข้าสู่ระบบการกวดวิชา ดังนั้น การนำเสนอในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนและครูส่วนนี้ จึงได้ศึกษาโดยการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับครู และการบวนการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อให้เข้าใจถึงรูปแบบและสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในระบบการศึกษาไทย ณ ปัจจุบัน

“ครู” ในที่นี้หมายถึง บุคลากรวิชาชีพมีหน้าที่ด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ถ่ายทอดความรู้ อบรมบ่มนิสัยให้แก่ศิษย์ ยกระดับจิตใจของศิษย์ให้รู้จักผิดชอบชั่วดี

ภาพที่ 5.3 รูปแบบและวิธีการสอนที่ครูเลือกใช้

ที่มา: โครงการ การศึกษาสถานการณ์ด้านการคิดวิเคราะห์และความเป็นครู เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาครู (2561)

จากการศึกษาข้อมูลจากโครงการ “การศึกษาสถานการณ์ด้านการคิดวิเคราะห์และความเป็นครู เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาครู” ที่มีตัวอย่างเป็นครูผู้ปฏิบัติการสอนในระบบปกติทั้ง 1,760 คน จากโรงเรียน 420 แห่ง พบว่า ในประเด็นการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรและโรงเรียน ของครูในภาพรวมมีลักษณะที่น่าสนใจ ดังนี้

- (1) ครูร้อยละ 88.69 ใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย
- (2) ครูร้อยละ 65.11 สอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
- (3) ครูร้อยละ 57.39 สอนแบบอภิปรายโดยกรณีศึกษา
- (4) ครูร้อยละ 41.59 สอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน

ข้อค้นพบดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าครูเปิดโอกาสให้ได้ใช้ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์น้อย โดยสอดคล้องกับข้อค้นพบจากการศึกษาเชิงคุณภาพในพื้นที่ที่มีการกวาดวิชาหนาแน่น 6 จังหวัด กล่าวคือ ครูส่วนใหญ่เลือกใช้วิธีสอนแบบบรรยายมากที่สุด เพราะเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุด ในขณะที่การเลือกใช้วิธีการสอนที่จำเป็นจะต้องใช้การมีส่วนร่วมของนักเรียนมากขึ้น กลับพบว่าครูเลือกสอนวิธีนั้น ๆ น้อยลง กล่าวคือ ครูร้อยละ 65.11 สอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นประเด็นสำคัญในการเรียนรู้ สอนให้เด็กรู้จักคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ครูร้อยละ 57.39 สอนแบบอภิปรายโดยกรณีศึกษา โดยครูเป็นผู้กระตุ้นให้เด็กเรียนรู้ คิดวิเคราะห์ ประเมินและแสดงความคิดเห็นโดยการอภิปรายจากกรณีศึกษาที่

เป็นประเด็นที่น่าสนใจของชั้นเรียน และครูร้อยละ 41.59 ซึ่งไม่ถึงครึ่งหนึ่งของครูทั้งหมดสอนโดยใช้
โครงการเป็นฐาน ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากกระบวนการทำงานการลงมือปฏิบัติจริงของนักเรียน

ทั้งนี้ ตัวเตอรที่เป็นครูในโรงเรียนได้ให้เหตุผลว่า ในความเป็นจริงนอกจากงานสอนแล้ว ครูยังมีภาระงานอื่นนอกจากงานสอนด้วย อาทิ กิจกรรมโรงเรียน อบรม สัมมนา เอกสารการประเมินตามที่ผู้บริหารได้มอบหมาย ครูต้องใช้เวลามากมายหมดไปกับการทำเอกสารสำหรับการประเมิน การประกันคุณภาพการศึกษา ทำให้ครูไม่มีเวลาเตรียมสื่อและการสอน รวมถึงมีเวลาสอนน้อย ไม่สามารถสอนเนื้อหาให้ครอบคลุมเนื้อหาตามหลักสูตรได้

นอกจากนี้ การศึกษาเชิงปริมาณที่พบว่า ครูร้อยละ 33.47 ต้องสอนข้ามวิชาเอก ซึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกยังพบว่า โรงเรียนบางแห่งประสบปัญหาครุมีจำนวนไม่เพียงพอและมีครูไม่ครบตามรายวิชา ส่งผลให้ครูต้องสอนข้ามวิชาเอกซึ่งไม่ตรงตามที่ครูสำเร็จการศึกษามาและไม่มีความถนัด แต่เมื่อได้รับมอบหมายให้ต้องรับผิดชอบการสอนในรายวิชาที่ไม่ถนัด ก็จำเป็นต้องศึกษาเพิ่มเติมและทบทวนความรู้เพื่อเตรียมการเรียนการสอนสำหรับสอนนักเรียน

ข้อค้นพบเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์เชิงลึกยังพบอีกว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนปกติไม่สามารถสอนเนื้อหาให้ครอบคลุมเนื้อหาตามหลักสูตรได้ รวมทั้งสอนไม่เข้าใจ ไม่ใช่ภาษาที่เข้าใจง่าย หรือในบางกรณีอาจจะไม่ได้สอนแต่ใช้วิธีการให้ใบงาน การลอกเนื้อหาจากหนังสือลงสมุด

อย่างไรก็ตาม การสัมภาษณ์เชิงลึกนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเป้าหมายทำให้เข้าใจถึงความคิดเห็นของนักเรียนโดยไม่เข้าใจถึงปัญหาต่าง ๆ ของครู ที่ต้องทำเอกสารการประเมินเตรียมการสอน รวมไปถึงการสอนข้ามวิชาเอก และเห็นว่าเป็นเรื่องปกติที่จะไม่ค่อยได้เรียนกับครู แม้ในช่วงเวลาที่ได้เรียนกับครูในคาบเรียนจะให้ทำแบบฝึกหัดหรือใบงาน เป็นที่น่าสังเกตว่าครูผู้สอนในโรงเรียนปกติไม่สามารถสอนเนื้อหาให้ครอบคลุมเนื้อหาตามหลักสูตรได้ รวมทั้งสอนไม่เข้าใจ ไม่ใช่ภาษาที่เข้าใจง่าย หรือในบางกรณีอาจจะไม่ได้สอนแต่ใช้วิธีการให้ใบงาน การลอกเนื้อหาจากหนังสือลงสมุด

เมื่อคำนึงถึงความสามารถของครู จากการศึกษาเชิงปริมาณเปรียบเทียบคะแนนด้านการคิดวิเคราะห์ของครูและเด็กนักเรียน (ภาพที่ 4.4) พบว่า คะแนนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของครูและของนักเรียนไม่มีความแตกต่างเท่าไร ทั้งนี้ ผลการศึกษาเชิงคุณภาพในทุกพื้นที่พบว่าความสามารถของครูผู้สอนมีผลโดยตรงต่อการถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียน หากครูมีศักยภาพไม่เพียงพอที่จะสอนนักเรียน นักเรียนก็มีความจำเป็นต้องไปกวดวิชานอกโรงเรียน

5.4 การประเมินและระบบการส่งต่อนักเรียน

การสำรวจข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกมีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนที่เรียนกวดวิชา รวมไปถึงครูผู้สอนกวดวิชาในพื้นที่มีการกวดวิชาอย่างหนาแน่นใน 6 จังหวัดหลักทั่วประเทศ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ชลบุรี ขอนแก่น เชียงใหม่ และสงขลา ทำให้ทราบข้อค้นพบที่สำคัญ คือ นักเรียนและผู้ปกครองมีความกังวลกับการสอบวัดผล รวมไปถึงการศึกษาต่อในชั้นสูงของนักเรียน เป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดการกวดวิชา

5.4.1 การวัดและการประเมินผล

จากการศึกษาเชิงคุณภาพทำให้ได้ทราบว่า ไม่ว่านักเรียนจะมีผลการเรียนอยู่ในระดับใดก็ตาม นักเรียนก็จะเข้าสู่การกวดวิชาตามความต้องการของนักเรียน นักเรียนที่มีผลการเรียนดีถึงดีมาก จะกวดวิชาประเภทสร้างเสริมหรือประเภทเร่งรัดเพื่อเสริมพร้อมสู่การสอบวัดผลและสอบแข่งขันเพื่อเข้าสู่สถาบันการศึกษาที่ต้องการ นักเรียนที่มีผลการเรียนอ่อนหรือปานกลางจะกวดวิชาแบบสร้างเสริมเพื่อเพิ่มเติมจุดที่ด้อยของตนเอง สำหรับนักเรียนที่มีเป้าหมายที่เกี่ยวกับอาชีพเฉพาะจะกวดวิชาเฉพาะทาง เพื่อเรียนเนื้อหาที่ไม่ได้เรียนในชั้นเรียนปกติ อาทิ วิชาเฉพาะทางการแพทย์ สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ดนตรี ภาษาอังกฤษสำหรับการประกอบอาชีพ

เมื่อก้าวถึงประเด็นการวัดและประเมินผลที่ได้จากการจัดการเรียนการสอน จากการศึกษาค้นคว้าเชิงปริมาณ พบว่า ครูร้อยละ 87.56 ซึ่งเป็นครูส่วนใหญ่ วัดและประเมินผลที่ได้จากการจัดการเรียนการสอน เน้นความรู้ ความจำมากกว่าการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์และประเมินผล ซึ่งไม่สามารถสะท้อนถึงทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน และอาจไม่สามารถทำให้เกิดการพัฒนา ด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่า แบบวัด(ข้อสอบ)จะเน้นความรู้ความจำอย่างมาก แต่ด้วยบรรยากาศในห้องเรียนและการจัดการเรียนการสอนในความจริง ตามที่ได้รับทราบจากการศึกษาเชิงคุณภาพกลับพบว่า การเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ นั้น นักเรียนจะไม่ค่อยได้เรียนกับครู แต่หากได้เรียนกับครู ในคาบเรียน ครูก็จะให้ทำแบบฝึกหัดหรือใบงาน รวมไปถึงสอนไม่เข้าใจที่ครูสอน ครูไม่ได้ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย หรือในบางกรณีอาจจะไม่ได้สอนแต่ใช้วิธีการให้ใบงานแทนการสอน ดังนั้น เมื่อการวัดผล

เป็นการทดสอบความรู้ความจำเป็นส่วนใหญ่ แต่นักเรียนอาจไม่ได้รับความรู้จากในห้องเรียน และอาจไม่มีความรู้ที่เป็นพื้นฐานที่นำไปสอบวัดผล เพราะฉะนั้น แม้ว่าการทดสอบเป็นการทดสอบความรู้ความจำ แต่นักเรียนก็ยังทำไม่ได้อยู่ดี สำหรับ นักเรียนที่เข้าใจถึงความสำคัญของการสอบวัดผล และการสอบแข่งขันเพื่อศึกษาต่อจะเลือกไปเรียนกวดวิชาเพื่อทดแทนการเรียนในชั้นเรียนปกติ

“หนูคิดว่าการไปหาความรู้ที่เรียนพิเศษเป็นเรื่องหลัก ส่วนเรื่องมาเรียนที่โรงเรียนเพื่อให้ได้วุฒิ”

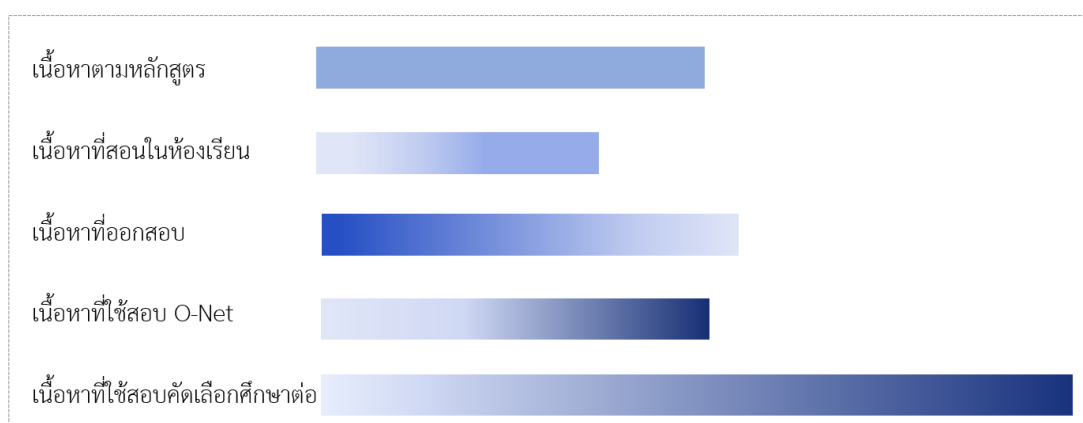
(นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย, จังหวัดชลบุรี)

“เด็กเดี๋ยวนี้ไม่ค่อยไปโรงเรียนกันแล้ว เค้าไปกวดวิชากัน พอถึงเวลาสอบเค้าก็ไปสอบในโรงเรียน เด็กเค้ารู้ว่าเรียนอยู่ในโรงเรียนไม่ค่อยได้อะไร”

(ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมปลาย จังหวัดขอนแก่น)

สอดคล้องกับข้อค้นพบเพิ่มเติมจากการศึกษาเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับ ความไม่สอดคล้องกันระหว่างเนื้อหาตามหลักสูตร เนื้อหาที่นักเรียนได้เรียนจริงในห้องเรียน เนื้อหาที่ใช้สอบประเมินผล การวัดผลและการสอบแข่งขัน

ภาพที่ 5.4 ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหากับการวัดผลและการสอบแข่งขัน

ที่มา : นักวิจัย

จากภาพที่ 5.4 จะเห็นได้ว่าเนื้อหารายวิชาตามหลักสูตรได้กำหนดเป็นมาตรฐานอย่างสมบูรณ์ โรงเรียนแต่ละแห่งได้นำหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการไปใช้เป็นแกนหลักใน

การออกแบบหลักสูตรของสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับบริบทที่แตกต่างกันตามแต่ละพื้นที่ อย่างไรก็ตาม หลักสูตรของโรงเรียนยังคงดำเนินตามตัวชี้วัดที่หลักสูตรแกนกลางได้กำหนดไว้

การจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ครูได้ออกแบบตามแผนการจัดการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ในที่จะเกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา แต่ยังคงมีการประเมินผลการสอนและประเมินนักเรียนตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลาง อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาเชิงคุณภาพในพื้นที่ 6 จังหวัด พบว่า การจัดการเรียนการสอนของครูส่วนใหญ่มาข้อจำกัดมากมาย ดังที่กล่าวมาแล้วในข้อ 5.3 ห้องเรียนและการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน ทำให้นักเรียนไม่ได้รับความรู้หรือคำแนะนำจากครูผู้สอนในโรงเรียนได้อย่างเต็มที่

เป็นที่น่าสังเกตว่า เนื้อหาที่ครูออกสอบ แม้ว่าจะสอดคล้องกับเนื้อหาที่สอนจริงในชั้นเรียน แต่ก็จากการศึกษาเชิงคุณภาพนักเรียนและผู้สอนกวดวิชาในพื้นที่ 6 จังหวัด พบว่าบางครั้งครูในโรงเรียนออกข้อสอบเกินกว่าเนื้อหาที่สอน เมื่อสอบถามถึงรายละเอียดทำให้เข้าใจว่า ครูออกข้อสอบตรงกับหัวเรื่องที่สอนในห้องเรียน แต่ความลึกของเนื้อหาที่ใช้สอบเกินกว่าที่ครูสอนในห้องเรียน ในประเด็นนี้ นักวิจัยได้มีโอกาสสอบถามครูผู้สอนในโรงเรียนบางท่าน ได้รับคำตอบว่า นอกเหนือจากความเข้าใจเรื่องออกข้อสอบเกินเนื้อหาแล้ว การออกข้อสอบลึกกว่าเนื้อหาที่สอนในชั้นเรียนจริง เป็นวิธีการทดสอบเพื่อ “คัดคนเก่ง” คือ เพื่อสอบนักเรียนว่ามีความสามารถเพื่อที่จะแก้ปัญหาเพื่อให้ได้คำตอบที่ต้องการหรือไม่ ในขณะที่นักเรียนส่วนหนึ่งยังทำข้อสอบความรู้ความจำไม่ได้ ทำให้การออกข้อสอบในเชิงลึกของครูจึงมีความรู้สึกว่าเป็นว่าไม่เหมาะสมอย่างร้ายแรง

อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนกวดวิชาในความเห็นส่วนหนึ่งในทิศทางที่แตกต่างกันว่า ครูในโรงเรียนบางคนอาจจะไม่มีเวลาใส่ใจกับการออกแบบข้อสอบ อาจคัดลอกข้อสอบมาจากข้อสอบเก่า หรือข้อสอบที่ใช้ในการสอบคัดเลือกต่าง ๆ ที่เผยแพร่ในอินเทอร์เน็ต ตัวอย่างข้อสอบที่ได้รับการเผยแพร่ รวมไปถึงข้อสอบที่เป็นเอกสารคู่มือแผนการสอนรายวิชาที่สามารถซื้อได้ตามร้านหนังสือ หรือสำนักพิมพ์ชั้นนำทั่วประเทศ โดยไม่ได้ดัดแปลงคำถามคำตอบ ทำให้นักเรียนส่วนหนึ่งที่สามารถเข้าถึงและรู้ว่าข้อสอบจะเป็นอย่างไรและสามารถเตรียมตัวทดสอบล่วงหน้าได้ ในขณะที่นักเรียนบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงสื่อดังกล่าว จึงไม่สามารถทำข้อสอบได้

อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจที่เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลระดับ คือ การวัดและประเมินผลระดับชาติหรือการสอบ ONET ซึ่งเรื่องราวที่ได้ทราบจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนที่เรียนกวดวิชา รวมไปถึงครูผู้สอน

กวดวิชาในพื้นที่มีการกวดวิชาอย่างหนาแน่นใน 6 จังหวัดหลักทั่วประเทศ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ชลบุรี ขอนแก่น เชียงใหม่ และสงขลา คือ นักเรียนและผู้ปกครองส่วนใหญ่ ไม่ได้ให้ความสนใจกับการสอบ ONET เท่าไรนัก ด้านสถาบันกวดวิชาเองก็ไม่ได้ให้ความสำคัญเช่นกัน นักเรียนชั้น ป.6 ไม่ได้ใช้ผลการทดสอบ ONET ในการสอบเข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไม่ได้ใช้ผลการทดสอบ ONET ในการสอบเข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เช่นกัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีเพียงบางแคบบางคนเท่านั้นที่จำเป็นต้องใช้ผลการทดสอบ ONET ในการสอบเข้าเรียนต่อระดับชั้นมหาวิทยาลัย ในทางกลับกัน ผลการทดสอบ ONET มีความสำคัญต่อโรงเรียน เนื่องจากปัจจุบันผลการสอบ ONET ของโรงเรียนถูกนำมาใช้เป็นองค์ประกอบตัวชี้วัดสำหรับรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ดังนั้นจะพบว่า ในแต่ละปีโรงเรียนส่วนใหญ่จะจัดการ “ติว ONET” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาสั้น ๆ ระยะเวลา 1 – 3 วัน แบบเต็มวัน หรือ เฉพาะช่วงเช้าก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ และช่วงเย็นหลังเวลาปกติ

สืบเนื่องจากการจัดติว ONET ในโรงเรียน คือ ข้อสอบ ONET มีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางอยู่มาก อาจมีความแตกต่างกันบ้างในด้านความลึกของเนื้อหาและวิธีการวัดเชิงวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตประการหนึ่ง คือ ผู้ที่สอนติว ONET ในโรงเรียน ไม่ใช่ครูที่สอนในโรงเรียน แต่เป็นติวเตอร์ที่มีชื่อเสียงจากภายนอก จึงเป็นข้อสงสัยว่าเหตุใดครูในโรงเรียนจึงไม่สอนติว ONET และในเมื่อโรงเรียนสอนครบถ้วนแล้ว ทำไมจึงยังติว ONET อยู่ สำหรับคำตอบที่ชัดเจนของคำถามได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกครูผู้สอนกวดวิชาได้ 2 ประการ

ประการแรก การทดสอบ ONET มีความสำคัญต่อโรงเรียน ผลการสอบ ONET ของโรงเรียนถูกนำมาใช้เป็นองค์ประกอบตัวชี้วัดสำหรับรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน อย่างที่เห็นโดยง่ายและทั่วไปว่าโรงเรียนมักขึ้นป้ายประกาศขนาดใหญ่หน้าโรงเรียนเสมอ หากมีนักเรียนในโรงเรียนได้คะแนนการทดสอบ ONET เต็ม 100 คะแนนในรายวิชา

ประการที่สอง การติว ONET เป็นการติวโดยจ้างติวเตอร์จากภายนอกโดยใช้งบประมาณจากสมาคมและผู้ปกครอง ซึ่งในประเด็นนี้มีทัศนคติจากติวเตอร์ทั้งที่เป็นครูในโรงเรียนและไม่ใช่วุฒิสมาชิกในโรงเรียน ตลอดจนสถาบันกวดวิชาว่าเป็นความเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์และธุรกิจ

5.4.2 ระบบการส่งต่อนักเรียน

ประเด็นที่พบว่ามีความสำคัญที่สุดในการประเมินผล ระบบการส่งต่อนักเรียนที่ทำให้ นักเรียนเข้าส่วนการกวตวิชาคือ “ระบบการส่งต่อนักเรียน” หรือการสอบเข้านั่นเอง จากการสำรวจ ข้อมูลเชิงคุณภาพในพื้นที่ที่มีการกวตวิชาหนาแน่น ซึ่งในแต่ละพื้นที่นั้นมีสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงใน ระดับภูมิภาคตั้งอยู่เช่นกัน

เนื่องจากโรงเรียนที่มีชื่อเสียงมักจะมีที่นั่งจำกัด ดังนั้น การคัดเลือกเด็ก/นักเรียนเพื่อให้ได้ สิทธิในการศึกษาในโรงเรียนเป้าหมายจึงกลายเป็นวิธีการสำคัญที่ถูกหยิบยกนำมาใช้ปฏิบัติ

การสอบแข่งขันเพื่อศึกษาต่อที่พบเห็นได้โดยทั่วไป มีดังนี้

- 1) นักเรียนปฐมวัยสอบเข้าโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัย
- 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สอบเข้าศึกษาต่อโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษา
- 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สอบเข้าศึกษาต่อระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
- 4) นักเรียนชั้นมัธยมปลายสอบแข่งขันเพื่อศึกษาในโรงเรียนนายร้อยฯ
- 5) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สอบคัดเลือกเพื่อศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย

ทั้งนี้ จากการศึกษาเชิงคุณภาพทำให้เข้าใจธรรมชาติของข้อสอบคัดเลือกเข้าโรงเรียนสาธิต ของมหาวิทยาลัย สอบเข้าศึกษาต่อโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษา และสอบเข้าศึกษาต่อระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 ว่า ข้อสอบที่ใช้ในการสอบแข่งขันเป็นข้อสอบที่ใช้ “คัดคนเก่ง” นักเรียนที่จะได้รับ โอกาสเข้าศึกษาในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาที่เรียนของชั้นที่จะสอบ เข้าในระดับหนึ่ง ทำให้นักเรียนต้องเรียนรู้เนื้อหาวิชากว้างกว่าและลึกกว่าระดับชั้นจริง ๆ ที่ตนเอง เรียนอยู่

สถาบันกวตวิชาสำหรับตัวเข้ามัธยมศึกษาปีที่ 1 นอกจากจะทบทวนเนื้อหาที่เรียนมาทั้งหมด ให้นักเรียนแล้ว ยังต่อยอดเนื้อหาแบบรวบรัดไปถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วย ซึ่งสถาบันกวตวิชาเห็นว่าจึงจะเพียงพอที่นักเรียนจะสอบเข้าได้ สำหรับ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จะสอบเข้าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกรณีย้ายโรงเรียน¹⁵ จะจำเป็นต้องเรียนรู้เนื้อหาล่วงหน้าที่มีความลึกและกว้างกว่าระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เช่นเดียวกัน

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังจะเข้าศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย นอกจากการสอบ ONET แล้ว ยังต้องมีการทดสอบ GAT-PAT (วิชาเฉพาะ) และการสอบวิชาสามัญ 9 วิชา เพื่อนำคะแนนสอบไปยื่นสมัครเข้าเพื่อคัดเลือกศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาที่ต้องการ รวมถึงสถาบันบางแห่งยังมีระบบโควต้า นักเรียนจำเป็นต้องติดตามข่าวสารจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และจากสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ต่าง ๆ และช่วงเวลาการทดสอบหรือการทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อ และสาเหตุสำคัญที่พบว่า มีผลต่อการกวดวิชา คือ หลักสูตรที่เรียนในโรงเรียนไม่ครอบคลุมกับเนื้อหาที่ใช้เพื่อสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ ในโรงเรียนไม่เพียงพอที่จะได้รับความรู้ความสามารถไปสอบแข่งขันเพื่อเรียนต่อในสาขาวิชาที่ตนเองต้องการได้ อาทิ แพทย์ สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ดนตรี

---

¹⁵ โดยทั่วไป วิธีการรับนักเรียนในปัจจุบัน คือ (1) รับนักเรียนในพื้นที่ 100% (2) รับนักเรียนที่ศึกษาต่อเนื่องมัธยมศึกษาปีที่ 3 เข้ามัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่โรงเรียนเดิม 100% ทั้งนี้ หากยังมีที่ว่างเหลือจึงจะใช้วิธีสอบคัดเลือก ยกเว้นห้องเรียนพิเศษยังคงมีการสอบคัดเลือก 100%

บทที่ 6

นักเรียน ครอบครัว และการกวดวิชา

ครอบครัวมีฐานะเป็นสถาบันความสังคมเริ่มแรก ที่มีความใกล้ชิดกับตัวเด็กมากที่สุด นอกจากครอบครัวจะมีหน้าที่ให้กำเนิดสมาชิกใหม่ให้กับสังคมแล้ว ยังบทบาทในการอบรมเลี้ยงดู และสนับสนุนให้การศึกษาและสร้างประสบการณ์ด้านต่าง ๆ แก่สมาชิกที่อาศัยอยู่ร่วมกันตั้งแต่ยังเด็ก จนเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ โดยในการ ศึกษาเรื่อง “การกวดวิชาในบริบทของระบบ การศึกษาไทย ณ ศตวรรษที่ 21” เป็นการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของการกวดวิชาในปัจจุบัน รวมถึง ทราบปัจจัยที่ผลักดันให้เด็กเข้าสู่การกวดวิชา ทั้งนี้ ครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้เด็กได้เข้าสู่ กวดวิชาในทุกระดับชั้น

บทนี้ เป็นการนำเสนอผลการศึกษาเกี่ยวกับการกวดวิชาของนักเรียนกับครอบครัวของ นักเรียน โดยใช้ผลการศึกษาจากการศึกษาเชิงปริมาณในบทที่ 4 และศึกษาเพิ่มเติมด้วยการศึกษาเชิง คุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนที่ เรียนกวดวิชา รวมไปถึงครูผู้สอนกวดวิชาในพื้นที่ที่มีการกวดวิชาอย่างหนาแน่นใน 6 จังหวัดหลักทั่ว ประเทศ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ชลบุรี ขอนแก่น เชียงใหม่ และสงขลา โดยในบทนี้นำเสนอ ใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่

- 1) คุณลักษณะของครอบครัว
- 2) ความคาดหวังของครอบครัว
- 3) การใช้เวลาของนักเรียน

ผลการศึกษาทั้ง 2 ประเด็นดังกล่าว มีรายละเอียดดังนี้

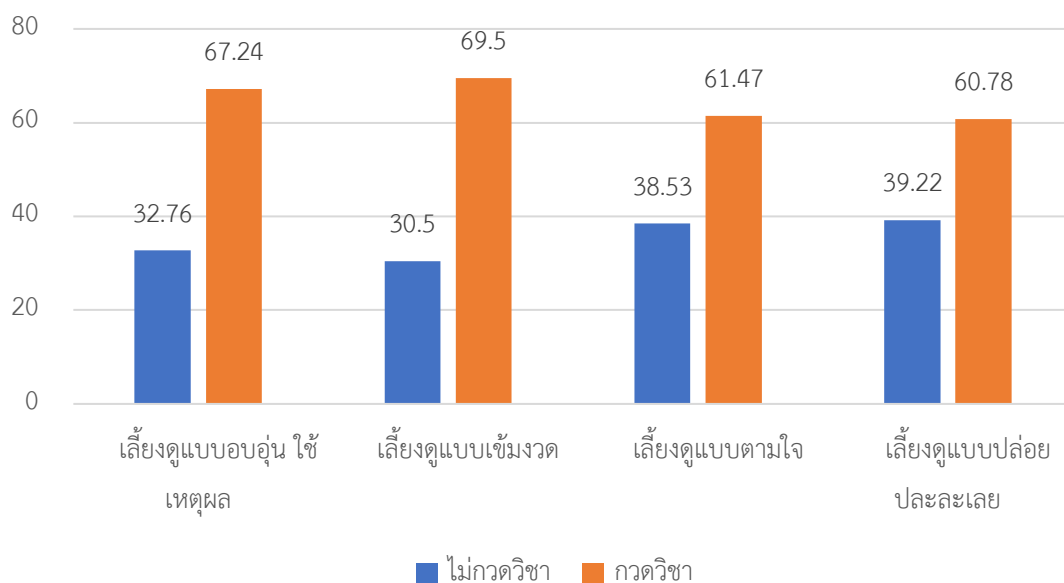
6.1 คุณลักษณะของครอบครัว

การศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนที่เรียนกวดวิชา พบว่า แต่ละครอบครัวต่างมีลักษณะที่แตกต่างกัน มีวิถีดูแลอบรมนักเรียนที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ยังมีแนวคิดและการปฏิบัติเกี่ยวกับการกวดวิชาของนักเรียน ที่เหมือนหรือแตกต่างกันในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

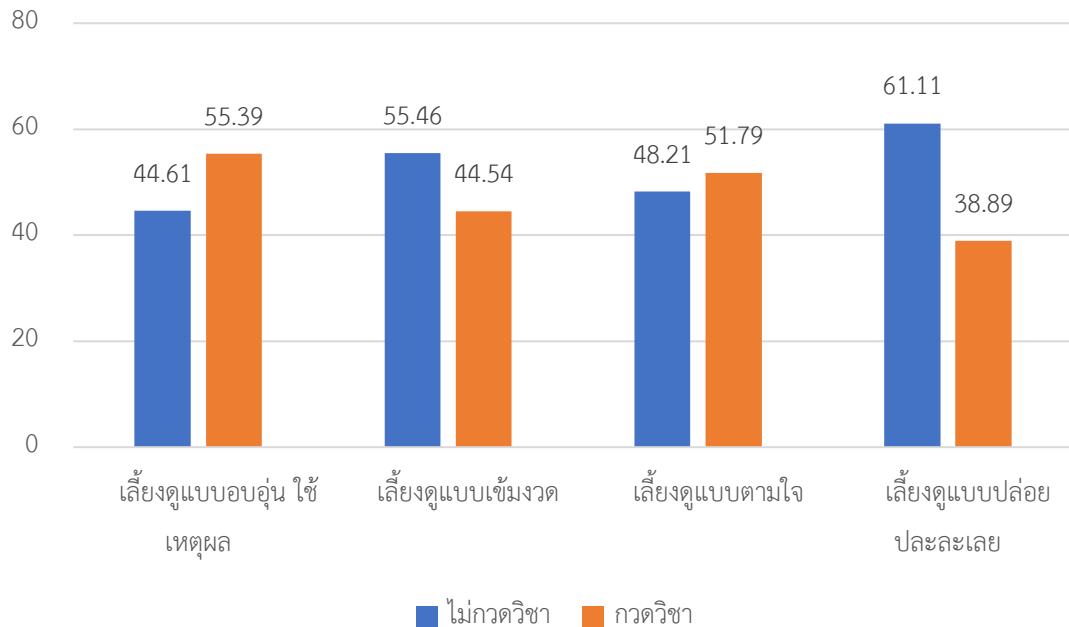
6.1.1 รูปแบบการเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู เป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้วยสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นระบบทางสังคมที่อยู่ชิดตัวเด็กมากที่สุด เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตของเด็ก ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กในปัจจุบัน และศักยภาพของเด็กคนนั้นในอนาคต (Sears, Maccoby, & Levin, 1957) ทั้งนี้ โดยกระบวนการดังกล่าวเป็นการปฏิบัติของบิดามารดา หรือผู้ปกครองที่กระทำต่อเด็กใน 4 ด้าน ได้แก่ การควบคุม การเป็นตัวอย่างแก่เด็ก การให้รางวัล และการลงโทษ ซึ่งครอบคลุมรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู 4 แบบ คือ แบบให้ความรักความอบอุ่นและใช้เหตุผล แบบเข้มงวด แบบตามใจ และแบบปล่อยปละละเลย

ภาพที่ 6.1 ร้อยละของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กวดวิชาจำแนกตามรูปแบบการเลี้ยงดู

ภาพที่ 6.2 ร้อยละของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กวดวิชาจำแนกตามรูปแบบการเลี้ยงดู

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการดูแลจากพี่เลี้ยงหรือบุคคลที่ไม่มีความเกี่ยวข้องทางสายเลือดจะมีสัดส่วนของนักเรียนที่เรียนพิเศษมากที่สุด และนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดจะมีสัดส่วนของนักเรียนเรียนพิเศษมากที่สุด ในขณะที่ กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการดูแลจากทั้งบิดา และมารดาจะมีสัดส่วนของนักเรียนที่เรียนพิเศษมากที่สุดและนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกลุ่มที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบอบอุ่น ใช้เหตุผลจะมีสัดส่วนของนักเรียนเรียนพิเศษมากที่สุด

แม้ว่า นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดจะมีสัดส่วนของนักเรียนเรียนพิเศษมากที่สุด แต่จากการวิเคราะห์ทางสถิติ (Dprobit) กลับพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวกับการกวดวิชาเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวจะไม่มีผลต่อการกวดวิชาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เช่นเดียวกันกับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ถึงแม้ว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกลุ่มที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบอบอุ่น ใช้เหตุผลจะมีสัดส่วนของนักเรียนเรียนพิเศษมากที่สุด แต่เมื่อการวิเคราะห์ทางสถิติ (Dprobit) กลับพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวกับการ

กวดวิชาเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวจะไม่มีผลต่อการกวดวิชาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

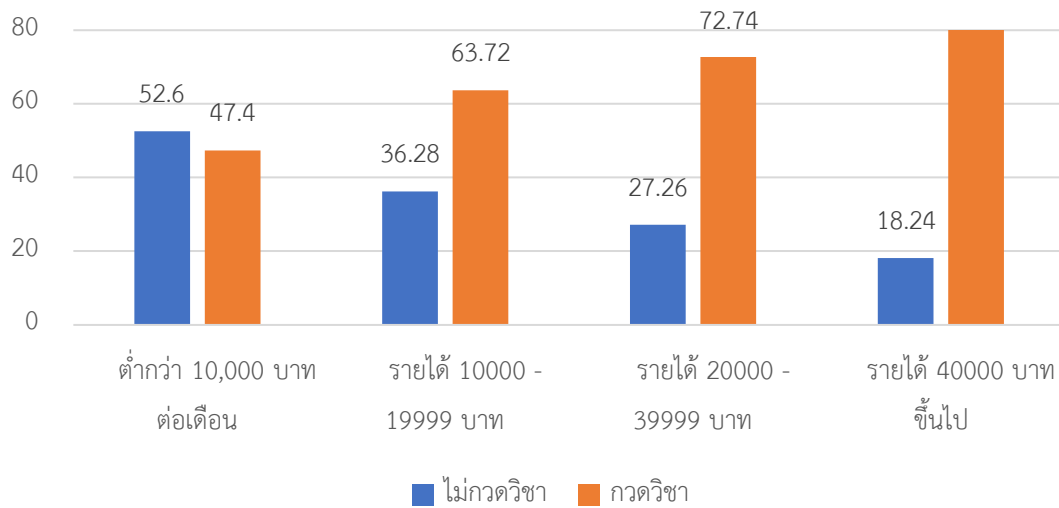
ดังนั้น จึงหมายความว่า ไม่ว่าจะแต่ละครอบครัวจะเลี้ยงดูนักเรียนด้วยรูปแบบใดก็ตาม ก็ไม่มีผลที่จะทำให้นักเรียนเข้าสู่การกวดวิชาแต่อย่างใด ทั้งนี้ จากการศึกษาเชิงคุณภาพได้ทราบเหตุผลสนับสนุนใน 2 ทิศทาง ได้แก่

- (1) การทำให้นักเรียนไปกวดวิชา ไม่ว่าจะครอบครัวจะให้รูปแบบการดูแลอบรมนักเรียนอย่างไร ผู้ปกครองที่ตั้งใจจะทำให้นักเรียนกวดวิชา ก็จะสนับสนุนให้นักเรียนเข้าสู่ระบบการกวดวิชาเสมอ ๆ ทั้งนี้ ครอบครัวที่เลี้ยงดูแบบอบอุ่นใช้เหตุผล ส่วนหนึ่งจะปลูกฝังว่าการเรียนคือหน้าที่ที่สำคัญของนักเรียน การกวดวิชาจึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญ เช่นกัน ในขณะที่ครอบครัวที่ดูแลแบบเข้มงวดจะใช้วิธีบังคับให้นักเรียนไปกวดวิชา สำหรับครอบครัวที่เลี้ยงดูแบบตามใจ และเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยจะปล่อยให้เรียนเป็นคนตัดสินใจเอง โดยอาจจะให้คำปรึกษาแนะนำ และสนับสนุนอยู่ห่าง ๆ
- (2) การไม่ให้นักเรียนไปกวดวิชา ครอบครัวบางครอบครัวอาจไม่ได้ให้ความสำคัญกับการกวดวิชาเท่าไรนัก จึงไม่ได้กล่าวถึงการสนับสนุนเรื่องการกวดวิชาเท่าไรนัก โดยทั่วไปครอบครัวที่เลี้ยงดูแบบอบอุ่นใช้เหตุผล เลี้ยงดูแบบตามใจ และเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย จะปล่อยให้เรียนเป็นผู้ตัดสินใจ แต่ครอบครัวที่ดูแลแบบเข้มงวดจะไม่อนุญาตให้นักเรียนไปกวดวิชา

6.1.2 รายได้ของครอบครัว

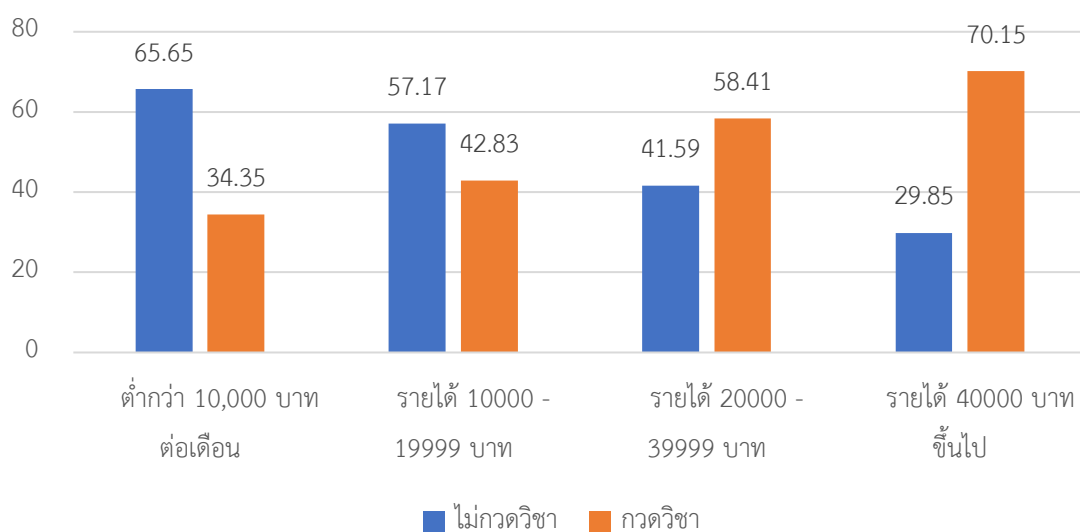
รายได้ครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่งที่แสดงถึงความสามารถในการสนับสนุนด้านการศึกษาของตัวนักเรียน การกวดวิชาเป็นกิจกรรมที่มีต้นทุน เกิดเป็นค่าใช้จ่าย คิดเป็นค่าจ้าง ค่าวัสดุอุปกรณ์การเรียน ค่าหนังสือ ค่าเดินทาง เป็นต้น

ภาพที่ 6.3 ร้อยละของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กวดวิชาจำแนกตามรายได้ครอบครัว

จากการวิเคราะห์เชิงปริมาณ พบว่า หากครอบครัวของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 มีรายได้สูง ผู้ปกครองจะมีแนวโน้มที่จะส่งเสริมให้บุตรหลานของตนได้มีโอกาสเรียนพิเศษจะมากขึ้นตามเช่นกัน ซึ่งนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มที่ครอบครัวมีรายได้มากกว่า 40,000 บาทต่อเดือนขึ้นไปจะเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนของการเรียนพิเศษของนักเรียนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับด้านของความเพียงพอของรายได้ในครอบครัว หากครอบครัวของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 มีรายได้เพียงพอ และมีเงินเหลือเก็บ โอกาสที่ผู้ปกครองจะส่งเสริมบุตรหลานของตนให้เรียนพิเศษที่มีมากขึ้นตาม

ภาพที่ 6.4 ร้อยละของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กวดวิชาจำแนกตามรายได้ครอบครัว

สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในครอบครัวที่มีรายได้ระหว่าง 10,000 ถึง 20,000 บาทต่อเดือน จะมีโอกาสเรียนพิเศษมากกว่าครอบครัวที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน เช่นเดียวกันกับครอบครัวของนักเรียนที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 40,000 บาทเป็นต้นไปจะมีโอกาสเรียนพิเศษมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน เช่นกัน ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าครอบครัวที่มีรายได้สูงจะมีเงินเหลือจากค่าใช้จ่ายในครอบครัวจึงสามารถนำมาสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมทางการเรียนให้บุตรได้

เมื่อการวิเคราะห์ทางสถิติ (Dprobit) พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีรายได้มากกว่า 40,000 บาทเป็นต้นไป มีโอกาสได้เรียนพิเศษมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน นั้นแสดงให้เห็นว่าการที่ครอบครัวมีรายได้มากนั้น ทำให้มีทุนทรัพย์ในการส่งเสริมการศึกษา เช่น การเรียนพิเศษให้บุตรอย่างเต็มที่

หากครอบครัวของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีรายได้สูง ผู้ปกครองจะมีแนวโน้มที่จะส่งเสริมให้บุตรหลานของตนได้มีโอกาสเรียนพิเศษจะมากขึ้นตามเช่นกัน ซึ่งนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกลุ่มที่ครอบครัวมีรายได้มากกว่า 40,000 บาทต่อเดือนขึ้นไปจะเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนของการเรียนพิเศษของนักเรียนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับด้านของความเพียงพอของรายได้ในครอบครัว หากครอบครัวของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีรายได้เพียงพอ และมีเงินเหลือเก็บ โอกาสที่ผู้ปกครองจะส่งเสริมบุตรหลานของตนให้เรียนพิเศษที่มีมากขึ้นตาม

โดยภาพรวม รายได้ของครอบครัวมีผลต่อการกวดวิชา ครอบครัวที่มีรายได้มากกว่า 40,000 บาท ต่อเดือน มีโอกาสที่จะส่งนักเรียนทั้งในระดับประถมและมัธยมเข้าสู่อการกวดวิชามากกว่านักเรียนที่มีรายได้น้อยกว่า

การศึกษาเชิงคุณภาพในพื้นที่ศึกษา 6 จังหวัด ในภูมิภาคทั่วประเทศพบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการศึกษาในส่วนของการศึกษาของนักเรียนเป็นอย่างดี โดยผู้ปกครองยินดีจะแบกรับภาระด้านค่าใช้จ่ายในการสอบวิชาต่าง ๆ ของนักเรียน โดยถือว่าการลงทุนทางการศึกษา จะเป็นการลงทุนที่มีขอบเขต ขึ้นอยู่กับจำนวนรายได้ของแต่ละครอบครัวที่จะสามารถสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการกวดวิชา โดยผู้ปกครองที่มีรายได้มากจะสามารถสนับสนุนค่าใช้จ่ายในด้านการฝึกวิชาของนักเรียนได้อย่างเต็มที่ ในขณะที่ผู้ปกครองบางคนที่มีรายได้น้อยก็จะสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการกวดวิชาตามอัตรภาพ จากการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า ครอบครัวสามารถสนับสนุน

ค่าใช้จ่ายในการกวดวิชาประมาณเดือนละประมาณ 3,000 บาท บางครอบครัวสามารถสนับสนุนค่าใช้จ่ายได้มากถึง 10,000 บาทต่อเดือน โดยการสำรวจครั้งนี้พบความสามารถในการสนับสนุนเรื่องค่าใช้จ่ายในกวดวิชามากที่สุดอยู่ที่ 70,000 บาทต่อเดือนที่จังหวัดสงขลา

อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อจำกัดทางด้านค่าใช้จ่ายของครอบครัวแต่ละครอบครัว ทำให้การเลือกผู้สอนเป็นทางเลือกหนึ่งในการประหยัดค่าใช้จ่ายในการสอบวิชาของนักเรียน ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นว่า หากนักเรียนเรียนกับติวเตอร์ที่มีความชำนาญในการสอนและมีชื่อเสียงที่น่าเชื่อถือ ก็จะมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าติวเตอร์ที่มีประสบการณ์น้อยกว่าและไม่ค่อยมีชื่อเสียงหรือยังไม่มีชื่อเสียง ดังนั้น บางครอบครัวจึงตัดสินใจเลือกติวเตอร์ซึ่งยังคงเป็นนิสิต นักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยเป็นผู้สอนวิชาให้กับนักเรียน โดยมีการคิดค่าตอบแทนที่ไม่สูงมาก ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลพบว่าติวเตอร์กลุ่มนี้บางคนคิดค่าสอนกวดวิชาต่ำสุดที่ชั่วโมงละ 50 บาทต่อนักเรียน 1 คน แต่โดยทั่วไปพบว่า ติวเตอร์ที่เป็นนิสิตนักศึกษาจะคิดค่าสอนกวดวิชาอยู่ที่ลาวชั่วโมงละ 120 บาทถึง 200 บาทต่อ 1 คน

สำหรับผู้ปกครองที่มีรายได้น้อย อาจเลือกให้นักเรียนในปกครองของตัวเองเลือกวิชาที่โรงเรียนปกติในวันเสาร์ ที่จัดโดยสมาคมครูและผู้ปกครองเพราะมีค่าใช้จ่ายที่น้อย นักเรียนกับครูที่สอนในโรงเรียนจริง ๆ ทำให้ผู้ปกครองมั่นใจว่านักเรียนจะได้ประโยชน์จากการกวดวิชาอย่างเต็มที่

6.2 ความคาดหวังของครอบครัว

6.2.1 ความคาดหวังในเชิงบริบททางสังคม

สังคมและสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวนักเรียนมีผลต่อการเลือกโรงเรียนกวดวิชาผ่านทางผู้ปกครอง ทั้งนี้ ตามค่านิยมดั้งเดิมที่เกี่ยวกับระบบการศึกษาไทยเชื่อว่า การศึกษาของบุตรหลานเป็นบันไดไปสู่ความสำเร็จและศักดิ์ศรี เป็นที่ยกย่องของสังคม พร้อมกับค่านิยมการให้บุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง โดยเชื่อว่าที่เด็กจะได้มีการพัฒนาความรู้ความสามารถได้ดีกว่า ส่งผลให้การแข่งขันเพื่อสิทธิ์การเข้าศึกษามีความเข้มข้นมากขึ้น ผู้ปกครองจึงนิยมให้บุตรหลานกวดวิชาด้วยความเชื่อว่าการกวดวิชาสามารถทำให้บุตรหลานเข้าใจเนื้อหาและสามารถสอบแข่งขันได้

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกในพื้นที่ศึกษา 6 จังหวัดที่มีการกวดวิชาหนาแน่นทั่วประเทศ พบว่าผู้ปกครองหลายคนมีความเห็นเกี่ยวกับการแข่งขันในโรงเรียนเป็นอย่างมาก นับตั้งแต่การจัดลำดับผลสอบ ที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 ถึงแม้ว่าเกรดเฉลี่ยของนักเรียนจะแตกต่างกันไม่มาก แต่การจัดลำดับดังกล่าว จะเป็นตัวชี้วัดอย่างชัดเจนว่านักเรียนคนไหนเก่งกว่า นักเรียนคนไหนด้อยกว่า ในจุดนี้เองผู้ปกครองต่างคาดหวังถึงลำดับที่ต้น ๆ ของการจัดลำดับผลการเรียนในชั้นเรียน และเป็นแรงกดดันให้กับนักเรียนที่จะต้องแข่งขันเพื่อให้ได้ลำดับผลสอบในลำดับต้น ๆ ของชั้นเรียน อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่านักเรียนจะได้ลำดับการสอบลำดับชั้นต้น ๆ แต่หากมีลำดับที่ดีกว่าก็ยังคงเป็นข้อเปรียบเทียบสำหรับนักเรียนคนนั้น ซึ่งเป็นค่านิยมที่ฝังรากลึกในระบบการประเมินค่าของบุคคลของคนไทย

นอกจากนี้ผู้ปกครองของนักเรียนบางคนยังได้กล่าวถึงการยกย่องคนดีคนเก่งของโรงเรียน โดยโรงเรียนและครูมักจะทำให้ความสำคัญกับนักเรียนที่ทำชื่อเสียงให้กับโรงเรียนทั้งจากการแข่งขันการประกวดต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเกือบตลอดทั้งปี โรงเรียนมักจะนำเสนอข้อมูลในเชิงเชิดชูแล้วเป็นนักเรียนที่เป็นแบบอย่าง ซึ่งผู้ปกครองบางคนมองว่าเป็นการเปรียบเทียบกับนักเรียนคนอื่น ๆ และเป็นการไม่ให้คุณค่ากับนักเรียนที่มีความด้อยกว่า ในประเด็นนี้เอง พบว่า นักเรียนบางคนไม่ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเปรียบเทียบบุคคลแต่อย่างใด ในขณะที่นักเรียนบางคนรู้สึกถูกรับเปรียบเทียบกับและได้รับความกดดันเพราะถูกเข้าใจว่าตัวเองมีความด้อย และไม่ได้ได้รับความสำคัญจากครูและโรงเรียน โดยไม่ได้มองว่าการเปรียบเทียบนั้นเป็นแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเอง ทั้งนี้ทั้งนั้น ผู้ปกครองจึงพยายามผลักดันให้นักเรียนกวดวิชาเพื่อให้ได้มีความรู้ความสามารถทางวิชาการทัดเทียมกับเพื่อน ๆ ที่เรียนอยู่ในชั้นเดียวกันหรือระดับเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม เมื่อตั้งคำถามว่าหากนักเรียนมีความสามารถทางการเรียนเท่าเทียมกับเพื่อน ๆ แล้ว ผู้ปกครองการกวดวิชายังมีความสำคัญหรือไม่ ผู้ปกครองมีคำตอบเป็นไปในทิศทางเดียวกันว่า มีความต้องการให้นักเรียนในปกครองของตนเองเป็นที่ยอมรับในระดับต้น ๆ ของห้องเรียนหรือชั้นเรียนในหมู่เพื่อนระดับเดียวกัน ดังนั้น ถึงแม้ว่านักเรียนจะมีความสามารถทางด้านวิชาการมีความสามารถด้านการเรียนรู้สามารถสอบได้เท่าเทียมกับเพื่อน ๆ แล้ว ผู้ปกครองก็ยังคงมีความคาดหวังแล้วตั้งใจผลักดันให้นักเรียนกวดวิชาต่อไป เพื่อที่จะได้เป็นนักเรียนระดับต้น ๆ ของชั้นเรียน นอกจากนี้ ผู้ปกครองยังคำนึงถึงการสอบคัดเลือกเข้าสู่โรงเรียน หรือสถานศึกษาในระดับชั้นที่สูงขึ้นไป เพราะนอกจากที่จะต้องแข่งขันให้อยู่แถวหน้าของคนในระดับชั้นเดียวกันภายในโรงเรียนแล้ว ยังต้องออกไปแข่งขันกับนักเรียนต่างโรงเรียนในการสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่ออีกด้วย

6.2.2 ความคาดหวังในเชิงพฤติกรรมของนักเรียน

ในมิติความคาดหวังของครอบครัวที่มีต่อพฤติกรรมของนักเรียน สำหรับการศึกษาครั้งนี้ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยลดทอนการกวดวิชาของนักเรียนในประเทศไทยในบริบทการศึกษาไทยปัจจุบัน นอกจากจะพบว่าครอบครัวให้ความคาดหวังกับการศึกษาของนักเรียนแล้วครอบครัวเองยังมีความคาดหวังในเชิงพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งเป็นสาเหตุที่ผู้ปกครองได้ตัดสินใจส่งนักเรียนเข้าสู่ระบบการกวดวิชา

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนที่เรียนกวดวิชา รวมไปถึงครูผู้สอนกวดวิชาในพื้นที่มีการกวดวิชาอย่างหนาแน่นใน 6 จังหวัดหลักทั่วประเทศ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ชลบุรี ขอนแก่น เชียงใหม่ และสงขลา ทำให้รับทราบทัศนคติของผู้ปกครองที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของนักเรียนและเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจในการส่งนักเรียนเข้าสู่ระบบการฝึกวิชาในสองทิศทางด้วยกัน

ทิศทางที่ 1 นักเรียนมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี รู้จักทำหน้าที่ของตัวเองโดยไม่ต้องบอกให้ทำหรือตักเตือน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ปกครองใน 6 จังหวัดเป้าหมาย มีผู้ปกครองจำนวนหนึ่งได้ให้ข้อมูลตรงกันว่า นักเรียนมีความรู้จักหน้าที่ของตนเอง รู้จักรับผิดชอบมีความสามารถจัดการเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองได้ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้ปกครองหรือคนอื่น แล้วไม่ต้องขอความช่วยเหลือ

จากคนในครอบครัวหรือคนรอบข้าง ในกลุ่มเด็กเล็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 4 จะมีความกระตือรือร้นที่จะไปโรงเรียน ทำการบ้าน อ่านหนังสือด้วยตัวเอง รู้จักว่าเวลาใดเป็นเวลาเรียนและเวลาใดเป็นเวลาเล่น ในขณะที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และปีที่ 6 ที่กำลังจะเข้าสู่การสอบคัดเลือกเข้าไปเรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่จะคาดหวังว่าจะเป็นโรงเรียนประจำจังหวัด หรือโรงเรียนที่มีชื่อเสียงภายในจังหวัด เด็กกลุ่มนี้จะมีความกระตือรือร้นที่จะไปกวาดวิชาด้วยตัวเอง เช่นเดียวกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีความคาดหวังว่าจะศึกษาต่อในสถานศึกษาที่ตัวเองต้องการ นักเรียนกลุ่มนี้จะรู้ตัวว่าในเวลานั้น ๆ จะต้องทำอย่างไร เด็กจะรู้จักแบ่งเวลาและบริหารจัดการเวลาได้ด้วยตัวเอง แล้วจะเป็นผู้ตัดสินใจที่จะไปเรียนกวาดวิชาด้วยตัวเองเช่นกัน

สำหรับผู้ปกครองของเด็กนักเรียนกลุ่มนี้จะมีความเข้าใจที่นักเรียนมีความกระตือรือร้นเอาใจใส่ในการเรียน และการรู้จักหน้าที่ของตัวเอง และมีความยินดีที่จะส่งเสริมนักเรียนในเรื่องของทุนทรัพย์ค่าใช้จ่าย วิชาอย่างเต็มที่

ทิศทางที่ 2 นักเรียนที่ยังมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตัวเองไม่เท่าที่ควร ยังต้องบอกกล่าวว่ากล่าวตักเตือน ให้ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอยู่เสมอ ๆ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกในพื้นที่ของจังหวัดของการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองบางส่วนมีความเข้าใจดีในพฤติกรรมของนักเรียนในปกครองของตัวเอง เกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนที่ยังไม่มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองในบางกรณียังใช้คำว่าไม่รู้จักหน้าที่ของตัวเอง ผู้ปกครองยังต้องบอกกล่าว เคี่ยวเข็ญ ให้นักเรียนทำสิ่งต่าง ๆ ตั้งแต่การตื่นนอน การทำกิจวัตรประจำวันของตนเอง การแบ่งเบาภาระงานบ้าน รวมถึงการทำกรบ้าน การทบทวนตำราการอ่านหนังสือ เป็นที่น่าสังเกตว่าในเด็กกลุ่มนี้ มักจะใช้เวลาไปกับการเล่นเกม ทั้งเกมในคอมพิวเตอร์ และเกมในโทรศัพท์มือถือ ดังนั้น ผู้ปกครองจึงพยายามค้นหาวิธีการเพื่อให้นักเรียนสามารถใช้เวลาของตัวเองให้เป็นประโยชน์มากขึ้น โดยการจัดหาที่เรียนวิชาให้ เพื่อให้เด็กได้ใช้เวลาไปกับการกวาดวิชา การฝึกฝนพัฒนาตนเอง โดยมุ่งไปทางการพัฒนาความรู้ความสามารถทางวิชาการ ซึ่งผู้ปกครองต่างคาดว่าน่าจะมีประโยชน์มากกว่าให้เด็กนักเรียนอยู่บ้านและเล่นเกมคอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์มือถือทั้งวัน ผู้ปกครองบางส่วนที่วางเงื่อนไขให้กับนักเรียนเกี่ยวกับการไปกวาดวิชาว่าหากนักเรียนไม่ไปกวาดวิชาและอยู่บ้านจะไม่อนุญาตให้เล่นเกมคอมพิวเตอร์หรือเกมในโทรศัพท์มือถือ แต่จะต้องช่วยเหลืองานบ้านจนกว่างานบ้านจะเสร็จสิ้น แต่หากไม่อยากทำงานบ้านก็จะต้องไปเรียนกวาดวิชาแทน อย่างไรก็ตามผู้ปกครองยังคง

อนุญาตให้นักเรียนเล่นเกมคอมพิวเตอร์หรือเกมในโทรศัพท์มือถือในช่วงวันหยุดที่ไม่มีการกวดวิชา เพื่อให้เป็นการผ่อนคลายสมอง และไม่ให้เกิดนักเรียนตึงเครียดเกินไป

อย่างไรก็ตาม ผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มนี้ยังคงมีความคาดหวังว่าการกวดวิชาจะทำให้เด็กนักเรียนสามารถตระหนักถึงหน้าที่ของตนเองทั้งเรื่องการศึกษา การจัดการชีวิตประจำวันและการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระภายในบ้านได้ดียิ่งขึ้น

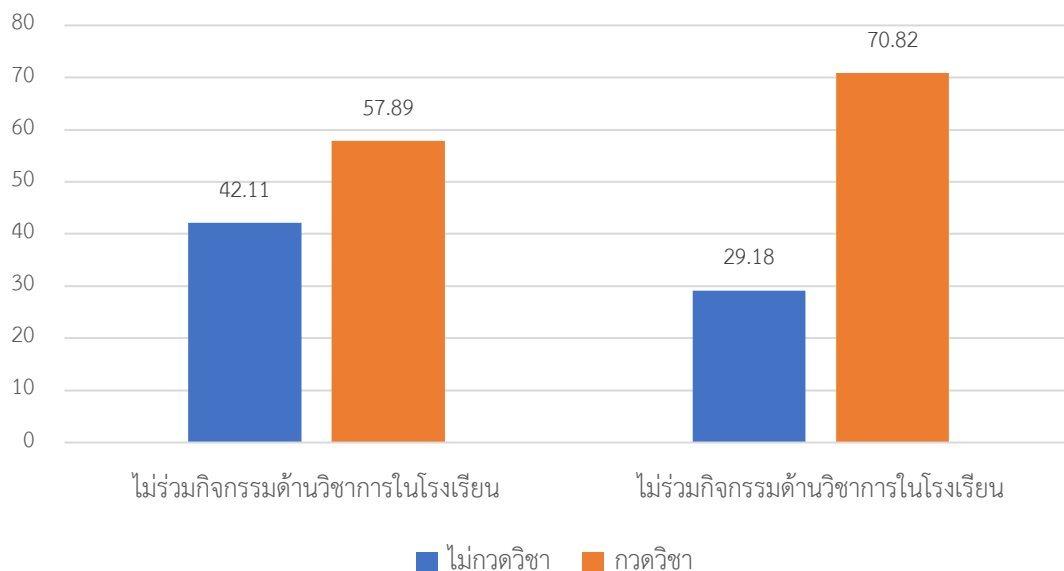
6.3 การใช้เวลาของนักเรียน

การใช้เวลา เป็นการเลือกใช้เวลาว่างของนักเรียนนอกเหนือจากการเรียนในห้องและการช่วยแบ่งเบาภาระงานบ้าน ซึ่งนักเรียนแต่ละคนต่างใช้เวลาในรูปแบบที่แตกต่างกัน โดยในการศึกษาคั้งนี้ ได้แบ่งการใช้เวลาออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน ประกอบด้วย กิจกรรมวิชาการ กิจกรรมศิลปะ และกิจกรรมกีฬา ในส่วนที่ 2 คือ การใช้เวลา ประกอบด้วย การใช้เวลาทำการบ้านอ่านและหนังสือในแต่ละวัน การใช้เวลาดูโทรทัศน์ รายการใช้เวลาเล่นเกมคอมพิวเตอร์ โดยผลการศึกษาปรากฏดังนี้

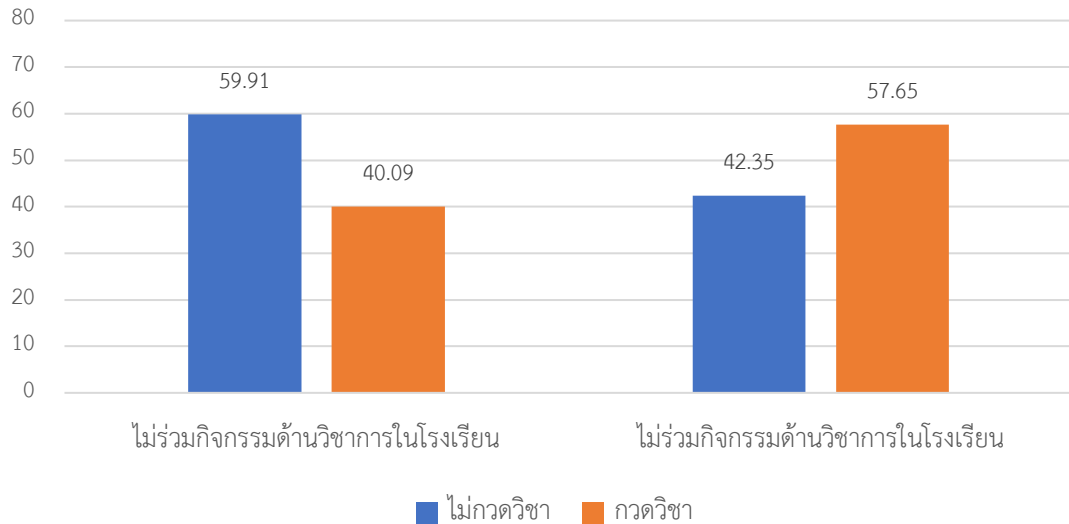
6.3.1 การร่วมกิจกรรมด้านวิชาการในโรงเรียน

กิจกรรมวิชาการเป็นกิจกรรมที่ถูกจัดขึ้นภายในโรงเรียนเพื่อเสริมทักษะทางด้านความรู้ทางวิชาการ การเรียนรู้ การวางแผน การแก้ปัญหา อยู่ในรูปของการร่วมแข่งขันตอบปัญหาวิชาการ การจัดกิจกรรมทางวิชาการ ดุชมรมวิชาการ รวมถึงกิจกรรมที่จะต้องใช้การคิดและวิเคราะห์

ภาพที่ 6.5 ร้อยละของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กวตวิชา
จำแนกตามการร่วมกิจกรรมด้านวิชาการในโรงเรียน

ภาพที่ 6.6 ร้อยละของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กวตวิชา
จำแนกตามการร่วมกิจกรรมด้านวิชาการในโรงเรียน

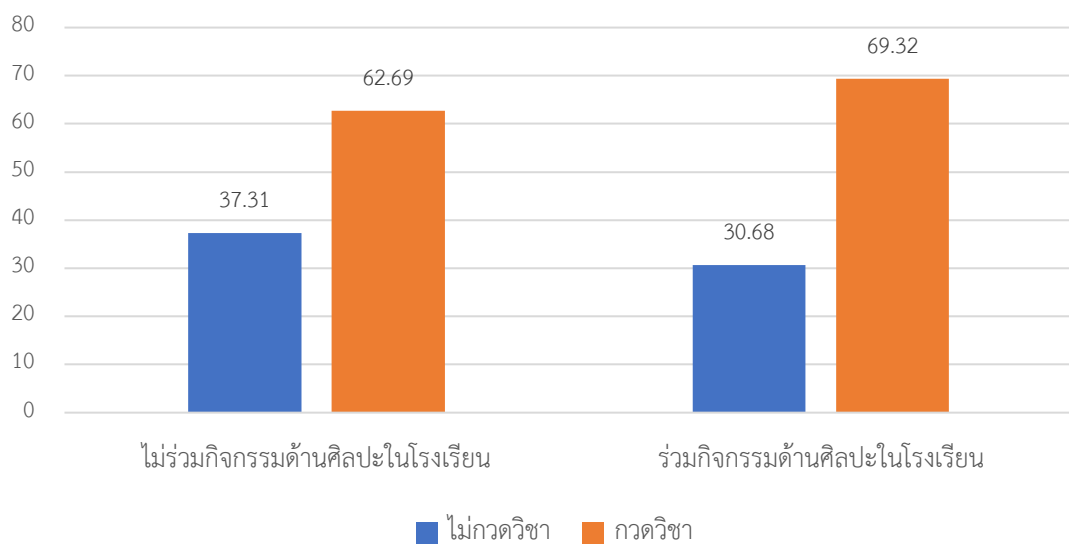
จากการศึกษาเชิงปริมาณเกี่ยวกับการทำกิจกรรมภายในโรงเรียนของนักเรียน พบว่านักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ร่วมกิจกรรมด้านวิชาการในโรงเรียนจะมีสัดส่วนของนักเรียนที่กวตวิชาสูงกว่านักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ร่วมกิจกรรมด้านวิชาการในโรงเรียน และ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ร่วมกิจกรรมด้านวิชาการในโรงเรียนจะมีสัดส่วนของนักเรียนที่เรียนพิเศษสูงกว่านักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ร่วมกิจกรรมด้านวิชาการในโรงเรียน เช่นกัน

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยวิธีวิเคราะห์ถดถอย Probit พบว่า ทั้งนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีการทำกิจกรรมเชิงวิชาการมีโอกาสกวตวิชา มากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่ไม่ทำกิจกรรมเชิงวิชาการ อาจเป็นเพราะนักเรียนที่ทำกิจกรรมเชิงวิชาการนั้นมีโอกาสคลุกคลีอยู่กับด้านวิชาการ ดังนั้น มุมมองเกี่ยวกับการศึกษา การกวตวิชาจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักเรียนกลุ่มดังกล่าว

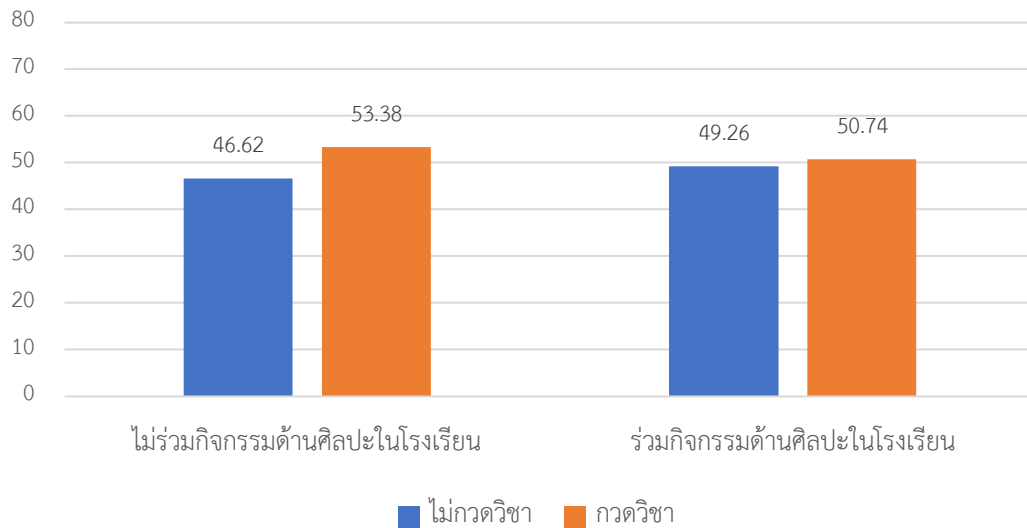
6.3.2 การร่วมกิจกรรมด้านศิลปะในโรงเรียน

กิจกรรมทางศิลปะที่ถูกจัดขึ้นโรงเรียน การเข้าร่วมชมรมวาดภาพ นาฏศิลป์ ดนตรี ทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากล ชมรมถ่ายภาพ มีความหมายรวมถึงกิจกรรมการแข่งขันศิลปะระดับโรงเรียน ระดับ จังหวัดระดับเขต

ภาพที่ 6.7 ร้อยละของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กวตริชา
จำแนกตามการร่วมกิจกรรมด้านศิลปะในโรงเรียน

ภาพที่ 6.8 ร้อยละของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กวตวิชา
จำแนกตามการร่วมกิจกรรมด้านศิลปะในโรงเรียน

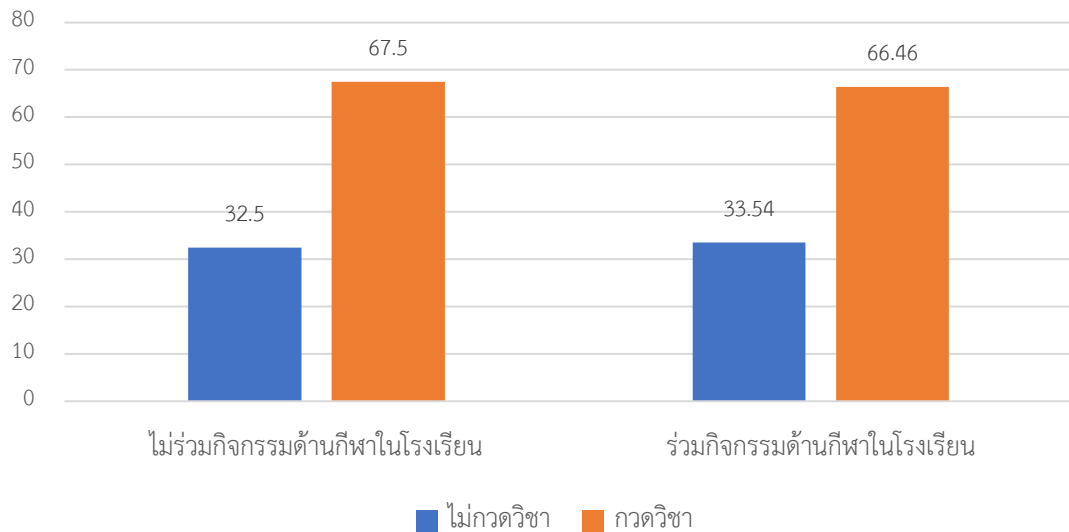

จากการศึกษาเชิงปริมาณเกี่ยวกับการทำกิจกรรมภายในโรงเรียนของนักเรียน พบว่า สัดส่วนนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ร่วมกิจกรรมด้านศิลปะในโรงเรียนจะมีสัดส่วนของนักเรียนที่กวตวิชาน้อยกว่ากลุ่มที่ร่วมกิจกรรมด้านศิลปะในโรงเรียน แต่พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ร่วมกิจกรรมด้านศิลปะในโรงเรียนกลับจะมีสัดส่วนของนักเรียนที่กวตวิชามากกว่ากลุ่มที่ร่วมกิจกรรมด้านศิลปะในโรงเรียน อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยวิธีวิเคราะห์ถดถอย Probit พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะในโรงเรียนไม่มีผลต่อการกวตวิชาของนักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้น

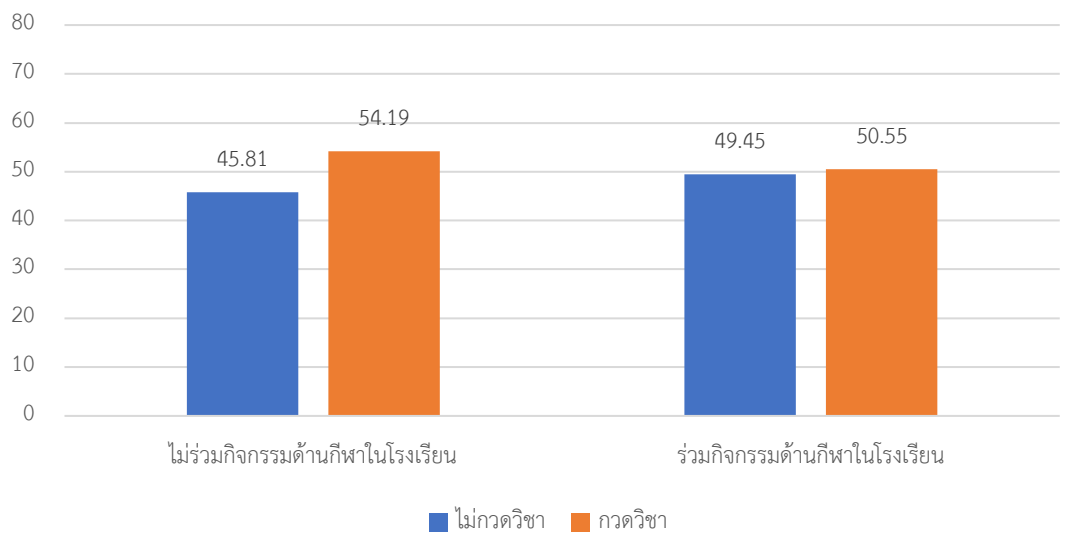
6.3.3 การร่วมกิจกรรมด้านกีฬาในโรงเรียน

การเข้าร่วมกิจกรรมประเภทกีฬาภายในโรงเรียน การแข่งขันกีฬาสี การเป็นนักกีฬาโรงเรียน การเป็นสมาชิกชมรมกีฬาภายในโรงเรียน

ภาพที่ 6.9 ร้อยละของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กวตวิชา
จำแนกตามการร่วมกิจกรรมด้านกีฬาในโรงเรียน

ภาพที่ 6.10 ร้อยละของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กวตวิชา
จำแนกตามการร่วมกิจกรรมด้านกีฬาในโรงเรียน

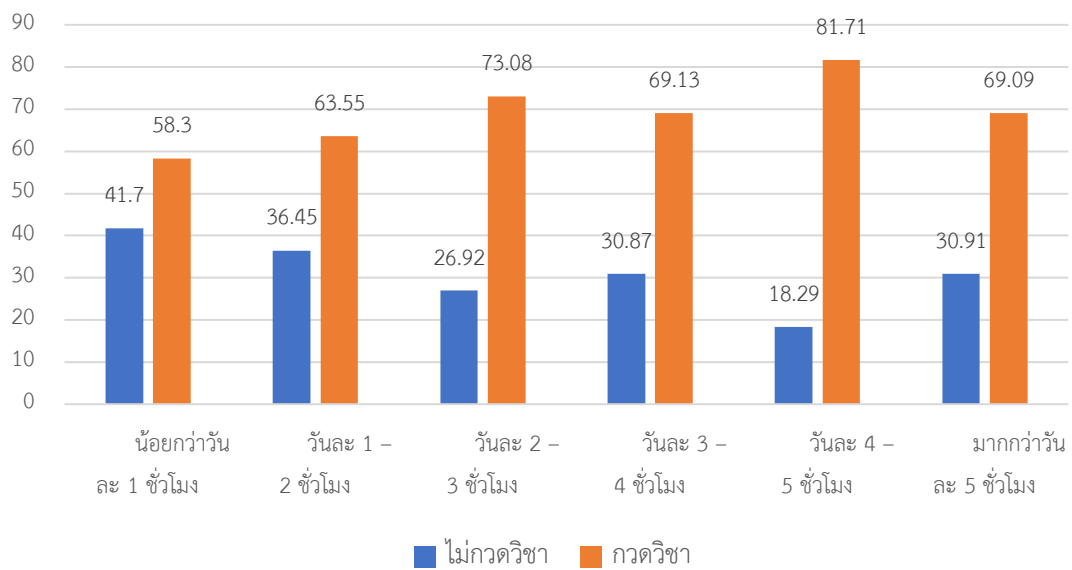
จากการศึกษาเชิงปริมาณเกี่ยวกับการทำกิจกรรมภายในโรงเรียนของนักเรียนในด้านกีฬาพบว่า นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ร่วมกิจกรรมทางด้านกีฬาในโรงเรียนจะมีสัดส่วนนักเรียนที่กวตวิชามากกว่ากลุ่มนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ร่วมกิจกรรมด้านกีฬาในโรงเรียน สำหรับ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ได้ร่วมกิจกรรมทางด้านกีฬาในโรงเรียนจะมีสัดส่วนนักเรียนที่กวตวิชามากกว่า

กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ร่วมกิจกรรมด้านกีฬาในโรงเรียน เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยวิธีวิเคราะห์ถดถอย Probit พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมด้านกีฬาในโรงเรียนไม่มีผลต่อการกวาดวิชาของนักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้น

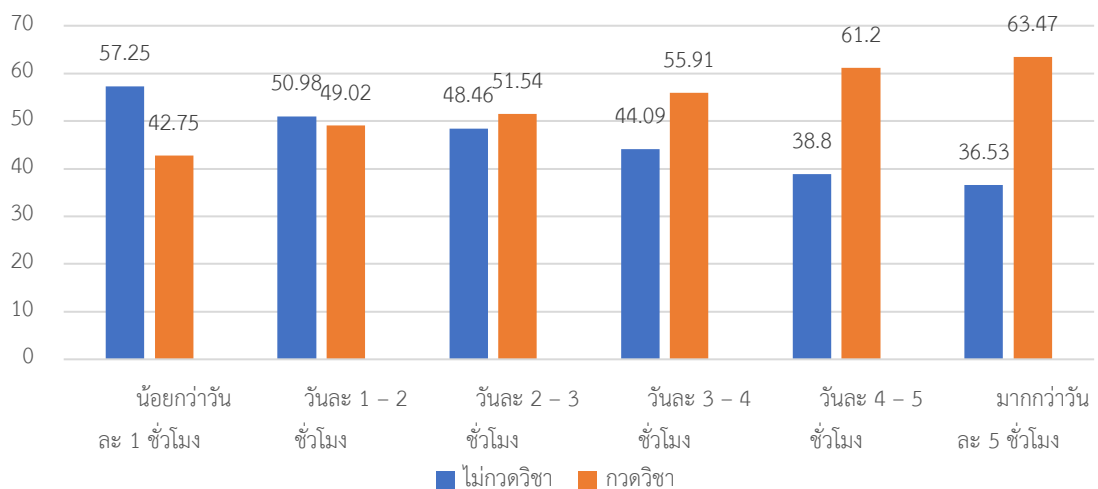
6.3.4 การใช้เวลาทำการบ้าน-อ่านหนังสือ

ระยะเวลาที่นักเรียนใช้ในการทำการบ้านและการทบทวนตำรา อ่านหนังสือ การทำโครงการ หรือกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนนอกเวลาเรียนปกติในแต่ละวัน

ภาพที่ 6.11 ร้อยละของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กวตวิชาจำแนกตามระยะเวลาที่ใช้ทำการบ้าน-อ่านหนังสือ

ภาพที่ 6.12 ร้อยละของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กวตวิชาจำแนกตามระยะเวลาที่ใช้ทำการบ้าน-อ่านหนังสือ

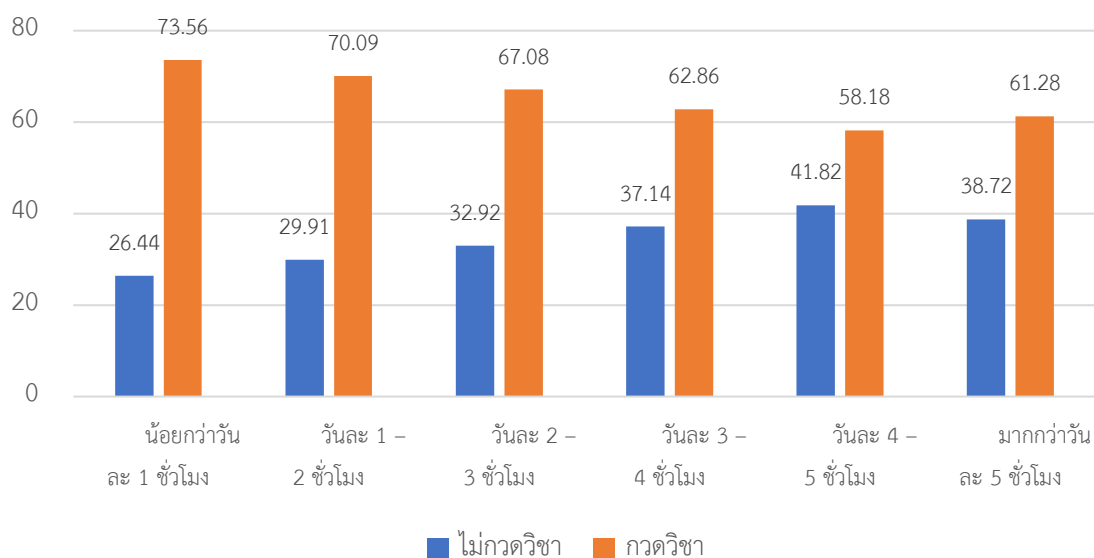

จากการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า ด้านของการใช้เวลาในการทำการบ้านของนักเรียน ประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนที่ใช้เวลาในการทำการบ้านวันละ 4 – 5 ชั่วโมงมีสัดส่วนของนักเรียนที่ กวดวิชามากที่สุด ในด้านของการใช้เวลาในการทำการบ้านของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่ม นักเรียนที่ใช้เวลาในการทำการบ้านมากกว่าวันละ 5 ชั่วโมงมีสัดส่วนของนักเรียนที่กวดวิชามากที่สุด เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยวิธีวิเคราะห์ถดถอย Probit พบว่า การใช้เวลาทำการบ้านหรืออ่าน หนังสือที่แตกต่างกันของนักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้น ไม่มีผลต่อการกวดวิชาของนักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้น

6.3.5 การใช้เวลาที่ใช้ดูโทรทัศน์

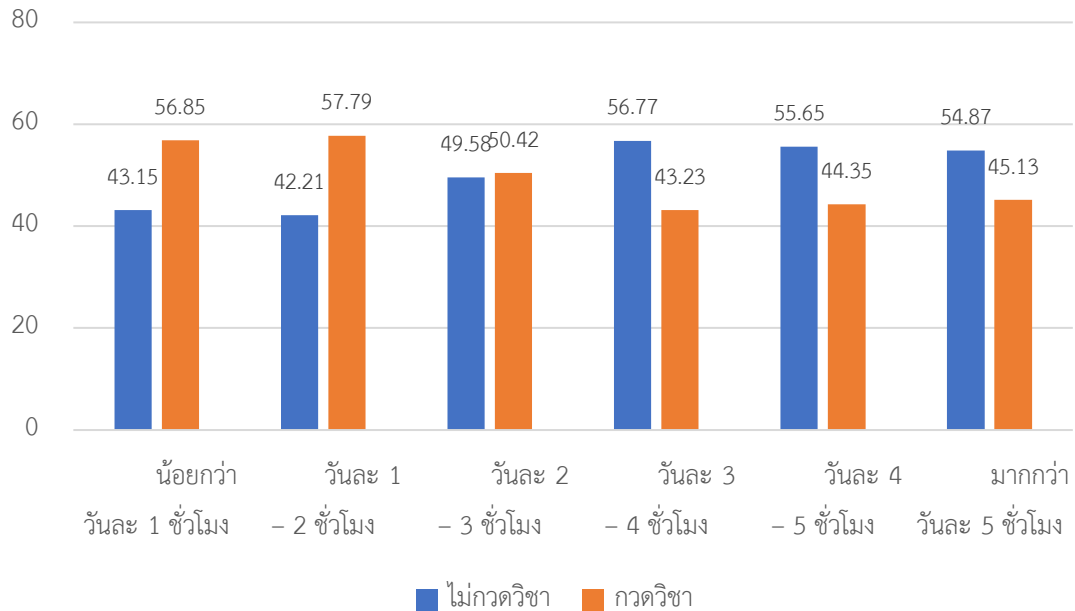
การใช้เวลาดูโทรทัศน์ ในที่นี้ มีความหมายครอบคลุมถึงการดูรายการละคร ภาพยนตร์ผ่าน ระบบโทรทัศน์ ระบบอินเทอร์เน็ต การดู YouTube ดูโทรทัศน์ออนไลน์ ที่ไม่ใช่การเปิดทิ้งไว้เฉยๆ แต่ เป็นการดูอย่างจริงจัง

ภาพที่ 6.13 ร้อยละของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กวดวิชาจำแนกตามระยะเวลาที่ใช้ดูโทรทัศน์

ภาพที่ 6.14 ร้อยละของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กวตวิชาจำแนกตามระยะเวลาที่ใช้ดูโทรทัศน์

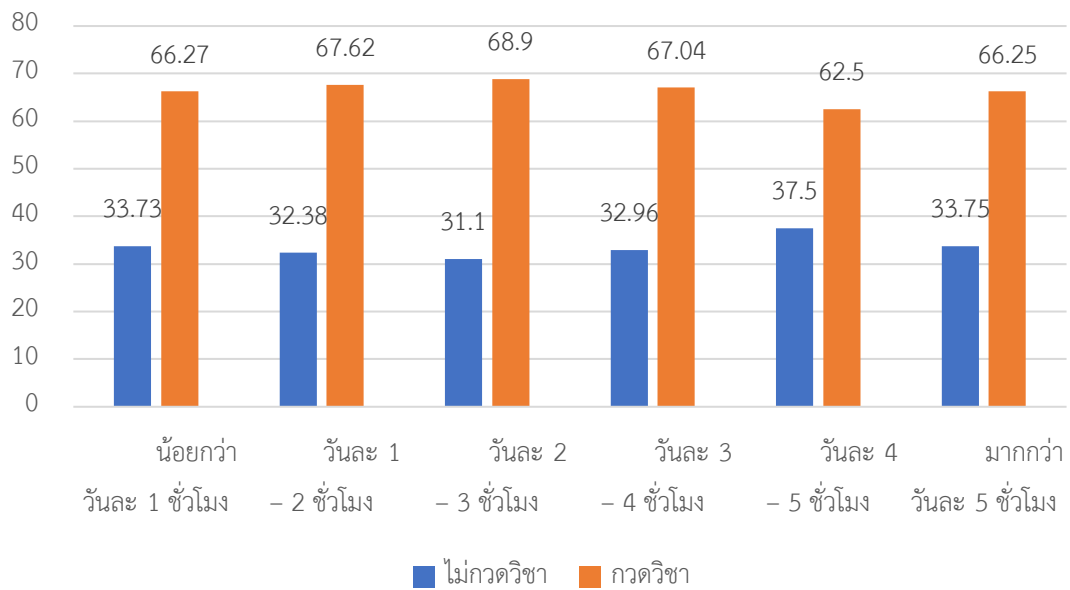

จากการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า ในด้านของการใช้เวลาในการดูโทรทัศน์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มนักเรียนที่ใช้เวลาดูโทรทัศน์น้อยกว่าวันละ 1 ชั่วโมงต่อวันเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนนักเรียนที่กวตวิชามากที่สุด สำหรับ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มนักเรียนที่ใช้เวลาดูโทรทัศน์วันละ 1 - 2 ชั่วโมงต่อวันเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนนักเรียนที่กวตวิชามากที่สุด เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยวิธีวิเคราะห์ถดถอย Probit พบว่า นักเรียนที่ดูทีวีในแต่ละวันมากจะมีโอกาสเรียนพิเศษน้อยลง เมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่มีดูทีวีในแต่ละวันน้อย เพราะนักเรียนในกลุ่มดังกล่าวจะใช้เวลาไปกับการดูทีวีมากกว่าที่จะไปทำกิจกรรมอย่างอื่น เช่น การเรียนพิเศษ เป็นต้น

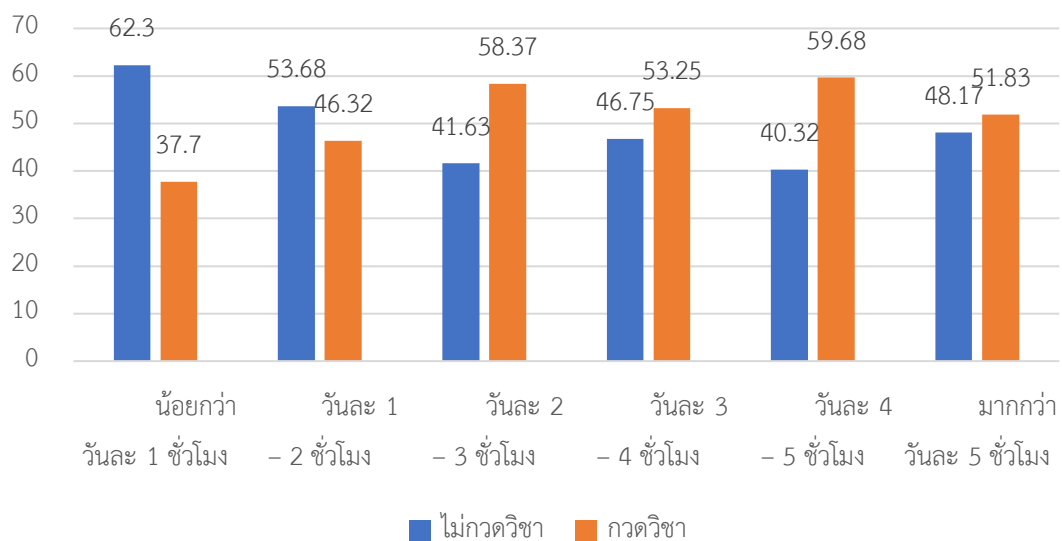
6.3.6 การใช้เวลาที่คอมพิวเตอร์/เล่นเกม

การเล่นเกมคอมพิวเตอร์และเกมในโทรศัพท์มือถือทุกระบบปฏิบัติการทั้งระบบออฟไลน์และออนไลน์ที่นักเรียนเล่นในแต่ละวัน

ภาพที่ 6.15 ร้อยละของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กวตวิชา
จำแนกตามระยะเวลาที่ใช้คอมพิวเตอร์/เล่นเกม

ภาพที่ 6.16 ร้อยละของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กวตวิชา
จำแนกตามระยะเวลาที่ใช้คอมพิวเตอร์/เล่นเกม

จากการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า ด้านการใช้เวลาในการใช้คอมพิวเตอร์ หรือเล่นเกมของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มนักเรียนที่ใช้เวลาในการใช้คอมพิวเตอร์ หรือเล่นเกมวันละ 2 – 3 ชั่วโมงต่อวันเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนนักเรียนที่กวดวิชามากที่สุด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มนักเรียนที่ใช้เวลาในการใช้คอมพิวเตอร์ หรือเล่นเกมวันละ 4 – 5 ชั่วโมงต่อวันเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนนักเรียนที่กวดวิชามากที่สุด เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยวิธีวิเคราะห์ถดถอย Probit พบว่าระยะเวลาที่ใช้ในการใช้คอมพิวเตอร์ หรือเล่นเกมไม่มีผลต่อการกวดวิชาของนักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้น

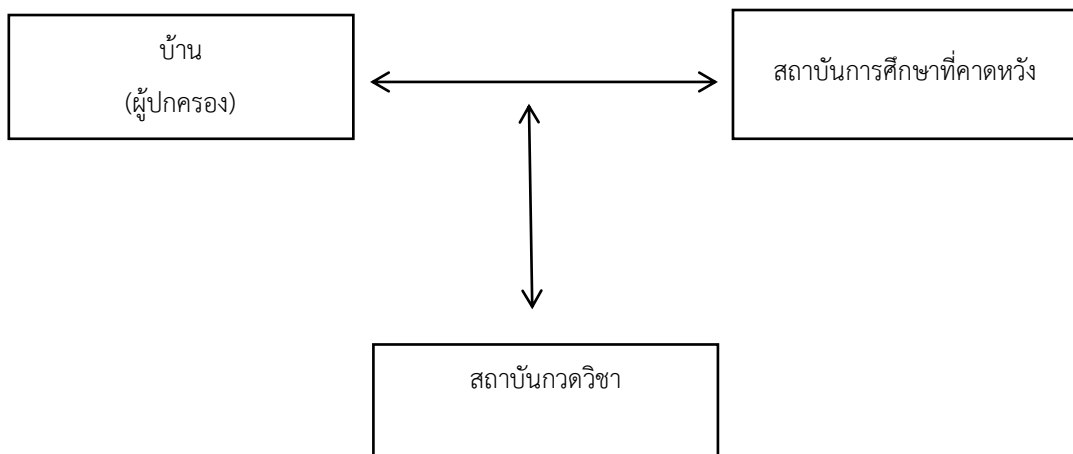
6.4 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียนในระบบปกติ และโรงเรียนกวดวิชา

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียนในระบบปกติ ความรู้สึกของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนในระบบปกติ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ที่อยู่ในเขตตัวเมืองหรือมีบุตรหลานที่เรียนในโรงเรียนเขตตัวเมือง จะมีความคาดหวังให้บุตรหลานของตนได้ศึกษาในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงและภาษีทางสังคมที่ดี โดยผู้ปกครองระดับประถมศึกษาเชื่อว่าการศึกษาที่บุตรหลานของตนได้ศึกษาเล่าเรียนในสภาพแวดล้อมของเพื่อนที่ตั้งใจเรียน จะทำให้บุตรหลานของตนได้เข้าเรียนต่อในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่ดี และโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ดีจะทำให้บุตรหลานสามารถศึกษาต่อในระดับมัธยมปลายที่ดีและต่อเนื่องให้บุตรหลานของผู้ปกครองเหล่านี้ได้เข้ามหาวิทยาลัยที่ดีและมีอาชีพการงานที่มั่นคง ในด้านของผู้ปกครองระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายพบว่าผู้ปกครองที่มีบุตรหลานศึกษาอยู่ในเขตตัวเมือง จะต้องการให้บุตรหลานของตนเข้าโรงเรียนในระบบปกติ ที่ดี เนื่องจากต้องการให้บุตรหลานของตนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพที่ดีที่สุด และทำให้บุตรหลานของตนสามารถเรียนต่อในมหาวิทยาลัย และเตรียมพร้อมสู่อำชีพที่บุตรหลานของตนต้องการได้ จึงทำให้โรงเรียนที่มีชื่อเสียงเหล่านี้จำเป็นต้องคัดเลือกนักเรียนที่เข้าเรียน เนื่องจากจำนวนนักเรียนที่ต้องการเขามีจำนวนมากกว่าที่นั่งที่โรงเรียนจะสามารถจัดสรรได้ โดยทั่วไปรูปแบบการเปิดรับของโรงเรียนที่มีชื่อเสียงเหล่านี้จะเปิดรับนักเรียนที่เข้าเรียนทั้งหมด 4 รูปแบบ ได้แก่

- 1) การสอบคัดเลือกแบบวิธีทั่วไป
- 2) การรับด้วยเงื่อนไขของการเป็นบุตรหลานบุคลากรภายในโรงเรียน
- 3) ระบบโควตาพิเศษที่เปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ
- 4) ระบบอุปถัมภ์ หรือการบริจาคเงินจำนวนหนึ่งเพื่อเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง

เมื่อจำนวนที่นั่งมีจำกัด และผู้ปกครองต้องการให้บุตรหลานของตนเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาที่ดี จึงทำให้ผู้ปกครองเหล่านี้แสวงหาข้อได้เปรียบให้กับบุตรหลานของตนในการสอบเข้า และเตรียมความพร้อมให้มากกว่าคนอื่น ดังนั้นการกวดวิชาจึงเป็นตัวเลือกอันดับต้นๆ ที่ผู้ปกครองจะมั่นใจเพื่อสร้างข้อได้เปรียบเหล่านี้ให้กับบุตรหลานของตนได้

ภาพที่ 6.17 ความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน – กวดวิชา – โรงเรียน

ที่มา: นักวิจัย

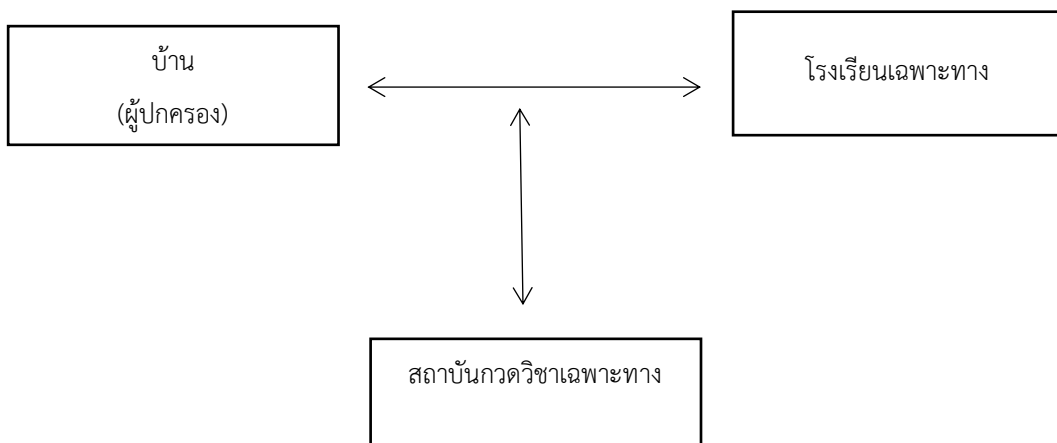
ซึ่งการกวดวิชาเป็นตัวเลือกอันดับต้นๆ ที่สามารถสร้างความมั่นใจให้ผู้ปกครองได้ว่าบุตรหลานของตนจะมีความพร้อมและโอกาสในการสอบเข้าในสถาบันการศึกษาที่คาดหวังได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้ปกครองที่มีบุตรหลานของตนศึกษาอยู่ในอำเภอที่ไม่ใช่ในเขตเมือง ส่วนใหญ่ไม่ได้มีความเข้มงวดในการเรียนต่อในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง แต่จะเน้นให้บุตรหลานของตนเรียนกวดวิชาในวิชาที่บุตรหลานของตนด้อย เพื่อเพิ่มเกรดทางการเรียนในวิชาที่บุตรหลานของตนเองอ่อนมากกว่า การกวดวิชาเพื่อการแข่งขันเข้าเรียนต่อในสถาบันการศึกษาที่คาดหวัง

สถาบันกวดวิชาที่อยู่ในเขตเมืองและสถาบันกวดวิชาที่อยู่ในเขตรอบนอก จุดประสงค์ของการตั้งขึ้นแตกต่างกัน เนื่องจากค่านิยมของผู้ปกครองที่คาดหวังในบุตรหลานที่แตกต่างกัน ซึ่งทำให้ค่าใช้จ่ายทางการกวดวิชาของผู้ปกครองที่บุตรหลานศึกษาอยู่ในเขตตัวเมือง และนอกเมือง มีค่าใช้จ่ายที่แตกต่างกันด้วย โดยจากการสำรวจข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีบุตรหลานศึกษาอยู่ในโรงเรียนในระบบปกติ เขตเมืองมีค่าใช้จ่ายสูงสุดต่อเดือนประมาณ 40,000 บาท ในขณะที่ผู้ปกครองที่มีบุตรหลานศึกษาอยู่ในโรงเรียนในระบบปกติ ที่อยู่เขตนอกเมืองมีค่าใช้จ่ายสูงสุดต่อเดือนประมาณ 1,200 บาท และค่าเฉลี่ยโดยรวมของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ปกครองที่มีบุตรหลานศึกษาอยู่ใน

โรงเรียนในระบบปกติ เขตเมือง มีค่าใช้จ่ายในการกวดวิชามากกว่าผู้ปกครองที่มีบุตรหลานศึกษาอยู่ในโรงเรียนในระบบปกติ ที่อยู่เขตนอกเมือง นอกเหนือจากนี้ ในด้านของวิถีชีวิตของผู้ปกครองที่มีบุตรหลานศึกษาอยู่ในโรงเรียนในระบบปกติ เขตเมือง จะมีความเครียดและความกดดันมากกว่าผู้ปกครองที่มีบุตรหลานศึกษาอยู่ในโรงเรียนในระบบปกติ ที่อยู่เขตนอกเมือง เนื่องจากภาระทางการเงินที่ต้องใช้ในการกวดวิชาของบุตรหลานและการบริหารจัดการเวลาในการดูแลรับส่งบุตรหลานของตน

นอกเหนือจากนี้ ยังมีผู้ปกครองบางกลุ่มที่ไม่ได้คาดหวังให้บุตรหลานของตนเข้าเรียนในโรงเรียนในระบบปกติ ที่มีชื่อเสียง หรือคาดหวังให้บุตรหลานของตนเพิ่มเกรดทางการเรียนในวิชาที่อ่อน แต่จะคาดหวังให้บุตรหลานของตนเข้าเรียนในโรงเรียนเฉพาะทางที่ระบบโรงเรียนในระบบปกติไม่สามารถตอบโจทย์ทางด้านองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นในการสอบเข้าได้ อาทิ การสอบเข้าโรงเรียนนักเรียนเตรียมทหาร ของกองทัพไทย การสอบเข้าโรงเรียนเตรียมการไฟฟ้า ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ซึ่งการสอบเข้าโรงเรียนเหล่านี้ ผู้สอบต้องใช้องค์ความรู้จากการอ่าน ค้นคว้า และฝึกฝนด้วยตนเอง ดังนั้น เพื่อสร้างความได้เปรียบเฉพาะทางในการแข่งขันสอบเข้าโรงเรียนเหล่านี้ การกวดวิชาเฉพาะทางจึงเป็นอีกตัวเลือกหนึ่งที่ผู้ปกครองหลายๆคนเลือก เพราะผู้ปกครองเหล่านี้คาดหวังว่าโรงเรียนกวดวิชาเฉพาะทางจะสามารถสร้างความพร้อมในการสอบเข้าให้บุตรหลานของตนได้

ภาพที่ 6.18 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง – โรงเรียนเฉพาะทาง – สถาบันกวดวิชาเฉพาะทาง

ที่มา: นักวิจัย

ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียนในระบบปกติ และสถาบันกวดวิชา จะมีความสัมพันธ์กับเป้าประสงค์ทางการเรียนที่ผู้ปกครองมีและความคาดหวังให้บุตรหลานของตนเป็นตามที่คุณปกครองตั้งใจเอาไว้

บทที่ 7

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การกวดวิชาในบริบทของระบบการศึกษาไทย ณ ศตวรรษที่ 21” เป็นการศึกษาเพื่อได้ทราบเกี่ยวกับรูปแบบของการกวดวิชาในปัจจุบัน เพื่อศึกษารูปแบบและความสำคัญ ปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยลดทอนของการกวดวิชาในบริบทของระบบการศึกษาไทย ตลอดจนเพื่อศึกษาผลกระทบของการกวดวิชาที่มีต่อนักเรียน ผู้ปกครอง และสังคมที่แวดล้อมของนักเรียน และเพื่อเสนอแนะข้อเสนอเชิงนโยบายที่เกี่ยวกับการกวดวิชาเพื่อให้นักเรียนดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและมีสุขภาพในบริบทของระบบการศึกษาไทยศตวรรษที่ 21

7.1 โครงสร้างการศึกษา

- ศึกษาจากเอกสาร ประกาศ กฎหมาย แผนงานในประเทศและต่างประเทศ และงานวิจัยย้อนหลัง 20 ปี
- การศึกษาเชิงปริมาณ ใช้ข้อมูล
  - โครงการ “การศึกษาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะเพื่อพัฒนาศักยภาพการเป็นคนดีคนเก่งของนักเรียนไทย” สำหรับชั้น ป.6 (2,901 คน) และ ม.4 (2,305 คน)
  - โครงการ “การศึกษาสถานการณ์ด้านการคิดวิเคราะห์และความเป็นครู เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาครู” สำหรับครูชั้น ป.1 (304 คน) ป.6 (494 คน) และ ม.4 (545 คน)
- การศึกษาเชิงคุณภาพ โดยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมาย ในพื้นที่ศึกษามีการกวดวิชาอย่างหนาแน่นใน 6 จังหวัดหลักทั่วประเทศ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ชลบุรี ขอนแก่น เชียงใหม่ และสงขลา โดยเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่และเป็นมหาวิทยาลัยในระดับภูมิภาค รวมถึงมีสถาบัน อุดมศึกษาอื่น ๆ ภายในจังหวัดอีกด้วยทั้งนี้ กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย นักเรียน 24 คน ผู้ปกครองของนักเรียน 48 คน และครูผู้สอนกวดวิชา 48 คน

7.2 ผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ได้ผลการศึกษาสำหรับตอบวัตถุประสงค์การศึกษา ดังนี้

7.2.1 ความสำคัญของการกวดวิชา

ในอดีตการกวดวิชาเป็นวิธีการลดความเหลื่อมล้ำระหว่างนักเรียนในเมืองกับนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนห่างไกลที่ และเพื่อลดความแตกต่างของคุณภาพในด้านการจัดการเรียนการสอนระหว่างโรงเรียนชั้นนำไปโรงเรียนทั่วไป

สำหรับปัจจุบัน การกวดวิชาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาด้านวิชาการสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการในการพัฒนาความรู้ความสามารถในเชิงวิชาการในระดับต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของตนเอง รวมถึงการเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการระหว่างหลักสูตรแกนกลางกับเนื้อหาการสอนในชั้นเรียนรวมไปถึงช่องว่างระหว่างหลักสูตรแกนกลางเนื้อหาที่สอนในชั้นเรียนปกติและข้อสอบสำหรับการสอบคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นไป

7.2.2 ประเภทและรูปแบบของการกวดวิชาในปัจจุบัน

จากการศึกษาวิเคราะห์เชิงปริมาณ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 67.02 ไปกวดวิชานอกโรงเรียน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 52.70 ไปกวดวิชานอกโรงเรียนเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงผลการศึกษาเชิงคุณภาพเบื้องต้นจะพบว่าสาเหตุที่นักเรียนเข้าสู่งการกวดวิชาโดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการกวดวิชา มี 4 ประเภท ดังนี้

(1) การกวดวิชาแบบสร้างเสริม เป็นกระบวนการเรียนการสอนให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพัฒนาความรู้เดิมและต้องการเทคนิค วิธีการใหม่ ๆ เพิ่มเติม เพื่อให้สามารถเข้าใจเนื้อหาในหลักสูตร เนื้อหาที่ต้องเรียนรู้ และเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

(2) การกวดวิชาแบบซ่อมเสริม เป็นการเรียนเพื่อพัฒนาส่วนที่ด้อย เพื่อให้เกิดการปรับปรุงผลการเรียนให้ดีขึ้น

(3) การกวดวิชาแบบเร่งรัด หรือการ “ติว” เป็นรูปแบบการกวดวิชาการเรียนเนื้อหาแบบสรุปประเด็น และเทคนิคการทำแบบทดสอบ รวมไปถึงการสอบแข่งขันต่าง ๆ ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนแบบรวบรัดใช้เวลาสั้น ๆ

(4) การกวดวิชาเฉพาะทาง แบ่งเป็น 2 ประเภทย่อย ๆ คือ

- การกวดวิชาเฉพาะทางเพื่อการศึกษาต่อ เป็นการเรียนเพื่อตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้และต่อยอดให้กับนักเรียนได้ในการศึกษาชั้นสูงของนักเรียนต่อไป อาทิ วิชาเฉพาะทางการแพทย์ สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ดนตรี เป็นต้น
- การกวดวิชาเฉพาะทางเพื่อการประกอบอาชีพ โดยมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการสอบคัดเลือกเข้าทำงานในองค์กรบางแห่งอย่างเฉพาะเจาะจง

สำหรับรูปแบบการกวดวิชาในบริบทของระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันสามารถแบ่งได้เป็น 10 รูปแบบดังนี้

- (1) กวดวิชากับครูผู้สอนในโรงเรียน ที่จัดโดยสมาคมครูและผู้ปกครอง
- (2) กวดวิชากับครูผู้สอนในโรงเรียน ที่จัดสอนส่วนตัว/กลุ่ม
- (3) กวดวิชากับติวเตอร์ หรือนิสิต นักศึกษา ที่สถาบันกวดวิชา แบบคอร์ส
- (4) กวดวิชากับติวเตอร์/นิสิต นักศึกษา ที่สถาบันกวดวิชา แบบส่วนตัว/กลุ่ม
- (5) กวดวิชากับติวเตอร์/นิสิต นักศึกษา นอกสถาบันกวดวิชา แบบส่วนตัว/กลุ่ม
- (6) กวดวิชาด้วยการดู VDO ในสถาบันกวดวิชา
- (7) กวดวิชาด้วยการดู VDO ที่บ้าน
- (8) กวดวิชาในโรงเรียนเพื่อสอบ ONET
- (9) กวดวิชากับครูและติวเตอร์ที่บ้านครู
- (10) กวดวิชาในค่ายติว ที่สถาบันกวดวิชาจัดขึ้น

การศึกษาเชิงพื้นที่ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่นิยมเรียนกวดวิชาแบบสอนสด หรือเรียนกับติวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาจะเริ่มกวดวิชาอย่างจริงจังเมื่อเรียนอยู่ชั้น ป.3 เรียน 5 วิชาหลัก ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา เพื่อเตรียมพร้อมสอบเข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงหรือสอบเข้าห้องเรียนพิเศษ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นจะเรียน 5 วิชาหลักเช่นเดียวกับชั้นนักเรียนชั้นประถมศึกษาแต่เพื่อเตรียมสอบเข้าโรงเรียนที่มีชื่อเสียง ในกรณีต้องการย้ายโรงเรียน สำหรับนักเรียนระดับมัศึกษามักจะเรียน

กวดวิชาเป็นกลุ่มย่อยหรือเรียนส่วนตัว เนื่องจากเนื้อหาที่สอนในแต่ละลงเรียนมีการจัดลำดับไม่เหมือนกัน และจะเรียนร่วมกับนักเรียนต่างโรงเรียนในคอร์สเตรียมสอบ

7.2.3 ปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยลดทอนของการกวดวิชา

ครอบครัว

แม้ว่าผลจากการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวจะไม่มีผลต่อการกวดวิชาของนักเรียน แต่การศึกษาเชิงคุณภาพในพื้นที่ 6 จังหวัด พบว่าครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญของการเข้าสู่การกวดวิชา เนื่องจากผู้ปกครองมีความคาดหวังว่านักเรียนอาจจะได้รับการยกย่องให้เป็นนักเรียนแถวหน้าเมื่อถูกเปรียบเทียบกับเพื่อนนักเรียนในระดับชั้นเดียวกัน นอกจากนี้ สำหรับนักเรียนในชั้นประถมศึกษาที่มีสาเหตุเพิ่มเติมนอกเหนือจากด้านคุณภาพการเรียนการสอนชั้นเรียนแล้ว การให้นักเรียนกวดวิชายังเป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้ผู้ปกครองสามารถจัดสรรเวลาในการทำงานหรือทำกิจกรรมประจำวัน และยังมีความคิดว่าเป็นการเพิ่มทักษะความรู้และฝึกฝนให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างในการหาความรู้ อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ดังกล่าวนี้หากมองในมุมมองของผู้สอนกวดวิชาอาจมองได้ว่าเป็นการ “ฝากดูแล” ชั่วคราว ในผู้ปกครองบางรายได้ให้การออกไปกวดวิชาเป็นเงื่อนไขของการที่นักเรียนไม่ต้องอยู่บ้านและทำงานบ้าน (ถ้าอยู่บ้านต้องช่วยทำงานบ้าน) สำหรับมุมมองของนักเรียนระดับประถมศึกษายังคงไม่มีความเข้าใจว่าทำไมต้องเรียนกวดวิชา โดยอาจสรุปได้ว่าเป็นหน้าที่หนึ่งที่ต้องทำ

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาด้านรายได้ครอบครัว พบว่า ครอบครัวที่มีรายได้มากกว่า 40,000 บาท ต่อเดือน มีโอกาสที่จะส่งนักเรียนทั้งในระดับประถมและมัธยมเข้าสู่การกวดวิชามากกว่านักเรียนที่มีรายได้น้อยกว่า จากการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า ผู้ปกครองยินดีที่จะแบกรับภาระด้านการกวดวิชาให้กับนักเรียนแต่มีขอบเขตจำกัด ผู้ปกครองที่มีรายได้มากสามารถสนับสนุนค่าใช้จ่ายให้กับนักเรียนอย่างเต็มที่ ในบางครอบครัวสามารถสนับสนุนได้มากกว่า 15,000 บาทต่อเดือน ในขณะที่บางครอบครัวเลือกให้ตัวเตอร์ซึ่งเป็นนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยเป็นผู้สอนกวดวิชาซึ่งคิดราคาค่าตอบแทนที่ไม่สูงมาก นอกจากนี้ ผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยเลือกให้นักเรียนเรียนกวดวิชาที่โรงเรียน (วันเสาร์) กับสมาคมครูและผู้ปกครองเพราะความต้องการประหยัด

ครูในโรงเรียน การจัดการเรียนการสอน หลักสูตรและโรงเรียน

จากการวิเคราะห์เชิงปริมาณพบว่า ครูร้อยละ 88.69 ใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย ในขณะที่ครูร้อยละ 65.11 สอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร้อยละ 57.39 สอนแบบอภิปรายโดยกรณีศึกษา และร้อยละ 41.59 สอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูเปิดโอกาสให้ได้ใช้ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์น้อย เมื่อเทียบกับการสอนโดยการบรรยาย อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาเชิงคุณภาพได้ให้ภาพของสถานการณ์ที่ค่อนข้างสอดคล้องกัน กล่าวคือ การเรียนการสอนในห้องเรียนส่วนใหญ่นักเรียนไม่ได้รับความรู้จากครูอย่างเต็มที่ เนื่องจาก ครูมีภาระงานอื่นนอกจากงานสอนด้วย อาทิ กิจกรรมโรงเรียน อบรม สัมมนา เอกสารการประเมินตามที่ผู้บริหารได้มอบหมาย มีผลทำให้ครูมีเวลาเตรียมสื่อและการสอนน้อยและมีเวลาสอนน้อยรวมไปถึงปัญหาครูไม่ครบรายวิชา ครูต้องสอนข้ามวิชาเอก โดยสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณที่พบว่า ครูร้อยละ 33.47 สอนข้ามวิชาเอก

นอกจากนี้ การศึกษาเชิงคุณภาพยังพบอีกว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนปกติไม่สามารถสอนเนื้อหาให้ครอบคลุมเนื้อหาตามหลักสูตรได้ รวมทั้งสอนไม่เข้าใจ ไม่ใช่ภาษาที่เข้าใจง่าย หรือในบางกรณีอาจจะไม่ได้สอนแต่ใช้วิธีการให้ใบงาน การลอกเนื้อหาจากหนังสือลงสมุด โดยครูผู้สอนกวาดวิชานักเรียนและผู้ปกครองที่เข้าร่วมให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดให้ข้อมูลว่าครูในโรงเรียนหลายคนที่สอนวิชานั้น ๆ มักชักชวนให้นักเรียนไปเรียนพิเศษกับตนเองเพื่อเพิ่มเกรด ทั้ง ๆ ที่สอนเหมือนกันกับในห้องเรียน แต่เพิ่มเติมด้วยการบอกแนวข้อสอบ หรือในบางกรณีจะบอกข้อสอบล่วงหน้า หรือในบางรายคือให้ผลการเรียนเพิ่มโดยจ่ายเงินเพื่อเรียนกวาดวิชาแต่ไม่ต้องมากวาดวิชาจริง ๆ

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาไปถึงการวัดและประเมินผลที่ได้จากการจัดการเรียนการสอน พบว่าครูร้อยละ 87.56 ซึ่งเป็นครูส่วนใหญ่เน้นความรู้ความจำมากกว่าการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์และประเมินผล ซึ่งไม่สามารถสะท้อนถึงทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน และอาจไม่สามารถทำให้เกิดการพัฒนาด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นได้ ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนทำให้เกิดผลกระทบต่อตัวนักเรียน ทำให้นักเรียนเรียนในห้องไม่เข้าใจและไม่สามารถทำการประเมินให้ได้ผลในระดับที่น่าพอใจ

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาเชิงปริมาณเปรียบเทียบคะแนนด้านการคิดวิเคราะห์ของครูและเด็กนักเรียน พบว่า คะแนนการคิดวิเคราะห์ของครูไม่มีความแตกต่างเท่าไรนัก โดยครูสามารถทำแบบทดสอบเฉพาะวิชาการอ่านได้มากกว่านักเรียน ในขณะที่คะแนนวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพในทุกพื้นที่พบว่า ความสามารถ

ของครูผู้สอนมีผลโดยตรงต่อการถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียน หากครูมีศักยภาพไม่เพียงพอที่จะสอน นักเรียนนักเรียนจึงจำเป็นต้องไปกวดวิชานอกโรงเรียน เช่นกัน

ระบบการส่งต่อนักเรียน

แม้ว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนจำนวนมากจะสอนนักเรียนอย่างเต็มความสามารถที่ตนมีอยู่ แต่เนื้อหาตามหลักสูตรไม่ครอบคลุมกับเนื้อหาที่ใช้เพื่อสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ การสอบวัดระดับต่างๆ ผู้ปกครองมักให้นักเรียนกวดวิชาเพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนมีความรู้เพียงพอต่อการสอบดังกล่าว ซึ่งนักเรียนจะได้เรียนรู้เนื้อหา เทคนิควิธีการ ทำแบบข้อสอบ และแนวข้อสอบที่โรงเรียนปกติไม่ได้นำมาบรรจุในหลักสูตร สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่มีความมุ่งหวังในการประกอบอาชีพในใจแล้ว บางรายได้ตระหนักว่าการเรียนในโรงเรียนไม่เพียงพอที่จะได้รับความรู้ความสามารถไปสอบแข่งขันเพื่อเรียนต่อในสาขาวิชาที่ตนเองต้องการได้ อาทิ แพทย์ สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ดนตรี รวมไปถึงนักเรียนนายร้อยต่างเห็นพ้องต้องกันว่าหากไม่เรียนกวดวิชาออกโรงเรียนก็จะเป็นการเสียความรู้และทักษะที่จะไปสอบแข่งขันได้ นอกจากนี้การคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัยยังมีการสอบที่เข้าชื่อนามมากมาย อาทิ O-Net GAT-PAT วิชาสามัญ 9 วิชา

7.2.4 ผลกระทบของการกวดวิชาต่อ 4H

ข้อค้นพบจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนพิเศษด้านวิชาการมีแนวโน้มที่จะมีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ได้ดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้กวดวิชาอย่างมีนัยสำคัญ โดยในทัศนะของผู้ปกครองจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมีความสอดคล้องกับทัศนะของครูผู้สอนกวดวิชาว่านักเรียนที่กวดวิชามีการพัฒนาเรื่องทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ดีขึ้นกว่าช่วงที่ยังไม่ได้เรียน โดยสังเกตได้จากนักเรียนสามารถวิเคราะห์โจทย์ปัญหาได้ และสามารถเข้าใจเนื้อหาที่มีความยากหรือซับซ้อนได้ดียิ่งขึ้น

ถึงแม้ว่าจากการวิเคราะห์เชิงปริมาณจะพบว่าโดยทั่วไปแล้วนักเรียนที่กวดวิชาจะมีคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยมากกว่านักเรียนที่ไม่กวดวิชาอย่างมีนัยสำคัญ แต่เมื่อพิจารณาเฉพาะนักเรียนที่มีจิตสาธารณะระดับมาก โดยเปรียบเทียบสัดส่วนระหว่างนักเรียนที่กวดวิชาและนักเรียนที่ไม่ได้กวดวิชาพบว่า นักเรียนระดับชั้น ม.4 ที่ไม่กวดวิชากลับมีจิตสาธารณะระดับมาก (ควอไทล์ที่ 4) มีสัดส่วนมากกว่านักเรียนระดับชั้น ม.4 ที่กวดวิชา จากการสัมภาษณ์พบว่านักเรียนระดับมัธยมปลายที่มากวดวิชาอยู่ในสถานะการแข่งขันกับเพื่อนที่เรียนด้วยกัน ทำให้อาจคิดถึงตนเองก่อนที่จะมีจิตอาสาและการทำเพื่อผู้อื่น ทั้งนี้ ผู้ปกครองจะรู้สึกหวั่นไหวถ้าหากนักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองได้ดี โดยพบว่า

นักเรียนส่วนใหญ่ที่ผู้ปกครองระบุว่ามีความรู้ผิดชอบต่อตนเองจะเข้ามาขอให้ผู้ปกครองอนุญาตให้ไป กวดวิชา ในขณะที่ นักเรียนยังรับผิดชอบไม่ได้หรือยังไม่รู้หน้าที่ของตนเองผู้ปกครองจะบังคับให้ไป เรียนกวดวิชา หรือจูงใจให้ไปกวดวิชาโดยมีข้อแลกเปลี่ยน

นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้มีความกังวลหรือมีความเครียดถึงขนาดที่ควบคุมไม่ได้ เนื่องจากว่า หากเกิดความเครียด นักเรียนก็สามารถผ่อนคลายได้โดยการทำกิจกรรมอย่างอื่น อีกทั้งผู้ปกครองก็ ไม่ได้บังคับจนเกิดความกดดัน โดยรวมแล้วนักเรียนมีความสุขต่อการดำเนินชีวิตในทุก ๆ วันที่เป็นอยู่ ทั้งเรื่องเรียนในโรงเรียน และเรียนในโรงเรียนกวดวิชา

ด้านสุขภาพร่างกาย โดยส่วนใหญ่แล้วมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ มีเพียงบางรายที่อาจ มีอาการหอบหืด และนักเรียนแต่ละคนไม่ได้มีอาการเจ็บป่วยบ่อย นาน ๆ ครั้งจะเป็นไข้ หรือเป็นหวัด ซึ่งเมื่อเป็นแล้วก็สามารถหายเองได้อย่างรวดเร็ว

7.2.5 การใช้เวลานอกเหนือจากการกวดวิชา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณพบว่า นักเรียนทุกระดับชั้นที่ใช้เวลาในการอ่านหนังสือ และทำการบ้านในแต่ละวันมากกว่าจะมีโอกาสเรียนกวดวิชา มากกว่านักเรียนทุกระดับชั้นที่ใช้เวลา ในการอ่านหนังสือและทำการบ้านในแต่ละวันน้อยกว่า ซึ่งนักเรียนจะพยายามทำการบ้านและอ่าน หนังสือทบทวนเมื่อมีเวลาว่างจากการเรียนในชั้นเรียนปกติ หรือการเรียนกวดวิชา โดยนักเรียนในชั้น เล็กจะอาศัยช่วงเวลาในการกวดวิชาตอนเย็นเพื่อทำการบ้าน

นอกจากนี้ ยังพบอีกว่านักเรียนทุกระดับชั้นที่ใช้เวลาในการเล่นเกมหรือเล่นคอมพิวเตอร์ใน แต่ละวันมากกว่าจะมีโอกาสเรียนกวดวิชาน้อยกว่านักเรียนทุกระดับชั้นที่ใช้เวลาในการเล่นเกมหรือ เล่นคอมพิวเตอร์ในแต่ละวันน้อยกว่า ผลการศึกษาเชิงพื้นที่ พบว่า สาเหตุที่สำคัญผู้ปกครองของ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาการให้นักเรียนไปเรียนกวดวิชา คือเพื่อให้นักเรียนไว้ลดการเล่น เกม จากโทรศัพท์หรือคอมพิวเตอร์ รวมไปถึงนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่นอกเหนือจากการเรียนใน โรงเรียนปกติและการกวดวิชาแล้ว มักใช้เวลาว่างไปกับกิจกรรมที่ตนเองชื่นชอบ เช่น การเล่นเกม ออนไลน์ การอ่านนิยาย การเล่นเกม รวมไปถึงการช่วยงานภาระทางบ้าน เป็นต้น ทั้งนี้ยังรวมถึง การทำกิจกรรมของโรงเรียนที่ไม่ใช่กิจกรรมบังคับ อาทิ การเป็นนักกีฬาให้กับโรงเรียน การแข่งขัน คอมพิวเตอร์ เป็นกรรมการนักเรียน กิจกรรมกีฬา (staff) นักเรียนเกือบทั้งหมดยังคงอ่านหนังสือ ทำ การบ้าน เป็นสิ่งที่ต้องทำเพราะหากไม่ได้ทำก็จะตามเพื่อนไม่ทันหรือเรียนไม่รู้เรื่อง

อย่างไรก็ตาม ในชีวิตประจำวันของนักเรียนยังคงดำเนินไปอย่างเป็นปกติ ยกเว้นเวลาอาหารเย็นที่มักจะไม่ได้ทานร่วมกับครอบครัวของตนเอง มีกิจกรรมกับครอบครัวอยู่บ้าง แต่ไม่บ่อยมาก

7.2.6 ข้อดีและข้อเสียของการกวดวิชา

ข้อดี การกวดวิชาเป็นการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ต่อตัวนักเรียน ทำให้เพิ่มความมั่นใจในการสอบของนักเรียนได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณที่พบว่านักเรียนที่กวดวิชาสามารถทำการทดสอบการคิดวิเคราะห์ได้ดีว่านักเรียนที่ไม่กวดวิชาอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสีย นักเรียนอาจเกิดความเครียดหรือความกดดันจากการเรียนมากเกินไป อาจทำให้มีการพัฒนาการที่ไม่สมวัย และอาจมีปัญหาสุขภาพ รวมไปถึงมีโอกาสที่จะใช้เวลาอยู่กับครอบครัวน้อยลง นอกจากนี้ ยังทำให้เกิดความเครียดความกดดันของกับผู้ปกครองด้านรายจ่ายสำหรับการกวดวิชา ค่าเดินทางไปกวดวิชา และการอำนวยความสะดวกอื่น ๆ รวมไปถึงการเกิดเป็นธุรกิจการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาผลประโยชน์จากระบบการศึกษา

ข้อสังเกต ความรู้ทางวิชาการเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถทำให้ใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้ หากแต่ควรส่งเสริมให้นักเรียนทุกระดับชั้นมีทักษะชีวิตจะช่วยให้นักเรียนในปัจจุบันสามารถใช้ชีวิตได้อย่างดีในอนาคต

7.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเรื่องการกวดวิชาในบริบทของระบบการศึกษาไทย ณ ศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการศึกษาข้อมูลทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำให้ได้ข้อค้นพบตามที่กล่าวมาแล้วนั้น จึงมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกวดวิชา ดังนี้

- (1) ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างอิสระและทั่วถึง

จากการศึกษาพบว่า นักเรียนในระบบการศึกษาไทยปัจจุบันนี้มีความรู้จักปรับตัวให้เข้ากับโลกยุคศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างมากโดยจะเห็นได้จากการที่นักเรียนรู้จักใช้สื่ออินเทอร์เน็ตให้เป็นประโยชน์ในการค้นคว้าหาข้อมูลหาความรู้ เพื่อนำมาทำการบ้าน หรือรายงาน ตลอดจน การค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในฐานะความรู้รอบตัวซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่จำเป็นต่อการเรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิตในฐานะพลเมืองโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งหมายถึงทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมและทักษะด้านการใช้สารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี รวมไปถึงทักษะความสามารถในการสื่อสารรู้เท่าทันสื่อทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และรู้เท่าทันเทคโนโลยี

โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันสื่อออนไลน์ Social Network เป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญและรวดเร็วที่นักเรียนสามารถเข้าถึงได้อย่างง่ายดายตลอดจน สื่อวีดิทัศน์ออนไลน์ที่เผยแพร่ในระบบอินเทอร์เน็ตตามช่องทางต่าง ๆ ที่รู้จักกันดีในนาม YouTube ก็เป็นแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา

ดังนั้นในประเด็นนี้จึงขอเสนอให้กระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมสนับสนุนให้นักเรียนสามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างอิสระและทั่วถึงเพื่อเป็นการส่งเสริมและยกระดับการเรียนรู้ของนักเรียนตามอัธยาศัยและอาจช่วยลดภาระค่าใช้จ่าย และลดการกวดวิชาลงได้

(2) ลดภาระงานอื่น ๆ ของครู เพื่อให้ครูมุ่งเน้นที่การสอนและการจัดการห้องเรียน

จากการศึกษาพบว่า ครูในโรงเรียนมีภาระนอกจากงานสอนแล้ว ครูยังมีภาระงานอื่นนอกจากงานสอนด้วย อาทิ กิจกรรมโรงเรียน อบรม สัมมนา เอกสารการประเมินตามที่ผู้บริหารได้มอบหมาย ครูต้องใช้เวลามากมายหมดไปกับการทำเอกสารสำหรับการประเมิน การประกันคุณภาพการศึกษา ทำให้ครูไม่มีเวลาเตรียมสื่อและการสอน รวมถึงมีเวลาสอนน้อย ไม่สามารถสอนเนื้อหาให้ครอบคลุมเนื้อหาตามหลักสูตรได้

นอกจากนี้ การศึกษาเชิงปริมาณที่พบว่า ครูร้อยละ 33.47 ต้องสอนข้ามวิชาเอก ซึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกยังพบว่า โรงเรียนบางแห่งประสบปัญหาครูมีจำนวนไม่เพียงพอและมีครูไม่ครบตามรายวิชา ส่งผลให้ครูต้องสอนข้ามวิชาเอกซึ่งไม่ตรงตามที่ครูสำเร็จการศึกษามาและไม่มีความถนัด แต่เมื่อได้รับมอบหมายให้ต้องรับผิดชอบการสอนในรายวิชาที่ไม่ถนัด ก็จำเป็นต้องศึกษาเพิ่มเติมและทบทวนความรู้เพื่อเตรียมการเรียนการสอนสำหรับสอนนักเรียน

อย่างไรก็ตาม การสัมภาษณ์เชิงลึกนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเป้าหมายทำให้เข้าใจถึงความคิดเห็นของนักเรียนโดยไม่เข้าใจถึงปัญหาต่าง ๆ ของครู ที่ต้องทำเอกสารการประเมินเตรียมการสอน รวมไปถึงการสอนข้ามวิชาเอก และเห็นว่าเป็นเรื่องปกติที่จะไม่ค่อยได้เรียนกับครู แม้ในช่วงเวลาที่ได้เรียนกับครูในคาบเรียนจะให้ทำแบบฝึกหัดหรือใบงาน เป็นที่น่าสังเกตว่าครูผู้สอนในโรงเรียนปกติไม่สามารถสอนเนื้อหาให้ครอบคลุมเนื้อหาตามหลักสูตรได้ รวมทั้งสอนไม่เข้าใจ ไม่ใช่ภาษาที่เข้าใจง่าย หรือในบางกรณีอาจจะไม่ได้สอนแต่ใช้วิธีการให้ใบงาน การลอกเนื้อหาจากหนังสือลงสมุด

ดังนั้น ข้อเสนอแนะในประเด็นนี้จึงขอเสนอให้ ลดภาระงานครูที่นอกเหนือจากการสอน รวมถึงเพิ่มอัตราครูที่ตรงกับวิชาเอกเพื่อให้ได้ครูที่มีความชำนาญเฉพาะวิชาและสามารถมุ่งเน้นกับการสอนและการจัดการห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์สูงสุดในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้

(3) ควบคุมมาตรฐานการจัดการเรียนการสอนของแต่ละโรงเรียนให้มีคุณภาพระดับเดียวกัน การศึกษาในครั้งนี้พบว่า ในแต่ละพื้นที่แม้ว่าจะไปโรงเรียนที่สอนในระดับชั้นเดียวกัน อยู่ในสังกัดเดียวกัน จะมีความแตกต่างกันเรื่องของมาตรฐานของการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ของนักเรียนในเชิงเปรียบเทียบ ทำให้มีโรงเรียนบางแห่งเป็นเป้าหมายสำคัญของผู้ปกครองและนักเรียนที่จะเข้ามาศึกษา ด้วยเหตุผลของมาตรฐานการจัดการเรียนการสอน การจัดการทรัพยากรในโรงเรียน คุณภาพบุคลากร คุณภาพของสถานศึกษา ทั้งในทัศนคติของผู้ปกครองและนักเรียนและในความเป็นจริง

เป็นที่ปฏิเสธไม่ได้ว่า ถึงแม้กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูแต่ละคน ที่อยู่ในกรอบของหลักสูตรแกนกลาง แล้วมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีตัวชี้วัดกำกับอย่างเป็นมาตรฐานเดียวกัน แต่มาตรฐานในการชี้วัดของครูแต่ละคนหรือสถานศึกษาแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและคุณภาพของนักเรียนของโรงเรียนแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน

ดังนั้นในประเด็นนี้จึงขอเสนอให้มีการควบคุมมาตรฐานการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแต่ละแห่งให้มีคุณภาพในระดับเดียวกันอย่างแท้จริงโดยมุ่งเน้นในผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนและประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ

(4) ใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน จากการศึกษาเชิงคุณภาพทำให้ได้ทราบว่า ข้อสอบวัดผลจะเน้นความรู้ความจำอย่างมาก แต่ด้วยบรรยากาศในห้องเรียนและการจัดการเรียนการสอนในความจริง นักเรียนจะไม่ค่อยได้เรียนกับครู แต่หากได้เรียนกับครูในคาบเรียน ครูก็จะให้ทำแบบฝึกหัดหรือใบงาน รวมไปถึงสอนไม่เข้าใจที่ครูสอน ครูไม่ได้ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย หรือในบางกรณีอาจไม่ได้สอนแต่ใช้วิธีการให้ใบงานแทนการสอน ดังนั้น เมื่อการวัดผลเป็นการทดสอบความรู้ความจำเป็นส่วนใหญ่ แต่นักเรียนอาจไม่ได้รับความรู้จากในห้องเรียน และอาจไม่มีความรู้ที่เป็นพื้นฐานที่นำไปสอบวัดผล เพราะฉะนั้น แม้ว่าการทดสอบเป็นการทดสอบความรู้ความจำ แต่นักเรียนก็ยังทำไม่ได้อยู่ดี สำหรับ นักเรียนที่เข้าใจถึงความสำคัญของ

การสอบวัดผล และการสอบแข่งขันเพื่อศึกษาต่อจะเลือกไปเรียนกวดวิชาเพื่อทดแทนการเรียนในชั้นเรียนปกติ

ถึงแม้เนื้อหาวิชาตามหลักสูตรได้กำหนดเป็นมาตรฐานอย่างสมบูรณ์ โรงเรียนแต่ละแห่งได้นำหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการไปใช้เป็นแกนหลักในการออกแบบหลักสูตรของสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับบริบทที่แตกต่างกันตามแต่ละพื้นที่ อย่างไรก็ตาม หลักสูตรของโรงเรียนยังคงดำเนินตามตัวชี้วัดที่หลักสูตรแกนกลางได้กำหนดไว้ และเป็นที่น่าสังเกตว่า ครูออกข้อสอบตรงกับหัวข้อที่สอนในห้องเรียน แต่ความลึกของเนื้อหาที่ใช้สอบเกินกว่าที่ครูสอนในห้องเรียน ซึ่งเป็นวิธีการทดสอบเพื่อ “คัดคนเก่ง” คือ เพื่อสอบนักเรียนว่ามีความสามารถเพื่อที่จะแก้ปัญหาเพื่อให้ได้คำตอบที่ต้องการหรือไม่ ในขณะที่นักเรียนส่วนหนึ่งยังทำข้อสอบความรู้ความจำไม่ได้ ทำให้การออกข้อสอบในเชิงลึกของครูจึงอาจไม่เหมาะสม นอกจากนี้ ครูในโรงเรียนบางคนอาจจะไม่มีเวลาใส่ใจกับการออกแบบข้อสอบ อาจคัดลอกข้อสอบมาจาก ข้อสอบเก่า หรือข้อสอบที่ใช้ในการสอบคัดเลือกต่าง ๆ ที่เผยแพร่ในอินเทอร์เน็ต ตัวอย่างข้อสอบที่ได้รับการเผยแพร่ รวมไปถึงข้อสอบที่เป็นเอกสารคู่มือแผนการสอนรายวิชาที่สามารถซื้อได้ตามร้านหนังสือ หรือสำนักพิมพ์ชั้นนำทั่วประเทศ โดยไม่ได้ดัดแปลงคำถามคำตอบ ทำให้นักเรียนส่วนหนึ่งที่สามารถเข้าถึงและรู้ว่าข้อสอบจะเป็นอย่างไรและสามารถเตรียมตัวทดสอบล่วงหน้าได้ ในขณะที่ นักเรียนบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงสื่อดังกล่าว จึงไม่สามารถทำข้อสอบได้

ดังนั้น ประเด็นนี้จึงขอเสนอให้ครูใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่แท้จริงของครูและเหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียน

(5) ลดการจัดสอบที่ซ้ำซ้อน อาทิ O-Net GAT-PAT วิชาสามัญ 9 วิชา โดยใช้แบบวัดกลางฉบับเดียวที่มีมาตรฐาน

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังจะเข้าศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย นอกจากการสอบ ONET แล้ว ยังต้องมีการทดสอบ GAT-PAT (วิชาเฉพาะ) และการสอบวิชาสามัญ 9 วิชา เพื่อนำคะแนนสอบไปยื่นสมัครเข้าเพื่อคัดเลือกศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาที่ต้องการ รวมถึงสถาบันบางแห่งยังมีระบบโควตา นักเรียนจำเป็นต้องติดตามข่าวสารจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และจากสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ต่าง ๆ และช่วงเวลาการทดสอบหรือการทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อ และสาเหตุสำคัญที่พบว่ามีผลต่อการกวดวิชา คือ หลักสูตรที่เรียนในโรงเรียนไม่ครอบคลุมกับเนื้อหาที่ใช้เพื่อสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ ในโรงเรียน

ไม่เพียงพอที่จะได้รับความรู้ความสามารถไปสอบแข่งขันเพื่อเรียนต่อในสาขาวิชาที่ตนเองต้องการได้
อาทิ แพทย์ สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ดนตรี

แม้ว่าวัตถุประสงค์ในการทดสอบ o-net GAT PAT หรือวิชาสามัญ 9 วิชามีความแตกต่างกัน
และการสอบเข้าชั้นมัธยมศึกษาจะเป็นภาระของผู้ปกครองและนักเรียนในการอ่านหนังสือทบทวน
ตำราเตรียมพร้อมในการสอบค่าใช้จ่ายในการสอบที่มีความซับซ้อนเช่นกันแล้วยังเป็นแรงกดดันที่ทำให้
ให้นักเรียนจะต้องเข้าสู่ระบบการกลุ่มวิชาเพื่อเตรียมพร้อมในการสอบต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น

ดังนั้น ในประเด็นนี้จึงขอเสนอว่าควรลดการจัดสอบที่ซ้ำซ้อนรวมรายวิชาที่เป็นมาตรฐาน
เดียว รวมไปถึงการลดการสอบตรงของสถาบันต่าง ๆ เพื่อให้เหลือหน่วยงานทดสอบกลางอย่างเดียว
เพื่อสะดวกในการบริหารจัดการ ควบคุมค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองนักเรียนเพื่อที่จะไม่เป็นภาระเกิน
จำเป็น

บรรณานุกรม

- Bronfenbrenner, U. (1994). Ecological models of human development. *International Encyclopedia of Education*, 3, 37-43.
- Ashwin, P. (2005). Variation in students' experiences of the 'Oxford Tutorial'. *Higher Education*, 50(4), 631-644.
- Banerjee, A. V., Shawn, C., Esther, D., & Leigh, L. (2007). Remedying education: Evidence from two randomized experiments in India. *Quarterly Journal of Economics*, 122(3), 1235-1264.
- Berk, L. E. (2000). *Child Development (5th ed.)*. Boston: Allyn and Bacon.
- Bray, M. (2003). *Adverse Effects of Private Supplementary Tutoring: Dimensions, Implications and Government Responses*. Paris: IIEP, UNESCO.
- Claudia Buchmann. (1999). The state and schooling in Kenya: Historical development and current challenges. *Africa Today*, 46(1), 95-116.
- Dang, H.-A., & Rogers, F. H. (2008). The growing phenomenon of private tutoring: Does it deepen human capital, widen inequalities, or waste resources? *The World Bank Research Observer*, 23(2), 161-200.
- Guill, K., & Bos, W. (2014). Effectiveness of private tutoring in mathematics with regard to subjective and objective indicators of academic achievement: Evidence from a German secondary school sample. *Journal for Educational Research Online*, 6(1), 34-67.
- Härkönen, U. (2007). The impact of theories on the early childhood education culture – The impact of the new systems theory on the early childhood education culture. In U. Härkönen, & E. Savolainen, *International views on early childhood education. Ebook*. University of Joensuu. Savonlinna Department of Teacher Education.

- Hendricks, P. (1998). *Developing Youth Curriculum Using the Targeting Life Skills Model: Incorporating Developmentally Appropriate Learning Opportunities to Assess Impact of Life Skill Development*. Ames: Iowa State University Extension.
- Kenji. (17 ธันวาคม 2562). *MENTAL TOUGHNESS จิตใจที่เข้มแข็งนำไปสู่ความสำเร็จในทุกๆด้าน*. เข้าถึงได้จาก THAIP KERBEAST:
<https://www.thaipokerbeast.com/%E0%B8%81%E0%B8%A5%E0%B8%A2%E0%B8%B8%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B9%8C/%E0%B8%88%E0%B8%B4%E0%B8%95%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%97%E0%B8%A2%E0%B8%B2/mental-toughness/>
- Mischo, C., & Haag, L. (2002). Expansion and Effectiveness of Private Tutoring. *European Journal of Psychology of Education, 17*(3), 263–273.
- Norman, M. N., & Jordan, J. C. (2016). *Targeting Life Skills In 4-H*. Florida: IFAS Extension, University of Florida. Retrieved from https://4-h.org/wp-content/uploads/2016/02/101.9_Targeting_Life_Skills.pdf
- Paquette, D., & Ryan, J. (2001). *Bronfenbrenner's Ecological Systems Theory*. Retrieved from <http://pt3.nl.edu/paquetteryanwebquest.pdf>
- Suryadarma, D., Suryahadi, A., Sumarto, S., & Rogers, F. H. (2006). Improving student performance in public primary schools in developing countries: Evidence from Indonesia. *Education Economics, 14*(4), 401-429.
- The Partnership for 21st Century Learning (P21). (2007). *Framework for 21st century learning*. Retrieved from Partnership for 21st Century Learning: <http://www.p21.org/our-work/p21-framework>
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2545). *กวดวิชาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). *สถิติการศึกษาประจำปี 2556*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *สถิติการศึกษาประจำปี 2557*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *สถิติการศึกษาประจำปี 2558*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *สถิติการศึกษาประจำปี 2559*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กาญจนา ภูมมา. (2545). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกโรงเรียนกวดวิชาของนักเรียนระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 6*. การค้นคว้าอิสระ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ก้านทิพย์ ชาตวงศ์. (2539). โรงเรียนกวดวิชา. *วารสารกองทุนสงเคราะห์การศึกษาเอกชน*, 64, 13-
16.

จุฬาลักษณ์ ธนะวัฒน์. (2542). *การศึกษาการเรียนกวดวิชาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6
สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์*. ปรินญาณิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยา
การแนะแนว). พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเนรศวร.

ชญากรณ์ เอกธรรมสุทธิ. (2560). การสร้างความรู้ ผ่านทักษะการคิดแก้ปัญหา COGNITIVE
CONSTRUCTIVISM THROUGH PROBLEM SOLVING THINKING SKILL. *วารสาร
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ*, ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 . เข้าถึงได้จาก
<https://www.tci-thaijo.org/index.php/bcnbangkok/article/view/101751>

ชัยพร วิชาวุธ. (2535). *ความจำมนุษย์*. กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.2535.

ธนาคารไทยพาณิชย์. (2558). *โอกาสการเติบโตของธุรกิจโรงเรียนกวดวิชาและผลจากการเก็บภาษี*.
เข้าถึงได้จาก SCB Economic Intelligence Center:
<https://www.scbeic.com/th/detail/product/1245>

นิคม ตั้งคะพิภพ, ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานันท์, และ แม้นมาศ ลีลสัตยกุล. (2532). *รายงานการวิจัย เรื่อง ปัญหาการกวดวิชาการสละสิทธิ์และการออกกลางคัน*. โครงการวิจัยการประสานสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษากับอุดมศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์: กรุงเทพฯ.

ปึงปอนด์ รักอำนวยกิจ, ยศวีร์ สายฟ้า, และ ดวงจันทร์ วรคามิน. (2559). *รายงานฉบับสมบูรณ์ การศึกษาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะเพื่อพัฒนาศักยภาพการเป็นคนดีคนเก่งของนักเรียนไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ประสานงานการศึกษา "การสร้างความคุ้มครองทางสังคมในกลุ่มเด็กและเยาวชน" (CSPS) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

พันธิการ์ วัฒนกุล สุรศักดิ์ มั่งสิงห์. (2558). *ความรู้พื้นฐานและทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย : บริษัทดุซงกีบัตติต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. (บทความ).

มารุต พัฒนผล. (2558). *ศูนย์นวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ (Innovation Leaders Centre of Curriculum and Learning:LCCL)*. เข้าถึงได้จาก [www.curriculumandlearning.com: http://www.curriculumandlearning.com/upload/Academic%20update/6_1435555881.%20%20Cognitive%20skills.pdf](http://www.curriculumandlearning.com:555881.%20%20Cognitive%20skills.pdf)

มนชยา อรุยศ, และ ศิวพงศ์ ธีรอำพน. (2548). *การกวดวิชากับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ. การประชุมวิชาการ ระดับชาติของนักเศรษฐศาสตร์ ครั้งที่ 1*. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศศิมา สุขสว่าง . (ม.ป.ป.). *9 ทักษะการคิด* . เข้าถึงได้จาก HCD Innovation:

<https://www.sasimasuk.com/16761107/9->

[%E0%B8%97%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%B0%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%84%E0%B8%B4%E0%B8%94%E0%B9%81%E0%B8%9A%E0%B8%9A%E0%B8%95%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B9%86-9-thinking-skills](https://www.sasimasuk.com/16761107/9-%E0%B8%97%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%B0%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%84%E0%B8%B4%E0%B8%94%E0%B9%81%E0%B8%9A%E0%B8%9A%E0%B8%95%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B9%86-9-thinking-skills)

- ศาสตราจารย์ดร.พิริยะ ผลพิรุฬห์. (5 กันยายน 2556). *blogspot*. เข้าถึงได้จาก
www.blogspot.com: http://piriya-pholphirul.blogspot.com/2013/09/blog-post.html
- ศูนย์พัฒนาสมองและศักยภาพ. (2561). *BRAIN AND LIFE CENTER*. เข้าถึงได้จาก
www.brainandlifecenter.com: https://www.brainandlifecenter.com/brainresearch-cognitive-intelligent
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *คู่มือการบริหารจัดการเวลาเรียน ตามนโยบาย "ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้"*. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ*. กรุงเทพฯ. เข้าถึงได้จาก
<http://www.secondary11.go.th/2016/th/download/files/guidance10.pdf>
- สุพัฒน์ สุขมลสันต์. (2530). เรียนกวดวิชาแล้วได้อะไร. *วารสารการศึกษาแห่งชาติ*, 21(2), 34-51.
- สุวิมล จีระทรงศรี. (2552). *ผลสัมฤทธิ์ของการกวดวิชาและการสอบคัดเลือกเข้าสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- หัวอกพ่อแม่ "เฝ้าลูกเรียนกวดวิชา" ...ออกจากงาน เสียเวลา เสียรายได้ เท่าไหร่ก็ยอม. (14 เมษายน 2562). เข้าถึงได้จาก ไทยพับลิก้า: <https://thaipublica.org/2019/04/tutor-student-thailand/>
- อภิชัย พันธเสน. (2530). กวดวิชา: เหตุและผลที่เกิดขึ้น. *วารสารการศึกษาแห่งชาติ*, 21, 14-33.
- อาจารย์ดร.ธัญสินี เล่าสัม. (ม.ป.ป.). *การวัด NON - COGNITIVE ปัญหาและความท้าทาย*. เข้าถึงได้จาก
<https://www.stou.ac.th/offices/ore/info/cae/uploads/pdf/636421016971025747.pdf>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.
แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก

โครงการวิจัย “การกวดวิชาในบริบทของระบบการศึกษาไทย ณ ศตวรรษที่ 21”

แนวคำถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก

สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ .....
2. นี้อายุเท่าไร ระบุ ..... ปี .....
3. เรียนอยู่ระดับชั้นไหน .....
4. นี้อเรียนอยู่โรงเรียนอะไร (ชื่อโรงเรียน)
.....
5. โรงเรียนของนี้องเป็นโรงเรียนของรัฐหรือเอกชน .....
6. นี้อเป็นนักเรียนห้อง Gifted หรือโปรแกรมพิเศษอื่นหรือไม่
.....
7. นี้อเรียนที่โรงเรียนได้เกรดเฉลี่ยประมาณเท่าไร.....
8. นี้อชอบเรียนวิชาอะไรบ้าง (ระบุ ประมาณ 3 วิชา)
.....
9. นี้อคิดว่าวิชาไหนยากที่สุด (ทำไมถึงคิดว่ายาก)
.....
.....
10. นี้อมีความคาดหวังว่าโตขึ้นอยากทำงานเป็นอะไร
.....
11. นี้อเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติหรือไม่
.....

ตอนที่ 2 วิธีชีวิตกับการกวาดวิชา

ขอให้น้องเล่าว่าในแต่ละวันน้องทำอะไรบ้าง แล้วกวาดวิชาเป็นอย่างไรบ้าง ถ้าเลือกได้น้องจะไปเรียนกวาดวิชาหรือไม่ เพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แนวคำถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับการกวาดวิชา

1. น้องมากกวาดวิชาโดยสมัครใจหรือไม่ ถ้าเลือกได้อยากเรียนวิชาอะไร
2. ใครเป็นผู้ชักชวนมากกวาดวิชา
3. น้องกวาดวิชา วิชาอะไรบ้าง
4. น้องเรียนพิเศษเพิ่มเติมด้านภาษาหรือไม่
5. น้องกวาดวิชาระบบไหน (สอนสด – โทรทัศน์วงจรปิด - ตัวต่อตัว – VDO)
6. น้องมีค่าใช้จ่ายในแต่ละคอร์สประมาณกี่บาท
7. โดยประมาณน้องเรียนกวาดวิชาสัปดาห์ละกี่วัน เรียนวันละกี่วิชา และกี่ชั่วโมง
8. น้องเริ่มกวาดวิชามาตั้งแต่เมื่อไร
9. ทำไมน้องจึงมากกวาดวิชา
10. น้องคาดหวังอะไรจากการเรียนกวาดวิชา
11. ความหวังของในอนาคตของพ่อแม่คืออะไร ความคาดหวังตรงกับของน้องหรือไม่ ถ้าไม่น้องเครียดหรือไม่
12. ถ้าน้องมีอะไรที่อยากบอกกับพ่อกับแม่เกี่ยวกับการกวาดวิชา น้องอยากจะบอกอะไร

13. น้องคิดว่า พ่อแม่ หรือผู้ปกครองมีความคาดหวังต่อคะแนน หรือการสอบเข้าสถาบันที่
ต้องการระดับใด (0-10)
14. เนื้อหาและวิชาการที่สอนในโรงเรียนกับที่โรงเรียนกวดวิชา เหมือนหรือต่างกันหรือไม่
อย่างไร
การเรียนในห้องเรียน(เข้าใจ)ยากหรือไม่ อย่างไร
น้องสามารถนำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ให้ห้องเรียนนำมาใช้เพื่อการเรียนต่อ (สอบเข้า) ได้หรือไม่
อย่างไร
15. น้องคิดว่าน้องจะได้อะไรจากการเรียนกวดวิชาบ้าง
16. น้องคิดว่าการกวดวิชามีความจำเป็นต่อน้องหรือไม่
17. จากการกวดวิชาน้องสามารถทำข้อสอบที่โรงเรียนได้หรือไม่ มีความมั่นใจในการสอบมากขึ้น
หรือไม่
18. นอกจากการสอบแล้ว รู้สึกว่าตัวเองสามารถทำเรื่องอื่น ๆ ได้ดีหรือไม่
19. น้องคิดว่าการกวดวิชาทำให้น้องมีด้านความคิดสร้างสรรค์หรือไม่
20. รู้สึกว่าตัวเองสามารถแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้หรือไม่
21. น้องคิดว่าการกวดวิชา(ตอนนี้)ทำให้น้องสามารถเข้าไปทำอาชีพที่น้องต้องการได้หรือไม่
22. กวดวิชาแล้วครูที่โรงเรียนชอบน้องมากขึ้นหรือไม่
23. ใครเป็นผู้สนับสนุน (ออกเงินให้) สำหรับเรียนกวดวิชา

แนวคำถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้เวลา

1. ถ้าน้องไม่เรียนพิเศษ ปกติแล้วน้องจะทำอะไรบ้าง
2. ถ้าน้องไม่ต้องเรียนพิเศษเลย น้องคิดว่าน้องจะดำเนินชีวิตรูปแบบไหน
3. น้องใช้เวลาช่วงวันหยุด หรือปิดเทอมใหญ่ ปิดเทอมกลางปีทำอะไร
4. ถ้าเลือกได้ น้องอยากใช้เวลาหลังเลิกเรียนทำอะไร หรือทำอะไรในช่วงปิดเทอม
5. ทุกวันนี้ น้องใช้เวลาทำการบ้าน – อ่านหนังสือ ช่วงเวลาใด
6. น้องเล่นเกมออนไลน์หรือไม่ บ่อยแค่ไหน (เล่นเกมอะไรบ้าง มีค่าใช้จ่ายเท่าไร)
7. น้องเล่นคอมพิวเตอร์ - เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต โซเชียลออนไลน์ บ่อยแค่ไหน (ใช้โปรแกรม
อะไรบ้าง)
8. น้องเล่นกีฬา ออกกำลังกาย สันทนาการ (เดินโคฟเวอร์ ถ่ายภาพ ฯลฯ) บ้างหรือไม่

9. น้องได้ทำกิจกรรมใดกับที่บ้านและครอบครัวหรือไม่ (เที่ยว ผักผ่อน ทำบุญไหว้พระ ฯลฯ)
10. น้องได้ทำกิจกรรมอะไรในโรงเรียนหรือกับเพื่อน ๆ บ้างหรือไม่(หัวหน้าห้อง กรรมการ นักเรียน กีฬาสี)

แนวคำถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับสุขภาพ

1. ช่วงนี้สุขภาพของน้องเป็นอย่างไร สภาวะสุขภาพเป็นอุปสรรคต่อการเรียนพิเศษหรือไม่
2. น้องตื่นกี่โมง เข้านอนกี่โมง (นอนพอหรือไม่)
3. น้องได้ทานอาหารเช้าหรือไม่ อิ่มหรือไม่
4. น้องได้ทานอาหารกลางวันแบบใด (ทานอะไร ซื้อทานเอง/โรงเรียนจัดให้)
5. น้องได้ทานอาหารเย็นหรือไม่ อิ่มหรือไม่ น้องดื่มนมหรือไม่

แนวคำถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับสังคมที่แวดล้อม

1. ในทุก ๆ วัน น้องอยากไปโรงเรียนหรือไม่
2. ที่โรงเรียนปกติน้องไปถึงโรงเรียนกี่โมง (สายหรือไม่)
3. น้องชอบครูสอนวิชาอะไรมากที่สุด เพราะอะไร
4. น้องมีเพื่อนที่สนิทกี่คน
5. เพื่อนสนิทของน้องเรียนห้องเดียวกันหรือ-ไปกวดวิชาที่เดียวกันหรือไม่
6. โรงเรียน/ครูแนะนำให้น้องมาเรียนกวดวิชาหรือไม่ อย่างไร

แนวคำถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับครอบครัว

1. น้องอาศัยอยู่กับใครบ้าง
2. ผู้ปกครองของน้องคือใคร (คุณพ่อ/คุณแม่ หรือญาติ ๆ)
3. ผู้สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชา (ระบุคน) ประกอบอาชีพอะไร
4. น้องคิดว่าการกวดวิชาของน้องมีผลต่อการหารายได้ของครอบครัวหรือไม่ อย่างไร

แนวคำถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับทัศนคติ

1. น้องมีความคิดเห็นอย่างไรกับนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้
2. น้องคิดว่าระบบด้านการศึกษาที่มีผลกระทบต่อครอบครัวและตัวน้องอย่างไร

3. น้องคิดว่าระบบการศึกษาควรมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ – อย่างไร
4. น้องคาดหวังกับระบบการศึกษาอย่างไร
5. น้องคิดว่าการพัฒนาเทคโนโลยีในยุคข้อมูลข่าวสาร จะส่งผลให้น้องไม่ต้องกวดวิชาหรือไม่
6. น้องคิดว่าน้องจะมีการปรับตัวอย่างไรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบันและอนาคต
7. น้องคิดว่าน้องควรได้รับการ ส่งเสริมในด้านใด ๆ บ้าง ถึงจะเพียงพอต่อการใช้ชีวิตในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบันและอนาคต
8. ทุกวันนี้เครียดหรือไม่ (มีความสุขหรือไม่) ถ้าอยากเปลี่ยนแปลง อยากเปลี่ยนอะไรบ้าง

แนวคำถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับการกวดวิชา

24. ทำไมผู้ปกครองจึงตัดสินใจให้น้องมากวดวิชา
25. ผู้ปกครองคาดหวังอะไรจากการเรียนกวดวิชา
26. การกวดวิชานี้มีค่าใช้จ่ายในแต่ละคอร์สประมาณกี่บาท
27. ผู้ปกครองมีความคาดหวังว่าเมื่อน้องโตขึ้นอยากประกอบอาชีพอะไร
28. อยากให้น้องเลิกเรียนกวดวิชาหรือไม่ เพราะอะไร
29. ใครเป็นผู้ชักชวนให้พาน้องมากวดวิชา
30. โดยประมาณ น้องเรียนกวดวิชาสัปดาห์ละกี่วัน เรียนวันละกี่วิชา และกี่ชั่วโมง
หากต้องรอรับ-ส่ง ระยะเวลาดังกล่าวผู้ปกครองทำอะไร
31. ท่านคิดว่าจากการกวดวิชาน้องสามารถเรียนแล้วทำข้อสอบได้หรือไม่ มีความมั่นใจในการสอบมากขึ้นหรือไม่
32. ท่านคิดว่าเนื้อหาและวิชาการที่สอนในโรงเรียนกับที่โรงเรียนกวดวิชา เหมือนหรือต่างกันหรือไม่ (อย่างไร)
33. ต้องการน้องเรียนพิเศษเพิ่มเติมด้านภาษาหรือไม่
34. ท่านคิดว่าน้องจะได้อะไรจากการเรียนกวดวิชาบ้าง
35. ท่านคิดว่าการกวดวิชามีความจำเป็นต่อน้องหรือไม่
36. ท่านคิดว่านอกจากการสอบแล้ว น้องสามารถทำเรื่องอื่น ๆ ได้ดีหรือไม่
37. ท่านคิดว่าการกวดวิชาทำให้น้องมีด้านความคิดสร้างสรรค์หรือไม่ และดีขึ้นหรือไม่
38. ท่านคิดว่าน้องสามารถแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้หรือไม่
39. ท่านคิดว่าการกวดวิชา(ตอนนี้)ทำให้น้องสามารถเข้าไปทำอาชีพที่น้องต้องการได้หรือไม่
40. ท่านกวดวิชาแล้วครูที่โรงเรียนชอบน้องมากขึ้นหรือไม่

แนวคำถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้เวลา

จากการที่ผู้ปกครองสังเกต น้องเล่าให้ฟัง

11. ถ้าน้องไม่เรียนพิเศษ ปกติแล้วน้องจะทำอะไรบ้าง
12. ถ้าน้องไม่ต้องเรียนพิเศษเลย น้องคิดว่าน้องจะดำเนินชีวิตรูปแบบไหน
13. ทุกวันนี้ น้องใช้เวลาทำการบ้าน – อ่านหนังสือ ช่วงเวลาใด
14. น้องเล่นเกมออนไลน์หรือไม่ บ่อยแค่ไหน (เล่นเกมอะไรบ้าง มีค่าใช้จ่ายเท่าไร)

15. นัองเล่นคอมพิวเตอร์ - เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต โซเชียลออนไลน์ บ่อยแค่ไหน (ใช้โปรแกรมอะไรบ้าง)
16. นัองเล่นกีฬา ออกกำลังกาย สันทนาการ (เดินโคฟเวอร์ ถ่ายภาพ ฯลฯ) บ้างหรือไม่
17. นัองได้ทำกิจกรรมใดกับที่บ้านและครอบครัวหรือไม่ (เที่ยว ผักผ่อน ทำบุญไหว้พระ ฯลฯ)
18. นัองได้ทำกิจกรรมอะไรในโรงเรียนหรือกับเพื่อน ๆ บ้างหรือไม่(หัวหน้าห้อง กรรมการนักเรียน กีฬา)
19. ช่วงปิดเทอมใหญ่ ปิดเทอมกลางปี มีส่วนร่วมการใช้เวลาหรือไม่ จัดการอย่างไร
20. หลังกวตวิชาปฏิสัมพันธ์ของเด็กกับครอบครัว เพื่อน ญาติ เปลี่ยนไปหรือไม่

แนวคำถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับสุขภาพ

6. ช่วงนี้สุขภาพของนัองเป็นอย่างไร สภาวสุขภาพเป็นอุปสรรคต่อการเรียนพิเศษหรือไม่
7. นัองตื่นกี่โมง เข้านอนกี่โมง (นอนพอหรือไม่)
8. นัองได้ทานอาหารเช้าหรือไม่ อิ่มหรือไม่
9. นัองได้ทานอาหารกลางวันแบบใด (ทานอะไร ชื้อทานเอง/โรงเรียนจัดให้)
10. นัองได้ทานอาหารเย็นหรือไม่ อิ่มหรือไม่ นัองดื่มนมหรือไม่

แนวคำถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับสังคมที่แวดล้อม

จากการที่ผู้ปกครองสังเกต นัองเล่าให้ฟัง ครูเล่าให้ฟัง

7. ในทุก ๆ วัน นัองอยากไปโรงเรียนหรือไม่
8. ที่โรงเรียนปกตินัองไปถึงโรงเรียนกี่โมง (สายหรือไม่)
9. นัองชอบครูสอนวิชาอะไรมากที่สุด เพราะอะไร
10. นัองมีเพื่อนที่สนิทกี่คน
11. เพื่อนสนิทของนัองเรียนห้องเดียวกันหรือ-ไปกวตวิชาที่เดียวกันหรือไม่
12. โรงเรียน/ครูแนะนำให้นัองมาเรียนกวตวิชาหรือไม่ อย่างไร

แนวคำถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับครอบครัว

5. นัองอาศัยอยู่กับใครบ้าง
6. ผู้ปกครองของนัองคือใคร (คุณพ่อ/คุณแม่ หรือญาติ ๆ)

7. ผู้สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชา (ระบุคน) ประกอบอาชีพอะไร
8. การกวดวิชาของน้องมีผลต่อการหารายได้ของครอบครัวหรือไม่ อย่างไร

คำถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับทัศนคติ

9. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้
10. ท่านคิดว่าระบบด้านการศึกษามีผลกระทบต่อครอบครัวและตัวน้องอย่างไร
11. ท่านคิดว่า ระบบการศึกษาคควรมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ – อย่างไร
12. ท่านคาดหวังกับระบบการศึกษาอย่างไร
13. ท่านคิดว่าการพัฒนาเทคโนโลยีในยุคข้อมูลข่าวสาร จะส่งผลให้น้องไม่ต้องกวดวิชาหรือไม่
14. ท่านคิดว่าน้องจะมีการปรับตัวอย่างไรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบันและอนาคต
15. ท่านคิดว่าน้องควรได้รับการ ส่งเสริมในด้านใด ๆ บ้าง ถึงจะเพียงพอต่อการใช้ชีวิตในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบันและอนาคต
16. ทุกวันนี้เครียดหรือไม่ (มีความสุขหรือไม่) ถ้าอยากเปลี่ยนแปลง อยากเปลี่ยนอะไรบ้าง

โครงการวิจัย “การกวาดวิชาในบริบทของระบบการศึกษาไทย ณ ศตวรรษที่ 21”

แนวคำถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้สอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ .....
2. อายุเท่าไร ระบุ ..... ปี .....
3. ท่านทำอาชีพอะไร .....

หากเป็นครูในระบบ

- a. ท่านสอนวิชาอะไร ระดับชั้นใด.....
- b. ท่านสอนอยู่โรงเรียนอะไร (ชื่อโรงเรียน) .....
- c. ท่านสอนในโรงเรียนของรัฐหรือเอกชน.....
- d. ท่านเป็นครูมาแล้วกี่ปี.....
- e. รายได้จากวิชาชีพครู เพียงพอหรือไม่.....
- f. มีนักเรียนในโรงเรียน หรือชั้นเรียนที่ท่านสอน มาสอนพิเศษกับท่านหรือไม่ จำนวนเท่าไร

หากไม่ใช่ครูในระบบ

ท่านสำเร็จการศึกษาด้านใด .....

4. ท่านสอนพิเศษมาตั้งแต่เมื่อไหร่
.....
5. ท่านสอนพิเศษวิชาใดบ้าง ระดับชั้นใดบ้าง คิดค่าตอบแทนอย่างไร
.....
.....
6. ท่านสอนพิเศษวิธีใด (สอนสด – โทรทัศน์วงจรปิด - ตัวต่อตัว – VDO)
.....
.....

7. ท่านสอนพิเศษสัปดาห์ละกี่วัน เรียนวันละกี่วิชา และกี่ชั่วโมง

.....
.....

8. โดยปกติ นักเรียนเรียนวิชาไหนมากที่สุด ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น

.....
.....

ตอนที่ 2 วิธีชีวิตกับการกวดวิชา

ตามความคิดเห็นของท่าน ทำไมจึงมีการกวดวิชาเกิดขึ้น สถานการณ์ด้านการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันส่งผลให้เกิดการกวดวิชาอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

แนวคำถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับการกวดวิชา

1. นักเรียนที่มากวดวิชากับท่านส่วนใหญ่ได้เกรดเฉลี่ยประมาณไร
นักเรียนที่มากวดวิชากับท่านส่วนใหญ่เก่งด้านวิชาการหรือไม่ เคยแข่งขันทางวิชาการหรือไม่
2. ท่านคิดว่าการสอนพิเศษมีความจำเป็นต่อนักเรียนหรือไม่
3. ทำไมผู้ประกอบการจึงตัดสินใจให้น้องมากวดวิชา
4. ผู้ปกครองคาดหวังอะไรจากการเรียนกวดวิชา
5. จากการสอนพิเศษนักเรียนสามารถเรียนแล้วทำข้อสอบได้หรือไม่ มีความมั่นใจในการสอบมากขึ้นหรือไม่

6. ท่านคิดว่าเนื้อหาและวิชาการที่สอนในโรงเรียนกับที่โรงเรียนสอนพิเศษ เหมือนหรือต่างกันหรือไม่ (อย่างไร)
7. ท่านคิดว่านักเรียนสามารถนำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ให้ห้องเรียนนำมาใช้เพื่อการเรียนต่อ (สอบเข้า) ได้หรือไม่ อย่างไร
8. ท่านคิดว่านักเรียนจะได้อะไรจากการเรียนสอนพิเศษบ้าง
9. ท่านคิดว่านอกจากการสอบแล้ว นักเรียนสามารถทำเรื่องอื่น ๆ ได้ดีหรือไม่
10. ท่านคิดว่าการกวดวิชาทำให้นักเรียนมีด้านความคิดสร้างสรรค์หรือไม่ และดีขึ้นหรือไม่
11. ท่านคิดว่านักเรียนสามารถแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้หรือไม่
12. ท่านคิดว่าการกวดวิชา(ตอนนี้)ทำให้นักเรียนสามารถเข้าไปทำอาชีพที่นักเรียนต้องการได้หรือไม่
13. พฤติกรรมปกติของนักเรียนในระหว่างกวดวิชาเป็นอย่างไร

คำถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับทัศนคติ

1. ท่านคิดว่าระบบด้านการศึกษาที่มีผลกระทบต่อครอบครัวและตัวนักเรียนอย่างไร
2. ผลกระทบจากการกวดวิชาที่มีต่อเด็ก
3. ท่านคิดว่าเด็กที่มากวดวิชา อายุเท่าไรจึงจะเหมาะสม
4. ปฏิสัมพันธ์ของครูกับเด็ก เป็นอย่างไร มีผลต่อเด็กหรือไม่
5. มุมมองของครูที่มีต่อพ่อแม่เด็กที่ส่งลูกกวดวิชาเป็นอย่างไร
6. ข้อดีที่ครูคิดว่าเด็กกลุ่มนี้ จะได้รับจากการกวดวิชา มีอะไรบ้าง
7. ข้อเสียที่ครูคิดว่าเด็กกลุ่มนี้ จะได้รับจากการกวดวิชา มีอะไรบ้าง
8. ท่านคิดว่าระบบการศึกษาควรมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ – อย่างไร
9. ท่านคาดหวังกับระบบการศึกษาอย่างไร
10. ท่านคิดว่าการพัฒนาเทคโนโลยีในยุคข้อมูลข่าวสาร จะส่งผลให้ไม่ต้องกวดวิชาหรือไม่
11. ท่านคิดว่าน้องจะมีการปรับตัวอย่างไรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบันและอนาคต

ท่านคิดว่าน้องควรได้รับการ ส่งเสริมในด้านใด ๆ บ้าง ถึงจะเพียงพอต่อการใช้ชีวิตในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบันและอนาคต

ภาคผนวก ข.
ระบบการศึกษาไทย

สรุป พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มีจุดประสงค์ที่จะส่งเสริมให้ประชากรในประเทศมีบุคลิกของการศึกษาตลอดชีวิต พร้อมทั้งส่งเสริมให้ภาคส่วนสังคมต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการจัดการระบบศึกษา และพัฒนาเนื้อหาทางการเรียนให้เป็นกระบวนการเรียนที่ต่อเนื่อง โดยเน้นการส่งเสริมให้เกิดความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ที่ถูกต้อง และบูรณาการตามความเหมาะสม ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ได้คัดกรององค์ความรู้ที่สำคัญที่จะมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ที่ถูกต้อง และบูรณาการตามความเหมาะสมดังนี้

- (1) ความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม รวมถึงประวัติความเป็นมาของสังคมไทย และระบอบการปกครอง
- (2) ความรู้ และทักษะด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี
- (3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา
- (4) ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง
- (5) ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

นอกจากจุดประสงค์ดังกล่าวแล้ว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติยังได้ระบุสิทธิขั้นพื้นฐานให้ประชาชนให้มีโอกาสเสมอกันในการเข้าถึงการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐจัดให้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และไม่เก็บค่าใช้จ่าย รวมทั้ง ได้รับความรู้ การศึกษาสำหรับคนพิการ โดยกำหนดให้รัฐต้องจัดสำหรับเด็กตั้งแต่แรกเกิด หรือตั้งแต่เริ่มพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รวมทั้งให้สิทธิในการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลือ รวมไปถึง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ ด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคล

สำหรับด้านสิทธิประโยชน์จากการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยโดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ให้มีความรู้ ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู และการศึกษาบุตร ตลอดจน เงินอุดหนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการลดหย่อน หรือยกเว้นภาษี สำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษา ซึ่งสนับสนุนให้บิดามารดา หรือผู้ปกครอง บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ

สรุป มาตรฐานการศึกษาของชาติพุทธศักราช 2542

นอกจากการกำหนดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อสร้างความชัดเจนของการจัดรูปแบบทางการศึกษาพื้นฐาน ทางสภาการศึกษาแห่งชาติจึงได้กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ไว้ 3 มาตรฐาน และ 11 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก

เป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น “คนเก่ง คนดี และมีความสุข” โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัย พัฒนาคอนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ตรงตามความต้องการ ทั้งในด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และทักษะคุณธรรม และจิตสำนึกที่ พึงประสงค์ และอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

(1) กำลังกาย และกำลังใจที่สมบูรณ์

ซึ่งในมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้มุ่งหวังให้คนไทยมีสุขภาพกายและจิตที่ดี มีพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เจริญเติบโต อย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์การพัฒนาในแต่ละช่วงวัย

(2) ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและพัฒนาสังคม

มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ได้ระบุถึงความมุ่งหวังในด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นต้องการให้คนไทยมีโอกาสได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพของตนเอง และมุ่งหวังให้คนไทยมีงานทำและนำความรู้ไปใช้ในการสร้างงานและสร้างประโยชน์ให้สังคม

(3) ทักษะการเรียนรู้และปรับตัว

มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ต้องการให้คนไทยสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ทันโลก รวมทั้งมีความสามารถในการใช้แหล่งความรู้ และสื่อต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเอง และสังคม นอกจากนี้ยังต้องการให้คนไทยสามารถปรับตัวได้ มีมนุษยสัมพันธ์ดีและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เป็นอย่างดี

(4) ทักษะทางสังคม

มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ต้องการให้คนไทยมีความเข้าใจและเคารพในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสังคม รวมถึงมีทักษะและความสามารถ ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข นอกจากนี้มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ยังต้องการให้คนไทยมีความ

รับผิดชอบ เข้าใจ ยอมรับ และตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรม ที่แตกต่างกัน สามารถแก้ปัญหาใน
ฐานะสมาชิกของสังคมโลกโดยสันติวิธี

(5) คุณธรรม จิตสาธารณะ และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก

มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ต้องการให้คนไทยสามารถดำเนินชีวิตด้วย
กายสุจริต วาจาสุจริต และมโนสุจริต รวมถึงต้องการให้คนไทยมีความรับผิดชอบทางศีลธรรมและสังคม
มีจิตสำนึกในเกียรติภูมิของความเป็นคนไทย มีความภูมิใจในชนชาติไทย รักแผ่นดินไทย และปฏิบัติ
ตนตามระบอบประชาธิปไตย เป็นสมาชิกที่ดี เป็นอาสาสมัครเพื่อชุมชนและสังคมในฐานะพลเมือง
ไทยและพลโลก

มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเป็นแบบอย่างที่ดี ได้
ฝึกการคิด ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่หลากหลายตรงตามความต้องการ และมีความสุขในการ
เรียนรู้ ครู คณาจารย์ รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล เตรียมการสอนและสื่อที่ผสมผสานความรู้ สากลกับ
ภูมิปัญญาไทย จัดบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ จัดหาและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ที่หลากหลาย และ
พัฒนาความคิด ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ ซึ่งความสำเร็จของการจัดกระบวนการ
เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญขึ้นอยู่กับ (1) ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ ผู้เรียน ครู คณาจารย์ ผู้บริหาร
ผู้ปกครอง และสมาชิกชุมชน และ (2) ปัจจัยด้านการบริหาร ได้แก่ หลักการบริหารจัดการและหลัก
ธรรมาภิบาล โดยแนวการจัดการศึกษาสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ตัวชี้วัด ได้แก่

(1) การจัดหลักสูตรการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ พัฒนาตาม
ธรรมชาติและ เต็มศักยภาพ

โดยมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ ต้องการให้มีการจัดหลักสูตรที่
หลากหลายและมีความเหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนทุกระดับ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
และท้องถิ่น รวมถึงสามารถสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนด้วย นอกจากนี้ระบบการศึกษา
จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงหลักสูตรต่าง ๆ ที่จัดไว้อย่างทั่วถึง โดยองค์กรที่ให้บริการ
ทางการศึกษาจะต้องมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคารสถานที่ มีการส่งเสริมสุขภาพ
อนามัย และความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียนด้วย

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นแล้วมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ยังต้องการให้ระบบทางการศึกษามีการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ สื่อเพื่อการเรียนรู้ และการให้บริการทางเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

(2) มีการพัฒนาผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ และมีคุณภาพ

ในด้านของผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษามาตรฐานการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ต้องการให้บุคคลกลุ่มนี้ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบต่อเนื่องเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการและวิชาชีพ รวมถึงต้องการให้ผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษามีคุณธรรม มีความพึงพอใจในการทำงาน มีความรับผิดชอบในการทำงาน มีอัตราการออกจากงาน และอัตราความทำผิดวินัยลดลง นอกจากนี้มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้มีความต้องส่งเสริมให้จัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อสร้างเกณฑ์มาตรฐานเฉพาะกลุ่ม และติดตามการดำเนินงานของบุคลากรและสถานศึกษา ตลอดจนการสัง้องค์ความรู้ ที่หลากหลาย

(3) มีการบริหารจัดการที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

การจัดการด้านการบริหารสถานศึกษาทางการศึกษา มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ต้องการให้องค์กรท้องถิ่น และชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตามสภาพท้องถิ่น และสภาพปัญหา รวมถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน นอกจากนี้ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มต้องมีความพึงพอใจต่อการจัดบริการทางการศึกษาของสถานศึกษาด้วย ทั้งนี้สถานศึกษาจะต้องมีการกำหนดระบบประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ และสามารถรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกได้

มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งความรู้

การเรียนรู้ ความรู้ นวัตกรรม สื่อและเทคโนโลยี เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาสู่สังคม แห่งความรู้การส่งเสริมและสร้างกลไกเพื่อให้คนไทยทุกคนมีโอกาสและทางเลือกที่จะเข้าถึงปัจจัย และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย โดยการได้รับความร่วมมือ จากทุกภาคส่วนของสังคม จะนำมาซึ่งการพัฒนาคุณภาพประสิทธิภาพ และขีดความสามารถของ คนไทยในการพัฒนาประเทศรวมทั้งการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ 3 ตัวชี้วัด ดังนี้

(1) การบริการวิชาการและสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนเป็น
สังคมแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งความรู้

ตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้มีความต้องการให้สถานศึกษาร่วมมือกับ
บุคลากรและองค์กรในชุมชนที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกระดับ ร่วมจัดปัจจัยและกระบวนการเรียนรู้ภายใน
ชุมชน และให้บริการวิชาการที่เป็นประโยชน์ แก่การพัฒนา คนในชุมชน เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคม
แห่งภูมิปัญญา และคนไทยมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงต้องการให้ชุมชนเป็นที่ตั้งขององค์กรที่มี
บริการทางการศึกษามีสถานภาพเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งความรู้ ซึ่งต้องมีความ
ปลอดภัย ลดความขัดแย้ง มีสันติสุข และมีการพัฒนา ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

(2) การศึกษาวิจัย สร้างเสริม สนับสนุนแหล่งการเรียนรู้และกลไกการเรียนรู้

ในด้านของการศึกษาวิจัย สร้างเสริม สนับสนุนแหล่งการเรียนรู้และกลไกการ
เรียนรู้มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ต้องการให้มีการศึกษาวิจัย สำรวจ จัดทำ และจัดตั้งแหล่ง
การเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบไม่ว่าจะรูปแบบใดก็ตาม ด้วยการระดมทรัพยากร (บุคลากร
งบประมาณ อาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ภูมิปัญญา และอื่น ๆ) และสร้างความร่วมมือ
จากภายในและภายนอกสถานศึกษา ในการสร้างกลไกการเรียนรู้ทุก ประเภท เพื่อให้คนไทยสามารถ
เรียนรู้ตลอดชีวิตได้จริง นอกจากนี้มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ยังต้องการให้มีการศึกษาวิจัย
เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่เพื่อการพัฒนาประเทศ

(3) การสร้างและจัดการความรู้ในทุกระดับทุกมิติของสังคม

ด้านของการสร้างและจัดการความรู้ในทุกระดับทุกมิติของสังคมมาตรฐาน
การศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ต้องการให้ครอบครัว ชุมชน องค์กรทุกระดับ และองค์กรที่จัดการศึกษามี
การสร้างและใช้ความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จนกลายเป็นวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้

ดังนั้น มาตรฐานการศึกษาฉบับนี้เป็นมาตรฐานที่ส่งเสริมให้ประชากรในประเทศมี
โอกาสของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้วยการส่งเสริมให้มีความพร้อมส่วนบุคคลทั้งในด้านของกาย ใจ
ความรู้ ความสามารถในการเรียนรู้ ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ คุณธรรม จิต
สาธารณะ และจิตสำนึก นอกจากนี้มาตรฐานการศึกษาฉบับนี้ยังเน้นถึงแนวทางการจัดการศึกษา
และแนวทางของการสร้างสังคมอุดมปัญญาเพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่อ
ประชากร

สรุป หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

นอกจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และมาตรฐานการศึกษาของชาติพุทธศักราช 2542 แล้ว กระทรวงศึกษาธิการยังได้จัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โดยจัดทำให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และมาตรฐานการศึกษาของชาติพุทธศักราช 2542 โดยกำหนดจุดมุ่งหมาย มาตรฐานการเรียนรู้ และกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถ เพื่อเป็นพื้นฐานให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้ และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งหลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญทั้งหมด 6 ด้าน ดังนี้

- (1) เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
- (2) เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
- (3) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
- (4) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
- (5) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- (6) เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

นอกจากนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑ ยังได้กำหนดให้ผู้เรียนมีสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ประกอบไปด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

ด้านสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ประกอบไปด้วยสมรรถนะสำคัญทั้งหมด 5 ประการ ดังนี้

(1) ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร(และประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

(2) ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

(3) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

(4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

(5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้ เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

ในด้านของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลกซึ่งมีหลักทั้งหมด 8 ด้าน ดังนี้

(1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

(2) ซื่อสัตย์สุจริต

- (3) มีวินัย
- (4) ใฝ่เรียนรู้
- (5) อยู่อย่างพอเพียง
- (6) มุ่งมั่นในการทำงาน
- (7) รักความเป็นไทย
- (8) มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ เพื่อความเหมาะสมสำหรับบริบทของท้องถิ่น และความเหมาะสมแก่ผู้เรียนแต่ละคน สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมได้ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและผู้เรียนในสังกัด

ภาคผนวก ค.
บทความเผยแพร่

โรงเรียน กวดวิชา และความคาดหวัง

ดร.ณัฐ ภูริพัฒน์สิริ และกันตภณ เลอชนกุล

ปัจจุบันโลกมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทกับการดำเนินชีวิตกับคนในสังคมทุกกลุ่มอายุในทุก ๆ ด้าน สิ่งหนึ่งที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัดคือการใช้ชีวิตของเด็ก ๆ โดยเฉพาะเด็กที่เกิดในช่วงปลาย Generation Z และเด็กที่เกิดใน generation alpha ซึ่งยังอยู่ในวัยเรียนและใช้ชีวิตในช่วงเวลาที่มีการเปิดรับเทคโนโลยีการสื่อสารและโซเชียลเน็ตเวิร์ค มีโอกาสรับข้อมูลหลากหลายผ่านสื่อดิจิทัล ทำให้เริ่มเรียนเร็วขึ้นและนานขึ้นกว่ารุ่นอื่น ๆ และอยู่ในโลกของการแข่งขันอย่างดุเดือดรวมถึงการหาสูตรสำเร็จที่ทำให้ตนเองบรรลุเป้าหมายตั้งแต่อายุยังน้อย

โครงการการกวดวิชาในบริบทของระบบการศึกษาไทย ณ ศตวรรษที่ 21 ในชุดโครงการ “การศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนเพื่อก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” ที่มีวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งเพื่อศึกษารูปแบบและความสำคัญ ปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยลดทอนของการกวดวิชาในบริบทของระบบการศึกษาไทย ส่วนหนึ่งของการศึกษาเป็นการรวบรวมจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนที่เรียนกวดวิชา รวมไปถึงครูผู้สอนกวดวิชาในพื้นที่ที่มีการกวดวิชาอย่างหนาแน่นใน 6 จังหวัดหลักทั่วประเทศ ได้แก่ กรุงเทพฯ นนทบุรี ชลบุรี ขอนแก่น เชียงใหม่ และสงขลา มีข้อค้นพบเบื้องต้นว่า “ความคาดหวัง” เป็นสาเหตุแรกของการเข้าสู่การกวดวิชาของเด็กทุกระดับชั้น แตกต่างกันไปเพียงแต่ว่าความคาดหวังนั้นเป็นของใครนั่นเอง

การสัมภาษณ์เชิงลึกสรุปภาพรวมได้ว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองและนักเรียนได้อย่างสมบูรณ์ ถึงแม้ว่าโรงเรียนบางแห่งจะทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ค่านิยม ทักษะ ประสบการณ์ ฯลฯ ได้ครบถ้วนตามที่หลักสูตรแกนกลางได้กำหนด แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะตอบสนองความคาดหวังเช่นกัน ในกรณีนักเรียนระดับประถมศึกษานั้นยังไม่เข้าใจเรื่องความคาดหวังในการใช้ชีวิต จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องดำเนินตามความคาดหวังของผู้ปกครอง ถึงแม้ว่าผู้ปกครองหลายคนจะให้อิสระกับนักเรียนในการเลือกทำสิ่งที่ “ชอบ” แต่ก็ยังมีความคาดหวังต่อตัวเด็กอยู่เสมอ ซึ่งความคาดหวังนั้นก็คือ การที่นักเรียนในปกครองของตนเองสามารถก้าวเข้ามาอยู่ในระดับแรก ๆ เมื่อมีการเปรียบเทียบกับนักเรียนคนอื่น ๆ ซึ่งนั่นก็หมายถึงโอกาสที่จะประสบความสำเร็จทั้งในด้านการเรียน การเลือกศึกษาต่อและการประกอบอาชีพของนักเรียนในอนาคต ผู้ปกครองจะใช้วิธีปลูกฝังให้นักเรียนซึมซับความรู้สึกดังกล่าวนี้ เพื่อให้นักเรียนยินดีและถือเป็นหน้าที่

พร้อมทั้งทำหน้าที่ของตัวเองที่จะไปกวตริวิชา และหากเป็นไปได้ตามความความคาดหวังนั้นก็จะเป็นที่ชื่นชมของผู้ปกครองนั่นเอง

ด้านนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่ผ่านประสบการณ์มาแล้วในระดับหนึ่งเริ่มมีความคาดหวังในอนาคตของตนเองทั้งด้านการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพจึงได้ตระหนักถึงสถานการณ์ในโรงเรียนของตนเอง และเลือกที่จะกวตริวิชาเพิ่มเติม นักเรียนหลายคนที่ยากเป็นแพทย์ สถาปนิก นักกฎหมาย เกษีกร นักดนตรี เซฟ ต่างมีความเห็นตรงกันว่าโรงเรียนไม่สามารถตอบสนองความคาดหวังของตนเองได้ จึงต้องขอผู้ปกครองเพื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเรียนกวตริวิชาเพิ่มเติม เพราะถ้าหากไม่เรียนกวตริวิชาที่ไม่สามารถมีความรู้ในวิชาเฉพาะไปแข่งขันกับคนอื่นได้ เรื่องนี้นอกจากจะเป็นความกดดันของนักเรียนแล้ว ยังเป็นภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมของผู้ปกครองด้วย อย่างไรก็ตามนักเรียนในระดับนี้ไม่ได้คาดหวังที่ตนเองจะต้องอยู่แนวหน้าเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนระดับเดียวกัน คาดหวังแต่เพียงความสามารถในการดำเนินชีวิตในทิศทางที่ตัวเองต้องการ แต่เมื่อมองลงไปลึก ๆ ก็ จะพบสายตาที่มีความคาดหวังของผู้ปกครองที่มองมาจากด้านหลังของเด็กนักเรียนที่หวังว่าจะเป็นที่เชิดชู เป็นที่ยอมรับ รวมไปถึงสามารถเข้าไปศึกษาในสถาบันที่มีชื่อเสียงระดับต้น ๆ ของประเทศ

ตราบใดที่ยังคงมีความเหลื่อมล้ำในด้านคุณภาพของโรงเรียน สถาบัน และมหาวิทยาลัยที่มีความแตกต่างกันในแต่ละแห่ง และระบบการคัดเลือกคนเก่งแบบ “แพ็คตัดออก” รวมไปถึงแนวคิดที่การศึกษาสูง ๆ เพื่อจะได้เป็นเจ้าของคน คนนักเรียนก็ยังคงต้องแบกรับความกดดันจากความคาดหวังของตนเอง และความคาดหวังของผู้ปกครอง แต่ในช่วงสุดท้ายของการสัมภาษณ์ความน่าเอ็นดูของน้อง ๆ นักเรียนได้เพิ่มพูนขึ้นเมื่อน้อง ๆ ชั้นมัธยมศึกษาได้ฝากบอกผู้ปกครองว่า “ขอบพระคุณ ที่สนับสนุนค่าเรียนพิเศษ และขอให้สนับสนุนพวกหนูต่อไป”

มุมมองของพ่อแม่กับการ ‘เรียน’ หรือ ‘ไม่เรียน’ กวดวิชา

ดร.ณัฐ ฐริพัฒน์ศิริ และกันตภณ เลอธนกุล

แม้ในปัจจุบันจะปฏิเสธไม่ได้ว่าการเรียนกวดวิชาเป็นกิจกรรมด้านการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตของนักเรียนและผู้ปกครอง นักเรียนบางคนอาจจะต้องใช้ชีวิตในโรงเรียนและโรงเรียนกวดวิชาตลอดทั้งวัน ตั้งแต่ 7 โมงเช้า ถึง 2 ทุ่ม ทุกวันจันทร์ถึงศุกร์ ในขณะที่นักเรียนบางคนใช้ชีวิตอยู่แค่ในโรงเรียนปกติเท่านั้น ช่วงเวลานอกโรงเรียนจึงเป็นเวลาที่มิอิสระในการเลือกใช้ชีวิตของตัวเอง

โครงการการกวดวิชาในบริบทของระบบการศึกษาไทย ณ ศตวรรษที่ 21 ในชุดโครงการ “การศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนเพื่อก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” ที่มีวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งเพื่อศึกษารูปแบบและความสำคัญ ปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยลดทอนของการกวดวิชาในบริบทของระบบการศึกษาไทย ซึ่งส่วนหนึ่งของการศึกษาเป็นการรวบรวมจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนที่เรียนกวดวิชา รวมไปถึงครูผู้สอนกวดวิชาในพื้นที่ที่มีการกวดวิชาอย่างหนาแน่นใน 6 จังหวัดหลักทั่วประเทศ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ชลบุรี ขอนแก่น เชียงใหม่ และสงขลา โดยบทความนี้เป็นมุมมองโดยรวมของผู้ปกครอง (ที่เป็นพ่อแม่) กับการ ‘เรียน’ หรือ ‘ไม่เรียน’ กวดวิชาของลูก ๆ ซึ่งในการสัมภาษณ์เชิงลึกของโครงการฯ จะเน้นสัมภาษณ์สัมภาษณ์ในแง่มุมมองของการไปกวดวิชา แต่ในการทำงานภาคสนามจริงได้พบกับครอบครัวที่ไม่ได้ให้นักเรียนไปกวดวิชาด้วย

“เห็นว่าเรียนอ่อน เลยให้เค้ากวดวิชา” นี่เป็นคำบอกเล่าของคุณแม่ท่านหนึ่งจากการสัมภาษณ์ โดยมีลูกชายเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนประจำจังหวัดแห่งหนึ่ง ถึงแม้ว่าลูกชายยังไม่ได้เลือกหรือคาดหวังว่าเติบโตขึ้นไปอยากจะทำอะไรหรือจะเป็นอะไร แต่แววตาและน้ำเสียงของคุณแม่แฝงด้วยความคาดหวังปนความกังวลว่าลูกชายนั้นจะได้ไปต่อในทิศทางไหนจากการลงพื้นที่พบว่ามียุทธศาสตร์ได้ปล่อยให้น้อง ๆ ใช้ชีวิตของตัวเองได้อย่างอิสระ ขอแต่เพียงเรียนให้ผ่านสอบให้ได้และไม่สร้างความเดือดร้อนให้ก็พอ ถึงน้องจะบอกว่าครูสอนไม่ค่อยรู้เรื่อง แต่การตัดสินใจให้น้อง ๆ เรียนกวดวิชาจะมีเฉพาะวิชาที่จำเป็น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นวิชาคณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา และภาษาอังกฤษ แม้ว่าการกวดวิชาจะมีค่าใช้จ่ายแต่ในฐานะผู้ปกครองก็จะถือเป็นหน้าที่และยินดีแบกรับภาระด้านค่าใช้จ่ายไว้ให้โดยขอให้เพียงน้อง ๆ ตั้งใจเรียนให้ได้ ให้น้อง ๆ สามารถก้าวผ่านจุดสำคัญจุดนี้ไปได้

“เห็นว่าเป็นโอกาส จึงสนับสนุนให้กวดวิชา” คุณแม่ของนักเรียนหญิง ป.4 คนหนึ่งที่ได้รับข้อเสนอให้เข้าโปรแกรมติวเข้มเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ความเป็นเลิศด้านวิชาการบอกเล่าด้วยแววตา

มีประกายของความภาคภูมิใจ น้องยังเด็กมากแต่น้องยินดีที่จะตื่นแต่เช้าเพื่อเข้าเรียนห้องเรียนพิเศษที่โรงเรียนตั้งแต่ 7 โมงเช้า ถึง 8 โมงครึ่ง ในโรงเรียนที่ได้รับการรันตีว่าวิชาการเป็นเลิศ หลังจากเลิกเรียนน้องยังต้องไปเรียนพิเศษต่ออีกวันละ 1 ชั่วโมง ทุกวัน คุณแม่บอกเล่าว่าแต่เดิมครอบครัวเริ่มต้นจากศูนย์ต้องดิ้นรนต่อสู้ด้วยตนเองเรื่อยมา เมื่อถึงคราวของรุ่นลูกก็ได้ฉายแววความเก่งจนได้รับการทาบทามเข้าสู่โปรแกรมพิเศษจนไม่อาจปฏิเสธได้ ถึงแม้ว่าโปรแกรมนี้อาจมีเนื้อหายากจนเหมือนเกินวัย แต่ทุกอย่างก็เป็นความสมัครใจของน้องเอง คุณแม่บอกเล่าเพิ่มเติมว่าถึงจะยากแต่น้องได้รับการฝึกในการเรียนมาตั้งแต่ยังเล็กก่อนเรียนอนุบาลเสียอีก ถ้าน้องสามารถไปอยู่ระดับต้น ๆ ของระดับชั้นมันก็ดีสำหรับตัวน้องเอง และในฐานะพ่อแม่ก็หมดห่วง สำหรับค่าใช้จ่ายถึงมากก็จริงอยู่แต่ก็คุ้มถ้าลงแรงแบกรับความรับผิดชอบเมื่อเปรียบเทียบกับผลลัพธ์ที่จะได้มา

“น้องจัดการตัวเองได้ เราก็ไม่ต้องทำอะไรเลย” คำบอกเล่าของคุณพ่อของน้องวัยเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีแววตาของความภาคภูมิใจในตัวของน้องที่มีเป้าหมายในชีวิตแล้วว่าอยากจะทำอาชีพอะไร และที่สำคัญน้องไม่ได้เรียนพิเศษแต่มีผลการเรียนในระดับดีมาก คือระดับ 3.90 มุมมองของคุณพ่อมีความคล้ายกับครอบครัวหลาย ๆ ครอบครัวที่ทีมงานสัมภาษณ์ได้ น้อง ๆ กลุ่มนี้มีความฝันของตัวเองที่จะไปให้ถึง และเรียนรู้ด้วยตัวเองโดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเป็นเครื่องมือ นั่นคือ Youtube ที่เป็นแหล่งการเรียนรู้ชั้นดีให้กับน้อง ๆ โดยที่ผู้ปกครองเบาใจที่จะปล่อยให้ น้อง ๆ ใช้ชีวิตอยู่กับหน้าจอคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ น้องก็รู้จักที่จะซื้อหนังสือแนวข้อสอบมาฝึกทำ โจทย์ด้วยตัวเอง น้องกลุ่มนี้ไม่เล่นเกมออนไลน์หรือแทบจะไม่ได้เล่นเลย มีบ้างที่จะดูรายการแฟชั่น เพลงหรือซีรีส์ใน Youtube ซึ่งถือว่าเป็นการผ่อนคลาย แต่เมื่อถามคุณพ่อคุณแม่ว่ากังวลหรือไม่ คำตอบที่ได้รับคือ แอบกังวล ซึ่งทำได้แค่เฝ้าดูอยู่ห่าง ๆ ถ้าน้องขอความช่วยเหลือหรืออยากทวงวิชาที่ยินดีที่จะสนับสนุน

“ไม่ได้ให้เรียน ไม่รู้จะให้เครียดไปทำไม” ผู้ปกครองท่านหนึ่งได้บอกเล่าทัศนคติที่มีต่อการไม่เรียนกวดวิชาของลูก ๆ ของตัวเอง โดยยกกรณีของตัวเองในอดีตเป็นตัวอ้างอิงว่าสมัยที่ตัวเองยังเรียนหนังสือต้องเรียนหลายวิชาเครียดมาก แต่พอเข้าสู่ชีวิตวัยทำงานกลับไม่ได้ใช้ความรู้ที่เรียนมาในการทำงานเลย เมื่อมาถึงรุ่นลูกยังไม่อยากให้ลูก ๆ เครียดเกินจำเป็น โดยเห็นว่าการเรียนในโรงเรียนปกติก็เพียงพอแล้ว เมื่อถามถึงความกังวลต่ออนาคตหรือการแข่งขันของลูก ๆ คำตอบที่ได้รับคือ “ไม่กังวล” พร้อมเพิ่มเติมว่า ปล่อยให้ชีวิตพาไป ความสุขในวัยเด็กมันซึบกลับมาไม่ได้ ดังนั้น นอกเวลาเรียนน้องได้เล่นเกม ท่องเที่ยว มีกิจกรรมกับครอบครัว ส่วนผลการเรียนของน้อง ๆ อยู่ในเกณฑ์ดี ในโรงเรียนที่ได้รับการยอมรับว่าจัดการศึกษาดี้น่าเชื่อถือ

ในช่วงท้ายของการสัมภาษณ์หลาย ๆ ครอบครัวต่างก็มีความคิดเห็นตรงกันว่า พื้นฐานของครอบครัวที่มีที่มาที่ไปที่แตกต่างกัน จะมีมุมมองเกี่ยวกับการเรียนกวดวิชา การใช้ชีวิตของลูก ๆ การมองและความคาดหวังต่ออนาคตแตกต่างกันไป ก็ขึ้นอยู่กับสภาพครอบครัวของแต่ละคนและก็มีวิธีการจัดการที่เหมาะสมแตกต่างกัน